

Ons Leerboek

De Heidelbergse Catechismus voor de catechesanten verklaard

De Heidelberg Kasteel

Ds. JG Feenstra

ONS LEERBOEK

DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS VOOR DE
CATECHISANTEN VERKLAARD, MET HEENWIJZING
NAAR DE NEDERLANDSE GELOOFSBELIJDENIS
EN DE DORDTSE LEERREGELEN

Ds J.G. FEENSTRA

Inhoud

INLEIDING.	6
DE INDELING VAN DE CATECHISMUS.	7
ZONDAG 1.....	8
HET EERSTE DEEL: VAN DES MENSEN ELLENDE.	12
ZONDAG 2.....	12
ZONDAG 3.....	16
ZONDAG 4.....	21
HET TWEEDE DEEL: VAN DES MENSEN VERLOSSING.	25
ZONDAG 5.....	25
ZONDAG 6.....	29
ZONDAG 7.....	36
ZONDAG 8.....	40
Van God de Vader en onze Schepping.....	44
ZONDAG 9.....	44
ZONDAG 10.	47
Van God de Zoon en onze Verlossing.	51
ZONDAG 11.	51
ZONDAG 12.....	54
ZONDAG 13.....	58
ZONDAG 14.....	60
ZONDAG 15.....	63
ZONDAG 16.....	66
ZONDAG 17.....	71
ZONDAG 18.....	74
ZONDAG 19.....	78
Van God, de Heilige Geest en onze Heiligmaking.	81
ZONDAG 20.....	81
ZONDAG 21.....	84
ZONDAG 22.....	89
ZONDAG 23.....	92
ZONDAG 24.....	96
Van de Sacramenten.	100
ZONDAG 25.....	100
Van de Heilige Doop.	105
ZONDAG 26.....	105
ZONDAG 27.....	109
Van het Heilig Avondmaal onzes Heren.	114
ZONDAG 28.....	114

ZONDAG 29.....	119
ZONDAG 30.....	122
ZONDAG 31.....	126
HET DERDE DEEL: Van de dankbaarheid, die men Gode voor de verlossing schuldig is.....	131
ZONDAG 32.....	131
ZONDAG 33.....	134
Van de Wet.....	140
ZONDAG 34.....	140
ZONDAG 35.....	145
ZONDAG 36.....	149
ZONDAG 37.....	151
ZONDAG 38.....	154
ZONDAG 39.....	157
ZONDAG 40.....	160
ZONDAG 41.....	163
ZONDAG 42.....	165
ZONDAG 43.....	168
ZONDAG 44.....	170
Van het Gebed.....	174
ZONDAG 45.....	174
ZONDAG 46.....	179
ZONDAG 47.....	182
ZONDAG 48.....	184
ZONDAG 49.....	186
ZONDAG 50.....	188
ZONDAG 51.....	190
ZONDAG 52.....	192

INLEIDING.

Hoe luidt het opschrift?

Het *opschrift* luidt: Catechismus, of onderwijzing in de christelijke leer, die in de Nederlandse Gereformeerde Kerken en Scholen geleerd wordt.

Wat betekent de naam Catechismus?

De *naam* Catechismus kan betekenen: Onderwijs *met gezag*, óf *Onderwijs door middel van vragen en antwoorden*.

Wie zijn hier aan het woord?

Telkens wordt een vraag gesteld en een antwoord gegeven. Zowel de *vragen* als de antwoorden moeten *geleerd* worden. Hoe zal men een goed antwoord kunnen geven, als men de vraag niet kent? In dit leerboek zijn hij, die vraagt en hij, die antwoordt *gelovigen*. Zij kennen de waarheid uit Gods Woord, zoeken niet achter de waarheid te komen, maar *spreken uit de waarheid*.

Tot welke belijdenisschriften behoort de Catechismus?

De Catechismus is *een van de drie Formulieren van enigheid*.

Welke zijn de algemene belijdenisschriften?

Wij hebben:

I. De *algemene* belijdenisschriften van de *Christelijke Kerk*.

1. De *Apostolische Geloofsbelijdenis*, of de twaalf artikelen des geloofs. Zie Zondag 7 en Matth. 28:19.
2. De *Geloofsbelijdenis van Nicea* (325). Over de Drieëenheid en de Godheid van Christus.
3. De *Geloofsbelijdenis van Athanasius*. Over de Drieëenheid.

Welke zijn de drie Formulieren van enigheid?

II. De Belijdenisschriften van de Gereformeerde Kerken, of de drie Formulieren van enigheid:

Door wie en wanneer zijn ze opgesteld?

1. De Nederlandse Geloofsbelijdenis, de 37 Artikelen des geloofs, opgesteld door Guido de Brès, in 1561.
2. De Heidelbergse Catechismus, opgesteld door de hoogleraren te Heidelberg, Zacharias Ursinus en Caspar Olevianus, op last van de keurvorst Frederik van de Palz, in 1563.
3. De V Artikelen tegen de Remonstranten, de Dordtse Leerregelen, opgesteld op de synode te Dordrecht in 1618-1619.

DE INDELING VAN DE CATECHISMUS.

Hoe deelt gij de Catechismus in?

Hoofdgedachte is: De *enige troost* beide in het leven en in het sterven. Z. 1, vr. 1. Deze hoofdgedachte wordt nader uitgewerkt:

- I. *De ellende.* Z. 2-4.
- II. *De verlossing.* Z. 5-31.
- III. *De dankbaarheid.* Z. 32-52.

Wat is het onderscheid tussen de Catechismus en de Geloofsbelijdenis?

Het onderscheid tussen de *Catechismus* en de *Geloofsbelijdenis*.

1. De Catechismus begint bij *de enige troost*, en wijst zo op het werk van de *Drieënige God*. Z. 1 en Z. 7-24. De Belijdenis begint bij God: dat er *een enig God is*. Art. 1.
2. De Catechismus richt zich tot hen, die *binnen de kerk* zijn. De Belijdenis richt zich tegen hen, die *buiten de kerk* zijn.

ZONDAG 1.

1. Vr. Wat is uw enige troost, beide in het leven en sterven?

Antw. Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomenlijk betaald en mij uit alle heerschappij des duivels verlost heeft, en alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook, dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet; waarom Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert, en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt.

Wat is troost?

De Catechismus is een *troostboek*, evenals Jesaja 40-66, dat ook begint:

"Troost, troost Mijn volk." *Troost* is: *iets goeds stellen tegenover iets kwaads*.

In de *hel* is geen troost, want daar is alleen het kwade.

In de *hemel* is geen troost nodig, want daar is alleen het goede.

Waar is troost nodig?

Op de *aarde* hebben wij, na de val, troost nodig, want God heeft in Christus het goede gegeven tegenover het kwade.

Waarom enige troost?

Uw *enige* troost. Hier is de antithese, want er is anders geen troost, en deze staat tegenover alle *valse* en *ijdele* troost, die de mensen buiten Christus menen te hebben. De enige troost is van betekenis tegenover *alle* kwaad, en dient voor *alle* gevallen, hoe erg het ook moge zijn.

Hoe deelt gij het kwade in?

Immers al het kwade kunnen wij indelen in *drie delen*:

1. De *zonde*, het grote kwaad.
2. De *rampen des levens*, de gevolgen der zonde: ziekte, onheil enz.
3. De *eeuwige dood*.

Buiten deze drie is er geen kwaad. Hier is alles samengevat.

Wat is het goede tegenover alle kwaad?

En nu zegt de Catechismus, dat er tegenover al dat kwade iets goeds is, neen *het goede* is, dat wij *zijn het eigendom van Jezus Christus*. Want dan weten wij:

In welk opzicht is dit de enige troost?

1. *Tegenover de zonde*: "Dat Hij met Zijn dierbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle geweld des duivels

verlost heeft." Wij zijn door de Zoon gekocht.

2. *Tegenover de rampen des levens:* "Dat Hij mij alzo bewaart, dat zonder de wil mijns hemelsen Vaders geen haar van mijn hoofd vallen kan, ja ook dat mij alle ding tot mijn zaligheid dienen moet." Wij worden door de Vader bewaard.
3. *Tegenover de eeuwige dood:* "Dat Hij mij ook door Zijn Heilige Geest van het eeuwige leven verzekert en Hem voortaan te leven van harte willig en bereid maakt." Wij worden door de Heilige Geest geleid.

Kunt gij uit het antwoord dit bewijzen?

Wij hebben dus tegenover *al het kwade, het goede*, en dat is de enige troost: "Dat ik met lichaam en ziel, beide in het leven en sterven, niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben." Want dit goede kunnen wij, door het geloof, *te allen tijde en onder alle omstandigheden*, stellen tegenover alle kwaad, dat ons bedreigt.

Hoe wordt hier over het werk van de Drieënige God gesproken?

Hier wordt gesproken over het werk van *de Drieënige God*:

- Wij zijn het eigendom van Jezus Christus: *de Zoon*.
- Zonder de wil des Vaders valt geen haar van ons hoofd: *De Vader*.
- De Heilige Geest verzekert ons van het eeuwige leven: *De Heilige Geest*.

Waarom zijn wij met lichaam en ziel het eigendom van Christus?

Met lichaam en ziel. Christus is in de wereld gekomen, om de *zondaren* zalig te maken, dus de *mensen*. Niet alleen naar de ziel, ook naar het lichaam. Zie Z. 22, vr. 57: "Niet alleen mijn ziel, ook dit mijn vlees."

Waarom in leven en sterven?

Beide in leven en sterven. Niet alleen in het leven, ook in het sterven, niet alleen in het sterven, ook in het leven. "Het leven is mij Christus, het sterven is mij gewin." "Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heren."

Deze *hoofdgedachte* wordt in de Catechismus nader *uitgewerkt*. Wie dit antwoord, door het geloof, kan geven, is heel gelukkig, en kan het leven, met al zijn moeiten, ingaan.

2. Vr. Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in deze troost zalig leven en sterven moogt?

Antw. Drie stukken. Ten eerste: hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ten andere: hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde. En ten derde: hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

Moeten wij alleen zalig sterven?

Wie wilde dat?

Wij moeten niet alleen zalig sterven, maar ook zalig leven. Zo wordt God verheerlijkt. *Bileam* wilde wel zalig sterven. Hij zei: "Mijn ziel *sterve* de dood des oprechten en mijn *uiterste* zij gelijk het zijne." Hij leefde goddeloos. Als nu het "uiterste" maar goed was. Wie zou niet graag zalig willen sterven? Maar dan moet het in het leven gekend worden.

Welke brief heeft dezelfde indeling als de Catechismus?

Drie stukken zijn nodig te weten. De Catechismus is hier weer echt Schriftuurlijk, want in *de brief aan de Romeinen*, vinden wij dezelfde indeling. Paulus spreekt eerst over de grote ellende (1-3:20), dan over de verlossing (3:21-11), daarna over de dankbaarheid (12-16).

Welke drie stukken zijn nodig te weten?

Eerst moet ik weten, *hoe groot mijn zonden en ellende zijn*. Dat ik zondaar ben en hoe erg het is. Daartoe is nodig het ontdekkend licht van Gods Woord en van de Heilige Geest. *Dan* moet ik weten, *hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde*. Wij hebben een rijke Zaligmaker, Die voor ons arm geworden is en door Zijn plaatsbekleding voor onze zonden betaald heeft, door Zijn voldoening verzoening heeft aangebracht. De mens kan zichzelf niet verlossen, al meent hij het wel te kunnen. Veel vroomheid en godsdienstigheid is niet anders dan een ijdel pogen tot zelfverlossing.

Waarom is dat zo?

Ook moet ik weten, *hoe ik Gode voor zulk een verlossing zal dankbaar zijn*. David is wel heel dankbaar geweest, toen hij Psalm 51 gemaakt heeft, waarin hij spreekt over zijn grote zonde, smeekt om genade, en roemt in de vergeving der zonden.

Waarom mogen de drie stukken niet gescheiden worden?

Deze drie mogen wel *onderscheiden*, maar nooit *gescheiden* worden. Vergelijk een boom: De wortelen zyn in de grond, dan komt de stam en ook de takken, bladeren en vruchten. Een jonge boom heeft wortelen, stam en takken. Alle drie moeten evenredig groeien. De wortelen slaan steeds dieper in de aarde, de stam wordt hoger en dikker, en de takken, bladeren en vruchten

vermenigvuldigen.

Hoe is dat bij een kind des Heren?

Bij een kind des Heren wordt de kennis van ellende, de kennis van verlossing, de kennis van dankbaarheid almeer. We zien onze zonde en de verdorvenheid van ons hart, Christus wordt ons al dierbaarder en wij begeren steeds *meer* te wandelen in de wegen des Heren. Wie knoeit met Genesis 3, moet ook knoeien met Romeinen 5.

Waar wordt in de Bijbel over deze drie stukken gesproken?

Paulus, die heel ver gevorderd is, zegt: "Ik *ellendig* mens, wie zal mij *verlossen* van het lichaam dezes doods. Ik *dank God*, door Christus Jezus onze Heere", Rom. 7:24, 25. "Zo Gij in 't recht wilt treden, o Heer, en gadeslaan onze ongerechtigheden, ach, wie zal dan bestaan?" (*ellende*). "Maar neen, daar is vergeving altijd bij U geweest" (*verlossing*). "Dies wordt Gij, Heer, met beving, recht kinderlijk gevreesd" (*dankbaarheid*). Psalm 130. Wie de scherpe punten van de ellende en de verlossing afvijlt, neemt ook de prikkel tot dankbaarheid weg.

HET EERSTE DEEL: VAN DES MENSEN ELLENDE.

ZONDAG 2.

3. Vr. Waaruit kent gij uw ellende?

Antw. Uit de Wet Gods.

Waar wordt in de Catechismus de wet behandeld?

De wet des Heren wordt behandeld in Z. 2 en Z. 34-44. Dus in het stuk der *ellende* en in het stuk der *dankbaarheid*. Dat is geen repetitie.

Waarom is dat zo?

Want de wet is de *kenbron der ellende*, en de *regel der dankbaarheid*. Z. 2. De wet als kenbron der ellende, de tuchtmeester tot Christus, de *stok*, die ons slaat. Z. 34-44. De wet als regel der *dankbaarheid*, de *staf* waarop wij leunen, om te wandelen in de wegen des Heren.

Waarom in het stuk der ellende kort en in het stuk der dankbaarheid uitvoerig?

Opmerkelijk is, dat de wet in Z. 2 heel *kort* en in Z. 34-44 zeer *uitvoerig* behandeld wordt. In het stuk der ellende: de hoofdsom van de wet, en in het stuk der dankbaarheid: gebod na gebod.

Dat is met opzet gedaan en tevens specifiek Gereformeerd. Zeg tot een Farizeër: Gij zult geen afgoden dienen, geen beelden maken van God, niet vloeken enz., dan komt hij niet tot kennis van ellende, maar hij zal met de rijke jongeling antwoorden: "Al deze geboden heb ik onderhouden van mijn jeugd af aan." Worden wij daarentegen voor de eis geplaatst, God lief te hebben bovenal en de naaste als onszelf, dan zien wij, dat wij schuldig staan. Daarom wordt in het stuk der *ellende* de wet zo behandeld. Daarna zien wij in het stuk der verlossing, dat Christus de wet volkomen heeft vervuld, en dan zullen wij in het stuk der *dankbaarheid*, door Gods Geest geleid, van harte begeren, niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden te leven. De wet is hier dus de kenbron van de ellende. God heeft aan Israël drieërlei wet gegeven:

*Welke wetten heeft God in het Oude Testament gegeven?
Welke betekenis hadden zij?*

1. De *ceremoniële wet*. Voor de dienst in tabernakel en tempel. Deze is in en door Christus vervuld geworden. Daarom is het voorhangsel des tempels gescheurd. Rome wil nog veel ceremonieel behouden. Maar iemand in de hoogste klas op school verlangt niet meer naar de eenvoudige leermiddelen van de laagste klas. Zie G.B. Art. 15.
2. De *burgerlijke wet*. Omdat bij Israël was de

theocratie, de Gods regering, daarom gaf God Zelf de wet voor het burgerlijke leven. Deze droeg een *tweevoudig* karakter:

- 1° Specifiek Israëlietisch, b.v. de wet voor het Jubeljaar. Deze is in Christus vervuld.
- 2° Algemeen menselijk. Wij leren uit deze wet, dat wij moeten stryden tegen het pauperisme, en tegen te grote opeenhoping van kapitaal.
3. De *zedelijke wet*, of de wet der tien geboden. Christus heeft ook deze wet voor ons vervuld, maar zo, dat Hij die wet, door Zijn Geest, weer gaat schrijven op de tafelen van ons hart. Zij is blijvend voor alle tijden.

Welke wet wordt hier bedoeld?

Hier wordt dus bedoeld de wet der tien geboden, die God Zelf met Zijn vinger heeft geschreven. G.B. Art. 3.

Hoe komen wij niet tot kennis van ellende?

Uw ellende. Niet de ellende. De vraag is strikt persoonlijk tot ons gericht. Wij kennen onze ellende *niet* uit *ervaring*, noch door ons *geweten*, want het geweten is als een horloge, dat vóór of achter loopt en telkens gelijk gezet moet worden bij de klok van Gods Woord, die altijd zuiver loopt. Het geweten moet getoetst worden aan de Heilige Schrift.

Wie had de wet ingeschapen in zijn hart?

God heeft, bij de schepping, de mens de wet *ingeschapen*. Adam wist dus, dat hij God moest liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf. De vogel vliegt, de vis zwemt. Dat is ook ingeschapen. Ze behoeven niet eerst naar een vliedschool of naar een zweminrichting te gaan. Zo behoefde Adam niet eerst de wet te leren.

Wat wil dat zeggen?

Door de zondeval is hij tegen die wet ingegaan, die hem nu vijandig is geworden. Een vis op het droge moet sterven, omdat met de levenswet niet gerekend wordt. Een schip wordt door het water van de zee gedragen. Nu *komt er een lek, en diezelfde zee*, die eerst met het schip bevriend was en het veilig droeg, wordt nu tot een vijand en sleurt het mee naar de diepte. Diezelfde wet, die eerst de mens zou brengen tot het eeuwige leven, is nu zijn vijand geworden, want "vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen." De levenswet sleurt de mens naar het eeuwig verderf. Zo leren wij, uit de wet, onze ellende kennen.

Hoe leren wij nu uit de wet Gods onze ellende kennen?

4. Vr. Wat eist de Wet Gods van ons?

Antw. Dat leert ons Christus in een hoofdsom, Matth. 22:37-40: Gij zult liefhebben de Here uw God met geheel uw hart, en met geheel uw ziel, en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten.

Wordt hier het Oude Testament tegenover het Nieuwe gesteld?

Hier wordt *niet* het Oude Testament *tegenover* het Nieuwe Testament gesteld, alsof Christus ons een andere opvatting van de wet zou geven dan het Oude Testament. Vroeger de wrekende gerechtigheid en nu de liefde, zo zeggen velen. Maar dit is niet juist, want Christus laat de Schriftgeleerde uit het Oude Testament lezen. Zie Deut. 6:5 en Lev. 19:8.

Waarom niet?

Dit antwoord is dus uit het Oude Testament gegeven. De Farizeën waren in twee groepen verdeeld. De preciesen en de rekkelijken. Staat Christus tussen hen in? Neen, Hij staat *boven* die partijen, en gaat terug tot: in den beginne.

Hoe moeten wij God liefhebben?

Wij moeten *God liefhebben* bovenal:
Met geheel ons *hart*.
Met geheel onze *ziel* als *priester*.
Met geheel ons *verstand* als *profeet*.
Met geheel onze *kracht* als *koning*.
Wij moeten *de naaste liefhebben als onszelf*.

Wat is zelfliefde?

Dus ook onszelf liefhebben. Zelfliefde staat tegenover *egoïsme*, of *zelfzucht*. Wie door het geloof zelfliefde heeft, gebruikt de door God gegeven middelen, voornamelijk de middelen der genade, en wandelt in de wegen des Heren. De *naastenliefde* heeft tot maatstaf de zelfliefde. Een spreekwoord zegt: Wat *gij niet* wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander *niet*. De Schrift zegt: Wat *gij wilt*, dat u de mensen zullen *doen*, doet *gij* hun alzo.

Welke maatstaf moet onze naastenliefde hebben?

Wat is het verschil tussen liefhebben en houden van?

Verschil tussen *liefhebben* en *houden van*. Wij houden van mensen, die ons sympathiek zijn. De bron voor het houden van ligt *in het voorwerp*. Een moeder heeft haar zoon, al heeft hij haar op het hart getrapt en al is hij niet sympathiek, lief. Zij bidt voor hem. God heeft zondaren, die Hem vijandig waren, lief. Wij moeten onze vijanden liefhebben. Bid voor degenen, die u vervolgen.

5. Vr. Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Antw. Neen ik; want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.

Hoe moeten wij de wet houden? Vr. 3 was persoonlijk: *Gij*. Vr. 4 algemeen: *Ons*. Vr. 5 weer persoonlijk: *Gij*. Nu wordt de maatstaf van de wet ons aangelegd. Kunt gij dit *alles* volkomen houden? Volstrekt dus! Zonder passen en meten, zonder plooiën.

Kunnen wij dat? Geheel ontkennend is het antwoord: "*Neen ik*. Ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten". Wij zijn door de zonde het omgekeerde van wat we moeten zijn. Haat is niet neutraal, maar tegenstelling van liefde. De zonde is actieve beroving. Toch staat hier niet: Ik haat God en mijn naaste, want een gelovige geeft het antwoord, die ook kan zeggen: "God heb ik lief". Wel is hij van nature *geneigd* God en de naaste te haten. Een wagen op een hellende weg is *geneigd* naar beneden te gaan. Die wagen moet omhoog worden getrokken. En dan rijden de wielen omhoog. Ze worden niet gesleept. Zo is het met de zondaar. Door de werking des Geestes gaat de zondaar, die van nature geneigd is, God en zijn naaste te haten, in de andere richting, zodat Hij God en de naaste gaat liefhebben.

Is onze wil vrij? Is het willen vrij? De wil wordt bewerkt. De *wil* is dus *niet vrij*, maar *het willen* (het wiel draait òf naar beneden, òf omhoog) is *wel vrij*. Maar door de helling moeten wij met Paulus vaak zeggen: "het goede, dat ik wil, doe ik niet en het kwade, dat ik niet wil, doe ik." De oude vaart zit er nog in.

ZONDAG 3.

6. Vr. Heeft dan God de mens also boos en verkeerd geschapen?

Antw. Neen Hij, maar God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen, dat is in ware rechtvaardigheid en heiligheid, opdat hy God zijn Schepper recht kennen, Hem van harte liefhebben en met Hem in de eeuwige zaligheid leven zoude, om Hem te loven en te pryzen.

Wat behandelt deze Zondag?

Nu gaat het over de *oorsprong der zonde*. Wanneer iets heel ergs gebeurd is, vragen wij: Hoe komt dat? De zonde is heel erg. Hoeveel ellende is daaruit voortgekomen, zie vr. 5.

Is deze vraag op zichzelf goed?

Maar *deze vraag is ook heel erg*: of de schuld soms bij God ligt. Zulk een vraag mag niet eens in ons hart opkomen. "Verre zij de Allerhoogste van onrecht". Wij komen niet tot de conclusie, dat God rechtvaardig is, maar gaan met ons geloofsvooordeel er van uit, dat Hij rechtvaardig is. God is niet de Auteur, de Bewerker der zonde. G.B. Art. 13. Toch wordt die vraag door velen gesteld: Waarom heeft God de zonde niet verhinderd? Waarom heeft Hij de mens niet zó geschapen, dat hij niet had kunnen zondigen? Anderen zien de zonde als schaduw tegenover het licht. Waar licht is, is schaduw en waar het goede is, daar is ook het kwade, zo zeggen zij. Dan is de zonde er dus altijd geweest, zoals de heidenen leren en ook veel wijsgeren.

Uit het feit, dat deze vraag gesteld wordt, zien wij, hoe diep de mens is gevallen, dat hij zelfs God de schuld durft geven. Iemand, die zelf schuldig is, geeft graag een ander de schuld. De misdadiger gaat hier N.B. de Rechter beschuldigen. En dat is bewijs van verharding.

Waarom stelt de Catechismus dan deze vraag?

Het is *niet zondig*, als de Catechismus deze vraag stelt, want de bedoeling is, deze vraag zover mogelijk weg te duwen uit ons denken, en uit het hart geheel uit te bannen. Niet om te verderven, maar om te genezen. Daarom is het antwoord zo beslist: *neen Hij*.

Hoe zijn alle schepselen geschapen?

De mens stond bij de schepping juist zo hoog. Want God heeft hem *goed* geschapen. *Alle schepselen* zijn *goed* geschapen. God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed. Ook dus de dieren en planten.

Wat is goed?

Goed is wat aan zijn bestemming voldoet. Een fiets is goed, als gij er gemakkelijk op rijden kunt enz. Alle schepselen voldeden aan de bestemming, hun door God gegeven.

Wat in scheppen?

Ook zit in elk schepsel een *gedachte Gods*. *Scheppen is spreken en het is, gebieden en het staat.* Als ik spreek, dan zeg ik een gedachte. Elk schepsel vertolkt een gedachte Gods. Daarom kon Adam aan de dieren namen geven, omdat hij die gedachte Gods er in las.

G.B. Art. 2. Alle schepselen als letteren.

Hoe is de mens geschapen?

De mens is niet alleen goed geschapen, maar ook *naar Gods evenbeeld*, als de kroon van de schepping. Naar Gods beeld en gelijkenis, d.i. naar *Gods gelijkend beeld*. "Niét 'in Gods beeld, want dan zou de mens in een lichtsfeer geschapen zijn. Na de val is de mens dan niet meer in dat licht. Zelf dus ongeschonden gebleven, alleen het licht is weg. Het is heel iets anders, of ik in het donker zit, dan wanneer ik blind ben. We kunnen onderscheiden:

Waarom zeggen wij niet: in Gods beeld?

1. Beeld Gods in *ruimer* zin,
 - a. in onderscheiding met de dieren: verstand en wil;
 - b. in onderscheiding met de engelen: het lichaam.
2. Beeld Gods in *enger* zin: kennis, gerechtigheid en heiligheid.

Hoe weten wij waarin het beeld Gods bestaat?

Hoe dit beeld Gods geweest is, zien wij uit het werk van Christus, Die Gods volk vernieuwt naar het evenbeeld Desgenen, Die hem geschapen heeft. Wanneer een standbeeld vernield is, en een ander gemaakt wordt, naar dezelfde tekening, dan weet ik uit het nieuwe, hoe het oude geweest is.

Waarin bestaat het beeld Gods? De Bijbel leert ons, dat Christus ons herschept naar Gods beeld, in ware *kennis, gerechtigheid en heiligheid*. Zie Col. 3:10. Efeze 4:24. D.L. III, IV, 1.

Ware *kennis*, opdat hij met zijn *hoofd*, als *profeet*, God zou *kennen*. Ware *heiligheid*, opdat hij met zijn *hart*, als *priester*, God zou *liefhebben*. Ware *gerechtigheid*, opdat hij met zijn *hand* als *koning* God zou *dienen*. Naar Gods beeld en naar Zijn gelijkenis is *niet Gode evengelijk*. De Zoon is Gode evengelijk. De zonde van de mens was, dat hij als God wilde wezen.

Welk drievoudig ambt had de mens?

De mens was ambtsdrager, opdat hij als *profeet* God recht zou kennen, als *priester* Hem van harte zou liefhebben, en als *koning* met Hem in de eeuwige zaligheid leven zou, om Hem te loven en te prijzen. Wij mogen van God geen beelden maken, Gods werk niet namaken. Zie het tweede gebod.

7. Vr. Vanwaar komt dan zulke verdorven aard des mensen?

Antw. Uit de val en de ongehoorzaamheid onzer eerste voorouders, Adam en Eva, in het Paradijs, waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij allen in zonden ontvangen en geboren worden.

Bij wie is de oorsprong der zonde?

De oorsprong der zonde is niet bij God (vr. 6) maar bij de mens (vr. 7). Eerst is gezegd, *hoe hoog de plaats* was, waar God de mens had gesteld. We zien nu, *hoe diep de val is*, waarvoor God de mens heeft gewaarschuwd. Hoe hoger iemand staat, hoe dieper hij vallen kan. Het bederf van het beste is het slechtste. Hier is de zwarte bladzijde van de oorsprong van onze ellende. Eerst is *de duivel* met zijn engelen van God afgefallen. Hij is in de waarheid niet staande gebleven. De waarheid is, dat God als Schepper de absolute Souverein is en alle schepselen afhankelijk zijn van Hem. De duivel heeft zich een wereld ingedacht, waarin niet God maar *hij de eerste* zou zijn.

Waarin bestaat de val van de duivel?

Welk verbond heeft God met Adam opgericht?

De HERE God heeft met de mens opgericht *het verbond der werken*. Adam moest, in de weg van gehoorzaamheid, komen tot het eeuwige leven, zodat hij niet-meer-zou-kunnen-zondigen.

Welke wegen stonden voor hem

Twee wegen stonden voor hem open. Of eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads en

open?

dan sterven. Of eten van de boom des levens en komen tot het eeuwige leven. In de weg van gehoorzaamheid zou hij ontvangen de verbondszegen, in de weg van ongehoorzaamheid zou hij ontvangen de verbondsvloek.

Hoe mogen wij Genesis 3 niet opvatten?

Het verbond is volle realiteit. De val ook, en het eten van de verboden vrucht ook. Wij hebben hier geen mythe, sage, of symbolische voorstelling en ook geen zogenaamde boven-geschiedenis. Wij mogen de zaken niet disputabel stellen. In Genesis 3 hebben wij *echte historie*. Zoals het beschreven is, zo is het inderdaad geweest. Zie de synode van Assen en de kwestie Dr. Geelkerken. Zie mijn "Onze Geloofsbelijdenis", 2e druk, blz. 165. [Zie hier](#).

Hoe moeten wij Genesis 3 wel opvatten?

Wat is het proefgebod?

Het proefgebod, door God gegeven aan de mens, is als een wissel voor een trein. De trein staat klaar om te vertrekken. Blijf van de wissel af en de trein krijgt een prachtreis. Haal de wissel over en de trein stort in de afgrond.

Welke betekenis heeft het?

Wat heeft de duivel gedaan? Hij is bij die wissel gaan staan, bij de boom der kennis des goeds en des kwaads en hij heeft gezegd: haal die wissel over, eet van de vrucht, dan krijgt gij een prachtreis en zult niet alleen bergen zien, maar ook afgronden. Dan zult gij als God wezen, *kennende*, d. i. *keurende*, beslissende, wat goed en wat kwaad is.

Wat betekent: kennende het goed en het kwaad?

De mens is gevallen. Wij hebben hier *onze* geschiedenis. Want het verbond der werken heeft God opgericht met Adam en in hem met geheel het menselijk geslacht. Uit énen bloede heeft Hij het ganse menselijk geslacht gemaakt. Wij hebben *in* Adam gezondigd. Evenals Levi *in* Abraham aan Melchizedek de tienden gegeven heeft (Hebr. 7:19, 20), zo hebben wij *in* Adam gegeten van de boom der kennis des goeds en des kwaads.

Wat heb ik met de zonde van Adam te maken?

Wat wordt ons toegerekend?

De zonde van Adam wordt ons *toegerekend*, want *de gerechtigheid van de tweede Adam*, Christus wordt ons ook *toegerekend*.

Waarin bestaat de erfzonde?

Zo is Gods rekening. Daarom hebben wij erfzonde, die bestaat in erfschuld en erfsmet.

Wat is erfschuld?

Adam is ons *verbondshoofd*, daarom hebben wij *erfschuld*.

Waarom hebben wij erfsmet?

Adam is onze *vader*, daarom hebben wij *erfsmet*.

Waarom heeft Christus geen erfzonde?

Hoe verzoent Hij onze erfzonde?

Christus heeft *geen erfzonde*, want Hij heeft niet *in* Adam overtreden, want eer Abraham was ben Ik en eer Adam was ben Ik, zo kon Hij zeggen. Hij is vóór Adam. De eeuwige Zoon van God. Door Zijn heilige ontvanging en geboorte heeft Hij onze zondige ontvanging en geboorte bedekt, vr. 36. Hij is Borgtochtelijk begonnen, daar waar onze schuld begint. Zie voor de erfzonde: G.B. Art. 15, Psalm 51:7.

De principiële strijd is gevallen op de kleinst denkbare verzoeking voor de mens, in de allergunstigste positie. Alle roem is uitgesloten en alle lijdelijkheid ook.

8. Vr. Maar zijn wij also verdorven, dat wij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?

Antw. Ja wij, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.

Hoe erg zijn de gevolgen van de zonde voor ons?

Hier zien wij, *hoe erg* de gevolgen van de zonde zijn. Wie gewaarschuwd is, moet de gevolgen dragen. Toch komt tegen deze belijdenis alweer verzet.

Waarom kan beschaving de gevolgen der sonde niet wegnemen?

Maar met *beschaving, ontwikkeling en evolutie* komen wij er niet. God Zelf moet redden. Planken worden uitwendig beschaafd. We komen niet uit het lagere tot het hogere. De centra van beschaving zijn vaak de broeinesten van ongerechtigheid. Daarom wordt de diagnose hier zuiver gesteld.

Was de mens *goed*, maar zwak, dan moest hij versterkende middelen hebben.

Was de mens *ziek*, dan moest hij geneesmiddelen hebben.

Hoever is het met de mens gekomen?

De mens is *dood* in zonden en misdaden. Er moet nieuw leven komen.

Wat is dus nodig?

Daarom moet hij *wedergeboren* worden. De Here Jezus heeft tot Nicodemus gezegd: "Zo iemand niet wederom geboren wordt, hij kan het koninkrijk Gods niet ingaan", Joh. 3:5.

ZONDAG 4.

9. Vr. Doet dan God de mens niet onrecht, dat Hij in Zijn wet van hem eist, wat hij niet doen kan?

Antw. Neen Hij; want God heeft de mens alzo geschapen, dat hij dat konde doen; maar de mens heeft zichzelf en al zijn nakomelingen, door het ingeven des duivels en door moedwillige ongehoorzaamheid, van deze gaven beroofd.

Waarom is deze vraag zo erg?

In Z. 4 worden *drie* ijdele pogingen gedaan, om de straf te ontgaan. Het feit staat vast. Wij zijn schuldig en toch tracht de mens de verantwoordelijkheid van zich af te schuiven.

Waarom stelt de Catechismus dan die vraag?

Deze vragen zijn even *erg*, als vr. 6. Maar door de catechismus worden zij gesteld met hetzelfde doel: om die vragen zover mogelijk weg te duwen en uit ons hart te bannen.

Waarop beroept zich de zondaar?

De zondaar doet hier een *beroep op God, tegen God*, op Gods *rechtvaardigheid* tegen Gods wet. Ook verschuilt hij zich achter zijn *onmacht*. Hij wordt alweer beschuldiger. We zijn dat gewend, want de politie doet het immers altijd verkeerd, als men de misdadigers zou willen geloven. De ontrouwe man zit vol critiek tegen zijn vrouw. Nog *erger* wordt die vraag, omdat er in gelegd wordt een *schijn van recht*, maar ook niet meer dan schijn. Niemand mag iets vragen, wat onmogelijk is. Is dat waar? Dan was het niet best in de wereld. Iemand koopt een partij goederen. Hij heeft geld voldoende. Maar hij brengt, door eigen schuld, al zijn geld er door. Mag dan de verkoper hem niet meer de rekening presenteren, omdat hij niet betalen kan? Is dat onbillijk en onrechtvaardig?

Welke schijn van recht is er in deze vraag?

Eist God het onmogelijke?

Laten wij de dingen *zuiver zien*. God *eist niet* van mij, dat ik met mijn hand tot de sterren zal reiken. Hij heeft mij niet *zó* geschapen, dat ik dat zou kunnen doen en daarom eist God het nooit. Maar we zijn hier in het *verbond*. En dan moeten wij zien, dat God, *toen* Hij de mens geschapen heeft, die verbondseis gesteld heeft, maar tevens de mens *zó* geschapen heeft, dat hij dat kon doen. Mag de mens dan nu zeggen, dat het van God onbillijk is, de rekening te presenteren? Neen! Gelukkig niet! Want heeft de mens het verbond verbroken, *God handhaaft het*. Als een trein uit de rails is, dan moet hij niet door het zand verder gaan, maar terug in de rails. Het recht moet zijn loop hebben, al zou de wereld

Wanneer heeft God de eis gesteld?

vergaan. Neen, het recht moet zijn loop hebben, want anders vergaat de wereld.

Wie is veranderd?

Waarom, moeten wij dankbaar zijn, dat God die eis handhaaft?

God is niet veranderd en verandert nooit. *De mens is veranderd*, want "hij heeft zichzelf en al zijn nakomelingen van al die gaven beroofd". De Man, Die trouw is, eist de volle liefde van zijn ontrouwe vrouw. Of mag die eis ook al niet gesteld worden? Is dat soms ook al onbillijk? Wij zijn dankbaar, dat God blijft eisen, dat er geen devaluatie is gekomen. "Sion zal *door recht verlost worden*". Christus heeft, in onze plaats, het volle betaald. God Zelf heeft voor het recht gezorgd.

10. Vr. Wil God zulke ongehoorzaamheid en afval ongestraft laten?

Antw. Neen Hij, geenszins, maar Hij vertoornt Zich schrikkelijk beide over de aangeboren en werkelijke zonden, en wil die door een rechtvaardig oordeel tijdelijk en eeuwiglijk straffen; gelijk Hij gesproken heeft: Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen.

Waarop wordt nu een beroep gedaan?

Wat leren de modernen?

Treedt God hier op als Vader of als Rechter?

Zijn wij slachtoffers of schuldenaren?

Nu wordt een *tweede poging* gedaan. Een beroep op *Gods wil* tegenover *Gods toorn*. Kan de zondaar dan niet van de straf vrij gesteld worden? God is toch Vader en hoe vaak gebeurt het, dat een vader zijn kind, dat ongehoorzaam geweest is, niet straft. Wel, zeggen de *modernen*, God heeft als Vader er zelfs nooit aan gedacht te straffen. Zeg dat de mensen maar! Maar wij mogen hier de *vader* niet tegenover de *rechter* uitspelen.

Een rechter ziet een vroegere studievriend voor de rechtbank verschijnen en zegt: vriend, dat tref je, ik spreek je als oud vriend natuurlijk vrij. Zulk een rechter zou heel gauw afgezet worden. Wie gelooft zulke onzin? Zou dan de *hoogste Rechter* geen recht doen?

Maar tegenwoordig wordt al heel gauw een psychiatrisch onderzoek ingesteld. De literatuur vindt in de erfelijk-belasten ook een prachtgegeven. Zijn wij dan ook niet erfelijk belast? *Slachtoffers* worden immers niet gestraft. "Wil God die ongehoorzaamheid niet ongestraft laten?" De Bijbel spreekt ook van erfelijk-belast zijn, maar gaat terug, niet alleen tot de ouders en grootouders, maar tot Adam.

Hoe deelt gij de zonden in?

1. Wij hebben *erfzonde*: Maar "God vertoont Zich schrikkelijk over de aangeboren zonden".
2. En dan de *werkelijke* zonden, de *dadelijke* zonden: in *gedachten, woorden en werken*.

Wat is de sonde van nalatigheid?

3. En dan niet te vergeten de *sonde van nalatigheid*. Als we *niet* doen, wat we moeten doen. De Here Jezus wijst daarop, ten jongsten dage: "Gij hebt Mij *niet* te eten gegeven, *niet* bezocht, *niet* gekleed" enz. De wet blijft, als levenswet, als wet Gods, van kracht. Of tot een zegen, of tot een vloek. Zelf heeft God gezegd: "vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet, om dat te doen". Nu danken wij God, dat *Hij Zijn wet handhaaft*. Hij is de Betrouwbare. Zijn Woord is waarachtig. "Vervloekt is een iegelijk die *aan het hout hangt*".

Waarom danken wij God dat Hij de wet handhaaft?

"*Christus* heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons." Hij heeft de toorn Gods gedragen in onze plaats.

Waaruit blijkt dat God de zonde niet ongestraft laat?

"Eer God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft in Zijn eigen Zoon". *Niet ongestraft*, want "alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe".

11. Vr. Is dan God ook niet barmhartig?

Antw. God is wel barmhartig, maar Hij is ook rechtvaardig; daarom zo eist Zijn gerechtigheid, dat de zonde, welke tegen de allerhoogste majesteit Gods gedaan is, ook met de hoogste, dat is met de eeuwige straf aan lichaam en ziel gestraft worde.

Op welke deugd van God wordt nu een beroep gedaan?

Tegenover welke deugd Gods?

De *oppositie* wordt al *zwakker*. Toch wordt nog eenmaal een ijdele poging gewaagd. De belijder neemt nu een vraag, die door goddeloze mensen heel vriendelijk wordt gesteld. Wees dan voorzichtig, als ze zo vriendelijk doen. Want nu wordt de éne deugd Gods uitgespeeld tegenover de andere deugd Gods. Een beroep wordt gedaan op Gods *barmhartigheid* tegenover Gods *rechtvaardigheid*.

Zijn deze deugden Gods tegenstellingen?

Die beide deugden zijn één. Haat en liefde zijn ook één. God heeft Zichzelf lief en haat de zonde. Een elektrische draad, die een trein in beweging brengt, doodt een man, die hem ongewapend aangrijpt. God is *rechtvaardig en barmhartig*. Hij zou niet barmhartig zijn, als Hij niet rechtvaardig was. Die deugden zijn geen tegenstellingen. Het *recht* is de oasis *van geluk*. Hoe erg zou het zijn, als de zonde niet gestraft werd. God is geen Aannemer des Persoons.

Tegen Wie is alle zonde gericht? (Ps. 51:6)

Alle zonde is tegen God. David zegt: "Tegen U alleen heb ik gezondigd". En "de zonde tegen de allerhoogste majesteit Gods bedreven, wordt met de hoogste, de eeuwige straf gestraft", in de plaats des verderfs, waar de worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust.

Welke straf moet op de zonde volgen?

De *eeuwigdurende straf*. Laten wij dat verstaan. Wanneer van een hoge berg elk jaar een stuk als een erwt werd afgenomen, en de tijd, nodig om heel die berg weg te nemen, zou voor deze straf bestemd zijn, dan zouden de mensen in de hel zeggen: gelukkig, want er komt eenmaal een einde aan de straf, maar de eeuwigheid eindigt nooit. Daarom moeten wij ontvlieden de toekomstige toorn. Zie dan Gods grote liefde en barmhartigheid. Hij heeft Zijn eigen Zoon niet gespaard. Christus heeft de straf gedragen in onze plaats. God heeft *Zijn rechtvaardigheid bewezen tegen Zijn Zoon, om ons Zijn grote genade te bewyzen*. G.B. Art. 20.

Tegen wie heeft God Zijn rechtvaardigheid bewezen?

HET TWEEDE DEEL: VAN DES MENSEN VERLOSSING.

ZONDAG 5.

12. Vr. Aangezien wij dan naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend hebben, is er enig middel, waardoor wij deze straf zouden kunnen ontgaan en wederom tot genade komen?

Antw. God wil, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede; daarom moeten wij aan haar, of door onszelven, of door een ander volkomenlijk betalen.

Welk bezwaar wordt tegen Z. 5 en Z. 6 ingebracht?

Tegen Z. 5 en 6 wordt *bezwaar ingebracht*. Alsof *wij zelf* hier zouden willen *uitrekenen*, wat God moet doen, om ons te verlossen. Wij moeten door onszelf, of door een ander betalen; wij kunnen het niet, de schepselen ook niet; dus zoeken wij een Middelaar, die echt mens moet zijn en zonder zonde, die waarachtig God moet wezen. En zie, dan klopt het precies, want zó is de Here Jezus!

Wat is de bedoeling van de Catechismus met deze behandeling?

Maar dat is *niet de bedoeling* van de *catechismus*. Hier wordt niet getekend *onze rekening*, maar Gods rekening. In de krant lezen wij, hoe laat de zon opkomt en ondergaat. Doet de zon dat, omdat het zo in de krant staat? Of is het juist andersom? In een planetarium zien wij de loop en de stand der sterren. Moeten nu de sterren zich houden aan de voorschriften van het planetarium? Dat zou nonsens zijn. En zo is wat onze teestrijders zeggen ook nonsens. De opstellers van de catechismus hebben het *eerst zo gelezen in Gods Woord* en daarom wordt het hier zo gezegd. Z. 5 en 6 zijn *niet scholastisch*, maar *Schriftuurlijk* en theologisch.

Wat wil de Catechismus ook doen uitkomen?

Ook zien wij by deze behandeling, dat de verlossing *niet vanzelfsprekend is*. In Indië is het nacht en dan opeens komt de dag. Bij ons zien wij eerst de schemering en dan pas later de volle dag.

Wat wordt eerst beleden? Wat betekent: weder tot genade komen?

In Z. 5 wordt niet maar dadelijk gezegd, dat er een Verlosser is. Na de donkere nacht van ellende, komt niet terstond de volle dag. Neen, eerst de *schemering* en dan gaat Z. 6 vr. 18 de Zon der gerechtigheid op. We gaan dus in Gods heiligdom. Gods recht zal worden gehandhaafd. Eerst wordt *onze zonde en schuld geconstateerd en beleden*. "Wij hebben naar het rechtvaardig oordeel Gods tijdelijke en eeuwige straf verdiend". Wij onderschrijven dus ons doem-

Wat is het onderscheid tussen voldoening en verzoening?

vonnis. En dan komt de vraag: "is er enig middel, om die straf te ontgaan en weder tot genade te komen", d.i. *weer in verzoende verhouding tot God te komen*?

Bij een *contract* wil men liefst alles hebben, maar als iemand failliet¹ is, dan is men ook met minder tevreden. Bij een *verbond* is het alles, of niets. In de *hel* moet deze vraag met "neen" worden beantwoord. Hier op de aarde zien wij de ontfermingen Gods, de grote genade Gods in Christus. Er moet *genoeg gedaan, betaald* worden. Voldaan worden. Velen willen *verzoening* zonder *voldoening*. Wanneer twee mensen ruzie hebben, kan ik tussenbeide treden en zo lang praten, dat ze elkaar de hand reiken. Maar als iemand schuld heeft, dan komt hij met handen geven bij zijn schuldeiser niet klaar. Er moet *betaald* worden. Zo is het hier: "God wil, dat aan Zijn gerechtigheid genoeg geschiede, daarom moeten wij, of door onszelf, of door een ander volkomen betalen". Door een *Ander*. Hier zien wij in de verte al de Christus. Het begint al een beetje te lichten. De schemering!

13. Vr. Maar kunnen wij door onszelf betalen?

Antw. In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.

Waarom, begint de Catechismus bij onszelf?

Wie menen, dat zij geheel of gedeeltelijk kunnen betalen?

De Catechismus *begint bij onszelf*. Wij zijn immers ten volle *verantwoordelijk*. Helaas menen velen, dat zij zelf wel kunnen betalen. De *heidenen* brengen zelfs mensenoffers, die caricaturen zijn van Golgotha. De *modernen* willen, door een deugdzaam leven, de hemel verdienen. De *Roomsen* willen het werk van Christus, door goede werken, aanvullen. En *wijzelf* willen soms ook steunen op ervaringen, gebeden, vroomheid. Dan zegt men: als ik eerst maar eens wat anders ben geworden, dan zal ik ook wel kunnen geloven, dat het voor mij is. Wij moeten van *genade* leven. Wij zelf kunnen niets bereiken, want "we maken de schuld nog dagelijks meerder". Het wordt met de dag erger, in plaats van beter. Op *allerlei* wijze tracht de mens het te doen en hij kan het op *generlei* wijze.

¹ = bankroet

14. Vr. Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?

Antw. Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mens gemaakt heeft; ten andere zo kan ook geen bloot schepsel de last van de eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.

Waarom kunnen de heiligen niet betalen?

Wij denken hierbij eerst aan *de heiligen*. Mozes wilde dat zijn naam zou worden uitgedaan uit het boek des levens, om zijn volk te behouden. Het ging niet. Paulus wenste wel verbannen te zijn van Christus, om zijn broederen. Maar het was onmogelijk. De heiligen zijn alleen door Christus zalig geworden, uit genade.

Welke betekenis hadden de dieroffers onder het Oude Testament?

Onder het Oude Testament werden de *dieroffers* gebracht. Zij waren schaduw van Christus en zijn vervuld in Christus, Die *het* Lam Gods is, dat de zonde der wereld draagt. De *O.T.-sche vromen* wisten het ook wel: "Brandofferen, noch offers voor de schuld, voldeden aan Uw eis noch eer."

Waarom kunnen de engelen de schuld niet afdoen voor ons?

De *engelen* kunnen ons ook niet verlossen. "Want *ten eerste* wil God aan geen ander schepsel de schuld straffen, die de mens gemaakt heeft. *Ten tweede* kan geen schepsel de last van de toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen". Het eindige vertilt niet de oneindige last. Wie het zou willen, vertilt zich, kan het niet. Het is *onmogelijk*. Alle wegen zijn hier afgesneden. God Zelf zal hier tussen-beide treden.

15. Vr. Wat moeten wij dan voor een Middelaar en Verlosser zoeken?

Antw. Zulk een, die een waarachtig en rechtvaardig mens is, en nochtans sterker dan alle schepselen, dat is, die ook tegelijk waarachtig God is.

Wat is het verschil tussen vr. 15 en vr. 15?

Wat betekent de naam Middelaar?

Van welk verbond is Christus de Middelaar?

De Catechismus komt al dichter bij het doel. Het wordt al meer licht. In vr. 12 staat: is er enig *middel*? Hier wordt gesproken over *de Middelaar*, de Persoon. Een Middelaar is iemand, die in het midden staat tussen de partijen, maar kan ook iemand zijn, die bemiddeling tot stand brengt. Wij kunnen het niet doen met een Middelaar, die alleen maar in het midden staat, wij hebben nodig Iemand, die bemiddeling tot stand brengt. Christus is de Middelaar van het *verbond der genade*. In de raad des vredes, het

Wat is het genadeverbond voor Christus?

Wat betekent de naam Verlosser?

Wat is de enige weg tot verlossing?

verbond der verlossing, tussen Vader, Zoon en Heilige Geest is bepaald, dat de Drieënige God het verbroken werkverbond zal handhaven, en dat de Zoon, terstond bij de val van Adam, zal optreden als Middelaar van het verbond der genade. Voor Christus, de tweede Adam, is dat verbond het *werkverbond*, omdat Hij het werk doet en de schuld betaalt. Voor ons is dat verbond een *genadeverbond*. Hier wordt ook over de *Verlosser* gesproken. Als Middelaar verlost Hij ons van het hoogste kwaad en brengt Hij ons tot het hoogste goed. Wij zien nu, welke eis God heeft gesteld. Hij geeft een Middelaar, die waarachtig en rechtvaardig mens is en nochtans sterker dan alle schepselen, die ook tegelijk waarachtig God is. De enige weg tot verlossing is *de borgtochtelijke weg*.

ZONDAG 6.

16. Vr. Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn?

Antw. Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet konde voor anderen betalen.

Waarom staat hier telkens: "moet"?

Het spreekt niet vanzelf, dat wij verlost worden. Hier is een Goddelijke eis, een *Goddelijk moeten*, en dat is ons geopenbaard.

De kennis van onze Here Jezus Christus is geen product van menselijke wijsheid, maar van Gods Openbaring. "Wij leven alleen van genade.

Wat betekent "waarachtig" hier?

Waarachtig méns. Waar de straf is gedreigd, daar moet de straf vallen. Waarachtig betekent hier: *echt*. Christus had geen *schijnlichaam*, want dan is heel het lijden schijn, en zonder betekenis. *Onze zaak is Zijn zaak*. Hij heeft Zijn menselijke natuur uit Maria en dus uit Adam, maar Hij is niet in Adam begrepen. Eer Adam was, is Hij. Wel is Hij verzocht geweest evenals Adam, bij de verzoeking in de woestijn. Omdat Hij echt mens was, kon Hij verzocht worden. Omdat Hij waarachtig God is, *kon Hij niet vallen*.

Kon Christus verzocht worden?

Kon Hij vallen?

Was de verzoeking schijn?

Toch was de verzoeking *geen schijn*. Wanneer een spoorbrug gebouwd is, wordt er over die brug eerst een proefrit gehouden, niet, omdat de bouwers niet zeker zijn van hun zaak, maar om de mensen te tonen, dat de brug sterk is. Zo heeft Christus, als de tweede Adam, bij de verzoeking *getoond*, dat Hij is *de Weg*, de Waarheid en het Leven. Wij kunnen ons veilig aan Hem toevertrouwen. Hij is *echt* mens, want de menselijke natuur heeft gezondigd en God wil, dat de menselijke natuur zal betalen voor de zonde.

Wartoe diende de verzoeking?

Wat betekent rechtvaardig mens?

Rechtvaardig mens, d.i. zonder zonde. Wel in gelijkheid des zondigen vleses. Hij is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde. Want een mens, die zelf zondaar is, kan niet voor anderen betalen.

17. Vr. Waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn?

Antw. Opdat Hij, uit kracht Zijner Godheid, de last van de toorn Gods aan Zijn mensheid zoude kunnen dragen, en ons de gerechtigheid en het leven zoude kunnen verwerven en wedergeven.

Wat betekent waarachtig God?

Waarachtig God. Niet Goddelijk, of op God gelijkend, maar Gode *gelijk*. Zelf waarachtig God. Niet tussen God en mens in, en dan, of dicht bij God, of dicht bij de mens. Thomas zegt: mijn Here en *mijn God*. "In den beginne was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was *God*. Het Woord is vlees geworden", Joh. 1.

Wat is het verschil tussen extensief en intensief?

Hij moet de straf dragen *niet extensief*, maar *intensief*. Wanneer in een kamer honderd gewichten van een pond zijn, dan kan een klein kind ze weg dragen naar een andere kamer. Telkens één pond. Het kind doet er honderd keer over, dus *extensief*. Een man neemt die honderd pond in een zak en draagt ze in één keer naar die andere kamer, dus *intensief*.

Wie moeten de straf extensief dragen? Hoe heeft Christus de straf gedragen?

De goddelozen in de hel dragen de eeuwige straf *extensief*. Ze komen er nooit mee klaar. Christus heeft diezelfde eeuwige straf gedragen éénmaal, dus *intensief*, zodat Hij kon zeggen: *Het is volbracht*. "Opdat Hij uit kracht van Zijn Godheid, de last van de toorn Gods aan Zijn mensheid zou kunnen dragen en ons de gerechtigheid en het leven zou verwerven en wedergeven". Hij draagt de oneindige last in een eindige tijdsduur. Daarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn.

18. Vr. Maar wie is deze Middelaar, die tegelijk waarachtig God en een waarachtig en rechtvaardig mens is?

Antw. Onze Here Jezus Christus, die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en tot een volkomen verlossing geschonken is.

Is zelfverlossing mogelijk?

Het vraagstuk van verlossing is zo ernstig, want het is voor ons onuitvoerbaar, een afgesneden zaak. Elke poging tot zelfverlossing is ijdel. Wanneer allen in dienst moeten, zijn er geen remplaçanten. Maar dan ook komt het volle rijke Evangelie. De nacht is voorbij, de Zon der gerechtigheid is opgegaan.

Welke tekst gebruikt de Catechismus hier?

In dit antwoord gebruikt de Catechismus niet meer eigen woorden, maar laat de Schrift spreken. Hier wordt een tekst genoemd. Wij lezen in 1 Cor. 1:30: "Maar uit Hem zijt gij in Christus Jezus, Die ons geworden is tot wijsheid van God en rechtvaardigheid en heiligmaking en verlossing".

Welke verandering is hier aangebracht?

Toch citeert de Catechismus niet letterlijk. Niet, om de Schrift te verbeteren, maar *om* duidelijk te doen uitkomen, dat Christus ons *gegeven* is, de grote *gave Gods* is. Hij is ons *geschonken*.

Waarom gebeurt dat?

En dan *volkomen* verlossing, om te doen zien, dat het *àf* is. Wij kunnen en mogen er niets aan toe voegen. Wij ontvangen alles, wat wij *nódig* hebben.

Hoe kunnen wij zeggen: Onze Here Jezus Christus?

Ook staat er: *onze* Here Jezus Christus. Dat kunnen wij alleen zeggen door het geloof. Door het geloof is Hij van ons.

Hij is de van God gegeven *Middelaar*. Niet maar iemand, die begrijpend naast ons gaat staan, niet een midden-man, maar de Middelaar en Borg, Die voor ons bij God in de bres is gegaan en de schuld voor ons heeft betaald.

Wie zorgt voor het recht?

In heel de wereld is zo iemand niet te vinden. De Rechter heeft hier Zelf voor het recht gezorgd en heeft de Plaatsvervanger gegeven. In Hem hebben wij alles.

Waar toe is Christus ons gegeven?

Hij is ons gegeven: Tot *wijsheid*. Hij *toont* ons de weg. Tot *rechtvaardigheid*. Hij heeft de schuld betaald, de wet vervuld. Hij *is* de Weg.

Tot *heiligmaking*. In Hem worden wij herschapen naar Gods beeld. Hij *brenkt ons* op de weg. En dan vat de Catechismus alles samen in één brandpunt: Tot een *volkomen verlossing*.

19. Vr. Waaruit weet gij dat?

Antw. Uit het heilig Evangelie, hetwelk God zelf eerstelijk in het Paradijs heeft geopenbaard, en daarna door de heilige Patriarchen en Profeten laten verkondigen, en door de offeranden en andere ceremoniën der Wet laten voorbeelden, en ten laatste door Zijn eniggeboren Zoon vervuld.

Wie heeft ons het Evangelie geopenbaard?

God heeft niet alleen de eis gesteld en Zijn Zoon ons gegeven. Hij heeft ons dit ook *bekend gemaakt*. "Dat heil heeft God nu doen verkonden". Daarom luidt het antwoord: "Uit het

	heilig Evangelie, dat God Zelf heeft geopenbaard". Evangelie betekent: goede, of blijde boodschap. Zo komen wij tot de betekenis van onze <i>Bijbel</i>. Feitelijk zou aan het einde van elke afdeling, deze vraag gesteld en dit antwoord gegeven kunnen worden.
Waar wordt in de G.B. over Gods Woord gesproken?	In de G.B. wordt <i>uitvoerig</i> over Gods Woord gesproken. Art. 2-7. God heeft ons Zijn Woord gegeven. Zelf rechtstreeks in het paradijs.
Waar begint het Evangelie?	Daar hebben wij <i>het Evangelie</i>. Gen. 3:15: "Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, tussen uw zaad en haar zaad. Datzelfe zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen". Hier hebben wij in beginsel alles. De vijandschap van de heilige en de onheilige linie, de strijd van <i>Christus tegen satan</i>. Dan komt de <i>voortschrijdende</i> openbaring. Het wordt al duidelijker. Het Oude en het Nieuwe Testament vormen <i>geen tegenstelling</i>, zoals sommigen menen: Wet en Evangelie. Want in het O.T. hebben wij Wet en Evangelie en in het N.T. ook. De <i>verhouding van het O.T. en het N.T.</i> is als een bloembol en de bloem. In een tulpenbol zit alles reeds in, ook de kleuren. Straks komt er uit, wat er in zit. Zo is het N.T. in het O.T. verborgen. En het O.T. wordt in het N.T. openbaar.
Wat is voortschrijdende Openbaring? Vormt het Oude Testament een tegenstelling met het Nieuwe? Hoe is de verhouding tussen beide?	Bij de voortschrijdende openbaring heeft God dit Evangelie nader door de <i>patriarchen</i> (Abraham enz.) en door de <i>Profeten</i> laten verkondigen.
Wat zijn ceremoniën?	In de <i>tempeldienst</i> gaf Hij aanschouwelijk onderwijs van het werk van Christus. De offers zagen op <i>het Offer</i>, de hogepriesters op <i>de Hogepriester</i> enz. Heel het O.T. wijst heen naar het N.T. De koperen slang, het manna, de Rotssteen, enz.
Is Christus in het Oude Testament aanwezig? Waarom?	De Zoon van God is <i>aanwezig</i>. Wij zien <i>Zijn schaduw</i>. Als ik de schaduw van iemand zie, dan moet de persoon er zijn. Ook <i>de typen</i> zijn schaduwen van Christus. Mozes als Middelaar, Jozua, die het volk in Kanaän brengt, David wijst op Christus in de staat van vernedering, Salomo op Christus in de staat van verhoging. Straks komt de bloem. De Zoon van God komt in het vlees. Het wordt alles "<i>in Gods eniggeboren Zoon vervuld</i>". De Catechismus geeft hier een zeker geluid. Toch zijn wij dankbaar, dat <i>de Geloofsbelijdenis</i> er meer van zegt in Art. 2-7.
In Wie is het Oude Testament vervuld?	

Wat leert Art. 2 G.B.?

Art. 2. Er zijn twee Boeken. Het Boek van Gods *algemene Openbaring* en het Boek van Gods *bijzondere Openbaring*.

Wat is de algemene Openbaring?

De algemene openbaring richt zich tot *alle* mensen. "Ten eerste door de schepping, onderhouding en regering der gehele wereld: overmits deze voor onze ogen is als een schoon boek, in hetwelk alle schepselen, grote en kleine, gelijk als letteren zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen, namelijk, zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, als de Apostel Paulus zegt, Rom. 1:20: welke dingen alle genoegzaam zijn, om de mensen te overtuigen, en hun alle onschuld te benemen." Art. 2.

Waarom heeft God de algemene Openbaring gegeven?

Dat boek moet dus *gelezen* worden. Om het *goed* te lezen, moeten wij de bril van Gods Woord gebruiken. Dan verstaan wij, dat de hemelen Gods eer verkondigen en het uitspannel Zijner handen werk.

Hoe kunnen wij in het boek van de algemene openbaring lezen?

Deze openbaring heeft God gegeven, "opdat niemand te verontschuldigen zal zijn" in de oordeelsdag. Niemand zal kunnen zeggen: Ik wist niet, dat God bestaat.

Welk Boek heeft God ook gegeven?

Het *tweede Boek* is *Gods Woord*. "Ten tweede geeft Hij Zichzelf nog klaarder en volkomener te kennen door Zijn heilig en Goddelijk Woord, te weten: zoveel als ons van node is in dit leven, tot Zijn eer, en de zaligheid der Zijnen". Art. 2.

Waarover handelt Art. 3?

Art. 3. Dit art. handelt over de *inspiratie*, door de Heilige Geest.

Wat is de Woordinspiratie?

Eerst over de *Woordinspiratie*. "Wij belijden, dat dit Woord Gods niet is gezonden, noch voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben (het) *gesproken*," gelijk de H. Petrus zegt, 2 Petr. 1:21.

Wat is de Schriftinspiratie?

Wanneer een profeet Gods Woord gesproken had en opdracht kreeg dit ook te schrijven, dan werd hij bij het schrijven ook weer gedreven door de Heilige Geest. Dat is de *Schriftinspiratie*: "Al de Schrift is van God ingegeven" (2 Tim. 3:16). Art. III. "Daarna heeft God, door een bijzondere zorg, die Hij voor ons en onze zaligheid draagt, Zijn knechten, de Profeten en Apostelen, geboden, Zijn geopenbaarde Woord *bij geschrift* te stellen; en Hijzelf heeft met Zijn vinger de twee tafelen der Wet geschreven. Hierom noemen wij zulke

	schriften: Heilige en Goddelijke Schrifturen."
Wie heeft Gods Woord geschreven?	De Heilige Geest heeft de schrijvers gedreven. Wij kunnen dus zeggen: David, Jesaja, Paulus, Petrus zegt, maar ook altijd: <i>De Heilige Geest zegt</i> . De Heilige Geest is <i>de</i> Schrijver van geheel Gods Woord.
Wat is het verschil tussen "Gods Woord is in de Bijbel" of "de Bijbel is Gods Woord"?	Daarom zeggen wij niet: Gods Woord is <i>in</i> de Bijbel, maar <i>de Bijbel is Gods Woord</i> .
Wat is mechanische inspiratie? Welke opvattingen kent ge ook?	Deze inspiratie is <i>niet mechanisch</i> , alsof de Heilige Geest de schrijvers eenvoudig heeft voorgezegd, wat ze moesten schrijven; ook <i>niet dualistisch</i> , alsof de historische gedeelten <i>niet en de andere wel geïnspireerd</i> zijn; ook <i>niet dynamisch</i> , alsof de schrijvers alleen maar kracht ontvingen, om het te doen, en dus vrome mensen waren, zodat een boek van Calvijn op één lijn komt te staan met een brief van Paulus; maar <i>organisch</i> , zodat de Heilige Geest heel hun persoon heeft gebruikt, de gedachten Gods hun heeft gegeven, en zij zo door Hem gedreven werden, dat zij, ieder op eigen manier, de gedachten Gods hebben te boek gesteld. Lukas heeft de dingen te voren <i>naarstig onderzocht</i> .
Welke is de juiste? Waarom is dit de juiste?	Amos heeft een geheel andere taal en stijl dan Jesaja.
Wat is het onderscheid tussen de vier Evangeliebeschrijvingen?	<i>Mattheus</i> schrijft voor de Joden, wijst op de vervulling van de profetie, tekent Christus als <i>de Zoon van Abraham</i> . <i>Markus</i> tekent Christus als <i>de Zoon van David</i> . <i>Lukas</i> schrijft voor de gehele wereld en tekent Christus als <i>de Zoon van Adam, de Zoon des mensen</i> . <i>Johannes</i> tekent Christus als <i>de Zoon van God</i> . Wij hebben <i>één Evangelie</i> en <i>vier</i> verschillende beschrijvingen.
Wat is het verschil tussen inspiratie en illuminatie?	De heilige mensen Gods, de profeten en apostelen, zijn door de Heilige Geest <i>gedreven</i> : 2 Petr. 1:19. <i>Inspiratie</i> . De kinderen Gods worden door de Heilige Geest <i>geleid</i> . Rom. 8:14, verlichting des verstands, of <i>illuminatie</i> .
Waarover handelt Art. 4?	Art. 4 handelt over de <i>kanonieke boeken</i> .
Waarover Art. 5?	Art. 5 handelt over <i>het gezag van de Heilige</i>

Schrift.

Welke eigenschappen heeft de Heilige Schrift?

De Heilige Schrift heeft Goddelijk gezag. Art. 5. De Heilige Schrift is *noodzakelijk*. Art. 2: "zoveel ons *van node* is". De Heilige Schrift is *duidelijk*: Art. 5: "gemerkt de blinden zelve tasten kunnen, dat de dingen, die daarin voorzeggd zijn, geschieden". De Heilige Schrift is *volkomen* en *genoegzaam*, Art. 7: "Wij geloven dat deze Heilige Schrifture de wil Gods *volkomenlijk* vervat, en dat al hetgeen de mens schuldig is te geloven, om zalig te worden, daarin *genoegzaam* geleerd wordt".

Waar wordt in de G.B. over het getuigenis des Heiligen Geestes gesproken?

In Art. 5 wordt ook over het getuigenis des Heiligen Geestes gesproken: "En wij geloven zonder enige twijfeling al wat daarin begrepen is; en dat niet zozeer, omdat ze de Kerk aanneemt en voor zodanig houdt; maar inzonderheid, *omdat ons de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten dat zij van God zijn*".

Waar is de grond voor ons geloof?

De grond voor ons geloof ligt niet in de Kerk, niet in de gelovige, maar *in Gods Woord*. Ik weet, dat God de Drieënige God is, dat God de wereld geschapen heeft, dat Christus Gods Zoon is, uit de Heilige Schrift. Zo weet ik ook uit de Schrift, dat de Bijbel Gods Woord is. De Bijbel is de grond voor ons geloof. Art. V. "Alle deze boeken ontvangen wij alleen voor heilig en kanoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen". Wie dit getuigenis van de Heilige Geest, in Gods Woord, verwerpt en dus niet aanvaardt, toont daarmee, dat hij *blind* is. De natuurlijke mens verstaat niet de dingen, die des Geestes Gods zijn. Wie de Bijbel gelovig aanneemt als het Woord Gods, is daartoe gekomen, omdat de Heilige Geest getuigenis in zijn hart heeft gegeven, dat ze van God zijn. Hij ziet, want hij heeft ogen ontvangen, om te zien. Wij geloven *niet om*, maar door dit getuigenis des Geestes. De Bijbel *is* Gods Woord, ook al willen velen daarvan niet weten.

Wat is het getuigenis des Heiligen Geestes?

Waarover handelt art. 7?

Art. 7 gaat over de *volkomenheid* van de Heilige Schrift.

Hoe is de verhouding van de belijdenis tot Gods Woord?

Waarom staan wij niet op de bodem van de belijdenis?

De belijdenis is *geput uit* Gods Woord en *gegrond op* Gods Woord. Daarom staan wij op de *grondslag* van onze belijdenis. Sommigen willen staan op de *bodem* van de belijdenis. Dan hebben zij meer bewegingsvrijheid. De grondslag, het fundament van een huis, is heel iets anders dan

de bodem, waarop het huis gebouwd is. Wie alleen op de bodem staat, kan nog heel veel in de belijdenis niet aanvaarden.

ZONDAG 7.

20. Vr. Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam veroordeeld zijn geworden?

Antw. Neen zij, maar alleen degenen, die Hem door een waar geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.

Welke vergelijking wordt in Rom. 5 gemaakt?

In Rom. 5 wordt een parallel getrokken tussen Adam en Christus. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen het verdervende werk van de eerste Adam en het opbouwende werk van de tweede Adam.

"Gelijk door één misdaad de schuld gekomen is over *alle mensen* tot veroordelen, also ook door één rechtvaardigheid komt de genade over *alle mensen* tot rechtvaardigmaking des levens. Want gelijk door de ongehoorzaamheid van die ene mens *velen* tot zondaars gesteld zijn geworden, also zullen ook door de gehoorzaamheid van Eén *velen* tot rechtvaardigen gesteld worden", vs 18, 19. Hier wordt dus gesproken over *alle mensen* in Adam en in Christus en over *velen*.

Wat betekent: allen in Adam?

Wie alleen op de klank der woorden afgaat, meent, dat hier gezegd wordt, dat *alle* mensen behouden worden. Wij moeten dit *organisch* zien. Adam is de stam van de boom van het menselijke geslacht. De zonde van Adam gaat door tot *alle takken* van die boom, en dat zijn *vele*. Christus, de tweede Adam, is de wijnstok en de gelovigen zijn de ranken. De gerechtigheid van Christus gaat door tot *alle ranken*, en dat zijn ook *vele*.

Wat betekent allen in Christus?

Paulus bedoelt, dat *alle mensen, die in Adam zijn*, gezondigd hebben. Maar ook dat *alle mensen, die in Christus zijn*, behouden worden. Dat zijn de uitverkorenen, de gelovigen.

Wat is de betekenis van vs 20?

Hij zegt ook in vs 20, dat "de genade *veel meer overvloedig* is dan de zonde". Dat spreekt vanzelf. Een huis in brand steken, is gemakkelijk; een kind kan het doen en dan brandt het gehele huis vanzelf af. Een huis opbouwen, is moeilijk en gaat niet vanzelf. Dit werk is veel meer overvloedig.

Het verdervend werk van Adam gaat vanzelf

verder, alle eeuwen door. Het opbouwend werk van Christus gaat niet vanzelf. Dat is *veel meer overvloedig*. Wie in Adam gevallen is, kan door Christus behouden worden. Wie door Christus behouden is, kan niet meer verloren gaan.

Wat is de leer der alverzoening? Tegen deze leer komt op de leer van de *alverzoening*. Alles komt terecht. Alle mensen worden zalig en de duivelen worden ook gered. Wat men graag wil, gelooft men graag.

Wat is de leer van de algemene verzoening? En de leer van de *algemene verzoening*. Christus is voor *alle mensen* gestorven. Hij geeft de *mogelijkheid* tot verlossing, die de mens zelf tot *werkelijkheid* moet maken. Alles hangt af van de mens.

Hiertegen gaat *de Catechismus* in en *vraagt*: worden dan alle mensen wederom zalig, gelijk zij in Adam zijn veroordeeld geworden? En geantwoord wordt: neen zij, maar alleen degenen, die Hem door een waar geloof worden ingelijfd.

Allen in *Adam*, zijn allen, die uit Adam *geboren zijn*. Allen in *Christus* zijn allen, die *wedergeboren* zijn.

Wat is: in Christus ingelijfd worden? Die Hem *worden ingelijfd*. Wij lijven onszelf niet in. Christus maakt ons, door Zijn Geest, tot ranken van de Wijnstok. Wij moeten in Christus *zijn*. Het geloof is een gave Gods. Zie D.L. III/IV, 13.

En dat geloof is werkzaam, evenals de rank. De rank trekt de sappen uit de Wijnstok. Zo *nemen wij al Zijn weldaden aan*.

21. Vr. Wat is een waar geloof?

Antw. Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houde, dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een vast vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn harte werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om der verdienste van Christus wille.

Wat is het verschil tussen gelovig zijn en geloven?

De inplanting, de inlijving onttrekt zich aan onze controle. Dat doet de Here bij de uitverkorenen op Zijn tijd. Maar de uitwerking wordt openbaar. Wie *gelovig is*, moet *geloven*. Thomas was een gelovige en toch geloofde hij niet, toen Christus was opgestaan. Wij mogen niet zeggen: de ongelovige Thomas, maar wel: de niet-gelovende

Thomas. Wat is een *waar* geloof? Want er is ook schijn geloof, waar die inlijving niet is voorafgegaan. Er zijn mensen, die heel dicht bij Christus zijn, maar *niet in* Hem zijn.

Wat is een historisch geloof?

Een *historisch geloof* is een verstandelijk voor *waar* houden, wat God ons in Zijn Woord zegt. Een kwestie van het *verstand*. Alleen vrucht van opvoeding en onderwijs. Koning Agrippa had dit geloof (Hand. 25, 26). De duivelen geloven ook en zij sidderen (Jak. 2:19).

Wat is een tijdgeloof?

Een *tijdgeloof* is een geloven voor een tijd. Als vervolging komt bezwijkt het. Het is een kwestie van *gevoel*. Zij ontvangen het Woord eerst met vreugde. Het is als een winterjas, die men uittrekt, als het heel warm wordt. Demas heeft de tegenwoordige wereld lief gekregen (2 Tim. 4:10).

Wat is een wondergeloof?

Een *wondergeloof* is geloven, dat God wonderen kan doen. Een kwestie van de *wil*. Dit wordt vaak op ziekbedden gevonden. Zij geloven, dat God hen genezen zal, en straks keren zij terug tot het oude leven. De negen melaatsen hadden een wondergeloof. Zij keerden niet tot Jezus terug (Lucas 17). Tot mensen, die duivelen hebben uitgeworpen, zal Christus zeggen: Ik heb u nooit gekend.

Wat is de kennis van het ware geloof?

Het *ware geloof* is "een zekere kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd, wat ons God in Zijn Woord heeft geopenbaard". Wie zo tot Gods Woord komt, legt alle critiek af, en onderwerpt zich. Het is een *zeker weten*, tegenover de *twijfel*, die een baar der zee is. De twijfel is een woekerplant. Voor het ware geloof gaan de schatkamers van Gods Woord open. De gelovige aanvaardt alles, wat God zegt. Hij gelooft God op Zijn Woord.

Wat is het onderscheid tussen de kennis van het historisch geloof en de kennis van het ware geloof?

De *kennis* van het *historisch* geloof is een *theoretische* kennis en de *kennis* van het *zaligmakend* geloof is een *practische* kennis.

Wanneer ik een kaart van Zwitserland bestudeer en veel foto's uit Zwitserland zie, dan kan ik daarvan vertellen, en weet ik, hoe het daar is. Ik weet het *theoretisch*. Maar als ik een reis naar Zwitserland maak, en het land zelf gezien heb en ervan genoten heb, dan weet ik het *practisch*. Wie op het land is, weet *theoretisch*, wat een storm op zee is, de zeeman weet het *practisch*. Een historisch gelovige weet, dat *de mens*

zondaar is en dat Christus *de* Zaligmaker is, *theoretisch*. Maar wie een waar geloof heeft, weet, dat *hij* die zondaar is, en dat Christus *zijn* Zaligmaker is. Als Hij de Bijbel gelezen heeft, geniet hij en deelt hij er in. Zijn kennis is *practisch*.

Behoort het vertrouwen tot het wezen of tot het welwezen van het geloof?

Wat is het onderscheid tussen wezen en welwezen?

En een *vast vertrouwen*. De gelovige geeft zich met geheel zijn hart vertrouwend aan Christus. Dat vertrouwen is geen sieraad, dat gemist kan worden. Het behoort *niet* tot het *welwezen*, maar tot het *wezen* van het geloof. Tot het *welwezen* van een fiets behoren de spatborden, de bel, de jasbeschermer. Die kunnen ook gemist worden. Tot het *wezen* van een fiets behoren de wielen, de trappers, het stuur, die niet gemist kunnen worden. Zo behoort het vertrouwen *niet* tot het *welwezen* van het geloof, dat gemist kan worden, maar tot het *wezen* van het geloof. Het geloof is vertrouwend van aard. De Heilige Geest werkt het in ons hart, door het Evangelie.

Wat is het "mijnen" van het ware geloof?

Niet alleen anderen, ook mij. Het geloof is nooit individualistisch, maar *organisch*. Wij behoren tot de ranken van de Wijnstok. Velen zien alleen op anderen. Anderen zien alleen op zichzelf. Wie gelooft zegt: "niet alleen anderen, ook mij". Het geloof *mijnt*. Bij een verkoping of afslag moeten wij niet alleen kijken, maar ook *mijn* roepen. Het geloof roept "mijn". We vinden het niet alleen mooi, maar eigenen het ons toe. Wij kopen zonder geld en zonder prijs. Het kost niets. *Uit louter genade*, alleen om de verdienste van Christus wille. Grote weldaden worden *geschonken*.

Welke weldaden worden de gelovige geschonken?

Vergeving der zonden. Want God heeft onze zonden op Christus gelegd. *Eeuwige gerechtigheid*. Wij worden gerechtvaardigd door het geloof, en vrijgesproken.

Zaligheid. Hier gaan de schatkamers van Gods Woord voor ons open. Nooit kan 't geloof teveel verwachten!

22. Vr. Wat is dan een Christen nodig te geloven?

Antw. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leeren.

23. Vr. Hoe luiden die artikelen?

Antw. 1. Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Here;
3. die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dage wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders;
7. van waar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

ZONDAG 8.

24. Vr. Hoe worden deze Artikelen gedeeld?

Antw. In drie delen. Het eerste is van God de Vader en onze schepping. Het andere, van God de Zoon en onze verlossing. Het derde, van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.

Wat is het verschil tussen Z. 7 en Z. 8?

Als we mogen kiezen tussen Z. 7 en Z. 8, dan kiezen de meesten Z. 7, die niet zo droog is en veel mooier. Een indeling van Artikelen is ook zo heel gewoon.

Hoe is de verhouding tussen Z. 7 en Z. 8?

Wie in een woestijn geweldige dorst heeft, zal dus ook een prachtige zilveren beker kiezen bóven de lekkere verfrissende drank, die er in is? Ik geloof er niets van. Z. 7 is de *mooie beker*, maar Z. 8 is de inhoud en voert ons naar de *bron*, naar *God Zelf*. Geloof zonder God is dood. Wij moeten geloven (7) in de enige waarachtige God (8).

Wij hebben hier dus *niet een dor Godsbegrip*. De Catechismus spreekt niet over een gods-idee, maar over de *God van ons leven*.

Wat leert het Arianisme?

Tegen de Drieëenheid is strijd gevoerd door:

Het Arianisme, dat de drie Personen wil, ten koste van de eenheid. De Zoon is het eerste schepsel, niet van eeuwigheid, ondergeschikt aan de Vader, wel gelijkend op, niet gelijk aan de Vader. Wees voorzichtig met mensen, die dezelfde namen gebruiken en er heel wat anders mee bedoelen. Eerst de *kostelijke fles leegmaken*, het *etiket er op houden*, dan de fles met minderwaardig vocht vullen.

Moderne richtingen, die Gereformeerde "termen" gebruiken! Zo komt men in de war.

Wat leert het Sabellianisme?

Het Sabellianisme, dat de eenheid handhaven wil, ten koste van de Personen. God heeft Zich dan op verschillende *wijzen geopenbaard*. David is *man* van Michal, *vader* van Salomo, en *koning* van Israël. Maar hij is altijd één en dezelfde persoon. Zo zeggen zij, is God Vader bij de schepping, Zoon bij de verlossing en Heilige Geest bij de heiligmaking. Dan kan ik ook wel zeggen, dat de Vader aan het kruis geleden heeft. (Patripassianisme).

Wat leert de Heilige Schrift?

De Schrift leert, dat God de Drieënige God is, Vader, Zoon en Heilige Geest, één Wezen en drie Personen. Bij ons is de éénpersoonlijkheid, bij God de Driepersoonlijkheid. De Bijbel is er vol van. Telkens worden de drie Personen genoemd. Een paar teksten noemen wij:

Welke bewijsplaatsen kent gij uit het Oude Testament?

Waarom is "Ons" geen majesteitsmeervoud?

Gen. 1:26: Laat *Ons* mensen maken, naar *Ons* beeld en naar *Onze gelijkenis*. Gen. 3:22: De mens is geworden *als Onzer Eén*. Dit is *geen majesteitsmeervoud*, die afkomstig is van de Romeinse keizers. Nebukadnezar zegt: *Ik*, koning Nebukadnezar. En als het majesteitsmeervoud gebruikt moet worden, dan toch in elk geval bij de wetgeving. En, opmerkelijk, bij de wetgeving staat: *Ik* ben de HERE, uw God. *Ons* in Gen. betekent dus *meer dan één*. Numeri 6:24-26. "De HERE zegene u en behoede u". (*behoeden* door de Vader). "De HERE doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig" (*genade* door de Zoon). "De HERE verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede", (*Vrede* door de Heilige Geest). Zie Psalm 33:6.

Welke bewijsplaatsen kent gij in het Nieuwe Testament?

Nog duidelijker wordt de Drieëenheid ons in het Nieuwe Testament geopenbaard.

Voor Jezus' geboorte: "De Heilige Geest zal over u komen. De kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen. Dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden". *Bij Jezus' doop:* De Zoon wordt gedoopt, de Heilige Geest daalt neder, de Vader spreekt.

Voor Jezus' sterven: "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven".

Bij Jezus' hemelvaart: "Hen dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes". Eenmaal de Naam, één Wezen, en drie Personen.

Hoe hebben onze vaders bij deze belijdenis geleefd?

De Drieëenheid is een grote verborgenheid. Wij kunnen God kennen, maar niet begrijpen. Onze vaders hebben geleefd bij deze belijdenis. Zie de algemene belijdenisschriften, De G.B. Art. 8-11, het Doopsformulier, het Avondmaalsformulier, en ook onze formuliergebeden. Telkens worden de drie Personen genoemd.

Waarom staat er telkens onze?

Wij moeten bij deze belijdenis leven, want "dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God en Jezus Christus, Die Gij gezonden hebt." Daarom spreekt de Catechismus van God de Vader en *onze* schepping, van God de Zoon en *onze* verlossing, van God de Heilige Geest en *onze* heiligmaking. De *schepping* is het werk van de Drieënige God, de Vader is de hoofdpersoon. De *verlossing* is het werk van de Drieënige God, de Zoon is de hoofdpersoon. De *heiligmaking* is het werk van de Drieënige God, de Heilige Geest is de hoofdpersoon.

25. Vr. Aangezien er maar één enig Goddelijk Wezen is, waarom noemt gij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest?

Antw. Omdat God Zich also in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen de enige, waarachtige en eeuwige God zijn.

Waarom legt de Bijbel de nadruk op de eenheid Gods?

De Bijbel legt op de *éénheid* de volle nadruk. Er is één enig Goddelijk wezen. Deut. 6:4. "Hoor Israël, de HERE, uw God, is een enig HERE". Daarop moest de nadruk gelegd worden tegenover het veelgodendom van de heidenen. Israël heeft maar één God, de waarachtige God, de Drieënige God. Deze belijdenis is wel

*Moest of wilde God scheppen?
Had God de schepping nodig?*

verootmoedigend voor ons. Want dan zien wij pas recht, dat God *ons niet nodig* heeft. Hij heeft niemand nodig. Hij is de Volzalige in Zichzelf. Velen denken, dat God zo *eenzaam* was, toen er geen mensen en geen engelen waren, dat Hij er feitelijk wel toe moest overgaan, hen te scheppen, omdat Hij niemand had, tot wie Hij spreken kon. Dit is niet waar. De Vader, de Zoon en de Heilige Geest hebben met elkander gesproken, besloten en Zich in elkander verlustigd.

Wat leren de Unitariërs?

Dat is juist het grote gevaar van de *Unitariërs*, die leren, dat er een éénpersoonlijk God is. *Alleen de Vader*. De Zoon en de Heilige Geest worden dan nog wel genoemd, maar niet als Personen van het Goddelijke Wezen. Welnu, van die Unitariërs kan nooit kracht uitgaan. Ze houden zich nog staande door opwindende meetings, toespraken over *interessante* onderwerpen, en muziekuitvoeringen. Wij moeten toch zeer voorzichtig wezen met *eenzijdigheden*. De *moderne* heeft het altijd over de Vader.

De *methodist* heeft het altijd over de Zoon.

*Welke werkingen van de
Drieënige God gevoelen wij in
ons?*

De *mysticist* denkt in de eerste plaats aan de Heilige Geest. Wij moeten deze belijdenis ook *beleven*. In Art. 9 G. B. staat: "dit weten wij ook *uit de werkingen, die wij in ons gevoelen*." Hebben wij gezondigd, dan weten wij, dat wij tegen God overtreden hebben, *de Vader*. Dan vragen wij om vergeving der zonden, die wij ontvangen door onze Here Jezus Christus, *de Zoon*. En als wij vragen, hoe het toch komt, dat wel wij en niet anderen, die vergeving der zonden zoeken, dan zien wij, dat *de Heilige Geest* ons ontdekt aan onze schuld en ons uitdrijft tot de Vader en de Zoon. Volle, echte geloofspraktijk.

Wij zien dus, dat *uit* Hem en *door* Hem en *tot* Hem alle dingen zijn. (Rom. 11:36)

Van God de Vader en onze Schepping.

ZONDAG 9.

26. Vr. Wat gelooft gij met deze woorden: Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?

Antw. Dat de eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus, die hemel en aarde, met al wat er in is, uit niet geschapen heeft, die ook door Zijn eeuwige raad en voorzienigheid ze nog onderhoudt en regeert, om Zijns Zoons Christus wille mijn God en mijn Vader is; op welke ik alzo vertrouw, dat ik niet twijfel, of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams en der ziel verzorgen, en ook al het kwaad, dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren, dewijl Hij zulks doen kan als een almachtig God, en ook doen wil als een getrouw Vader.

Welk drieërlei Vaderschap noemt de Catechismus? Hier wordt over *drieërlei Vaderschap* gesproken. God is de Vader van de Zoon, van de schepping en van de gelovigen.

De Catechismus begint bij het eerste. Niet, zoals de modernen, met een algemeen, slap Vaderschap, alsof God, ook na de zondeval, de Vader zou zijn van alle mensen.

Wat is het verschil tussen eeuwigheid en tijd?

De eeuwige Vader. In verband met Z. 8, het mysterie van de Drieëenheid. De Zoon is het afschijnsel Zijner heerlijkheid, God uit God, Licht uit Licht. Christus zegt: "Ik en de Vader zijn Eén."

De eeuwige Vader. De eeuwigheid is niet een eindeloze tijd, maar zonder begin, opeenvolging van ogenblikken, en zonder einde. Was heel deze aarde één grote oceaan, en in die oceaan was een plank, dan is die oceaan beeld van de eeuwigheid en de plank beeld van de tijd. Straks wordt die plank naar beneden getrokken: er is geen tijd meer.

Wat is het onderscheid tussen eeuwig en eeuwigdurend?

Ook moeten wij onderscheiden *eeuwig* en *eeuwigdurend*. God alleen is *eeuwig*. De mensen zijn *eeuwigdurend*. Het eeuwige leven en het eeuwig verderf heeft voor de mensen wel een begin, maar geen opeenvolging van ogenblikken en ook geen einde. Dat is dus *eeuwigdurend*. *De eeuwige Vader van onze Here Jezus Christus.* Christus bidt om de heerlijkheid, die Hij bij de Vader had, *niet vóór de vleeswording des Woords, maar vóór de grondlegging der wereld.*

Om welke heerlijkheid heeft Christus de Vader gebeden?

Daaruit blijkt, dat God, voor Zijn heerlijkheid, de schepping niet nodig heeft. God plus wereld is niet meer dan God vóór de grondlegging der wereld. Want de wereld is uit Hem en door Hem. Hij is de Volzalige in Zichzelf.

Wat is in Gods raad besloten?

God is de Vader van de schepping. Gesproken wordt over *Gods eeuwige raad*. In Gods raad is alles af, ook de schepping en de wereldhistorie. God weet, hoe het in de wereld toegaat, niet, omdat Hij er eerst kennis van moet *nemen*, maar uit Zijn besluit. Een bevelhebber gaat niet eerst naar alle fronten, om te zien hoe de stand van de legers is, maar ziet zijn stafkaarten. De Bijbel zegt, dat het besluit *baart*, Zefanja 2:2. Een kind, dat geboren wordt, was te voren in de moeder. Een beeldhouwer heeft het beeld in zijn hoofd en straks maakt hij het. De professor heeft de gedachten, en straks schrijft hij ze neer. Zo heeft Gods besluit gebaard. Hij heeft de hemel en al wat er in is, naar Zijn besluit, geschapen. "Dit zijn de *geboorten* des hemels en der aarde, als zij geschapen werden", Gen. 2:4.

Hoe wordt Gods raad werkelijkheid?

Wat is scheppen?

Scheppen is spreken en het is gebieden en het staat, de dingen, die niet zijn, roepen alsof ze waren. *Niet* iets-uit-niets-maken! Dat is een definitie uit de Apocriefen. Wij houden ons aan de definitie van de Heilige Schrift.

Hoe is God de Vader der gelovigen?

God is de Vader van de gelovigen. De Vader van onze Here Jezus Christus, de Vader van de schepping is *mijn Vader*. "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God" (*de Zoon*). "Door Hetzelve zijn alle dingen gemaakt" (*de schepping*). "Het Woord is vlees geworden. Zo velen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven, kinderen Gods genaamd te worden" (*de gelovigen*) Joh. 1.

Waarom om Christus' wille?

Om Zijns Zoons Christus wille. Alleen door de voldoening van Christus worden wij tot kinderen Gods aangenomen. Niemand komt tot de Vader dan door Hem. Door de Heilige Geest leren wij roepen: *Abba, Vader*.

Wat betekent dit voor de praktijk?

En dan de praktijk! Wat heb ik er aan en wat doe ik er mee? Mag ik God mijn Vader noemen, dan "vertrouw ik op Hem zo, dat ik niet twijfel", (helaas gebeurt dat maar al te vaak, en dat is zonde) "of Hij zal mij alles geven, wat ik nodig heb". Hij zal ons met Christus ook alle dingen schenken. En wat er gebeure, ik weet, dat het kwade ten goede, neen, ten beste gekeerd wordt. Zoals bittere drankjes van een dokter. Boven elk ziekbed en boven elke beproeving schrijven wij: ten beste. Want Hij kan het doen als een *almachtig God* en wil en zal het doen als de *getrouwe Vader*.

"Hij *kan* en *wil* en *zal* in nood, zelfs bij het nad'ren van de dood, volkomen uitkomst geven."

ZONDAG 10.

27. Vr. Wat verstaat gij door de voorzienigheid Gods?

Antw. De almachtige en alomtegenwoordige kracht Gods, door welke Hij hemel en aarde, mitsgaders alle schepselen, gelijk als met Zijn hand nog onderhoudt, en also regeert, dat loof en gras, regen en droogte, vruchtbare en onvruchtbare jaren, spijs en drank, gezondheid en krankheid, rijkdom en armoede, en alle dingen niet bij geval, maar van Zijn vaderlijke hand ons toekomen.

Waar handelt de G.B. over de voorzienigheid Gods?

Over de voorzienigheid Gods word gesproken in Art. 13 G.B. De *voorwetensckap* Gods wijst op zijn *verstand*.

De *raad* Gods wijst op Zijn *verstand en wil*.

De *voorzienigheid* Gods wijst op Zijn *verstand, wil en daad*. "Die almachtige en alomtegenwoordige *kracht* Gods".

Wat betekent de voorzienigheid Gods?

Voorzienigheid betekent niet: te voren zien, maar *in iets voorzien*. De Schrift spreekt hiervan op bijna elke bladzijde. Ook brengt Gods Woord de voorzienigheid *in verband met het werk van Christus*. Hebr. 1:3. Christus draagt alle dingen, door het Woord Zijner kracht. Velen, die niet in Christus geloven, spreken graag over God als *de Voorzienigheid*. Dit is *niét* juist.

Staat deze in verband met het werk van Christus?

Het komt aan op de verhouding, waarin God staat tot de schepping. Hierover wordt verschillend gedacht.

Wat leert het Deïsme?

Het Deïsme leert, dat God de wereld heeft gemaakt als een uurwerk. Hij heeft het uurwerk opgewonden, en nu moet het alles vanzelf lopen. Dat zijn de natuurwetten, die losgemaakt worden van de wetgever. Alleen wanneer er iets stuk gaat, dan moet God ingrijpen. Godsdienst is dus alleen maar goed voor zieke, zwakke en arme mensen. Zo is er geen voorzienigheid. Er is niets dan *toeval*.

Wat leert het Pantheïsme?

Het Pantheïsme leert, dat God en wereld één zijn. God is de grote oceaan en de schepselen zijn de druppelen van die oceaan. Een misdadiger is product van zijn opvoeding en omgeving. Wie neemt een boom kwalijk, dat hij scheef is gegroeid? Wie zou een mens kwalijk nemen, dat hij verkeerd doet? Misdadigers moeten in een gesticht verbeterd worden en niet in een gevangenis. Van voorzienigheid is geen sprake

meer. Er is alleen maar *noodlot*.

Hiertegenover staat *het Theïsme*. De Heilige Schrift leert, dat Gods voorzienig bestel gaat over alle dingen. Dat God als de Schepper staat boven alle dingen, maar ook tevens tegenwoordig is in alle dingen.

Hoe onderscheiden wij Gods voorzienigheid?

Wij onderscheiden de voorzienigheid Gods in de onderhouding, de medewerking en de regering.

Wat is de onderhouding?

De onderhouding. God *doet* de dingen voortbestaan. De schepselen zijn van God afhankelijk geschapen. Als God de wereld losliet, zou zij in het "niet" verzinken. Deze onderhouding geschiedt onmiddellijk of middellijk. In de regel gebruikt God de middelen. Wij worden gevoed, de zieke neemt medicijnen enz. Velen stellen het onmiddellijke hoger dan het middellijke, ofschoon de onderhouding in de weg van de middelen veel ingewikkelder is.

Wat is het verschil tussen schepping en voorzienigheid?

God *doet* de dingen voortbestaan. Ik mag niet zeggen, dat God de wereld *laat* voortbestaan. Wanneer een jongen een vogel gevangen heeft, kan ik zeggen: *laat* dat dier leven, maar niet: *doe* dat dier leven. Zo is het hier niet. Bij de schepping is de wereld *ontstaan*. God doet door Zijn voorzienigheid de wereld *voortbestaan*.

Wat is de medewerking?

De medewerking. Wij maken onderscheid tussen de *Eerste Oorzaak*; God, en de *tweede oorzaken*: de schepselen. Jesaja zegt: "Zal een bijl zich beroemen tegen die, die daarmede houbt?" 10:15. Assyrië meende, dat hij de geschiedenis maakte, maar is in de hand des Heren een bijl, waarmede de Here houbt en een zaag, die door God gebruikt wordt.

Hoe is de verhouding van de eerste oorzaak en de tweede oorzaken?

De Eerste en de tweede oorzaak zijn niet als twee paarden voor één ploeg. Wanneer een spoel moet worden opgewonden, wordt het kleine wiel gedrukt tegen het grote wiel van de naaimachine. Het grote wiel, de eerste oorzaak, brengt het kleine wiel, de tweede oorzaak, in beweging. Zo moeten wij het zien. God *gebruikt de tweede oorzaken naar* haar aard. Een klimop klimt in een boom, een eekhoorn ook en een jongen klimt ook in die boom. Bij alle drie werkt God mede, maar verschillend, naar de aard van de plant, het dier, en de mens. Ze doen het ook alle drie verschillend.

Is God de Auteur van de zonde? *Gods medewerking en de zonde.* God is niet de Auteur van de zonde. Art. 12 G.B.: "In deze wereld geschiedt niets zonder Zijn ordinantie, hoewel nochtans God noch Auteur is, noch schuld heeft van de zonde." Iemand vloekt. Hij krijgt de kracht om te spreken van God en toch staat de zonde op zijn rekening. Iemand vermoordt een ander. Hij krijgt de kracht van God, maar is ten volle verantwoordelijk.

Hoe verstaat gij de, medewerking Gods en de zonde? Wij zeggen dus *niet*, dat God de zonde *toelaat*. Dat is Deïstisch. De *kracht* in de zonde is van God, de *zonde* in de daad van de mens. Het erge is, dat wij zondigen met krachten, die wij van God gekregen hebben, om ze te gebruiken tot Zijn eer.

Hoe is de verhouding van God, van satan en van David tot de zonde van de volkstelling? De *HERE* porde David aan, om het volk te tellen. De *satan* porde David aan, om het volk te tellen. In Davids leven was gekomen een boze zweer van hoogmoed. Als die zweer doorwoekerde, dan zou er infectie komen, en zou David, evenals Saul, verworpen worden. Daarom komt God als de dokter en maakt de zweer open. Hij port er aan. Het vuil komt naar buiten. God gebruikt daarbij ook satan, die meeport en het mes is, dat God hanteert. God doet het, om te genezen en satan doet het, om te verderven. Als David het volk geteld heeft, dan *gevoelt hij, dat hij schuldig is. Zijn hart sloeg hem*, toen hij het volk geteld had. Wij blijven dus ten vólle verantwoordelijk.

Wat is de regering? *De regering.* God regeert alle dingen, ook de zonde. Door de verschrikkelijke zonde, toen de Joden en de heidenen de Zoon van God gekruisigd hebben, heeft God Zijn raad, tot verlossing van zondaren, vervuld. Zie *Hand. 2:23*. De Catechismus denkt hier ook aan heel gewone dingen: "loof en gras, regen en droogte" enz. Wij hebben soms meer oog voor bijzondere uitredingen en buitengewone dingen, dan voor jarenlange Vaderlijke zorg.

Door alleen het buitengewone te zien en niet het gewone voeden wij het *ongeloof*. Wij moeten Gods leiding en regering in alle dingen zien, ook in schijnbaar toevallige ontmoetingen, in heel ons leven.

28. Vr. Waartoe dient ons, dat wij weten, dat God alles geschapen heeft en nog door Zijn voorzienigheid onderhoudt?

Antw. Dat wij in alle tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar zijn mogen, en in alles, wat ons nog toekomen kan, een goed toevorzicht hebben op onze getrouwe God en Vader, dat ons geen schepsel van Zijn liefde scheiden zal, aangezien alle schepselen alzo in Zijn hand zijn, dat zij tegen Zijn wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen.

Welk drievoudig nut heeft de leer der voorzienigheid?

Nu komt weer de praktijk. Wat heb ik er aan? Wat doe ik er mee? We weten, dat alles ons uit Gods Vaderhand toekomt. Welnu dan zijn wij:

Wat betekent: in tegenspoed geduldig?

In tegenspoed geduldig. Niet onaandoenlijk, koud en onverschillig. Velen bijten op de tanden, persen de lippen samen, of willen het leed vergeten door muziek en dans. Maar het lukt hun niet. Ze willen zich flink *houden* en het gaat niet. Wie inderdaad groot is, gaat niet op een stoel staan, zoals de kleine kinderen. Wij moeten de roede kussen. En dan worden wij eenswillens. Wij bidden om kracht. Wij slepen het kruis niet voort, maar dragen het in Gods kracht. Wij geven het in Gods hand. "Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf, neme zijn kruis op en volg Mij."

Wat betekent: in voorspoed dankbaar?

In voorspoed dankbaar. Vaak wordt de vraag gesteld, wat gemakkelijker is, geduldig zijn in tegenspoed of dankbaar zijn in voorspoed. Wij kunnen het alleen in de kracht des Heren, want beide staan in het teken van het offer. Heel vaak is er ondankbaarheid. Van de tien melaatsen, die gereinigd werden, kwam maar één terug, om God de eer te geven. "Vergeet nooit één van Zijn weldadigheden, vergeet ze niet; 't is God, Die z' u bewees".

Wat betekent: vertrouwend voor de toekomst?

Vertrouwend voor de toekomst. De leer van Gods voorzienigheid maakt ons rustig en kalm, met het oog op de toekomst. Wij moeten de toekomst, vertrouwend op God, ingaan, wetend, dat ons leven veilig is in Zijn hand. "Zonder Zijn wil kunnen de schepselen zich noch roeren, noch bewegen". Wij zijn niet zorgeloos en ook niet bezorgd. Geen schepsel zal ons kunnen scheiden van de liefde Gods, in Jezus Christus, onze Here".

Van God de Zoon en onze Verlossing.

ZONDAG 11.

29. Vr. Waarom wordt de Zone Gods Jezus, dat is Zaligmaker, genoemd?

Antw. Omdat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost; daarbenevens, dat bij niemand anders enige zaligheid te zoeken of te vinden is.

Welke Zondagen handelen over God de Zoon?

De *negen* volgende Zondagen handelen over God de Zoon en onze verlossing. *3 maal 3*. 3 over Zijn *Namen* (11-13). 3 over de *Staat van vernedering* (14-16). 3 over de *Staat van verhoging* (17-19).

Moeten wij beginnen met de Naam, of eindigen met de Naam?

Wij *beginnen* dus *met* de *namen*. Dat doen wij anders nooit. Als iemand een boek over Dr Kuyper wil schrijven, dan gaat hij toch niet eerst vragen, wat de *naam* "Kuyper" betekent! Hier echter wel.

Wat is het onderscheid tussen beide?

Wie Jezus als een gewoon mens ziet, en een levensbeschrijving van Hem wil geven, begint niet met de naam, maar *eindigt in* een naam. Hij stelt een onderzoek in en komt dan tot de gevolgtrekking, dat Jezus is een edel mens, een Hervormer, een Godsdienststichter enz.

Het geloof *gaat uit van* Zijn namen, omdat die namen betekenis hebben en ons zeggen, wie Jezus *is*. Wij beginnen dus met de naam.

Een boek in een bibliotheek heeft een *titel* en een *nummer*. De titel wijst op het *wezen*, het nummer niet. De namen, die Christus heeft, zijn geen nummers, om te onderscheiden, maar zij drukken het *wezen* uit en zeggen, wie Hij is. De naam Jezus is openbaring, bekendmaking. Vandaar de vraag: Waarom wordt de Zone Gods Jezus, dat is Zaligmaker genoemd? Deze naam is door de Vader *twee-maal expres van uit de hemel bekend gemaakt*. Eerst door Gabriël aan *Maria*: "gij zult Zijn naam heten JEZUS". Dan door de engel des HEREN, die, in een droom, Jozef verschijnt en zegt: "gij zult Zijn naam heten JEZUS; *want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden*", Matth. 1:21.

Wat is de betekenis van de Naam?

Wie heeft de Naam Jezus bekend gemaakt?

Daarom is het niet toevallig, dat de schaduw van die naam in het O.T. door Christus gegeven is aan twee personen.

Wie heet in het O.T. ook zo?

Jozua, de zoon van Nun, Hij heette eerst Hosea: God redt. Daarna Jozua: De HERE zal redden. Jozua brengt het volk in Kanaän. Jozua, de zoon van Jozadak, de hogepriester. Hij brengt, met Zerubbabel, het volk ook naar Kanaän, niet uit Egypte, maar uit Babel, na de ballingschap. In een nachtgezicht ziet de profeet Zacharia hem bekleed met vuile klederen, hfdst. 3. Zo is Jezus bekleed geweest met de vuile klederen van onze zonde.

Was die naam in Jezus' dagen bekend?

En toch was die naam, toen Jezus op aarde kwam, een heel *gewone naam*. De vader van Elymas heette Jezus. Niemand kon zeggen: wat een vreemde naam. Maar nu krijgt die naam rijke betekenis. "Want er is onder de hemel geen andere naam, door welke wij moeten zalig worden". Die naam zegt ons, "dat Hij ons zalig maakt en van al onze zonden verlost". Hier is zaligheid voor de grootste zondaren, voor hoeren en tollenaars. Hij *maakt* ons zalig. Hij geeft niet maar de mogelijkheid, maar de werkelijkheid. Wie het ergens anders zoekt, zal het niet vinden. "Niemand komt tot de Vader dan door Mij". Hij is de enige Zaligmaker.

30. Vr. Geloven dan die ook aan de enige Zaligmaker Jezus, die hun zaligheid en welvaart bij de heiligen, bij zichzelf, of ergens elders zoeken?

Antw. Neen zij; maar zij verloochenen met de daad de enige Heiland Jezus, ofschoon zij met de mond in Hem roemen; want van tweeën een: of Jezus moet geen volkomen Zaligmaker zijn, of die deze Zaligmaker met waar geloof aannemen, moeten alles in Hem hebben, dat tot hun zaligheid van node is.

Wie verloochenen Jezus met de daad?

Deze vraag gaat vooral tegen de Roomse Kerk, die met haar geweldige propaganda tegenwoordig al meer invloed krijgt. En hier zien wij, hoe erg het is, als ze hun zaligheid of welvaart bij heiligen en bij zichzelf zoeken.

Want dan mogen zij nog zoveel beelden van Jezus hebben en Hem schijnbaar hoog vereren, zij geven met de daad te kennen, dat ze Hem verloochenen. Dat kan niet anders. Jezus is dan geen volkomen Zaligmaker. Hij heeft Zijn werk maar half afgemaakt. Het moet aangevuld worden. Het was dus niet waar, wat Hij zeide:

*Is Christus een volkomen
Zaligmaker?*

"het is volbracht". En als Hij wel een volkomen Zaligmaker is, dan moeten wij ook alles in Hem hebben, wat wij nódig hebben tot zaligheid.

Wat is zondagsgodsdienst?

*Heeft Jezus ook betekenis voor
het dagelijkse leven?*

Dan willen wij ook niet weten van *zondagsgodsdienst* alleen. Mensen, die Zondags Jezus nog nodig hebben, maar 's Maandags in hun zakenleven, op de fabriek, in de bioscoop, zelfs in hun huwelijk niet met Hem rekenen. Zij zoeken, op hun manier, hun zaligheid Zondags bij Jezus, maar hun *welvaart* en genoegens ergens elders. Verloochening van de Here Jezus! We moeten in Jezus geloven, en ons geheel aan Hem geven. Wie niet gelooft, al is hij nog zo godsdienstig, gaat verloren. Wij moeten van genade leven, want wij hebben een volkomen Zaligmaker. Bij een volkomen Zaligmaker behoort een zondaar, met een volkomen overgave. Wie deze Zaligmaker met een waar geloof aanneemt, heeft alles in Hem, wat tot zijn zaligheid van node is.

ZONDAG 12

31. Vr. Waarom is Hij Christus, dat is Gezalfde, genaamd?

Antw. Omdat Hij van God de Vader verordineerd is, en met de Heilige Geest gezalfd, tot onze hoogste Profeet en Leraar, die ons de verborgen raad en wille Gods van onze verlossing volkomenlijk geopenbaard heeft; en tot onze enige Hogepriester, die ons met de enige offerande Zijn lichaams verlost heeft, en voor ons met Zijn voorbeding steeds tussentreedt bij de Vader; en tot onze eeuwige Koning, die ons met Zijn Woord en Geest regeert, en ons bij de verworven verlossing beschut en behoudt.

Waar zegt de Schrift dat Jezus de Christus is?

Dat is een *geweldige vraag*: of Jezus van Nazareth inderdaad is *de Christus*, de Messias, de Gezalfde. De *engel* zegt tot de herders: "Welke is Christus de Here". *Andreas* heeft gevonden de Christus. Tot de *Samaritaanse* vrouw zegt Jezus, dat Hij de Christus is. *Petrus* belijdt: "Gij zijt de Christus". *Kajafas* wil, dat Jezus onder ede zal zeggen, of Hij is de Christus. En *Petrus* zegt op het Pinksterfeest: "Zo wete dan het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Here en Christus gemaakt heeft".

Wat betekent de naam Christus?

Wat ligt in de zalving opgesloten?

Het komt dus aan op de vraag, of Jezus, de historische Jezus, inderdaad door de Vader is aangewezen, *om* het verlossingswerk te doen. Christus betekent *gezalfde*. De zalfolie mocht niet nagemaakt worden. Het werk des Geestes mag niet nagebootst worden. Wanneer David gezalfd is, dan weet hij twee dingen: 1. Dat God hem heeft *aangewezen*, om koning te zijn, zodat hij niet zich zelf heeft opgeworpen. 2. Dat hij daartoe ook door de Heilige Geest zal *bekwaamd* worden. Christus is van eeuwigheid aangewezen, verordineerd. Christus is in de tijd gezalfd door de Heilige Geest, b.v. bij Zijn doop. Om gezalfd te kunnen worden, heeft Christus ook vrijwillig de glans afgelegd, die Hij bij de Vader had. Hij heeft dienstknechtsgestalte aangenomen.

Tot welk ambt is Christus gezalfd?

Christus is gezalfd tot *één drievoudig ambt*. Niet tot drie ambten. Er zijn drie zware takken aan die boom. Het eene ambt van Christus is zo rijk, dat het in drieën uiteengelegd kan worden.

Christus is onze *hoogste Profeet*, onze *enige Hogepriester*, onze *eeuwige Koning*.

Hoe werkte Christus tijdens het O.T.?

Tijdens *het Oude Testament* was er een *vooruitleven*. Vergelijk Jesaja 53, dat wel bij het kruis kon geschreven zijn en de tobrende

discipelen. Vooruitleven is soms meer dan de werkelijkheid.

Christus vervult dit drievoudig ambt in schaduwvorm.

Hij is de *Profeet*, Die Zichzelf aankondigt, want de Geest van Christus spreekt door de profeten. 1 Petr. 1:11. Hij spreekt over Zijn lijden, Zijn sterven, Zijn opstanding, Zijn hemelvaart, en over het zitten ter rechterhand Gods.

Hij is de *Hogepriester*, Die de vergeving der zonden geeft, en Zijn volk draagt op Zijn hart, de Zijnen zegent en voor hen bidt. Hij is Priester naar de ordening van Melchizedek. Hij is de *Koning*, en daarom is in Israël de theocratie, de Godsregering. Het Paleis is de Tempel en David is niet meer dan stadhouder van Christus.

Hoe werkte Christus tijdens Zijn omwandeling op aarde?

Tijdens Zijn *omwandeling op de aarde* vervult Hij ook dit drievoudig ambt. Als *Profeet* vervult Hij de Wet en de Profeten. Hij geeft onderwijs, doet wonderen, spreekt over de toekomst en maakt Zijn discipelen tot Apostelen. Nu is het niet meer: "Zo zegt de HERE", maar: "voorwaar, voorwaar zeg Ik u". Als *Hogepriester* toont Hij Zijn grote barmhartigheid aan ellendigen. Hij geneest de zieken, wekt de doden op en geeft de hongerigen brood. Hij is de Hogepriester en het Offer op Golgotha. Dan kunnen de altaren worden afgebroken, want het voorhangsel des Tempels scheurt van boven naar beneden. *Hij is de Koning*. De geboren Koning.

Ze willen Hem Koning *maken*, maar Hij is Koning en kan dus niet Koning gemaakt worden. Aan het kruis lezen wij het opschrift: "de Koning der Joden". Bij Zijn hemelvaart zegt Hij: "Mij is gegeven alle macht in de hemel en op de aarde". Als Koning geeft Hij dan opdracht aan Zijn Apostelen, onderdanen te vergaderen door de prediking van het Evangelie.

Hoe vervult Christus dit ambt in de hemel?

In de hemel vervult Hij nog Zijn drielvoudig ambt.

Als *Profeet* heeft Hij door Zijn Geest het Nieuwe Testament te boek gesteld. En nog zorgt Hij voor de dienst des Woords en voor de prediking van het Evangelie aan de heidenen.

Als *Hogepriester* is Hij onze Voorspraak bij de Vader, Die voor de Zijnen bidt. Hij is in *het* Heilige der heiligen, om Zijn werk toe te passen. Als *Koning* is Hij gezeten aan de rechterhand des Vaders. Hij regeert de gehele wereld en beschermt Zijn kerk, zodat de poorten der hel Zijn gemeente niet zullen overweldigen. "Hij regeert de Zijnen door Zijn Woord en Geest, en beschut en behoudt ons bij de verworven verlossing".

32. Vr. Maar waarom wordt gij een Christen genaamd?

Antw. Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus en alzo Zijn zalving deelachtig ben, opdat ik *Zijn* naam belijde, en mijzelf tot een levend dankoffer Hem offere, en met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel strijde, en hiernamaals in eeuwigheid met Hem over alle schepselen regere.

Waar wordt de naam Christen het eerst gebruikt?

Wij hebben hier *het ambt der gelovigen*. In Antiochië werden de gelovigen het eerst christenen genaamd. (Hand. 11:26)

Niet door de Joden, die zelf een Messias verwachtten, maar door de heidenen. Wellicht als scheldnaam.

*Welk ambt heeft de christen?
Wat ligt hierin opgesloten?*

Deze naam heeft rijke betekenis. De christen heeft ook *één drielvoudig ambt*. In de zalving, door de Heilige Geest, ligt de *aanstelling* en de *bekwaammaking*. Dus tegenover alle willekeur, liefhebberijwerk, eigenwillige godsdienst en naamchristendom. Het oorspronkelijke wordt door Christus hersteld. Zie Z. 3 vr. en antw. 8. De vraag is persoonlijk: *gij*. "Waarom wordt gij een christen genaamd?" "Omdat ik, door het geloof, een lidmaat van Christus en alzo Zijn zalving *deelachtig hen*." Wanneer Aäron gezalfd is, wordt de olie gegoten op zijn hoofd en deze olie druppelt neer op geheel zijn lichaam. "Als d'olie, die van Arons hoofd gedropen, zijn baard en klederzoom doortrekt". Zo ook hier: Christus is het *Hoofd* van Zijn gemeente, die Zijn *lichaam* is. Het *Hoofd* is gezalfd, toen de Heilige Geest op Jezus nederdaalde in de gedaante van een duif.

	Het <i>lichaam</i> , de gemeente, is gezalfd, toen de Heilige Geest is uitgestort.
<i>In welke verhouding staat de christen tot Christus?</i>	Op de Pinksterdag is de Heilige Geest van Christus, het <i>Hoofd</i> , uitgestort op de Kerk, Zijn <i>lichaam</i> . Daarom staat er: also <i>Zijn</i> zalving deelachtig. <i>Gezalfd tot een drievoudig ambt</i> .
<i>Wat is de Profetische taak?</i>	<i>Profeet</i> . Daartoe dient de opvoeding, de Christelijke school, de catechisatie, het lezen van Gods Woord, de prediking des Woords, het doen van openbare belijdenis en ook de evangelisatie en de zending. Opdat ik Zijn naam belijde.
<i>Wat is de Priesterlijke taak?</i>	<i>Priester</i> . Wij denken aan het gebed, vooral het morgengebed, aan de offers, die wij moeten geven voor de armen en de dienst des Heren. Opdat ik mij zelve tot een levend dankoffer Hem <i>offere</i> .
<i>Wat is de Koninklijke taak?</i>	<i>Koning</i> . Wij moeten strijden, niet alleen <i>offensief</i> , ook <i>defensief</i> , <i>tegen</i> de zonde, de duivel, de wereld en ons eigen vlees, de vijand binnen de veste. Wij gaan uit van de overwinning van Christus. Zo staan wij sterk in Zijn kracht. En met een vrije en goede consciëntie in dit leven tegen de zonde en de duivel <i>strijde</i> , en hiernamaals met Hem over alle schepselen <i>regere</i> .
<i>Wat doet de duivel bij de mensen met dit ambt?</i>	De <i>duivel</i> moet werken naar hetzelfde model. <i>Profetisch</i> , door waarzeggers, spiritisten en valse profeten. <i>Priesterlijk</i> , door haat tegen Christus te zaaien. <i>Koninklijk</i> , door despotisme en anarchie.
<i>Hoe oefent Christus Zijn ambt uit in de Kerk?</i>	<i>In de Kerk</i> oefent Christus Zijn drievoudig ambt uit: <i>Profetisch</i> door de dienaren des Woords. <i>Priesterlijk</i> door de diakenen. <i>Koninklijk</i> door de ouderlingen. Christen-zijn is gelovige, kind van God zijn. Wij moeten het ambt der gelovigen vervullen, ieder op de plaats, waar God hem stelt. Zie G.B. Art. 31. In Art. 28 wordt gesproken over het <i>ambt</i> der gelovigen.

ZONDAG 13.

33. Vr. Waarom is Hij Gods eniggeboren Zoon genaamd, zo wij toch ook Gods kinderen zijn?

Antw. Daarom dat Christus alleen de eeuwige natuurlijke Zoon Gods is, maar wij zijn om Zijnentwil uit genade tot kinderen Gods aangenomen.

In welk verband wordt hier gesproken over Christus als Zoon van God?

Christus is de eniggeboren Zoon van de Vader. De naam "Zoon van God" wordt hier *in verband* gesteld met de naam "kind van God". God heeft ons het groote voorrecht gegeven, dat wij niet Zijn *knechten*, maar Zijn *kinderen* genoemd worden. En de mens is zo goddeloos, daarvan misbruik te maken en te zeggen: Ziet ge wel, er is niet zoveel verschil tussen Christus als Zoon van God en ons als kinderen Gods. Te meer, omdat Christus, de *eeuwige Zoon van God*, toen Hij de menselijke natuur heeft aangenomen, de Goddelijke heerlijkheid heeft weggenomen voor ons oog. Hij heeft *dienstknechtsgestalte* aangenomen en had geen gedaante, noch heerlijkheid.

Wie hebben Christus Zoon van God genoemd?

Als wij nu maar goed verstaan, dat Hij de *eeuwige, natuurlijke* Zoon van God is. De Vader heeft, bij de doop en bij de verheerlijking op de berg, gezegd: "Deze is Mijn geliefde Zoon, in Welke Ik Mijn welbehagen heb." *Petrus* heeft beleden te Caesarea Philippi: "Gij zijt de Zoon des levenden Gods". *Thomas* heeft gezegd: "Mijn Here en mijn God". *Johannes* schrijft: "in den beginne was het Woord en het Woord was bij God en *het Woord was God*". De *duivel* zegt: "Indien Gij Gods Zoon zijt". Onder ede heeft *Christus*, voor Kajafas, betuigd, dat Hij de Zoon van God is en toen is Hij als Godslasteraar veroordeeld.

Wat is het onderscheid tussen Zoon van God en kinderen Gods?

Christus is de Zoon van God, van *eeuwigheid*. Wij worden kinderen Gods, in de *tijd*.

Christus is de *natuurlijke* Zoon van God. Wij zijn tot kinderen Gods *aangenomen*.

Christus heeft het *geen roof* geacht, Gode evengelijk te zijn. Wij worden kinderen Gods *uit genade*, om Zijnentwil.

Christus is Zoon door eeuwige *generatie*. Wij worden kinderen door de *wedergeboorte*.

Daarom zegt de Here Jezus tot Maria Magdalena *niet*: Ik vaar op tot *onze* Vader, maar Ik vaar op tot *Mijn* Vader en tot *uw* Vader.

34. Vr. Waarom noemt gij Hem onze Here?

Antw. Omdat Hij ons met lichaam en ziel van al onze zonden, niet met goud of met zilver, maar met Zijn dierbaar bloed gekocht, en van alle heerschappij des duivels verlost heeft, en ons also *Zich tot een eigendom gemaakt heeft.*

Wat betekent de naam Here?

Here betekent *Eigenaar*, Bezitter, vergel.: heer des huizes. Christus is onze Here, dus onze Eigenaar, onze Bezitter. Dat staat al in Z. 1. "Dat ik mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben." Wie zegt: Jezus is mijn Here, zegt daarmee ook, ik ben Zijn *eigendom*.

Wie kan Hem alleen Here noemen?

Daarom staat er *onze* Here, want wij kunnen dat alleen zeggen door het geloof.

"Niet ieder die zégt: Here, Here, zal ingaan in het koninkrijk Gods. Niemand kan zeggen Jezus de Here te zijn, dan door de Heilige Geest". Niemand kan zeggen, dat Jezus Zijn Eigenaar, zijn Bezitter is, en dat hij dus het eigendom van Christus is, dan door de Heilige Geest. Zult gij de Here Jezus werkelijk *uw* Here kunnen noemen, dan moet gij Hem toebehoren.

Nu verstaan wij, dat op de vraag: Waarom noemt gij Hem onze Here, geantwoord wordt: "Omdat Hij ons met lichaam en ziel van al onze zonden, niet met goud of zilver, maar met Zijn dierbaar bloed *gekocht*, en van alle heerschappij des duivels verlost heeft, en ons also *Zich tot een eigendom* gemaakt heeft."

Hoe heeft Christus ons tot Zijn eigendon gemaakt?

Hij heeft ons *gekocht*, zodat Hij onze Bezitter is. De *prijs*, die Hij betaald heeft, was niet goud of zilver, maar Zijn dierbaar bloed. Wij zijn duur gekocht. Daartoe heeft Hij ons uit de macht van de duivel verlost. En zo zijn wij *Zijn eigendom*. Hij is *onze Here!*

ZONDAG 14.

35. Vr. Wat is dat gezegd: Die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria?

Antw. Dat de eeuwige Zone Gods, die waarachtig en eeuwig God is en blijft, ware menselijke natuur, uit het vlees en bloed van de maagd Maria, door de werking des Heiligen Geestes, aangenomen heeft, opdat Hij ook het ware zaad Davids zij, Zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.

Welke trappen zijn er in de staat van vernedering? Onze Here Jezus Christus is eerst geweest in *de Staat van vernedering*, (Fil. 2:6-8) en is zo gekomen tot de *Staat van verhoging* (Fil. 2:9-11).

De Staat van *vernedering* heeft *5 trappen*: geboorte, lijden, sterven, begrafenis en nederdaling ter helle. De Staat van *verhoging* heeft *4 trappen*: opstanding, hemelvaart, zitten ter rechterhand Gods en wederkomst ten oordeel.

Wij krijgen nu drie zondagen over: *de staat van vernedering*.

Welke zijn de drie grondslagen voor de Vleeswording des Woords?

In de Bijbel wordt gesproken over de drie *grondslagen* van de vleeswording des Woords.

1. *God is een Drieënig God.* De Zoon is, door de Vader, in de wereld gezonden en door de Heilige Geest gezalfd. "In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God", Joh. 1:1.
2. *God heeft de wereld geschapen en de mens naar Zijn beeld.* "Door Hetzelve zijn alle dingen gemaakt". De Zoon is de Schepper en de Herschepper. Joh. 1:3.
3. *God heeft Zich geopenbaard.* "In Hetzelve was het leven en het leven was het licht der mensen; en het licht schijnt in de duisternis." Joh. 1:4, 5. En dan volgt: "Het Woord is vlees geworden." Joh. 1:14.

Christus is de Zoon van God (1). Die de menselijke natuur heeft aangenomen (2). Hij is God geopenbaard in het vlees (3).

Hoe is de vleeswording des Woords voorbereid?

De vleeswording des Woords is *voorbereid in het O.T.* God heeft de moederbelofte gegeven. Hij houdt de heilige linie in stand. Want Christus moest het ware zaad Davids zijn, zijn broederen in alles gelijk, uitgenomen de zonde.

Wat heeft Satan gedaan tegen de vleeswording des Woords?

Waar vindt ge de geslachtsregisters van de Here Jezus?

Wat is het verschil tussen beide?

Satan heeft de vleeswording des Woords willen:

1. *Verijdelen.* Daarom zijn strijd *tegen de* heilige linie, in de verdrukking van het volk Israël door Egypte, door de haat van Saul tegen David, door Athalia, die het koninklijk huis wilde uitroeien. Maar God houdt de heilige linie in stand. Mattheüs heeft de geslachtslijst van Jozef (hfdst. 1). Hij gaat terug tot *Abraham*. Lukas begint de geslachtslijst van Maria bij *Adam* (hfdst. 3).
2. *Vernietigen.* Wanneer de Here Jezus geboren is, wil Herodes het Kindeke doden.
3. *Loochenen.* Wanneer Satan de vleeswording des Woords niet heeft kunnen verijdelen, noch vernietigen, dan gaat hij de vleeswording loochenen. Dan komen de dwalingen. De Doceten zeggen, dat Jezus een *schijn*lichaam heeft.

Wat betekent "aangenomen"?

Aangenomen. De ontvangenis en geboorte was voor Christus niet een lot, maar een daad. Hij heeft menselijke natuur aangenomen. *Uit het vlees en bloed van de maagd, Maria. Uit énen bloede* heeft God het ganse menselijke geslacht gemaakt. *Door énen bloede* heeft Christus de verlossing aangebracht.

Welke menselijke natuur heeft Christus aangenomen?

Onze Geloofsbelijdenis zegt in Art. 18: "De menselijke natuur *met al haar zwakheden*". Christus kon lijden, sterven, bedroefd zijn. "De verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees".

36. Vr. Wat nuttigheid verkrijgt gij door de heilige ontvangenis en geboorte van Christus?

Antw. Dat Hij onze Middelaar is, en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt.

Was de vleeswording des Woords natuurnoodwendig?

Wie leren dat?

De vleeswording des Woords is *niet natuurnoodwendig*. Wanneer Adam niet gevallen ware, zou Christus niet gekomen zijn. De *Ethischen* leren, dat Christus toch gekomen zou zijn. Zij leren het volgende:

Worden de tegenstellingen, die er krachtens de schepping zijn, ooit weggenomen?

God is de These, de Stelling: als de Eeuwige, Oneindige, Schepper. De mens is de antithese, de

tegenstelling: tijdelijk, eindig, schepsel.

Christus is de Synthese, de Saamstelling: God en mens, Schepper en schepsel, Oneindige en eindige, Eeuwige en tijdelijke.

Christus is dus gekomen, om God en mens, Schepper en schepsel, Eeuwigheid en tijd te verzoenen. Wij moeten dus worden "eeuwigheids-mensen" en doen "eeuwigheidswerk". Alsof de goddelozen ook niet doen werk, waarvan de betekenis in de eeuwigheid openbaar wordt, als zij de eeuwige straf ontvangen.

Waarom is Christus in de wereld gekomen?

Maar de tegenstellingen, die er bij de schepping zijn, gaan nooit weg. Christus is in de wereld gekomen, om de zondaren zalig te maken. Niet om Schepper en schepsel te verzoenen, maar om de heilige, rechtvaardige God en de zondaar te verzoenen.

Wat hebben wij aan de heilige ontvangst en geboorte van Christus te danken?

Wat hebben wij nu aan de heilige ontvangst en geboorte van Christus? Heel veel, want: Kerstfeest heeft ook voor de kinderen rijke betekenis. Christus is begonnen bij het begin. Daar, waar onze erfzonde begint. Daar bekleedt Hij onze plaats. Daarom hebben de gelovige ouders troost als een kind sterft in de prille jeugd. Zie D.L. I. 17. Christus bedekt ook onze jeugdzonden. Hij is Kind geweest.

Moeten wij alleen onze dadelijke zonden voor God belijden?

Wij moeten niet alleen onze dadelijke zonden belijden, ook dat wij zondig zijn. David zegt: "'t Is niet alleen dit kwaad, dat roept om straf. Ik ben in ongerechtigheid geboren. De zonde maakt mij 't voorwerp van Uw toorn, reeds van het uur van mijn ontvang'nis af".

Daarom is het antwoord zo mooi: "Dat Hij onze Middelaar is, en met Zijn onschuld en volkomen heiligheid mijn zonde, waarin ik ontvangen en geboren ben, voor Gods aangezicht bedekt."

ZONDAG 15.

37. Vr. Wat verstaat gij door het woord: Geleden?

Antw. Dat Hij aan lichaam en ziel, de ganse tijd Zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde Zijns levens, de toorn Gods tegen de zonde des gansen menselij ken geslachts gedragen heeft, opdat Hij met Zijn lijden, als met het enige zoenoffer, ons lichaam en onze ziel van de eeuwige verdoemenis verlost en ons Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierve.

Waarover gaat deze vraag?

Het gaat hier over het *plaatsbekledend* lijden van Christus. Dat lijden is voor ons een grote verborgenheid. Hoe erg het is, weten de goddelozen in de hel. Wij kunnen het niet begripen. Toch is het ons geopenbaard.

Wat heeft Christus gedragen door Zijn lijden?

Christus *draagt* voor ons *de toorn van God*. En dat terstond, van het begin Zijner menswording, de ganse tijd Zijns levens op aarde. Hij is het Lam Gods, dat de zonde der wereld *draagt*.

Nu zijn er wel bijkomstigheden. B.v. dat Hij moest leven te midden van zondaren; hoe erg is dat! Hij was zo fijngevoelig, als een plaat in een camera. Dat Hij miskend is en vaak door de Zijnen zelfs niet begrepen; maar dat zijn allemaal bijkomstigheden.

Welk karakter draagt dit lijden?

Hij draagt in onze plaats de toorn van God, dus plaatsbekledend. Borgtochtelijk. Dat is zo heel erg. Wij zijn van nature kinderen des toorns. Als de grote dag van Zijn toorn is gekomen, dan zullen de goddelozen roepen: "bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons"; zo *erg* is het. Christus krijgt in Gethsemané ook de beker van Gods toorn. En op Golgotha is de grote dag van Gods toorn voor Hem gekomen. "Inzonderheid aan het einde Zijns levens".

Wordt hier de algemene verzoening geleerd?

Wordt nu door de catechismus *de algemene verzoening geleerd*: dat Christus voor *alle* mensen gestorven is, als er staat: "de toorn Gods tegen de zonde van het *ganse menselijke geslacht*"? Neen, dat wil de catechismus niet.

Wat betekent het, dat Christus de toorn Gods tegen de zonde van het ganse menselijke geslacht gedragen heeft?

Voor wie heeft Christus geleden?

De toorn Gods rust op het gehele menselijke geslacht. Om één zondaar te verlossen, moet Christus dragen die gehele toorn. Om *allen* te verlossen, moet Christus dragen die gehele toorn. Om *Gods volk* te verlossen, moet Christus dragen die gehele toorn. En zo is het hier. Daarom staat er: opdat hij alle mensen? Neen, "opdat Hij *ons* lichaam en *onze* ziel van de eeuwige verdoemenis verlost." Twee keer staat in dit antw. "lichaam en ziel". Zie Z. 1: Het offer van Christus zou *genoegzaam* zijn voor allen. Zie D.L. II. 3. Maar het wordt *toegepast* voor de uitverkorenen, de gelovigen. *Ons* zegt de Catechismus. "En *ons* Gods genade, gerechtigheid en het eeuwige leven verwierven."

38. Vr. Waarom heeft Hij onder de rechter Pontius Pilatus geleden?

Antw. Opdat Hij, onschuldig onder de wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmede van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zoude, bevrijdde.

Wie is Pontius Pilatus?

Op de lijdensweg van Christus is *geen toeval*. Alles is naar Gods raad. Ook, dat Hij onder de Rechter Pontius Pilatus geleden heeft.

Niet alleen de toorn Gods, ook *het oordeel Gods* treft Hem. Het is de mens gezet éénmaal te sterven en *daarna het oordeel*. Het is Christus gezet éénmaal te sterven en *daarin* het oordeel.

Wat spreekt hij aangaande Christus uit?

Pilatus spreekt uit: Jezus is onschuldig. En: ik veroordeel Jezus. "Onschuldig veroordeeld zijnde"!

Waarom moest Christus door de wereldlijke rechter veroordeeld worden?

Waarom? Omdat Hij stond in *onze plaats*. God is hier de Rechter. Hij heeft Christus beladen met onze zonden. Omdat het Romeinse recht wereldbetekenis heeft, daarom moet de *wereldlijke rechter* Hem veroordelen.

Vroeger deden de rechters, als zij iemand vrijspraken, een *witte* keursteen in een urn. Wanneer zij iemand veroordeelden, deden zij een *zwarte* keursteen in de urn.

Welke betekenis heeft de veroordeling van Christus voor ons?

Aan Christus wordt de *zwarte* keursteen gegeven, opdat Hij ons de *witte* keursteen zou geven. Openb. 3:17. De Rechtvaardige wordt veroordeeld, opdat de zondaar, de schuldige zou worden vrijgesproken. "Opdat Hij, onschuldig onder de

wereldlijke rechter veroordeeld zijnde, ons daarmee van het strenge oordeel Gods, dat over ons gaan zoude, bevrijdde."

39. Vr. Heeft dat iets meer in, dat Hij gekruisigd is geweest, dan of Hij met een andere dood gestorven ware?

Antw. Ja het; want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft; dewijl de dood des kruises van God vervloekt was.

Waarom moest Christus gekruisigd worden?

Christus draagt voor ons ook *de vloek van God*. Het was de Joden om het even, hoe Jezus gedood werd, als Hij maar gedood werd. Kajafas had gezegd, dat het nut was, dat één mens zou sterven voor het *volk*, opdat niet de hele *natie* zou verloren gaan

Hoe geeft de geschiedenis van Jezus-Bar-Abbas een beeld van de plaatsbekleding?

Maar God heeft het zo geleid, dat Christus gekruisigd is. Pilatus plaatst Jezus met Bar-Abbas op het tweetal, opdat het volk zou kunnen kiezen. Bar-Abbas zou gekruisigd worden tussen de beide andere moordenaren in. Hij komt vrij. Als de cel voor hem open gaat, hoort hij, dat een ander aan zijn kruis zal gehecht worden. Wie is die andere? Jezus! Hier hebben wij een beeld van de plaatsbekleding.

Welke drie teksten hebben hier grote betekenis?

Nu denken wij aan *drie teksten*: "Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der Wet, om dat te doen." Gal. 3:10.

"Vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt." Deut. 21:23. Gal. 3:13.

"Christus heeft ons verlost van de *vloek* der Wet, een *vloek* geworden zijnde voor ons." Gal. 3:13. De Gezegende werd voor ons een vloek, opdat de vervloekte gezegend zou worden. "Want daardoor ben ik zeker, dat Hij de vervloeking, die op mij lag, op Zich geladen heeft; dewijl de dood des kruises van God vervloekt was".

ZONDAG 16.

40. Vr. Waarom heeft Christus Zich tot in de dood moeten vernederen?

Antw. Daarom dat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods niet anders voor onze zonden konde betaald worden, dan door de dood des Zoons Gods.

Is het sterven van Christus ook gehoorzaamheid aan de Vader?

Welk gebod had Christus van de Vader ontvangen?

Hoe spreken de Sacramenten over Zijn dood?

Waarom moest Christus sterven?

Waarom eist Gods rechtvaardigheid de dood van Christus?

Waarom eist Gods waarachtigheid de dood van Christus?

Sommigen menen genoeg te hebben aan het leven van Christus, als Voorbeeld. Maar Christus heeft Zich *tot in de dood* moeten vernederen. Hij is *gehoorzaam* geweest tot de dood des kruises. Hij had een *gebod* van de Vader ontvangen, het leven af te leggen. De dood is voor Hem *geen lot*. dat Hij ondergaat, maar een *daad* van gehoorzaamheid. Hij legt Zijn leven af. Hij geeft Zijn geest in de handen des Vaders. De bloedcirculatie, bij de ontvangenis en geboorte begonnen, moest eindigen, zodat zijn pols niet meer sloeg. Want Hij zal in plaats van een natuurlijk, *psychisch* lichaam, een *pneumatisch* lichaam hebben na Zijn opstanding. De eerste Adam is geworden tot een levende ziel, de laatste Adam tot een levendmakende Geest. 1 Cor. 15:45.

Het komt aan op de *dood* van Christus. De sacramenten spreken ook van Zijn dood. Wij zijn in Zijn dood *gedoopt*. Wij worden met Christus begraven door *de doop in de dood*. Hoe duidelijk spreekt het gebroken brood en de vergoten wijn, bij het *Avondmaal*, van Zijn sterven.

"Waarom moest Christus Zich tot in de dood vernederen?" Omdat God rechtvaardig en waarachtig is.

Rechtvaardig. Door de zonde is de dood in de wereld gekomen, als straf op de zonde, naar Gods rechtvaardig oordeel. Als nu Gods Zoon de straf der zonde zal dragen, moet Hij dan ook sterven? Ja, want God is rechtvaardig. De straf, die Hij gedreigd heeft, geeft Hij.

Waarachtig. God heeft gezegd, dat de mens, die gezondigd heeft, sterven zal. De duivel heeft gezegd, dat het niet waar is: "gij zult niet sterven". Wie heeft gelijk? God de Waarachtige, of de duivel de Leugenaar? God spreekt de waarheid. Wij dreigen vaak en doen het niet. God liegt niet. "Daarom dat vanwege de gerechtigheid en waarheid Gods niet anders voor onze zonden

betaald kon worden, dan door de dood van de Zoon van God." Hij moest door *al onze poorten* heen. De ingang door de geboorte, en de uitgang door de dood.

41. Vr. Waarom is Hij begraven geworden?

Antw. Om daarmee te betuigen, dat Hij waarachtig gestorven was.

Hoe weet jij zeker dat Christus gestorven is?

Dit antwoord is heel sober. Wij weten, dat Christus waarlijk gestorven is, omdat een soldaat een speer genomen heeft en Christus in de zijde gestoken heeft, want toen kwam er bloed en water uit. Zeker bewijs, dat Hij gestorven was! Ook moest de *Schrift vervuld* worden en is Hij bij de rijken in Zijn dood geweest. Gelijk *Jona* drie dagen en nachten in het ingewand van de vis geweest is, zo moest Christus zijn in het hart der aarde. Opdat Hij de straf, die door de zonde in het graf is, zou dragen en de vloek uit ons graf zou wegnemen.

Wie is type van Christus-in-het-graf?

Wat heeft Christus uit ons graf weggenomen?

Wat zegt Art. 19?

De begrafenis is dus een trap van vernedering. De G.B. zegt Art. 19: "De Goddelijke natuur bleef altijd verenigd met de menselijke, ook toen Hij in het graf lag."

Wat is het verschil tussen de vrienden en de vijanden bij Jezus' graf?

Bij Zijn graf komen vrienden en vijanden. De *vrienden* willen Hem, omdat zij niet leven bij Zijn opstanding, waarover Hij gesproken heeft, de laatste eer bewijzen.

De *vijanden* willen Zijn lichaam bewaken, omdat zij bevreesd zijn voor Zijn opstanding. Zij herinneren zich Zijn woorden wel.

Waarmee vergelijkt Paulus onze graven?

Welnu, Christus gaat de Tempel van Zijn lichaam, die afgebroken is, in drie dagen opbouwen. Nu wordt ons graf een *akker* waar het lichaam gezaaid wordt evenals het tarwegraan. *1 Cor. 15.*

Nu jaagt de dood geen angst meer aan, want alles, alles is voldaan.

42. Vr. Zo dan Christus voor ons gestorven is, hoe komt het, dat wij ook moeten sterven?

Antw. Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven.

Sterven alle mensen?

Deze vraag heeft recht van bestaan. Christus is vóór ons gestorven, in onze plaats, waarom wij dan ook nog? Niet alle mensen sterven. Henoeh en Elia zijn niet gestorven en ten jongsten dage zullen de gelovigen, die dan nog leven, in een punt des tijds veranderd worden.

Waarom moeten dan de andere kinderen Gods wel sterven? Neem eens aan, dat dit niet gebeurde! Dan zou het zijn één van tweeën:

Hoe zou het zijn als de kinderen Gods niet stierven?

Alle gelovigen werden evenals Elia, op Gods tijd, weggenomen. Dan zouden de mensen bij elk sterfbed weten: wie sterft is verloren. Alle gelovigen bleven alleen en zouden heel oud worden. Dan zouden ze altijd tegen de zonde moeten strijden en veel ellende meemaken. Dat heeft God niet gewild.

Wat is de dood voor de kinderen Gods?

Als we maar verstaan, dat de dood voor de kinderen Gods *geen straf* meer is. Israël gaat door de Rode Zee. Het leger van Farao ook. Maar Israël komt aan de overzijde en in Kanaän. En Farao's leger komt om. De *gelovigen* en de *ongelovigen* gaan allen door de dood. Maar de gelovigen komen in Kanaän en ontvangen het eeuwige leven. De ongelovigen komen in de eeuwige dood. "Onze dood is geen betaling voor onze zonden, maar alleen een afsterving van de zonden en een doorgang tot het eeuwige leven."

43. Vr. Wat verkregen wij meer voor nuttigheid uit de offerande en de dood van Christus aan het kruis?

Antw. Dat door Zijn kracht onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven wordt, opdat de boze lusten des vlees in ons niet meer regeren, maar dat wij onszelf Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen.

Welke kracht gaat uit van Christus' kruisdood in ons?

Het is zo lang geleden, dat Christus gekruisigd, gestorven en begraven is. Gaat daar nu nog kracht van uit? Moeten wij alleen zien, wat Hij vóór ons heeft gedaan, of ook wat Hij *in ons* doet? Ja, ook het laatste. "Want door Zijn kracht wordt onze oude mens met Hem gekruisigd, gedood en begraven, opdat de boze lusten van

ons vlees in ons niet meer regeren, maar wij onszelven Hem tot een offerande der dankbaarheid opofferen."

Wat zegt Paulus in Rom. 6?

Paulus zegt in *Rom. 6*: "Wat zullen wij dan zeggen? Zullen wij de zonde doen, opdat de genade meerder worde? Dat zij verre! Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij in dezelve leven? Wij zijn dan met Hem begraven, door de doop in de dood, opdat, gelijkewijs Christus uit de doden is opgewekt tot heerlijkheid des Vaders, also wij in nieuwigheid des levens zouden wandelen." Door het geloof zijn wij met Christus gestorven en opgewekt.

Hoe kunnen wij strijden tegen de zonde?

Daarom moeten wij strijden tegen de zonde en wandelen in goede werken. Dat kunnen wij alleen *in Zijn kracht*.

44. Vr. Waarom volgt daar: *Nedergedaald ter helle?*

Antw. Opdat ik in mijn hoogste aanvechtingen verzekerd zij en mij ganselijk vertrooste, dat mijn Here Jezus Christus door Zijn onuitsprekelijke benauwdheid, smarten, verschrikking en helse kwelling, in welke Hij in Zijn ganse lijden [maar inzonderheid aan het kruis] gezonken was, mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft.

Als de nederdaling ter helle het laatst genoemd wordt, is dat volgens de tijdorde, of volgens de zaakorde?

Wij rekenen hier *niet* met de *tijdorde*, maar met de *zaakorde*. De goddelozen sterven *eerst* en gaan dan naar de hel.

Christus daalt *eerst* neder ter helle en gaat dan in de dood. Toch wordt de nederdaling ter helle hier het *laatste* genoemd, na het sterven en na de begrafenis. Namen wij dus de *tijdorde*, dan moest de nederdaling ter helle staan *vóór* het sterven.

Wie leren de tijdorde, dus dat Christus na Zijn sterven naar de hel is gegaan?

De Roomse kerk leert, dat Christus na Zijn sterven naar het voorportaal van de hel is gegaan, om de O.T.-ische vromen te bevrijden. *De Luthersen* leren, dat Christus na Zijn dood naar de hel is gegaan, om Zijn overwinning aan Satan bekend te maken.

Hoe moeten wij de nederdaling ter helle verstaan?

Maar Christus is niet naar de hel gegaan. *De hel is tot Hem gekomen*. De duivel is met zijn geesten naar Golgotha gegaan. Toen kwam de duisternis, want de hel is de buitenste duisternis. Jezus heeft de helse smart geleden. Hij is van God verlaten geweest. Hij wordt losgelaten door de Vader. De Zon der

gerechtigheid gaat onder in de duisternis van de hel. Hij lijdt *intensief*. Zie Z. 15 vr. 37. *Adam* moest geroepen worden. *Hij* roept tot de Vader met een grote stem uit de helse smart naar de hemel: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?

Welke betekenis heeft dit voor ons?

In onze plaats. Want nu zullen wij nimmermeer van God verlaten worden. Scheiding tussen God en Zijn volk is onmogelijk. Nu heeft de hel voor de kinderen Gods ook geen verschrikking meer. Want Christus heeft die smart voor hen geleden. "En mij van de helse benauwdheid en pijn verlost heeft."

ZONDAG 17.

45. Vr. Wat nut ons de opstanding van Christus?

Antw. Ten eerste heeft Hij door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken. Ten andere worden ook wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven. Ten derde is ons de opstanding van Christus een zéker pand onzer zalige opstanding.

Welke U trappen heeft de staat van verhoging?

We krijgen nu 3 zondagen over de *Staat der verhoging*, die 4 trappen heeft: opstanding, hemelvaart, zitten ter rechterhand Gods en wederkomst ten oordeel.

Waarom wordt hier niets gezegd over het feit der opstanding?

Hier wordt alleen gesproken over *het nut* van Christus' opstanding. Nú zou meer over *het feit* gezegd zijn. Toen werd het feit algemeen aanvaard. Dat is dus later heel anders geworden.

Hoe vatten de modernen de opstanding van Christus op?

Velen loochenen de lichamelijke opstanding van Christus. Hoogstens leeft Hij dan voort in de harten van de Zijnen, zoals een moeder voortleeft in de harten van haar kinderen. Zelfs durft men beweren: Het doet er niets af of toe, of Christus werkelijk is opgestaan, wanneer Hij maar *in onze harten is opgestaan*. Alsof dat laatste, zonder het eerste, mogelijk zou zijn!

In welk hoofdstuk spreekt Paulus, uitvoerig over de opstanding?

Het bekende opstandingshoofdstuk van Paulus is 1 Cor. 15. Daar wijst de apostel op *het feit*, dat Christus is opgestaan uit de doden en aan zeer velen verschenen is. Paulus zelf is de *Benjamin* onder de apostelen. De O.T.-ische Saul en de N.T.-ische Saul (Paulus) zijn beide uit de stam van Benjamin. In het gezin van de apostelen werd niet eens meer een kind verwacht. Ze dachten: dat kan niet meer, want de Here Jezus is in de hemel. En toch wordt er nog een apostel geboren. Jezus is hem verschenen. Maar hij is ook een *Ben-Oni*, een zoon der smarte. Hij heeft de gemeente heel wat pijn gedaan, even voor zijn geboorte. De moeder, de kerk, moest ook roepen Ben-Oni, zoon der smarte. "Ten laatste van allen is Hij ook van mij, als van een *ontijdig geborene* gezien", 1 Cor. 15 :8.

Wanneer is Christus aan Paulus verschenen?

Sommige mensen zeggen: Wat doet het er toe, of Christus werkelijk is opgestaan; als Hij maar opgestaan is in mijn hart en leeft in mij. Maar *Paulus* zegt: Als Christus niet is opgestaan, dan is Hij ook niet opgewekt in uw hart, dan is *onze*

Hoe erg zou het zijn, als Christus niet was opgewekt?

	<i>prediking ijdel.</i> Breek dan de kerken en preekstoelen maar af. Geef dan geen cent meer voor de zending. <i>Uw geloof is ijdel</i> en gij zijt <i>nog in uw zonden</i>. En komen wij bij de graven van onze dierbaren, dan moeten wij op die grafstenen, of ze mooi zijn, of minder mooi, schrijven: zo zijn dan ook <i>verloren</i>, die in Christus ontslapen zijn. Dan zijn wij, zegt Paulus, de <i>ellendigste</i> van alle mensen. Want we gaan dan met een ingebeelde hemel verloren.
Hoe moeten wij dus de opstanding van Christus opvatten?	Daarom: <i>het feit staat vast</i>. We hebben hier geen visioen, geen boven-geschiedenis, geen alleenmaar-voort-leven-in-de-harten, maar volle, echte realiteit, werkelijkheid. Paulus zegt: Ik heb Hemzelf gezien en zeer velen hebben Hem gezien.
Welke drievoudige vrucht van Christus' opstanding noemt de Catechismus?	En nu komen wij tot <i>het nut</i>. Eerst een fundament en dan het huis bouwen. Wat zijn wij dan toch rijk in Christus. Christus is opgewekt uit de doden en de Eersteling dergenen, die ontslapen zijn. Hij is opgewekt om onze: 1. <i>Rechtvaardigmaking</i>. Hij heeft de dood overwonnen. Hij heeft de sleutels van de hel en het graf. Door Zijn opstanding heeft Hij krachtig bewezen de Zoon van God te zijn.
Is Christus ook opgestaan? Wie heeft Christus opgewekt?	Christus is <i>opgewekt</i> en <i>opgestaan</i>. Hij heeft het leven afgelegd en weder <i>aangenomen</i>. De Vader heeft Hem <i>opgewekt</i>. Spottend hebben de vijanden geroepen: Indien Gij Gods Zoon zijt, zo kom af van het kruis. Omdat Hij Gods Zoon is, is Hij niet afgekomen van het kruis. Hij moest Zijn leven <i>afleggen</i>. Nu zegt de Vader: Omdat Gij Mijn Zoon zijt, kom uit het graf. Want Hij moet het leven <i>aannemen</i>. Nu worden wij <i>gerechtvaardigd</i> door de opstanding van Christus, door het geloof. "Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking." Onze zonden waren oorzaak, dat Hij is overgeleverd geworden. Onze rechtvaardigmaking, onze <i>vrijspreek</i>, is oorzaak dat Christus is opgewekt door de Vader. Onze schuld is tot de laatste penning door Christus voor ons betaald. De Vader zegt: Nu is de rekening voldaan en daarom wordt door Hem een engel gezonden, om het graf te openen. "Hij heeft door Zijn opstanding de dood overwonnen, opdat Hij <i>ons</i> de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, konde deelachtig maken."
Wat betekent het, dat Christus is opgewekt om onze rechtvaardigmaking?	

Welke betekenis heeft Christus' opstanding voor onze heiligmaking?

2. *Heiligmaking*. Wij zeggen niet: we bekommeren ons niet om de opstanding van Christus, als Hij maar opgestaan is in onze harten. Maar wel: omdat Hij, als het Hoofd, is opgewekt, daarom worden de gelovigen, Zijn lichaam, met Hem opgewekt tot een nieuw leven. Want de eerste mens Adam is geworden tot een levende ziel, de laatste Adam tot een *levendmakende* Geest. Hij zegt: Ik leef en gij zult leven. "Ten andere worden wij door Zijn kracht opgewekt tot een nieuw leven."

Welke betekenis heeft Christus' opstanding voor onze heerlijkmaking?

3. *Heerlijkmaking*. Christus is de Eersteling. Niet maar de *Eerste*, maar de *Eersteling* en op de eersteling volgt de *gehele oogst*. De graven zullen worden geopend en de zee zal haar doden weergeven. Daarom gaat Gods volk gemoedigd de toekomst tegen. De dood en het graf hebben niet het laatste woord. Laat de wereld spotten, wij hebben *een zeker pand*. Het zal vast gebeuren, want Christus is opgestaan. Daarom wordt het lichaam gezaaid in verderfelijkheid en opgewekt in onverderfelijkheid. "Ten derde is ons de opstanding van Christus een zeker pand van onze zalige opstanding."

Waarom wordt Christus de Eersteling genoemd dergenen, die ontslapen zijn?

Dood waar is uw prikkel? Hel waar is uw overwinning? Gode zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Here Jezus.

ZONDAG 18.

46. Vr. Wat verstaat gij daarmee: Opgevaren ten hemel?

Antw. *Dat Christus voor de ogen Zijner jongeren van de aarde ten hemel is opgeheven, en dat Hij ons ten goede daar is, totdat Hij wederkomt om te oordelen de levenden en de doden.*

Wat is het grote verschil tussen Z. 17 en Z. 18?

Hoe is de Lutherse opvatting van de hemelvaart?

Wat is het verschil tussen verandering van plaats en verandering van toestand?

Welke opvatting is de juiste?

Er is groot verschil tussen Z. 17 en Z. 18. De eerste is zo kort en de tweede zo lang. De eerste maar één vraag en de tweede vier vragen. Dat komt, omdat allen het over de opstanding eens waren, en over de hemelvaart niet. Er was verschil tussen de Gereformeerden en de Luthersen. De *Lutherse opvatting* is, dat Christus' menselijke natuur, bij de hemelvaart, de eigenschappen gekregen heeft van de Goddelijke natuur, zodat de menselijke natuur nu ook *alomtegenwoordig* is geworden en zo dus in de hemel is gekomen. Dan is de hemelvaart *verandering* niet van plaats, maar van *toestand*.

Wanneer ik een ketel water op het vuur zet en dat water laat verdampen, dan is straks dat water in heel de kamer verspreid. Verandering van *toestand*. Water is veranderd in de toestand van waterdamp.

Breng ik die ketel water naar een andere kamer, dan is dat verandering, niet van toestand, maar van *plaats*. Wij leren, op grond van Gods Woord dat de hemelvaart is verandering van plaats. Zo moet ik dit antwoord lezen: "Dat Christus, voor de ogen van Zijn jongeren, *van de aarde ten hemel is opgeheven*, en dat Hij ons ten goede *daar is*, totdat Hij *wederkomt*, om te oordelen de levenden en de doden".

Tegenover Luther zeggen wij: De hemelvaart is zichtbaar, lichamelijk en plaatselijk.

47. Vr. Is dan Christus niet bij ons tot aan het einde der wereld, gelijk Hij ons beloofd heeft?

Antw. Christus is waarachtig mens en waarachtig God. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op aarde; maar naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.

Welk Schriftuurlijk bewijs nemen de Luthersen?

De *Luthersen* hebben voor hun opvatting natuurlijk bewijs gezocht. Een *Schriftuurlijk bewijs*. De Here Jezus heeft Zelf gezegd: "En ziet, Ik ben met u al de dagen, tot de voleinding der

wereld.", *Matth. 28:20*. Wat heb ik nu aan die belofte? Alles, als ik maar Schrift met Schrift vergelijk. Want Hij heeft ook gezegd: "De armen hebt gij altijd met u, maar Mij niet altijd.", *Joh. 12:8*. "Het is u nut, dat Ik heenga.", *Joh. 16:7*. "Ik vaar op tot Mijn Vader.", *Joh. 20:17*. "Ik ga heen om u plaats te bereiden.", *Joh. 14:2*.

Waarom is dit geen bewijs voor hun standpunt?

De Here Jezus heeft gezegd: *Ik ga* en ook *Ik blijf*.

Hij *gaat* naar Zijn menselijke natuur. Naar Zijn menselijke natuur is Hij niet meer op de aarde.

Maar Hij *blijft* naar Zijn Goddelijke natuur. Naar Zijn Godheid, majesteit, genade en Geest wijkt Hij nimmermeer van ons.

48. Vr. Maar zo de mensheid niet overal is, waar de Godheid is, worden dan de twee naturen in Christus niet van elkander gescheiden?

Antw. Ganselijk niet; want dewijl de Godheid onbegrijpelijk [door niets kan worden ingesloten] en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel buiten hare aangenomene mensheid is en nochtans [niettemin] ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft.

Welk dogmatisch bewijs voeren zij aan?

Zij hebben ook nog een *dogmatisch* bewijs. Het gaat over de verhouding van de Goddelijke en de menselijke natuur van Christus.

Hoe mogen wij de verhouding van de 2 naturen van Christus niet zien?

Wij mogen die naturen *niet vermengen* als water en wijn in één glas (Eutyches, pantheïsme, Luther, de ethischen).

Wij mogen die naturen ook *niet scheiden*, als water en olie in één glas (Apollinaris, het Deïsme, de modernen).

Nu zeggen wij tot de Luthersen: Gij moogt *niet vermengen*. En dan zeggen zij tot ons: gij moogt *niet scheiden*. En dat willen wij juist niet. Neem twee cirkels. Een zeer grote en een zeer kleine. Trek die cirkels zo, dat ze *één middelpunt* hebben. Dan is het grote cirkelvlak overal, waar ook het kleine is, maar het kleine is niet overal, waar het grote is en toch zijn zij *verenigd* in dat *éne middelpunt*.

Zij zijn niet gescheiden en ook niet vermengd.

Hoe zijn de beide naturen verenigd?

Dat wil het antwoord ons zeggen: "Dewijl de Godheid door niets kan ingesloten worden en overal tegenwoordig is, zo moet volgen, dat zij wel *buiten* haar aangenomen mensheid is en nochtans niettemin ook *in* haar *is en persoonlijk met haar verenigd* blijft."

49. Vr. Wat nut ons de hemelvaart van Christus?

Antw. Ten eerste, dat Hij in de hemel voor het aangezicht Zijns Vaders onze Voorspreker is. Ten andere, dat wij ons vlees in de hemel tot een zéker pand hebben, dat Hij, als het Hoofd, ons Zijn lidmaten ook tot Zich zal nemen. Ten derde, dat Hij ons Zijn Geest tot een tegenpand zendt, door wiens kracht wij zoeken dat daarboven is, waar Christus is, zittende ter rechterhand Gods, en niet dat op de aarde is.

Wie is onze Advocaat in de hernel? En wie op de aarde?

Christus is in de hemel onze *Voorspraak bij de Vader*. Hij is onze Advocaat, onze *Pleitbezorger*. De *Heilige Geest* is onze Advocaat op de aarde. Wij hebben dus een Advocaat in de hemel: Christus, en een Advocaat op de aarde: de Heilige Geest.

Waaruit blijkt, dat Christus ook als onze Hogepriester naar de hemel is gegaan?

De Here Jezus is ook als onze *Hogepriester naar de hemel* gegaan. Hij zegent de Zijnen en *niet, nadat Hij* hen gezegend heeft, maar *terwijl* Hij hen zegent, wordt Hij door de Vader opgenomen in de hemel. De Vader neemt Hem al zegenend op. Die *voorbede* van Christus heeft grote betekenis voor ons, ook als wij in zonden zijn gevallen, opdat wij aan Gods genade niet zouden vertwijfelen. Zie G.B. Art. 26. *Onze onwaardigheid* moet ons niet afschrikken tot Hem te gaan. *Zijn grootheid* moet ons niet *afstoten*. "Wie zal eer verhoord worden, dan de eigen welbeminde Zoon van God? Zo is dan alleen door mistrouwen dit gebruik ingevoerd, dat men de heiligen *onteert*, in plaats van te eren." De Bel. zegt, dat Rome de heiligen *onteert*. Zij zeggen: Maria, bid voor ons! Wij zeggen: Here Jezus, bid voor ons!

Wat zegt Art. 26 over de voorbete van Christus?

Hoe noemt Art. 26 de heiligenverering?

Wat heeft Christus van ons naar de hemel meegenomen?

Christus is op de aarde gekomen en heeft daar onze menselijke natuur aangenomen. Hij heeft die niet uit de hemel meegebracht. Hij heeft in de volheid des tijds de hemel verlaten, maar zonder onze menselijke natuur. En nu gaat Hij naar de hemel *met onze menselijke natuur*. Hij heeft *ons vlees* meegenomen. Hij is de Bruidegom en de gemeente is de bruid. De *Bruidegom* is gegaan naar de hemel. De *bruid* heeft Hem de ring van trouw meegegeven. Ons vlees, aangenomen uit het vlees en bloed van de maagd Maria. Maar vanuit de hemel heeft Hij zijn bruid ook de trouwring gegeven, n.l.: de Heilige Geest.

Wie heeft Hij uit de hemel aan Zijn Kerk gegeven?

Hij zal straks Zijn bruid tot Zich nemen en zij denkt aan haar Bruidegom, zoekt wat daarboven is. Dat staat in het antwoord!

Waar staat, dat Christus door Zijn hemelvaart gepredikt heeft?

Christus heeft ook door Zijn hemelvaart *gepredikt*. Zelfs de goddelozen in de hel hebben toen vernomen, dat de duivel het verloren heeft, en dat de dag der wraak zal komen, *1 Petr. 3:19*.

De hemelvaart is de *koninklijke intocht* van Christus in Jeruzalem. Toen de ark door David werd opgevoerd, kwam *de* theocratische Koning, de Christus in Jeruzalem. Daarom ging David niet als koning gekleed, maar als priester.

Welke psalmen spreken over de hemelvaart van Christus?

Toen heeft Hij gedicht *Psalm 24*. Zie *Psalm 68*.

ZONDAG 19.

50. Vr. Waarom wordt daarbij gezet: Zittende ter rechterhand Gods?

Antw. Dewijl Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk, door Wie de Vader alle ding regeert.

Waar spreekt de Bijbel over het zitten aan Gods rechterhand?

De Bijbel wijst met nadruk op de betekenis van het zitten ter rechterhand Gods. In *Psalms 110:1*: "De HERE heeft tot mijn Here gesproken: Zit aan Mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gezet zal hebben tot een voetbank Uwer voeten". Deze woorden heeft de Here Jezus op Zichzelf toegepast, *Matth. 22:14*. Op de Pinksterdag zegt Petrus, dat David niet aan de rechterhand des Vaders gezeten is, zodat deze woorden slaan op de Christus, *Hand 2:34-36*. En in *Hebr. 1:13* zegt de Apostel, dat God deze woorden nooit tot een van de engelen gezegd heeft.

Wat betekent dit?

Christus heeft de *hoogste macht* en *eer*. Gabriel kan zeggen: Ik ben Gabriel, die *vóór God* sta.

Waarom staat er: daarbij gezet?

Elia is ten hemel gevaren, maar niet gezeten aan Gods rechterhand. Dit wordt er hier wel *bij gezet*, zegt de catechismus.

Wat staat in Openb. 5?

Het Lam staande als geslacht, de Leeuw uit de stam van Juda, de Christus, heeft het boek van Gods raadsbesluit genomen. Hij opent de zeven zegelen, *Openb. 5*.

Door wie regeert de Vader?

De Vader regeert door Hem alle ding. Laten wij toch verstaan, wat de volken ook beraden, hoe zij ook woelen, wat zij doen, dat Christus de teugels vastheeft en houdt.

Hoe is het zitten aan Gods rechterhand ten goede voor Gods volk?

Jozef was onderkoning in Egypte. Farao regeerde door hem Egypte. En dat was natuurlijk *ten goede voor het volk Israël* in Gosen. Hoe rustig voor dat volk, zolang Jozef leefde. Hoe rustig en veilig is het dan voor Gods volk, dat Christus is ter rechterhand des Vaders. Stefanus ziet Hem, als de hemelen hem geopend worden. "Dewijl Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat Hij Zichzelf daar bewijze als het Hoofd Zijner Christelijke Kerk, door Wie de Vader alle ding regeert".

51. Vr. Wat nuttigheid brengt ons deze heerlijkheid van ons Hoofd Christus?

Antw. Eerstelijk, dat Hij door Zijn Heilige Geest in ons, Zijn lidmaten, de hemelse gaven uitgiet. Daarna, dat Hij ons *met* Zijn macht tegen alle vijanden beschut en bewaart.

Welk beeld gebruikt de Bijbel voor de verhouding van Christus tot Zijn volk?

De Bijbel gebruikt een mooi beeld. Christus is het *Hoofd* en de gemeente is het *lichaam* van Christus. Wij eten, drinken, ademen door ons hoofd, via ons hoofd. Wij denken en spreken ook door ons hoofd. Dan neemt het hoofd de leiding, beveelt te wandelen, te werken enz. Alleen wanneer we ziek zijn, wil het niet recht. Zo hapert er ook wat bij gelovigen, die in hun geloofsleven ziek zijn. Nu verstaan wij de Bijbelse beeldspraak: "Eerstelijk dat Hij door Zijn Heilige Geest, in ons, Zijn *lidmaten*, de hemelse gaven uitgiet".

Hoe staan wij onder Zijn bescherming?

Dan staan wij *onder Zijn bescherming*. Alle dingen doet Hij medewerken ten goede voor de Zijnen. Hij bewaart de gemeente *zó*, dat de poorten der hel haar niet zullen overweldigen. (Mat. 16:18)

"Daarna, dat Hij ons, met Zijn macht, tegen alle vijanden beschut en bewaart."

52. Vr. Wat troost u de wederkomst van Christus om te oordelen de levenden en de doden?

Antw. Dat ik in alle droefenis en vervolging met opgerichten hoofde even Dezelfde, die Zich tevoren om mijnenwille voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwachtte, die al Zijn en mijn vijanden in de eeuwige verdoemenis werpen, maar mij met alle uitverkorenen tot Zich in de hemelse blijdschap en zaligheid nemen zal.

*Waar wordt in de G.B. over het laatste oordeel gesproken?
Hoe zal die dag komen?*

Zie hier ook het mooie artikel 37 N.G.B.

De dag van Christus zal komen als een dief in de nacht, (1 Tess. 5:2; 2 Pet. 3:10). Toch zal het zijn een heel gewone dag. De mensen zullen fietsen, werken, reizen, slapen. Want twee zullen malen in de molen, zijn op de akker; de een zal worden aangenomen en de ander verworpen, Mat. 24:41)

*Welke tekenen gaan vooraf?
Waren die tekenen er vroeger ook?*

Wel gaan verschillende *tekenen der tijden* aan de komst van Christus vooraf. Oorlogen, geruchten van oorlogen, aardbevingen, pestilentiën, (Mat. 24:6). En dan *het* teken vooral, de vermenigvuldiging van de ongerechtigheid, de grote afval, (Mat. 24:12). Het zal zijn als in de dagen van

Wat is het onderscheid tussen die tekenen vroeger en in het laatst der dagen?

Noach.

Nu wijst de grote wijzer van het horloge telkens weer op oorlogen, aardbevingen enz. Maar intussen gaat de kleine wijzer al verder. Totdat deze staat op elf uur en straks op de twaalf. Naarmate de kleine wijzer dichterbij de 12 komt worden de tekenen meer krachtig, geweldig! Dan komt het einde! Christus komt *lichamelijk, zichtbaar* en omringd door de heilige engelen. Alle mensen worden opgewekt en zij die leven veranderd in een punt des tijds. Allen zullen staan voor Zijn troon. Dan worden *de boeken geopend*.

Welke boeken worden geopend?

Dat zijn de boeken van *Gods alwetendheid* en de boeken van onze *consciëntie*, of van ons *onderbewustzijn*.

Wat betekent dit?

Alles wat gebeurd is, is als op gramfoonplaten en films bewaard.

Ook ons onderbewustzijn wordt geopend, zodat de mensen zich alles zullen herinneren. Niemand zal kunnen zeggen: ik weet niet meer of ik dat gedaan heb. Hoe erg voor hen, die voor eigen rekening staan. "Wij zullen allen geopenbaard worden voor de Rechterstoel van Christus". Maar de gelovigen zijn niet bevreesd, want hun *Rechter* is hun *Zaligmaker*, Die voor hen veroordeeld is geworden en de straf heeft gedragen. Hij zal hen vrijspreken.

Welk boek wordt voor de gelovigen ook geopend?

Waarom worden hier de uitverkorenen genoemd?

En dat niet, omdat wij beter zijn dan andere mensen. Alleen, omdat wij uitverkoren zijn. Want *het boek des levens* wordt ook geopend en daarin staan de namen van de uitverkorenen. Daarom spreekt de Catechismus hier ook van de *uitverkorenen*. Maar ook van *Zijn en mijn vijanden*. Wie dan vijand van Christus is, is ook onze vijand.

Dit is vooral tot *troost* in dagen van droefheid en vervolging.

Hoe eindigt de G.B.?

De G.B. eindigt met deze woorden: "Daarom verwachten wij die grote dag met een groot verlangen, om ten volle te genieten de belofte Gods, in Jezus Christus onze Here."

Van God, de Heilige Geest en onze Heiligmaking.

ZONDAG 20.

53. Vr. Wat gelooft gij van de Heilige Geest?

Antw. Eerstelijk, dat Hij tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is. Ten andere, dat Hij ook mij gegeven is, opdat Hij mij door een waar geloof Christus en al Zijn weldaden deelachtig make, mij trooste, en bij mij eeuwiglijk blijve,

De Heilige Geest is uitgestort te *Jeruzalem*. (Hand. 2:1-4). Later komt de Heilige Geest ook te *Samaria*. (Hand. 8:14-17) en te *Caesarea*. (Hand. 10:44-47). Eerst ontvangen de *Joden*, dan de *Samaritanen*, en daarna de *heidenen* de Heilige Geest.

Wat is het verschil tussen de werkzaamheid van de Heilige Geest in het O.T., en na het Pinksterfeest?

Er is verschil tussen de *werkzaamheid* van de *Heilige Geest* tijdens het *O.T.* en de werkzaamheid van de Heilige Geest *na de uitstorting* op de Pinksterdag. In Kanaän wordt het land vruchtbaar gemaakt door de regen, die van boven komt. In Egypte wordt het land vruchtbaar gemaakt door de Nijl, die door Egypte stroomt. Zo heeft de Heilige Geest tijdens het *O.T.* gewerkt *van uit de hemel* in de kerk op de aarde. Na de uitstorting woont de Heilige Geest *in de kerk* en werkt zo in de kerk op de aarde. Eerst dus de *woonplaats boven* en de werkplaats beneden en nu de *woonplaats beneden* en de werkplaats beneden.

Wat is het verschil tussen het eerste Pinksterfeest en Pinksterfeest later?

Vaak wordt gezegd: Hadden wij nog eens Pinksterfeest, zoals die eerste keer, toen er geweldige tekenen gebeurden en drie duizend op één dag bekeerd werden. Wat is het nu vergeleken bij toen?

Wanneer een rivier ontspringt op de bergen, dan zijn er stroomversnellingen, watervallen. Het water stort met donderend geraas naar beneden. En straks, bij Arnhem, stroomt diezelfde rivier heel rustig en kalm verder. Mag ik dan als eis stellen, dat het bij Arnhem precies zo zal zijn als in Zwitserland? Dat is toch grote dwaasheid. Zo is het ook grote dwaasheid, als wij nog eens Pinksterfeest willen hebben als de eerste keer.

De Heilige Geest is *toen* van de berghoogten Gods uitgestort, met geweldige tekenen, en *nu* werkt dezelfde Heilige Geest rustig in de kerk des Heren.

Is de Heilige Geest een kracht of een Persoon?

Kunt gij dit bewijzen?

Velen zien in de Heilige Geest een *kracht* en geen persoon. Hij is de Kracht Gods, de heilige Kracht, dus de Heilige Geest. Maar dit is niet juist. Wel wordt ook in de Schrift over de kracht des Geestes gesproken, maar de *Heilige Geest is een Persoon*, Die wil, onderzoekt en bidt.

Is de Heilige Geest waarachtig God?

Hoe kunt gij dit bewijzen?

Hij is *waarachtig God*. Ananias en Saffira hebben de Heilige Geest en dus *Gode* gelogen. De Heilige Geest onderzoekt de diepten Gods. Hij is alwetend, alomtegenwoordig.

Hoe is de verhouding van de Heilige Geest tot de schepping?

Welke gaven geeft de Heilige Geest soms ook aan ongelovigen?

De Heilige Geest en de schepping. De schepping is ook het werk des Geestes. De Geest Gods zweefde op de wateren. Zie Psalm 104:30; Job 26:23; Psalm 33:6. Hij onderhoudt ook alle dingen. Hij geeft de gaven en talenten. *Bezaleël*: Exodus 31:3. *Saul* heeft de *ambtelijke gaven* van de Heilige Geest ontvangen. Later wijkt de Geest van Saul. *Judas* heeft wonderen gedaan en gepredikt. *Bileam* heeft geprofeteerd van de Christus. *Kajafas* heeft ook door de Heilige Geest gesproken over de dood van Christus.

Er zijn mensen, die deze gaven des Heiligen Geestes ontvangen en toch verloren gaan. Gaven van gebed, vermaning en vertroosting zijn nog geen bewijs van genade.

Wat doet de Heilige Geest in het werk der herschepping?

De Heilige Geest en de herschepping. De Heilige Geest past het werk van Christus toe. Hij neemt het uit het Zijne.

Wat werkt de Heilige Geest in de gelovigen?

Hij heeft de profeten en de apostelen geïnspireerd, als de Geest van Christus. Hij lijft de kinderen Gods in, door de wedergeboorte en door een waar geloof. Hij maakt ons de weldaden van de Here Jezus deelachtig. Hij ontdekt ons aan onze zonde en wijst op de gerechtigheid van onze Borg en Zaligmaker.

Wat betekent: de Heilige Geest bedroeven?

Wij mogen de Heilige Geest *niet bedroeven*. Zijn er wolken voor de zon, dan schijnt de zon *droevig*. De zon zelf is niet veranderd. Zo ook kunnen wij, door de zonde, een wolk brengen tussen de Heilige Geest en ons. Wanneer wij zondigen, bedroeven wij de Heilige Geest.

<i>Wat is de zonde tegen de Heilige Geest?</i>	De zonde tegen de Heilige Geest is een zeer ernstige zonde. Dat is heel iets anders, dan het bedroeven van de Geest, ook dan het zondigen tegen beter weten in. Door een wereldling kan deze zonde niet worden bedreven.
<i>Door wie kan deze zonde bedreven worden?</i>	De zonde tegen de Heilige Geest vindt plaats binnen de kring des Verbonds.
<i>Waarom is er voor deze zonde geen vergeving?</i>	Wie deze zonde bedrijft, heeft misschien een godvrezende opvoeding gehad, christelijk onderwijs genoten, de catechisatie bezocht, belijdenis afgelegd enz. Hij heeft er ook nog wel eens in genoten. Maar hij had een tijdgeloof en is afgevallen. En nu wil hij niets meer weten van God, Zijn dienst en Zijn volk. In plaats van liefde is er haat en vijandschap. De waarheid noemt hij leugen. En hij verhardt zich al meer in die zonde, zodat hij nooit berouw krijgt. Voor deze zonde is geen vergeving; wie deze zonde bedrijft, krijgt nooit meer berouw. Zie Matth. 12:31; Hebr. 6:4-6; 1 Joh. 5:16.
<i>Heeft iemand, die bevreesd is, deze zonde bedreven te hebben, het inderdaad gedaan?</i>	Wanneer iemand <i>bevreesd</i> is, dat hij de zonde tegen de Heilige Geest bedreven heeft, dan mogen wij tot hem zeggen, dat het <i>niet</i> zo is, want anders zou hij geen berouw zelfs hebben.

ZONDAG 21.

54. Vr. Wat gelooft gij van de heilige algemene Christelijke Kerk?

Antw. Dat de Zone Gods uit het ganse menselijk geslacht Zich een gemeente, tot het eeuwige leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord, in enigheid des waren geloofs, van den beginne der wereld tot aan het einde, vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik daarvan een levend lidmaat ben, en eeuwig zal blijven.

Waar wordt in de belijdenis-schriften gesproken over de verkiezing?

In dit antwoord wordt over *de verkiezing* gesproken: Een gemeente, tot het eeuwige leven *uitverkoren*. Ook in vr. en antw. 52: Mij met alle *uitverkorenen*. Zie ook N.G.B. Art. 16 en de Dordtse Leerregels.

Waarin bestaat de praedestinatie?

De *praedestinatie*, of voorverordiningering bestaat in de *verkiezing* en de *verwerping*.

De *verkiezing* gaat over de personen in organisch verband met het lichaam van Christus: de boom. De *verwerping* gaat over de personen, losgerukt uit het verband: de losse takken. Zie Rom. 9. Wij mogen geen *misbruik* maken van de verkiezing. Wie in de Here Jezus als zijn Zaligmaker gelooft, mag *komen tot* de verkiezing, omdat het geloof Gods gave is. Zie vooral de Dordtse Leerregels Hoofdstuk V; 2 Petrus 1:10.

Waar spreekt de G.B. over de Kerk?

Over de kerk wordt gehandeld in G.B. art. 27-29.

Wat betekent de naam Kerk?

De Kerk is het *eigendom des Heren*, de vergadering der gelovigen. "Dewelke is een heilige vergadering der ware Christ-gelovigen." Art. 27.

Wie zijn hypocrieten of geveinsden?

De *hypocrieten* zijn wel *in*, maar *niet van de Kerk*. "Wij spreken hier niet van het gezelschap der hypocrieten, welke *in de Kerk* onder de goeden vermengd zijn en intussen *niet van de Kerk* zijn, hoewel zij met het lichaam in haar zijn." Art. 29. De hypocrieten zijn als galstenen, die *in* het lichaam en *niet van* het lichaam zijn. Zij zijn er in en behoren er niet bij, al krijgen ze voedsel uit het lichaam.

Welke namen geeft de G B. aan de Kerk?

"Wij, geloven, aangezien deze heilige *vergadering* is een *verzameling* dergenen, die zalig worden." Art. 28.

<i>Wat betekent de verzameling der gelovigen?</i>	<i>De Kerk is de verzameling der gelovigen</i> (congregatie). Christus verzamelt de gelovigen tot één kudde. Wij worden verzameld. Vergel. Postzegelverzameling, niet -vergadering.
<i>Wat betekent de vergadering der gelovigen?</i>	<i>De Kerk is de vergadering der gelovigen</i> (coetus). Zij, die door Christus verzameld zijn, moeten bij elkander komen, vergaderen.
<i>Waarom is de Kerk de moeder der gelovigen?</i>	<i>De Kerk is de Moeder der gelovigen.</i> Wij hebben God tot onze Vader en de Kerk tot onze Moeder, Gal. 4:26. In de Kerk worden de kinderen geboren, wedergeboren. "Deze en die is daar geboren." De Moeder baart niet alleen, maar voedt haar kinderen door het Woord en door de Sacramenten, voedt de kinderen op, vermaant ze en brengt ze terecht.
<i>Hoe noemt de G.B. in Art. 35 de Kerk?</i>	<i>De Kerk is het huisgezin van Jezus Christus.</i> "Zijn huisgezin, hetwelk is Zijn Kerk." NGB Art. 35.
<i>Hoe heet de Kerk op aarde?</i>	De <i>strijdende</i> Kerk is op de aarde. Zij kent ook haar triumpfen, in en door Jezus Christus, over de zonde. De <i>triumferende</i> Kerk is in de hemel. Zij strijdt mede door haar gebed, dat haar vergoten bloed zal worden gewroken.
<i>Hoe heet de Kerk in de hemel?</i>	
<i>Welke twee zijden heeft de strijdende Kerk?</i>	De Kerk heeft een <i>zichtbare</i> en een <i>onzichtbare zijde</i> . Er zijn niet twee Kerken, een zichtbare en een onzichtbare kerk. Mijn horloge heeft een zichtbare en een onzichtbare zijde. Zichtbaar, b.v. de wijzers, onzichtbaar het uurwerk, binnen in. Dus niet twee horloges. De <i>éne Kerk</i> van Christus heeft een <i>zichtbare</i> en een <i>onzichtbare zijde</i> . Zichtbaar, door belijdenis en wandel. Onzichtbaar, door het geloof. "Het vaste fundament Gods (Christus) staat, hebbende dit zegel: De Here kent degenen, die de Zijnen zijn" (verkiezing: onzichtbaar, verborgen) en: "een iegelijk, die de Naam van Christus noemt" (belijdenis) "sta af van ongerechtigheid" (wandel), 2 Tim. 2:19.
<i>Waarom, staat de Kerk niet op de bodem, maar op de grondslag van de belijdenis?</i>	De Kerk staat <i>niet</i> op de <i>bodem</i> van de belijdenis, dat is zo ruim, maar op de grondslag, het <i>fundament</i> van de belijdenis. Wij maken onderscheid tussen <i>eigenschappen</i> en <i>kenmerken</i> . B.v.: <i>Eigenschap</i> van goud is, dat het niet oxydeert. Tevens wordt op het goud een merkteken, een <i>kenmerk</i> gezet.
<i>Welke 3 kenmerken heeft de ware Kerk?</i>	De ware Kerk heeft <i>kenmerken</i> : 1. De zuivere verkondiging van het Evangelie. 2. De zuivere

bediening der sacramenten. 3. De handhaving van de kerkelijke tucht. Art. 29.

Welke eigenschappen heeft de Kerk?

De Kerk heeft ook *eigenschappen*: eenheid, heiligheid, algemeenheid, en christelijkheid.

Mag men Rome de Katholieke Kerk noemen?

Eenheid, want allen zijn één in Christus; *heiligheid*: afgezonderd van de wereld en bestemd voor de dienst des Heren; *algemeenheid*, want ze is verspreid over de gehele wereld. Rome noemt zich de Katholieke kerk. Ten onrechte! *Christelijkheid*: want Christus is haar Hoofd. Deze gemeente is tot het eeuwige leven uitverkoren. De Zoon van God verzamelt haar uit het ganse menselijke geslacht. Door Zijn Geest en Woord. Wij moeten *levende* lidmaten *zijn*. Ranken van de Wijnstok, die vrucht dragen en niet afgehouden worden.

Waarover spreekt Art. 27?

Art. 27: Van de *algemene* Christelijke kerk.

Waarover spreekt Art. 28?

Art. 28: Dat ieder schuldig is, zich bij de *ware* Kerk te voegen. Krachtens het ambt der gelovigen.

Waarover spreekt Art. 29?

Art. 29: De *ware* en de *valse Kerk*. Ook in de *ware* Kerk zijn hypocrieten. De *kenmerken van de ware Kerk* worden genoemd.

Ook de *merktekenen van de christenen*.

Dan worden ook de *kenmerken van de valse Kerk* genoemd.

55. Vr. Wat verstaat gij door de *gemeenschap der heiligen*?

Antw. Eerstelijk, dat de gelovigen, allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Here Christus en al Zijn schatten en gaven *gemeenschap* hebben. Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewilliglijk en met vreugde aan te wenden.

Welke 2 zaken liggen in de gemeenschap der heiligen opgesloten?

Hierover wordt vaak verkeerd gedacht. Alsof de *gemeenschap der heiligen* alleen hierin zou bestaan, dat de gelovigen eens bij elkaar komen, om te spreken over Gods Woord:

Wat is het voorrecht van alle gelovigen?

1. De Catechismus wijst ons eerst op ons *voorrecht*. Alle kinderen Gods, alle gelovigen hebben dat voorrecht. Als *lidmaten* van Christus behoren zij allen *tot het Lichaam* van Christus. Zij zijn ranken van de Wijnstok, die allen dezelfde sappen ontvangen. Een gelovige in Amerika, een in China, een in Afrika, een in Nederland, een in Indië, zij hebben dit gemeen, dat zij allen deel hebben aan de Here Jezus Christus, al kennen zij elkaar niet en zullen zij elkaar hier nooit ontmoeten. "Eerstelijk, dat de gelovigen, allen en een iegelijk, als lidmaten aan de Here Christus en al Zijn schatten en gaven gemeenschap *hebben*".

Wat is de roeping van alle gelovigen?

2. En dan komt *de roeping*. Eerst het bezit en dan de taak. "De hand mag tot de voet niet zeggen: ik heb u niet van node.", (1 Kor. 12:21). Velen vragen: wat krijg ik? Ze moeten leren vragen: *wat kan ik geven?* Alle lidmaten van Christus hebben gaven ontvangen. Ook hij, die meent geen ontvangen te hebben. Die het éne talent verbergt in een zweetdoek. De zegenende ziel zal vet gemaakt worden. Wie geeft, ontvangt.

Bij wie moeten, wij beginnen?

Bij de gemeenschap der heiligen moeten *wijzelf beginnen*: "Ten andere, dat elk zich moet schuldig weten, zijn gaven ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten gewillig en met vreugde aan te wenden."

Hoe moeten wij onze talenten niet, en hoe wel gebruiken?

Dan *verbergen* wij onze talenten niet in een zweetdoek, wij gaan er ook niet mee *pronken*. Wij *gebruiken* ze tot Gods eer, in dienst van Christus. Zoveel gij dit een van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat *Mij* gedaan!

56. Vr. Wat gelooft gij van de vergeving der zonden?

Antw. Dat God, om des genoegdoens van Christus wille, al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb, nimmermeer wil gedenken, maar mij uit genade de gerechtigheid van Christus schenken, opdat ik nimmermeer in het gericht Gods kome.

Wat is schuldbesef?

Geen gevoel is zo pijnlijk, als het gevoel van schuld. Hoe wordt daar geleden, als de zonde is bedreven. Wij moeten onze zonde leren kennen en niet alleen bedroefd zijn om de gevolgen van de zonde. De Catechismus komt hier met een rijke weldaad, die God ook aan Zijn Kerk heeft gegeven. Hij wijst *niet* de weg van *zelfverlossing*, ook niet de weg van *zelfanalyse*, alsof wij door met anderen over onze zonden te spreken,

Kunnen wij onszelf verlossen?

bevrijding krijgen, zoals iemand, die overgeeft en daardoor verfrist wordt.

Wat heeft Christus voor de vergeving der zonden gedaan?

Er moet *betaald* worden. Christus heeft betaald, genoeggedaan. Om het werk van Christus zendt God de zonde weg. Hij wil ze nimmermeer gedenken.

Hoe krijgen wij daar deel aan?

De gerechtigheid van Christus wordt ons uit genade *geschonken* en *toegerekend*. Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven. Het is een persoonlijke zaak. Ik geloof de vergeving der zonden.

Wat is onze zondige aard?

Om des genoegdoens van Christus, de betaling door Christus, wil God al mijn zonden, ook mijn zondige aard, waarmede ik al mijn leven lang te strijden heb, de erfzonde, de verdorven, zondige natuur, nimmermeer gedenken.

"Hij schenkt mij uit genade de gerechtigheid van Christus." Daarom kom ik "nimmermeer in het gericht Gods", omdat Christus voor mij veroordeeld is en mij zal geven de *witte* keursteen.

ZONDAG 22

57. Vr. Wat troost u de opstanding des vleses?

Antw. Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd, en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden.

*Waarover handelt Z. 21?
Waarover handelt Z. 22?*

Z. 21 gaat over de Kerk en haar weldaden *in dit leven*. Z. 22 over haar weldaden *na dit leven*. Wij moeten zien de rechte verhouding van lichaam en ziel, die door God organisch zijn verbonden. Christus is gekomen, om zondaren, mensen zalig te maken. Wij zijn Zijn eigendom naar lichaam en ziel. Twee gevaren zijn er:

Wie overschatten het lichaam en op welke wijze?

1. *Overschatting van het lichaam*, ten koste van de ziel. De zonde van het *materialisme*. Laat ons eten en drinken en vrolijk zijn, want morgen sterven wij. Daarom ook geen sportverdwazing! "Wat baat het de mens, zo hij de gehele wereld gewint en lijdt schade zijner ziel?", (Mat. 16:26) Vacantie, sport, ontspanning, voeding enz. moeten alleen dienen, opdat wij onze roeping te beter kunnen vervullen, opdat wij onze God dienen.

Wie overschatten de ziel en op welke wijze? Wat leerde Plato?

2. *Overschatting van de ziel*, ten koste van het lichaam. De *Platonische* opvatting is, dat het lichaam een kerker voor de ziel is. De ziel is in het lichaam, als een vogel in een kooi. Straks moet de ziel uit het lichaam verlost worden. De *Roomse* opvatting van ascese en kloosterleven gaat ook van deze foutieve gedachte uit, alsof stof en geest tegenstellingen zijn. De tegenstelling is echter: zonde en genade.

Wat leert Rome?

Toch is Rome er op uit, de mensen zoveel mogelijk te doen genieten. Denk aan de carnevals, enz.

Hoe is de verhouding van lichaam en ziel?

Hiertegen stellen wij *Gods Woord*. Lichaam en ziel zijn geen tegenstelling van elkaar. God heeft beide geschapen, in *organische* verhouding tot elkaar.

Waar komt de ziel van Gods kind na het sterven?

Bij het sterven gaat de *ziel* van Gods kind terstond *naar Christus*. "Ontbonden worden en met Christus zijn is zeer verre het beste". Er is geen "zieleslaap", zoals sommigen menen.

De engelen brengen de kinderen Gods bij Christus. Ze komen niet eerst in een vagevuur, zoals Rome leert. Dan toch zou de moordenaar aan het kruis daar zeker een plaats gevonden hebben. Maar Christus zegt tot hem: *Heden* zult gij met Mij in het paradijs zijn, Luk 23:43. "Dat mijn ziel na dit leven *van stonde aan* tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden." Bij het sterven wordt *het lichaam* niet *afgedankt*. Wij gaan niet, als de vogels, ruïen.

Wat gebeurt met het lichaam?

Wat is het verschil tussen dit lichaam en het opstandingslichaam?

Het lichaam wordt gezaaid in verderfelijheid, het wordt opgewekt in onverderfelijheid. Ons lichaam, nu *psychisch*, natuurlijk (St.Vert.) wordt dan *pneumatisch*, geestelijk (St.Vert.). Dan is er geen bloedcirculatie meer. Buik en spijzen worden teniet gedaan. Zij zullen niet meer huwen. Het sexuele leven heeft dan afgedaan en zijn roeping vervuld. Wij ontvangen wel *het zelfde lichaam*, maar een *verheerlijkt lichaam*. Een rups verandert in een vlinder. Hetzelfde dier en toch anders. Een gewone klok, die opgewonden wordt, is anders dan een elektrische klok. "Gelijk wij het beeld des aardsen gedragen hebben, zo zullen wij ook het beeld des hemelsen dragen." "Dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met de ziel verenigd, en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden."

Is het toch hetzelfde lichaam?

58. Vr. Wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven?

Antw. Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel, ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft, en in geens menschen hart opgeklommen is, en dat, om God daarin eeuwiglijk te prijzen.

Waar moest Adam komen?

Waar brengt Christus de Zijnen?

Adam zou, in de weg van gehoorzaamheid, gekomen zijn tot het eeuwige leven, tot het niet-kunnen-zondigen. Christus, de tweede Adam, brengt de Zijnen, waar de eerste Adam hen had moeten brengen. "Die in de Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven.", Joh. 3:36. Nu in beginsel en straks volkomen.

Wat is een voorsmaak van het eeuwige leven?

Wij hebben hier een *voorsmaak*, en als zó de voorportalen zijn, hoe zullen dan de zalen zijn! "Dat, nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel."

Hoe wordt deze hier genoemd?

Beginsel. Niet maar een begin. Een fundament is een begin van een huis. Op dat fundament wordt het huis *gebouwd*. Een zaadkorrel is een beginsel van een plant. Uit die zaadkorrel *groeit* de plant. Een beginsel leeft.

Wat is het verschil tussen beginsel en begin?

Hoe wordt de zaligheid hier beschreven?

Ons oog heeft veel gezien, wondere dingen en het is niet te verzadigen. Ons oor heeft veel gehoord, en in ons *hart* komt zeer veel op. Noch empirie, noch filosofie kan dit terrein betreden. Alleen Gods Woord zegt het ons, "dat ik, na dit leven, volkomen zaligheid bezitten zal, die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in geens mensen hart opgeklommen is".

Wat is het onderscheid tussen zaligheid en heerlijkheid?

Dan maakt de Schrift *onderscheid* tussen de *zaligheid* en de *heerlijkheid*. De zaligheid is voor allen gelijk, de heerlijkheid is voor allen verschillend. *Zalig* betekent: vol. Rampzalig is vol ramp. Gelukzalig is vol geluk. Ik neem tien verschillende glazen en vul deze met water. Dan heeft het kleinste glas niet te weinig en het grootste heeft niet te veel. Alle zijn vol en toch is er onderscheid.

Wat betekent het woord zalig eigenlijk?

Is er in de hel onderscheid?

Zo zal het in de hel zijn. Allen zijn *vol ramp*, rampzalig, maar het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn dan Chorazin en Bethsaida.

Is er in de hemel onderscheid?

Zo zal het in de hemel ook zijn. Allen zijn *vol geluk*, gelukzalig, maar de heerlijkheid van Paulus is anders, dan de heerlijkheid van Petrus, dan de heerlijkheid van de moordenaar aan het kruis.

Wélke tekst wordt in dit antwoord genoemd?

In ons antwoord is een tekst verwerkt. *1 Cor. 2:9*: "Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft die, die Hem liefhebben." En nu zeggen de ongelovigen: ik heb het nooit *gezien*, ik heb het nog nooit *gehoord* en ik kan het niet *begrijpen*, dus het is er niet.

Het geloof is een zeker weten. En dan zal de zaligheid dienen, om God te verheerlijken. "Wij zullen d'eerkroon dragen, door U, door U alleen om 't eeuwig welbehagen". "En dat, om God daarin eeuwiglijk te prijzen."

ZONDAG 23.

59. Vr. Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?

Antw. Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens.

Waarover handelt Z. 23?

Het gaat in deze Zondag over de *rechtvaardigmaking door het geloof*.

Wat betekent rechtvaardigmaken niet?

Rechtvaardigmaken! We moeten niet op de klank afgaan en zeker niet op "maken" de nadruk leggen, zoals de Roomsen doen, alsof rechtvaardigmaken zou wezen: recht maken wat krom is. Dus de zondaar vernieuwen, verbeteren. Maar dat is de heiligmaking.

Wat betekent rechtvaardigmaking wel?

Neen, rechtvaardigmaking, of rechtvaardiging betekent *rechtvaardig verklaren*. Denk maar aan het woord: God *groot maken*. Wat betekent dan maken? toch verklaren! *Verklaren*, dat God groot is.

Wat is de tegenstelling van de rechtvaardigmaking?

Rechtvaardigmaken betekent: verklaren, dat de zondaar in Christus rechtvaardig is. De tegenstelling van rechtvaardigmaken is *veroordelen*, veroordelen. Wie gerechtvaardigd wordt, is dus vrijgesproken, en wordt niet veroordeeld. De rechtvaardigmaking is dus een *juridische*, een rechterlijke daad van God. De heiligmaking is een *ethische*, zedelijke daad. B.v. een dief, die, bij gebrek aan bewijs, vrijgesproken wordt, is door de rechter rechtvaardig verklaard. Maar is er nu iets in hem veranderd? Is hij nu, door die uitspraak, ook opeens een eerlijk mens geworden? Neen, misschien vindt hij in die vrij-spraak een motief, om nog meer te stelen. De rechtvaardigmaking neemt de *schuld* weg. De heiligmaking neemt de *smet* weg.

Wat is het verschil tussen rechtvaardigmaking en heiligmaking?

60. Vr. Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?

Antw. Alleen door een waar geloof in Jezus Christus; also dat, al is het, dat mij mijn consciëntie aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad noch gedaan, ja, als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, in zover ik zulke weldaad met een gelovig hart aanneem.

Waarom denken wij hier?

Omdat de rechtvaardigmaking een rechterlijke daad van God is, denken wij hier aan een rechtbank. Er zijn mensen, die dat veel te juridisch vinden, maar dat zijn meestal van die critische naturen, die intussen zelf heel deftig als rechter gaan zitten tegenover de Bijbel, die zelf altijd met veroordelingen klaar staan. Ze weten misschien niet eens, dat het recht de *basis* is van *geluk*. Er moet recht geschieden, anders vergaat de wereld.

Waarom moet er recht geschieden?

Wij houden ons aan de Bijbelse opvatting en denken hier aan een Rechterstoel. Christus komt weer als Rechter, om te oordelen de levenden en de doden. Maar hier is het al beslist.

Wie treden bij de rechtvaardigmaking op?

1. De *Rechter* is God.
2. De *aangeklaagde* is de zondaar.
3. De *Aanklager* is de duivel en de consciëntie.
4. De *Advocaat* is Christus.
5. Het *wetboek* is de wet des Heren.

Wie is de aanklager?

De zitting neemt een aanvang. De aanklager komt en heeft een zeer zware aanklacht. Hij komt met *drie* ernstige beschuldigingen:

Welke drie beschuldigingen heeft hij?

1. Hij heeft *tegen alle geboden* Gods *zwaarlijk* gezondigd.
2. Hij heeft *geen van die geboden* gehouden.
3. Hij is nog steeds *tot alle boosheid* geneigd.

Dan blijft er toch niets over. Die zondaar heeft tegen alle geboden gezondigd, hij heeft er niet een van gehouden, en voor de toekomst is er van hem geen verwachting, hij is recidivist², hij is nog tot alle boosheid geneigd. Het kan niet erger. En dan moet er natuurlijk volgen *veroordeling*. Wij zijn, buiten Christus, doemwaardig en schuldig.

Wat zou nu moeten volgen?

Wie is de Advocaat?

Maar dan komt Christus als onze *Advocaat*. Niet, om goed te *praten*, wat krom is, maar om goed te *maken*. Christus zegt niet, dat de aanklager liegt. Neen, Christus komt *in onze plaats*. Hij maakt de zaak in orde, en Christus zegt:

Wat stelt Christus tegenover de drevoudige aanklacht?

1. *Hij* heeft tegen alle geboden Gods *zwaarlijk* gezondigd. Inderdaad, maar daar staat tegenover, dat *Ik* voor hem, in zijn plaats heb *genoeg gedaan*.
2. *Hij* heeft geen van die geboden gehouden.

² Een person die telkens opnieuw de zelfde fout verval (Nieuw Nerdlands Hanwoordenboek, Van Dale).

Inderdaad, maar *Ik* heb ze alle voor hem gehouden en de gehele wet vervuld door Mijn *gerechtigheid*.

3. *Hij* is nog steeds tot alle boosheid geneigd. Ook dat is juist. Maar *Ik* stel Mijn *heiligheid* daartegenover, die hem wordt gegeven.

Wat doet de Rechter dan?

En dan gebeurt het wondere. Dan zien wij Gods grote genade. Dat werk van Christus wordt door de Rechter, door God, aan die zondaar *gegeven* en *toegerekend*. "Uit louter genade". "Zonder enige verdienste van onze kant". God zorgt, door Christus, Zelf voor het recht.

Want "Sion zal door recht verlost worden", Jes. 1:27.

Hoe wordt de aangeklaagde nu vrijgesproken?

En als dan de terechtzitting is afgelopen, en de aangeklaagde naar buiten komt, vrijgesproken, dan wordt hem de *vraag* gedaan: "Hoe kan dat? Hoe is dat nu toch mogelijk, dat zulk een groot zondaar vrij komt? Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?" En dan geeft hij dat mooie, dat prachtige antwoord: "Alleen door een waar geloof in Jezus Christus; also, dat, al is het, dat mij mijn consciëntie aanklaagt, 1. dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd heb, 2. en geen daarvan gehouden heb, 3. en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade mij de volkomen 1. genoegdoening, 2. gerechtigheid en 3. heiligheid van Christus schenkt en toerekent."

Wat staat op de debetzijde?

Op de *debetzijde* stond een drievoudige aanklacht en op de *creditzijde* komt het drievoudige werk van Jezus Christus. Nu kunnen de boeken worden nagezien.

Wat staat op de creditzijde?

Aan de *debetkant* staat: schuld, schuld, schuld. En aan de *creditkant* staat: betaald, betaald, betaald. Het is alles voldaan. Nu jaagt de dood geen angst meer aan, want alles, alles is voldaan. En dat niet half, maar *volkomen*:

Hoe volkomen is deze vrijspraak?

1. Als had ik nooit zonde *gehad*: erfzonde.
2. Als had ik nooit zonde *gedaan*: dadelijke zonden.
3. Als had ik zelf al de *gehoorzaamheid volbracht*, die Christus voor mij volbracht heeft. De gehele Wet vervuld.

Zo worden zondaren vrijgesproken, gerechtvaardigd!

61. Vr. Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Antw. Niet, dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan.

Wat doet het geloof bij de rechtvaardigmaking?

Zit daar iets verdienstelijks in?

Rechtvaardigt het geloof om zijn wezen of om zijn inhoud?

Wat is onze gerechtigheid voor God?

Nu komt de moeilijkheid. We willen niet graag van genade leven. Als we zelf dan nog een beetje kunnen doen, maar nu helemaal niets, dat is zo erg. Het *geloof* dan? Wat gegeven wordt, moet worden *aangenomen*, wat toegerekend wordt, moet door ons worden *aanvaard*. En dat doen *wij* door het geloof, en anderen doen het niet! Dus, we hebben toch nog een streepje voor? We doen nog iets? "In zoverre ik zulke weldaad met een gelovig hart aanneem", was het slot van het vorige antwoord. Kunnen wij dan op de *credit*zijde niet een heel klein beetje van onszelf zetten? Neen, dat gaat niet! "Niet, dat ik vanwege de waardigheid van mijn geloof Gode aangenaam ben."

Iemand moet betalen en kan niet. Een ander geeft hem dat geld. Hij neemt het aan. Raakt hij dan zijn schuld kwijt, omdat hij een hand heeft, of om wat er in die hand is? Wij nemen met de *hand* des geloofs de gerechtigheid van Christus aan, die ons gegeven wordt. Maar dan worden wij toch niet gerechtvaardigd om die hand des geloofs, maar om wat *in die hand is*, en dat is de *gerechtigheid* van Christus. Het geloof rechtvaardigt niet om zijn *wezen* (de hand) maar om zijn *inhoud* (de gerechtigheid van Christus). De *gerechtigheid van Christus* is onze gerechtigheid voor God.

"Daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik die niet anders, dan alleen door het geloof aannemen en mij toeëigenen kan." "Zo is er dan geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn... God is het, Die rechtvaardig maakt; wie is het, die verdoemt?", Rom 8:1, 33, 34.

ZONDAG 24.

62. Vr. Maar waarom kunnen onze goede werken niet de gerechtigheid voor God of een stuk daarvan zijn?

Antw. Daarom, dat de gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan, gans volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkvormig zijn moet, en dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonden bevuurd zijn.

Waarover handelt Z. 23?

Z. 23 handelt over: de rechtvaardigmaking *door het geloof*.

Waarover handelt Z. 24?

Z. 24 handelt over de rechtvaardigmaking *zonder de werken*.

Welke beide teksten zijn schijnbaar tegenstrijdig?

Twee teksten, die schijnbaar met elkaar strijden, en deze kwestie bespreken, willen wij even lezen: *Rom. 3:28*: "Wij besluiten dan, dat de mens *door het geloof* gerechtvaardigd wordt, *zonder de werken* der wet". En *Jak. 2:24*: "Ziet gij dan nu, dat de mens *uit de werken* gerechtvaardigd wordt en *niet alleenlijk door het geloof*". Toch zijn deze teksten niet in strijd met elkaar.

Wat is het verschil van beide teksten?

Eerst zien wij *het verschil*: Paulus strijdt tegen de *dode werken* en Jakobus tegen een *dood geloof*. Paulus zegt tegen mensen, die menen, dat zij door eigen werken de hemel kunnen verdienen: ge wordt alleen zalig uit genade, zonder de werken, door het geloof.

Welk beeld gebruikt Jakobus?

Jakobus zegt tot de mensen, die zo heel goed weten, dat zij uit genade zalig worden en nu lijdelijk zijn: ge wordt alleen zalig uit genade, door het geloof, maar dan door een geloof, dat vrucht draagt en werken voortbrengt. Want als iemand *zegt*, dat hij *barmhartig* is en hij zegt tot een arme broeder heel vroom: de Here moge je zegenen, maar hij geeft hem geen brood en geen kleren, dan *zegt* die man wel, dat hij barmhartig is, maar dan *toont* hij, dat hij het *niet* is. En als iemand *zegt*, dat hij gelooft, en hij heeft de werken niet, zijn geloof draagt geen vruchten, dan *zegt* hij wel, dat hij gelooft, maar dan *toont* hij, dat hij *niet* gelooft.

Wat is de eenheid van beide teksten?

En dan *de eenheid*: Beiden beroepen zich op *Abraham*. *Paulus* beroept zich op Abraham, als hij buiten is en de belofte krijgt, dat zijn zaad zal zijn als de sterren des hemels. En *Jakobus* op Abraham, als hij zijn zoon Izak moet offeren.

Op wie beroepen beide zich?

	Eerst ziet <i>Paulus</i> het geloof van Abraham, zonder de werken en dan ziet <i>Jakobus</i> het geloof van Abraham, met de werken. Het geloof draagt rijke vrucht. Een vruchtboom, die geplant wordt, draagt dan geen vrucht, maar als die boom geplant is, dan komen er vruchten.
Waar vinden we dus de oplossing van deze schijnbare tegenstrijdigheid?	Het geloof rechtvaardigt alleen, zonder de werken der wet, maar het geloof, dat rechtvaardigt, openbaart zich door de werken.
Wiens gerechtigheid alleen is volkomen?	Nu begrijpen wij meteen, waarom onze goede werken "niet de gerechtigheid voor God, of een stuk daarvan kunnen zijn". Onze gerechtigheid voor God is alleen de gerechtigheid van Christus. Zijn gerechtigheid is "gans volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkvormig." Daarom wordt ons de gerechtigheid van Christus geschonken en toegerekend. Nu zien wij, hoe dwaas het is, zelf de gerechtigheid, of een stuk ervan te willen aanbrengen. Onze <i>beste</i> werken zijn <i>onvolkomen</i> en <i>met zonden bevuurd</i> . Paulus zegt: "Als ik het goede wil doen, ligt het kwade mij bij. Het goede, dat ik wil, doe ik niet en het kwade, dat ik niet wil, doe ik.", Rom. 7:19.
Hoe zijn onze beste werken?	
Wat zegt Jesaja van onze gerechtigheden?	En Jesaja gebruikt een heel sterksprekend voorbeeld. Hij zegt: "Al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk Kleed", 64:6. Niet onze ongerechtigheden, maar onze <i>gerechtigheden</i> . Alleen de gerechtigheid van Christus is volkomen.

63. Vr. Hoe? Verdienen onze goede werken niet, die God nochtans in dit en in het toekomstige leven wil belonen?

Antw. Deze beloning geschiedt niet uit verdienste, maar uit genade.

Waar spreekt de Schrift over de beloning van goede werken?	De Heilige Schrift wijst op de <i>beloning</i> van de goede werken. Wat in het verborgen geschiedt, zal in het openbaar vergolden worden. Matth. 6. Mozes zag op de <i>vergelding</i> des loons, Hebr. 11:26. Een iegelijk zal <i>loon</i> ontvangen naar zijn arbeid. 1 Cor. 3:8. Christus Zelf zegt: Ziet, Ik kom haastelijk en Mijn <i>loon</i> is met Mij, om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk zal zijn. Op. 22:12.
--	---

Zit hierin verdienste? Wie menen dat? In dit loon zit niet de minste *verdienste*. Dat meenden de Farizeëen en nog heel veel mensen. God is voor hen de Werkgever. Zij zijn bij Hem in dienst, en daarom vragen zij hun weekloon, of liever hun *levens-loon*. Maar Christus verscheurt al die rekeningen.

Wat zegt Art. 24 G.B.

Onze G.B. zegt in art. 24: "Zo doen wij dan goede werken, maar niet om te verdienen (want wat zouden wij verdienen?) ja, wij zijn in God gehouden voor de goede werken, die wij doen en niet Hij in ons." *In iemand gehouden zijn* is een oude uitdrukking, die betekent: *iemand iets schuldig zijn*. Als wij goede werken doen, staat God niet bij ons in de schuld, maar wij zijn bij Hem in de schuld. Wij presenteren God geen rekening, en vragen geen uitbetaling van ons weekloon, neen, we vallen op de knieën en danken God, dat Hij ons het *voorrecht* heeft gegeven, goede werken te kunnen en te mogen doen.

Wat betekent: in iemand gehouden zijn?

Hoe beloont God de goede werken in dit leven?

Nochtans wil God de goede werken belonen.

In dit leven. In het houden van Gods geboden ligt groot loon. Het ene goede werk baant de weg tot het andere. Belijders, met een slordig geloofsleven, hebben het niet best. Kinderen Gods, die teder leven, zichzelf verloochenen, voor anderen tot zegen zijn, hebben meteen een rijk geloofsleven. De zegenende ziel wordt vet gemaakt. "Die in zegeningen zaait, zal in zegeningen maaïen."

Hoe beloont God de goede werken in het toekomstige leven?

In het toekomstige leven. "Wat in het verborgene geschied is, zal in het openbaar vergolden worden." De armen zullen hun weldoeners ontvangen in de eeuwige tabernakelen. Christus zal zeggen: "zoveel gij dat aan één van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan.", Mat. 25:40. Met deze genadebeloning staat ook in verband het verschil van *zaligheid* en *heerlijkheid*. Zie vr. 58.

64. Vr. Maar maakt deze leer niet zorgeloze en goddeloze mensen?

Antw. Neen zij; want het is onmogelijk, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

Wat maken de tegenstanders van onze leer?

Onze tegenstanders maken eerst een caricatuurvoorstelling van onze leer, en dan gaan ze die caricatuur bestrijden. Dat is niet eerlijk. Die caricatuur wil ik zelf ook wel bestrijden.

Wie maken misbruik van de leer van de rechtvaardigmaking door het geloof?

Een petroleumlamp kan helder branden. Schroef die lamp te hoog op, en de lamp gaat walmen; om te stikken! Zo schroeven de *antinomianen*, de lijdelijke mensen, de lamp van Gods genade en van de rechtvaardigmaking door het geloof te hoog op, zodat het alles even muf en donker bij hen wordt. Het is nog al logisch, dat wij tegen *misbruik* van een leer moeten strijden. Maar zij mogen ons niet beschuldigen, dat onze leer zorgeloze en goddeloze mensen maakt.

Wélke leer maakt de mensen' oppervlakkig?

Juist andersom! De *Roomse* en de *moderne* leer van de verdienstelijkheid van de goede werken kweekt oppervlakkigheid, zodat men zich tevreden stelt met uitwendigheden. Terwijl Rome, aan de andere kant, de mensen heel veel ruimte geeft.

Wanneer werden de goede werken het meest openbaar?

In de *bloeitijd van de Gereformeerde Kerk* is de praktijk der godzaligheid op zijn best beoefend. Het is onmogelijk, dat vuur geen warmte geeft. Het is onmogelijk, dat iemand, die kerngezond is, niet zou ademen.

Waarom is het onmogelijk dat een kind des Heren geen goede werken doet?

Het is onmogelijk, dat de Wijnstok, Christus, *geen* vruchten zou dragen. Een Kerstboom wordt *volgehangen* met allerlei vruchten. Zie dan een pereboom of appelboom. De vruchten groeien.

"Want het is *onmogelijk*, dat, zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid."

Van de Sacramenten.

ZONDAG 25.

65. Vr. Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof?

Antw. Van de Heilige Geest, die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangelies, en het sterkt door het gebruik van de Sacramenten.

Waarover handelt Z. 25?

In deze zondag wordt gehandeld over: *De Heilige Geest en de middelen der genade*. Wij stellen vaak het buitengewone, de wonderen, boven het gewone. God is zó groot, dat Hij de middelen, die Hij niet nodig heeft, gebruikt. De wonderen zijn als het luiden van de klok. Maar als de klok geluid heeft, begint de dienst des Woords en daarop komt het aan.

Wil God middelen gebruiken?

Welke middelen gebruikt God?

God gebruikt de *middelen*: levensmiddelen, genademiddelen. Wij worden gerechtvaardigd alleen door het geloof (Z. 23), niet door de werken (Z. 24). Zo ontvangen wij Christus en al Zijn weldaden.

Is het geloof vrucht van eigen akker?

Wacht even! Is dat geloof nu misschien vrucht van eigen akker? Neen, "het komt van de Heilige Geest, Die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het Heilig Evangelie."

Wie werkt het geloof?

Het geloof is Gods gave. Ef. 2:8. De Heilige Geest werkt, door de krachtvolle roeping, de wedergeboorte. Ezechiël moet tot de dorre doodsbeenderen profeteren en dan werkt de Heilige Geest het leven Ez. 37. Het verzet wordt gebroken.

Waar werkt de Heilige Geest?

De Heilige Geest werkt daar, waar de akker is, waarop het Woord wordt gezaaid. Zie de gelijkenis van de zaaier. Hoe zullen zij geloven, indien zij niet gehoord hebben, Rom 10:14.

Hoe werkt de Heilige Geest het geloof?

Zo is dan het geloof uit het gehoor. "Gij die wedergeboren zijt niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en eeuwig blijvende Woord van God. En dit is het Woord, dat onder u verkondigd is." 1 Petr. 1:23-25. Lydia gaf acht op het Woord, dat ook haar verkondigd werd, omdat de Heilige Geest haar hart had geopend, Hand. 16:15 Petrus moet eerst gaan naar Cornelius, om het Woord te prediken, en dan werkt de Heilige Geest het geloof in de Christus

66. Vr. Wat zijn Sacramenten?

Antw. De Sacramenten zijn heilige zichtbare waartekenen en zegelen, van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele; namelijk, dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt.

Hoe versterkt de Heilige Geest het geloof?

Welke belemmerende factoren zijn er voor de groei van het geloof?

De Heilige Geest *versterkt* het geloof door de Sacramenten. Het geloof, dat gewerkt is, moet versterkt worden. Er zijn zoveel belemmerende factoren voor de groei van het geloof. Het wordt bestreden door de duivel, de wereld en ons eigen vlees. Als een klein kind niet groeit, gaat de moeder naar een consultatiebureau, naar de dokter.

Velen bekommeren zich niet om de groei van hun geloofsleven.

Welke middelen gebruikt de Heilige Geest ook?

God gebruikt tot versterking van ons geloof *vele middelen*: het gebedsleven, de leidingen in ons leven, de beproevingen, het lezen van de Schrift, de prediking van Gods Woord. *Wij* zijn aan de middelen gebonden. Een bijzonder middel is het gebruik van de Sacramenten. De Heilige Geest sterkt het geloof door het gebruik van de Sacramenten.

Welke taal gebruikt Rome bij de Sacramenten?

Rome gebruikt bij de Sacramenten de *Latijnse taal*. Wij hebben onze historische adel, door de *naam Sacrament* te gebruiken. Wij spreken niet van Mysteries. Sacrament is een *Latijnse naam*.

Op welke drie dingen letten wij bij de Sacramenten?

Welke tekenen zijn de Sacramenten?

1. De Sacramenten zijn *tekenen*: *Heilige*, d.i. afgezonderd van het gewone gebruik en bestemd voor de dienst des Heren. Wij gebruiken hetzelfde brood, dezelfde wijn, hetzelfde water, dat wij ook in ons dagelijks leven gebruiken. Maar nu wordt het bestemd voor de dienst des Heren. *Zichtbare*, want de Here geeft ons aanschouwelijk onderwijs. *We zien*, wat Christus voor ons heeft gedaan. *Ingestelde*. Een rouwkleed is een ingesteld teken van droefheid. Tranen zijn natuurlijke tekenen van droefheid. De Sacramenten zijn geen natuurlijke, maar ingestelde tekenen.

Wat zijn zegelen?

2. De Sacramenten zijn *zegelen*. Een testament heeft een zegel. *Het* Testament wordt ook verzegeld. "De Sacramenten zijn heilige zichtbare

tekenen en zegelen van God ingezet."

Door de instelling van Christus krijgen ze betekenis.

Wat is de betekende zaak?

3. Daarom letten wij op *de betekende zaak*.

"Opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies te beter te verstaan geve en verzegele."

Wat verzegelen de Sacramenten?

De Sacramenten verzegelen de beloften Gods. En die belofte houdt in: "Dat Hij ons vanwege het enige slachtoffer van Christus, aan het kruis volbracht, vergeving der zonden en het eeuwige leven uit genade schenkt."

Hoe spreken de Sacramenten over het werk van de Drieënige God?

De Sacramenten wijzen op *het werk van de Drieënige God*.

De *Vader* geeft ons de elementen, water, brood en wijn. Hij geeft ons Christus, Zijn Zoon.

De *Zoon* wast ons met Zijn bloed, voedt ons door Zijn lichaam en bloed.

De *Heilige Geest* past het werk van Christus toe en versterkt ons geloof.

Wat moeten wij met de Sacramenten doen?

Wij moeten de Sacramenten gelovig *gebruiken*. Door het gebruik ervan.

67. Vr. Zijn dan beide, het Woord en de Sacramenten, daarheen gericht, of daartoe verordend, dat zij ons geloof op de offerande van Jezus Christus aan het kruis als op de enige grond onzer zaligheid, wijzen?

Antw. Ja zij toch; want de Heilige Geest leert ons in het Evangelie, en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis geschied is.

Waarop wijst de Heilige Geest ons geloof?

De Heilige Geest wijst ons geloof op *de enige grond* van onze zaligheid. De *Sacramenten* werken niets, waarover in het *Woord* niet wordt gesproken. Wij mogen beide *niet scheiden*, zoals de secten, die de Sacramenten verachten, of als Rome, die in de Sacramenten medische, magische kracht zoekt, zoals de medicijnen in zich genezende kracht hebben.

Wie maken scheiding tussen Woord en Sacramenten?

Welke beide poorten gebruikt God?

Toch is er *onderscheid*. God werkt in ons hart door de poort van ons *oor* en door de poort van ons *oog*. De *duivel* doet het ook, want hij is niet oorspronkelijk en moet zich houden aan Gods scheppingsgaven. Hij werkt door het *oor*, met

Hoe gebruikt de duivel deze poorten?

verderfelijke boeken, onzedelijke gesprekken of lectuur, opruiende redevoeringen, om zo de harten der mensen te verderven. Hij werkt door het oog, met de bioscoop, de schouwburg, het plaatwerk enz. om zo de harten te bezoedelen.

De *Heilige Geest* werkt door het oor, bij de prediking en door het oog bij de Sacramenten.

Wat is het onderscheid tussen het Woord en de Sacramenten?

Het *Woord* richt zich tot het oor, de *Sacramenten* richten zich tot het oog. Het *Woord* dient tot werking en versterking van ons geloof. Het *Sacrament* tot versterking van ons geloof. Het *Woord* geeft de analyse, zodat nu eens over dit, dan weer over een ander gedeelte wordt gesproken. Het *Sacrament* geeft de synthese, en toont ons altijd weer hetzelfde.

Wat is de eenheid van Woord en Sacramenten?

Dan is er *eenheid* bij alle verscheidenheid: "Want de Heilige Geest leert ons door het Evangelie en verzekert ons door de Sacramenten, dat onze volkomen zaligheid in de enige offerande van Christus staat, die voor ons aan het kruis is geschied."

Wie maken ook scheiding tussen beide?

Wat God *samengevoegd* heeft, *scheide* de mens niet, door wel te gaan naar de bediening van het Woord en niet naar het Avondmaal, of door wel een kind te laten dopen en niet de dienst des Woords geregeld bij te wonen.

68. Vr. Hoeveel Sacramenten heeft Christus in het nieuwe Verbond of Testament ingezet?

Antw. Twee, namelijk de Heilige Doop en het Heilige Avondmaal.

Welke Sacramenten waren er onder het Oude Testament? Hoe waren deze? Wat zegt Art. 34 hiervan?

Onder het Oude Testament waren er twee Sacramenten: *Besnijdenis* en *Pascha*. Beide waren *bloedig*, want zij waren schaduw van het offer van Christus. Art. 34 G.B. zegt: "Wij geloven en belijden, dat Jezus Christus, door Zijn vergoten bloed, een einde gemaakt heeft aan alle bloedstortingen, die men zoude kunnen of willen doen, tot verzoening en voldoening der zonden."

Waarvoor is de Doop in de plaats gekomen? Waarvoor is het Avondmaal in de plaats gekomen?

De *Doop* is daarom in plaats van de besnijdenis gekomen, Col. 2:11, 12, en het *Avondmaal* in plaats van het Pascha. Christus heeft in de nacht, in welke Hij verraden werd, het laatste Pascha en het eerste Avondmaal gevierd.

Wat zegt Art. 33 van het getal der Sacramenten?

In art. 33 zegt de Belijdenis: "Voorts zijn wij tevreden met het getal der Sacramenten, die Christus onze Meester ons heeft verordend, welke niet meer zijn dan twee: te weten het Sacrament des Doops en des Heiligen Avondmaals van Jezus Christus."

Hoeveel Sacramenten heeft Rome?

Rome is met dit getal niet tevreden. Rome heeft *zeven* Sacramenten.

Welke zijn dat?

Behalve *Doop* en *Avondmaal*, ook nog: het *vormsel*, voor jonge leden, die voor het leven gevormd moeten worden; de *biecht*, als men de zonden voor de priester belijdt; het *huwelijk*; de *priesterwijding*; en het *laatste oliesel*, voor de stervenden. Rome beroept zich op Jak. 5:15, waar juist gezegd wordt, dat het gebed de zieke zal behouden.

Kan iemand bij Rome alle Sacramenten ontvangen?

Niemand kan bij Rome *alle Sacramenten* ontvangen. De priester krijgt niet het Sacrament van het huwelijk en de gehuwde kan de priesterwijding niet ontvangen.

Niet het aantal beslist, maar de *instelling van Christus*.

Van de Heilige Doop.

ZONDAG 26.

69. Vr. Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?

Antw. Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel, dat is, van al mijn zonden, gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben.

Voor wie heeft de doop weinig waarde?

De doop heeft voor velen *weinig waarde*. Als *godsdiensstige plechtigheid* zouden zij de doop niet graag missen, maar dan hebt ge het ook gehad. In sommige kerken wordt alles gedoopt, wat in het doophuis gebracht wordt, in plaats dat gerekend wordt met de betekenis van het verbond der genade.

Waarom is deze vraag strikt persoonlijk?

Daarom is de *Catechismus* zo mooi. Strikt *persoonlijk* wordt gevraagd: wat hebt *gij* aan uw doop? Want daarop komt het aan. Of iemand jong is, of oud, ook al is hij tachtig jaar.

Wat zegt Art. 34?

Immers in Art. 34 G.B. staat: "Doch deze doop is niet alleen nut, zolang het water op ons is en dat wij het water ontvangen, maar ook *al de tijd onzes levens*." Nooit komen wij los te staan van onze doop. "Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand en verzekerd, dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, *u ten goede komt?*"

Hoe moeten wij werkzaam zijn met onze Doop?

Wij moeten dus werkzaam zijn met onze Doop, door het geloof. De Doop betekent en verzegelt ons Gods beloften. Christus heeft daarbij *toegezegd*. De Doop *verootmoedigt* ons, want hij wijst ons op de onreinheid van onze ziel.

Waarom verootmoedigt de Doop ons?

Hoe bemoedigt de Doop ons?

De Doop *bemoedigt* ons, en zegt, dat Christus ons door Zijn bloed en Geest gewassen heeft.

Wat door het geloof, uit het Woord, is aanvaard, wordt ons in de Doop betekend en verzegeld. "Dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinigheid mijner ziel gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben."

Hoe noemt Art. 34 de Doop?
Wat betekent dat?

De G.B. Art. 34 zegt: "dat we *Zijn merk en veldteken dragen*." Als onderdanen van Koning Jezus dragen wij *Zijn merkteken*, waarmee aangeduid wordt, dat wij Hem toebehoren; en *Zijn veldteken*, zodat wij Hem moeten dienen, strijdende tegen de zonde. Paulus zegt: "Wiens ik ben, Wie ik ook dien." Ik *ben* van Hem en ik *dien* Hem.

Hoe onderschatten wij de Doop?

Wij mogen de Doop niet *onderschatten*, alsof deze alleen een kerkelijke plechtigheid zou zijn.

Hoe overschatten wij de Doop?

Wij mogen de Doop niet *overschatten*, alsof alle gedoopten zalig worden. Want wie met dit merken veldteken verloren gaat, zal met vele slagen geslagen worden. Kinderen des koninkrijks zullen buitengeworpen worden, wanneer zij gezegd hebben: "Wij willen niet, dat Hij Koning over ons zij."

Daarom die strikt persoonlijke vraag. "Want de Doop is ons nut al de dagen onzes levens."

70. Vr. Wat is dat, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn?

Antw. Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus wille, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn; opdat wij hoe langer hoe meer de zonde afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen.

Hoe geschiedde de Doop oorspronkelijk?

Oorspronkelijk geschiedde de Doop door *onderdompeling*. Later is hiervoor de *besprenging* in de plaats gekomen. De Schrift spreekt over het *bloed der besprenging*. Hebr. 12:24; 1 Petr. 1:2. De hoeveelheid water is bijkomstig, evenals bij het Avondmaal de hoeveelheid brood en wijn.

Wat is hiervoor in de plaats gekomen?

Wat staat in Rom. 6:3-4?

In *Rom. 6:3*, *U* staat: "Of Weet gij niet, dat zovelen als wij in Christus gedoopt zijn, wij *in Zijn dood* gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem *begraven* door de doop in de dood, opdat, gelijkewijs Christus uit de doden is *opgewekt* tot heerlijkheid des Vaders, also ook wij in nieuwigheid des levens zouden wandelen."

Waarop wijst de Doop?

De dopeling ging eerst in het watergraf en stond daarna op uit dat watergraf. Zo wijst de Doop op de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens.

Welke twee zaken liggen opgesloten in "met het bloed en de Geest gewassen zijn"?

Hoe ziet dat op onze rechtvaardigmaking?

Hoe ziet dat op onze heiligmaking?

Welke twee gebeurtenissen uit het Oude Testament wijzen heen naar de Doop?

"Met het bloed en de Geest van Christus gewassen zijn" wijst: 1. Op *onze rechtvaardigmaking*. Christus is gestorven om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. Het bloed van Jezus Christus reinigt van alle zonde. Dat predikt de Doop. Dat de schuld voor ons betaald is, dat wij gerechtvaardigd zijn, door het geloof. "Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus' wille, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft."

2. Op *onze heiligmaking*. Wij worden met Christus opgewekt tot een nieuw leven. Daarom worden wij vermaand en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid. In de strijd tegen de zonde hebben we steun in onze Doop. "Daarna ook door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus *geheiligd te zijn; opdat wij hoe langer hoe meer de zonde afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen.*"

Christus is *de Ark des behouds*. Door de zondvloed wordt de Doop *beduid*. De Kerk wordt behouden door het water, al was Cham in de ark, en heeft hij zwaarder oordeel ontvangen. Door de doortocht door de *Rode zee* is de Doop ook *beduid*. Gods volk wordt, door de Doop, uit het diensthuis der zonden uitgeleid. Het water redt en verdelgt.

71. Vr. Waar heeft ons Christus toegezegd, dat Hij ons zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het Doopwater gewassen worden?

Antw. In de inzetten des Doops, welke alzo luidt: Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, hen dopende in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes; Matth. 28:19. En: Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal veroordeeld worden; Marc. 16:16. Deze belofte wordt ook herhaald, waar de Schrift de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt; Tit. 3:5; Hand. 22:16,

Wie heeft de Doop ingesteld?

De Doop heeft betekenis door de Goddelijke inzetten. De Doop is niet een kerkelijke instelling. De Kerk doopt, omdat God door Christus de Doop heeft verordend.

Welke betekenis had de Doop van Johannes?

Christus Zelf is *gedoopt* door Johannes. Deze Doop heeft een voorbereidend karakter, evenals geheel de arbeid van Johannes.

Wat was de proselietendoop?

Te voren was bekend de *proselietendoop*, de doop van de Jodengenoten. Wanneer een heiden

in de synagoge wilde komen, en met het volk Israël wilde meeleven, moest hij eerst gedoopt worden. Zijn heidense zonden moesten eerst worden afgewassen. Dit is de proselietendoop.

Waarom verwierpen de Farizeën de Doop van Johannes?

Over welke doop spreekt Christus ook?

Nu komt Johannes tot het volk Israël en zegt: Wilt gij in het koninkrijk Gods inkomen, dan moet gij u eerst bekeren en gedoopt worden. Uw zonden moeten gewassen worden. Daarom wilden de Farizeën daarvan niets weten. Dat een heiden gedoopt moest worden, konden zij begrijpen, dat *zij* gedoopt werden, was immers niet nodig. Zij behoorden tot het volk. Christus spreekt nog over een doop. Hij zegt: "Ik moet *met een doop gedoopt* worden en hoe word Ik geperst, totdat het volbracht zij." Dit ziet op de "kruisdoop" van Christus.

Wanneer heeft Christus de Doop ingesteld?

Hoe spreekt Hij daarbij?

Bij Zijn hemelvaart heeft Hij de Doop *ingesteld*. Hij spreekt eerst als *Koning*. "Mij is gegeven alle macht in de hemel en op de aarde. Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, hen dopende in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden." Dit drievoudig snoer mag niet verbroken worden. "Maar die niet geloofd zal hebben", (ook al is hij gedoopt) "zal veroemd worden".

Waarom heeft de Doop zo grote waarde?

In Titus 3:5 wordt gesproken over het *bad der wedergeboorte*. Een bankbiljet heeft, als stuk papier, geen waarde. Maar het heeft wel waarde als teken en zegel van zoveel gulden. Zo heeft de Doop grote waarde als *instelling van Christus*.

ZONDAG 27.

72. Vr. Is dan het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve?

Antw. Neen het; want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt ons van alle zonden.

Waarover handelt Z. 27 in hoofdzaak?

Deze Zondag handelt in hoofdzaak over *de kinderdoop*. Een paar andere vragen gaan vooraf. *Eerst* of het uiterlijk waterbad de afwassing der zonden zelve is. Die vraag stellen, is haar beantwoorden. Uit de vraag blijkt al, dat er "neen" moet gezegd worden.

Waarom lieten velen zich vroeger zo laat mogelijk dopen?

Uit de Kerkgeschiedenis is bekend, dat sommige mensen zich zo laat mogelijk hebben laten dopen. De Doop gaf, volgens hen, de vergeving van de zonden, die zij bedreven hadden, dus was het geraden, zich zo kort mogelijk voor hun dood te laten dopen: Dan konden zij na dien niet meer zoveel zonde bedrijven.

Wat leert Rome? Wat is een nooddoop?

Rome meent, dat de Doop inderdaad de erfzonde wegneemt. Daarom wil Rome de *nooddoop*. Als de dokter, bij de geboorte van een kind, vreest, dat het kind zal sterven, dadelijk na de geboorte, dan moet dat kind gedoopt worden, desnoods door de dokter. Die doop heeft natuurlijk geen betekenis.

Is deze geoorloofd?

Is er een afval der heiligen?

Wie van het standpunt uitgaat, dat de Doop genade werkt, moet ook aannemen dat er is een *afval* der heiligen. Want niet alle gedoopten worden zalig.

Werkt de Doop de wedergeboorte, dan zullen velen die wedergeboorte weer verliezen. Dat is tegen Gods Woord.

Is de genade verliesbaar?

De *genade* is *onverliesbaar*. Daarom zegt de Catechismus heel beslist: "Neen, want alleen het bloed van Jezus Christus en de Heilige Geest reinigt van alle zonden."

73. Vr. Waarom noemt dan de Heilige Geest de Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden?

Antw. God spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmede te leren, dat gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzo ook onze zonden door het bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden, maar veelmeer, omdat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken wil verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met het water gewassen worden.

Op welke teksten beroept Rome zich?

Natuurlijk beroept *Rome* zich op teksten uit de Bijbel. Waar de Heilige Geest spreekt over het bad der wedergeboorte (Tit. 3:5) en de afwassing der zonden (Hand. 22:16).

Wie werkt de wedergeboorte?

Maar de Schrift zegt niet, dat de Doop de wedergeboorte werkt, noch dat de Doop de afwassing der zonden is. De *Heilige Geest* werkt de wedergeboorte en wast ons door het bloed van Christus.

Wat zijn sacramentele uitdrukkingen?

Wanneer de Bijbel zulke sterke uitdrukkingen gebruikt, dan zijn dat *sacramentele* uitdrukkingen, zoals ik zeg: dat bankbiljet is honderd gulden en toch is het een stuk papier. Daarom antwoordt de Catechismus: "God spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmee te *leren* (teken) dat, gelijk de onzuiverheid des lichaams door het water, alzo ook onze zonden door het bloed en de Geest van Jezus Christus weggenomen worden, maar veelmeer, omdat Hij ons door dit Goddelijk pand en waarteken (zegel) wil verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk van onze zonden geestelijk gewassen zijn, als wij uitwendig met het water gewassen worden."

74. Vr. Zal men ook de jonge kinderen doopen?

Antw. Ja het; want mitsdien zij alzowel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt, niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt, zo moeten zij ook door de Doop, als door het teken des Verbonds, der Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, gelijk in het oude Verbond of Testament door de Besnijdenis geschied is, voor dewelke in het nieuwe Verbond de Doop ingezet is.

Waarover gaat het bij de kinderdoop?

Bij de kinderdoop gaat het over de rechte verhouding van *persoon* en *gemeenschap*.

Wie leggen eenzijdig de nadruk op het persoonlijke?

Is de gemeente een vereniging of een volk?

Wie leggen eenzijdig de nadruk op het gemeenschappelijke?

Hoe houden wij het persoonlijke en het gemeenschappelijke in de rechte verhouding?

Waarom moeten de kinderen der gelovigen gedoopt worden?

(zie 1, 2, 3).

Hoe zien wij Christus hier?

Hoe zien wij de gemeente?

Waarover sprak Jezus toen de kinderen tot Hem gebracht werden?

Wie alleen de nadruk legt op de *persoon*, het individu, ziet de gemeente als een *vereniging*. Christus is hoogstens Voorzitter van die godsdienstige vereniging. Alleen volwassenen treden toe als leden. Geen kinderen. Zij moeten zelf later beslissen, of ze lid willen worden, ja dan neen. Vraag aan de bestrijders van de kinderdoop, hoe zij de gemeente des Heren beschouwen. Zeggen zij: als een vereniging, dan hebben zij, op dat standpunt gelijk. De kinderen behoren er dan niet bij.

De Heilige Schrift spreekt over het *volk* des Heren. Christus is onze *Koning*.

Ook door de *mysticisten* wordt de kinderdoop veracht. Zij denken ook alleen aan het persoonlijke. Als *ik* het maar heb, als *ik* maar zalig word, als *ik* maar geniet. De *dialectische* theologie gaat ook deze kant uit, heeft geen oog voor het verbond der genade. *Dr Karl Barth* onderschat de betekenis van de kinderdoop.

Wie alleen nadruk legt op het *gemeenschappelijke*, zoals een volkskerk, doopt alles, wat in het doophuis komt, zonder rekening te houden met het verbond der genade. Wel kinderdoop, maar geen tucht, geen keur. De *genade* is *particulier* en er is een *gemeenschap der heiligen*.

In het verbond letten wij op de lijn der geslachten, en op onze persoonlijke verantwoordelijkheid.

1. De kinderen der gelovigen moeten gedoopt worden, *want zij behoren tot het verbond der genade*. "Ja het, want mitsdien zij alzowel als de volwassenen *in het verbond Gods* en *in Zijn gemeente* begrepen zijn." Christus is geen Voorzitter van een godsdienstige vereniging, maar *Koning van Zijn volk*. Tot dat volk behoren ook de kinderen. Wie zijn Nederlanders? Alleen de ouders, de volwassenen, de meerderjarigen? Neen, ook de kinderen! Daarom moeten de kinderen worden ingeschreven. Er wordt niet gewacht, totdat zij meerderjarig zijn en zelf kunnen beslissen.

De Here Jezus sprak over de *huwelijkskwestie*, toen de ouders met hun kinderen tot Hem kwamen. De discipelen wilden liever over die gewichtige echtscheidingskwestie doorspreken en er meer van horen. Het paste niet, dat *toen* de kinderen kwamen.

Wat zei de Here Jezus toen?

Maar Jezus zegt: "Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert ze niet, want derzulken is het *Koninkrijk der hemelen*."

Zij behoren ook tot het Koninkrijk. Er is geen koning, die alleen volwassenen tot onderdanen heeft. Ook de kinderen zijn door de Rode Zee doorgestaan. Christus is Kind geweest. Daar begint onze zonde.

Wat ontvangen de kinderen der gelovigen?

Wat zegt Art. 34 hiervan?

2. De kinderen der gelovigen *ontvangen de beloften des Heren*. Petrus zegt: "Want u komt de belofte toe en uw kinderen." In art. 34 G.B. staat: "Dat men de kinderen der gelovigen behoort te dopen en met het merkteken des Verbonds te verzegelen, gelijk de kinderen Israëls besneden werden *op dezelfde beloften, die aan onze kinderen zijn gedaan*." "En dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, *niet minder dan de volwassenen toegezegd* wordt."

God *belooft* en *zegt toe*. Hij geeft het teken en zegel van die beloften.

Wat zeggen de D.L. over de vroeg gestorven kinderen der gelovigen?

Wanneer een jong kind van gelovige ouders sterft, mogen die ouders, op grond van die belofte, aannemen, dat hun kind bij Jezus is. "Nademaal wij van de wil Gods uit Zijn Woord moeten oordelen, hetwelk getuigt, dat de kinderen der gelovigen heilig zijn, niet van nature, maar uit kracht van het genadeverbond, in hetwelk zij met hun ouderen begrepen zijn, zo moeten de Godzalige ouders niet twifelen aan de Verkiezing en zaligheid hunner kinderen, welke God in hun kindsheid uit dit leven wegneemt." (Gen. 17:7; Hand. 2:39; 1 Cor. 7:14). D.L. I. 17.

Wat moeten de kinderen, bij het opwassen, doen?

Worden de kinderen ouder, dan moeten zij, *door het geloof*, met die beloften *werkzaam zijn*. "Wie geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden. Maar wie niet geloofd zal hebben," ook al is hij gedoopt, "zal verdoemd worden." De keerzijde van de belofte is de bedreiging. Heerlijk *voorrecht gedoopt te zijn*. Geweldige *verantwoordelijkheid* gedoopt te zijn.

Wat is de keerzijde van de belofte?

3. De kinderen der gelovigen moeten in de wegen des Verbonds wandelen.

Welke twee zijden zijn in het verbond?

Er zijn in het verbond twee zijden, twee (ongelijke) Partijen: De Here en Zijn volk.

Welke twee delen zijn in het verbond?

Er zijn in het verbond twee delen: belofte en eis. God belooft de zaligheid en, eist dat wij geloven

	en wandelen in de wegen des Heren. Wat Hij eist, geeft Hij ook. Wij moeten beloven in de wegen des Heren te zullen wandelen. Wij mogen eisen: "Opent uwen mond; eist van Mij vrijmoedig, op Mijn trouw verbond."
<i>Tussen wie maakt de Doop scheiding?</i>	De Doop maakt scheiding tussen de gelovigen en hun zaad en de ongelovigen en hun zaad. "Zo moeten zij door de Doop, als door het teken des Verbonds, de Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, gelijk in het oude Verbond of Testament door de Besnijdenis geschied is, voor dewelke in het nieuwe Verbond de Doop ingezet is."
<i>Wat is het z.g.n. zelfbeschikkingsrecht?</i>	Velen, ook veel jonge mensen, spreken graag over <i>zelfbeschikkingsrecht</i>. Alsof ze zelf in dezen moeten beslissen, zodat hun ouders hen niet hadden mogen laten dopen. Het ontbreekt er nog maar aan, dat zij zelf ook zouden willen beslissen, uit welke ouders ze geboren zouden moeten worden! Neen, de ouders beslissen niet, de kinderen beslissen niet, God beslist. Krachtens het verbond der genade heeft God recht op de ouders en op hun kinderen. De ouders zouden <i>ongehoorzaam</i> zijn, als zij hun kinderen niet lieten dopen. In de Schrift, in het verbond, krijgt het zelfbeschikkingsrecht een gevoelige knak.
<i>Wie beslist hier?</i>	
<i>Wat zouden de ouders zijn als ze hun kinderen niet lieten dopen?</i>	Als de kinderen niet gedoopt mochten worden, zou er in de Schrift een <i>verbod</i> staan: In het O.T. de kinderen wel besneden en in het N.T. de kinderen niet gedoopt.
<i>Wat zou in de Schrift moeten staan als de kinderen niet gedoopt mochten worden?</i>	
<i>Hebben wij een aparte tekst nodig?</i>	Wie een <i>aparte tekst</i> wil hebben, moet ook sabbatist worden, want er is ook geen tekst, waarin staat, dat de Zondag in plaats van de Zaterdag is gekomen, de eerste dag in plaats van de zevende.
<i>Welke gezinnen zijn, volgens de Schrift, gedoopt?</i>	De Schrift leert, dat <i>gezinnen</i> gedoopt zijn. Het gezin van <i>Cornelius</i>, Hand. 11:14. <i>Lydia</i>, Hand. 16:15. De <i>stokbewaarder</i>, Hand. 16:33. <i>Stefanus</i>, 1 Cor. 1:16. De kerkvaders hebben gezegd, dat de Apostelen de kinderen gedoopt hebben. Pas later is de bestrijding van de kinderdoop gekomen.

Van het Heilig Avondmaal onzes Heren.

ZONDAG 28.

75. Vr. Hoe wordt gij in het Heilig Avondmaal vermaand en verzekerd, dat gij aan de enige offerande van Christus, aan het kruis volbracht, en aan al Zijn goed gemeenschap hebt?

Antw. Alzo, dat Christus mij en alle gelovigen tot Zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van deze drinkbeker te drinken bevolen heeft, en daarbij ook beloofd heeft: eerstelijk, dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en Zijn bloed voor mij vergoten is, als ik met de ogen zie, dat het brood des Heren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt; en ten andere, dat Hijzelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo zekerlijk tot het eeuwige leven spijst en laaft, als ik het brood en de drinkbeker des Heren (als zekere waartekenen des lichaams en bloeds van Christus) uit des dienaars hand ontvang en met de mond geniet.

Hoeveel Zondagen handelen over het Heilig Avondmaal?

Drie Zondagen handelen over het *Heilig Avondmaal*, zeer uitvoerig. Zie ook Art. 35 N.G.B.

Wie heeft het Avondmaal ingezet?

Onze *Here Jezus* heeft, zeer waarschijnlijk, het Avondmaal *ingezet*, in het huis van *Maria*, moeder van Johannes Markus, zuster van Barnabas. Zij had een huis in Jeruzalem, waar de Paaszaal voor Christus is aangericht.

Waar heeft Christus het Avondmaal ingesteld?

Levi, want dit gezin was uit *Levi*, (Hand. 4:36), zal de laatste Paasmaaltijd gereed maken, nu de Hogepriester naar de ordening van *Melchizedek* het Avondmaal zal instellen. Zoals de bloem komt uit de bloembol, of uit de knop, zo is het Avondmaal voortgekomen uit het Pascha. Want Christus is *het Lam Gods*, en ons *Pascha*.

Hoe is het Avondmaal in plaats van het Pascha gekomen?

Wat betekent het breken van het brood?

De Avondmaalsviering is zo heel eenvoudig. Een gewone tafel met brood en wijn. Het *brood* wordt *gebroken*, want Christus heeft Zijn lichaam voor ons aan het kruis gegeven in de dood. De wijn wordt *vergoten*, want Christus heeft Zijn bloed voor ons vergoten.

Waarom wordt de wijn vergoten?

Hoe lang zal het Avondmaal gevierd worden op aarde?

De *Here Jezus* garandeert ons ook, dat de Avondmaalstafels zullen worden aangericht tot de jongste dag. Hij heeft bevolen, dat de Kerk dit zal doen, *totdat Hij komt*. Eenmaal zijn wij gedoopt, Art. 34 G.B. Op geregelde tijden viere wij het Avondmaal, Art. 35. In onze kerken vier of zes maal per jaar. De vraag is strikt persoonlijk. Hoe wordt *gij* vermaand en verzekerd, dat *gij*?

Hoe dikwijls wordt het Avondmaal gevierd?

Wat heeft Christus bevolen?

Christus heeft het *bevolen*. En als Hij beveelt, belooft Hij ook. Zijn opdrachten zijn altijd goed

voor ons. Wie gehoorzaam is, ontvangt heel veel.
Wij moeten tot Zijn gedachtenis brood en wijn gebruiken.

Opmerkelijk is, dat Christus wordt genoemd *het Tarwegraan*, dat in de aarde valt en vrucht draagt, en de ware Wijnstok, die vrucht draagt. Tarwegraan, wij denken aan het brood. Wijnstok en wij denken aan de wijn. Het graan wordt gemalen en de druiven worden geperst.

Wat heeft Christus beloofd?

En dan komt *de belofte*:

Welk aanschouwelijk onderwijs ontvangen we bij het Avondmaal?

1. De Here geeft ons *aanschouwelijk onderwijs*. Hij laat ons zien, wat Hij voor ons heeft gedaan aan het kruis. Wij willen zo graag *zien*, nu hier mogen wij zien. "Eerstelijk, dat Zijn lichaam zo zekerlijk voor mij aan het kruis geofferd en gebroken en Zijn bloed voor mij vergoten is, als *ik met de ogen zie*, dat het brood des Heren mij gebroken en de drinkbeker mij medegedeeld wordt."

Wat doet Christus aan het Avondmaal?

2. Hij Zelf is de Gastheer. Hij *spijs*t en *laaft* onze *ziel* tot het eeuwige leven. Zelf heeft Hij gezegd, dat wij Zijn vlees moeten eten en Zijn bloed moeten drinken.

"Daarom belooft Christus ten andere, dat Hij Zelf mijn ziel met Zijn gekruisigd lichaam en vergoten bloed zo *zekerlijk* tot het eeuwige leven spijs

76. Vr. Wat is dat te zeggen, het gekruisigde lichaam van Christus eten en Zijn vergoten bloed drinken?

Antw. Het is niet alleen met een gelovig hart het ganse lijden en sterven van Christus aannemen en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen, maar ook daarbenevens door de Heilige Geest, die èn in Christus èn in ons woont, also met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij, al is het, dat Christus in de hemel is en wij op aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn, en dat wij door één Geest (gelijk de leden van een lichaam door één ziel) eeuwiglijk leven en geregeerd worden.

Welk gedeelte uit het vorige antwoord wordt hier verklaard?

Nu wordt gezegd, wat plaats vindt, als Christus ons Zijn lichaam te eten en Zijn bloed te drinken geeft. Het tweede gedeelte van antw. 75 wordt nu nader verklaard. En daar krijgen wij een goed inzicht in een Avondmaalsviering, door het geloof. We willen nu op *vier* dingen letten, die bij elke

Avondmaalsviering weer naar voren treden:

Welke 4 zaken vinden bij het Avondmaal plaats?

Wat heeft Christus voor ons gedaan?

Wat doet Christus door ons?

Wat doet Christus in ons?

Wat doet Christus bij de gelovigen onderling? Hoe beoefenen de kinderen Gods aan het Avondmaal het ambt der gelovigen?

1. Wat Christus *voor ons* gedaan heeft.

Bij elke Avondmaalsviering wordt het brood gebroken en de wijn vergoten. Dat heeft betekenis. Wij zien dat. En zo zien wij aan het Avondmaal, door het geloof, wat Christus *voor ons* heeft gedaan. Hoe Hij Zijn lichaam voor ons heeft gegeven in de dood en Zijn bloed voor ons heeft vergoten.

2. Wat Christus *door ons* laat doen. Een Avondmaalsviering is daarmee niet afgelopen. Dat gebroken brood wordt aan de gelovigen gegeven, en zij *nemen* het aan met hun hand en zij *eten* het met hun mond. Dat heeft betekenis. Want zo *nemen* wij *met de hand des geloofs* en wij *eten* met *de mond des geloofs* het vlees van Christus. De wijn wordt ook gegeven en de beker wordt met de hand *aangenomen* en de wijn wordt met de mond *gedronken*. Zo nemen wij het bloed van Christus aan en wij drinken Zijn bloed, door het geloof. Wij eigenen ons dus het werk van Christus toe. "Het is, met een gelovig hart, het ganse lijden en sterven van Christus aannemen."

3. Wat Christus *in ons* doet. Wanneer wij eten en drinken, dan gebeurt er ook iets in ons. Spijze en drank worden één met ons lichaam en bloed. Zo groeien wij. Zo worden wij sterk. Welnu, als wij aan het Avondmaal gelovig eten en drinken, dan gebeurt er ook iets *in* ons. Wij worden almeer één met Christus. Paulus zegt: "Ik leef, doch niet meer ik, want Christus leeft in mij." Daarom is dit antwoord zo mooi: "Door Zijn Heilige Geest, Die èn in Christus èn in ons woont, alzo met Zijn heilig lichaam hoe langer hoe meer verenigd worden, dat wij, al is het, dat Christus in de hemel is en wij op de aarde zijn, nochtans vlees van Zijn vlees en been van Zijn gebeente zijn." Christus krijgt zo *gestalte in ons*.

4. Wat Christus *bij de gelovigen onderling* doet. Hij versterkt de gemeenschap der heiligen. Wij beoefenen aan het Avondmaal ook het ambt der gelovigen, want de gelovigen geven ook aan elkander brood en wijn. 's Morgens gaat het huisgezin uit elkander. De een is hier en de ander heeft daar zijn werk. Dan wordt er van de eenheid van het gezin soms heel weinig gezien. Die eenheid is er wel, maar is dan niet openbaar. Maar straks is het anders, wanneer de *maaltijd*

Hoe wordt bij het Avondmaal de eenheid van het Huisgezin (Art. 35) gezien?

wordt gehouden en allen weer thuis komen. Dan is het gezin bijeen. Zo is het ook met de gelovigen. De eenheid van het gezin wordt, vooral aan het *Avondmaal*, openbaar, want daar zijn bij elkaar armen en rijken, eenvoudigen en geleerden, jong en oud. Ze zijn aan één tafel. Zo wordt *de gemeenschap der heiligen* beoefend en versterkt. "En dat wij, door één Geest, (gelijk de leden van één lichaam door één ziel) eeuwiglijk leven en geregeerd worden."

77. Vr. Waar heeft Christus beloofd, dat Hij de gelovigen zo zekerlijk alzo met Zijn lichaam en bloed wil spijzen en laven, als zij van dit gebroken brood eten en van deze drinkbeker drinken?

Antw. In de inzetting des Avondmaals, welke alzo luidt: De Here Jezus, in de nacht, in welke Hij verraden werd, nam het brood en als Hij gedankt had, brak Hij het, en zeide: Neemt, eet; dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis. Desgelijks nam Hij ook de drinkbeker, na het eten des Avondmaals, en zeide: Deze drinkbeker is het nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als gij die zult drinken, tot Mijn gedachtenis. Want zo dikwijls als gij dit brood zult eten, en deze drinkbeker zult drinken, zo verkondigt de dood des Heren, totdat Hij komt. 1 Cor. 11:23—26. Deze toezegging wordt ook herhaald door de heilige Paulus, waar hij spreekt: De drinkbeker der dankzegging, die wij dankzeggende zegenen, is die niet een gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet een gemeenschap des lichaams van Christus? Want één brood is het, zo zijn wij velen één lichaam, dewijl wij allen ééns broods deelachtig zijn. 1 Cor. 10:16, 17.

Wanneer heeft Christus 't Avondmaal ingesteld?

De Here Jezus heeft het Avondmaal ingesteld in de nacht, in welke Hij verraden werd. De discipelen waren daar bij. Hij heeft toen gezegd, dat zij het moesten doen tot Zijn gedachtenis. Luk. 22:19.

Aan wie heeft Hij dit, na Zijn hemelvaart, geopenbaard?

Later is *Paulus* Apostel geworden. Paulus is, toen Jezus op de aarde was, niet, zoals de andere apostelen, in de leerschool van de Here Jezus geweest. Maar Paulus heeft later *apart onderwijs* van Christus ontvangen. "Want ik heb het ook *niet van een mens ontvangen*, noch geleerd, maar *door de openbaring van Jezus Christus*", Gal. 1:12.

Wat zegt Paulus zelf Hier van?

Ook heeft de Here Jezus Zelf hem gezegd, hoe Hij het Avondmaal heeft ingesteld. Immers Paulus zegt: "*Ik heb van de Here ontvangen*, hetgeen ik u ook overgegeven heb, dat de Here Jezus, in de nacht, in welke Hij verraden werd, het brood nam enz."

Paulus heeft het dus niet eerst van Petrus of van Johannes gehoord, maar van de Here Jezus Zelf. Hij is in Arabië geweest en in Damascus en na drie jaren kwam hij te Jeruzalem, om Petrus te bezoeken, Gal. 1:15-18. Dat is van grote waarde. Daarin zien wij, hoe grote betekenis Christus Zelf geeft aan de viering van het Heilig Avondmaal. Hij heeft dit ingesteld in de nacht, in welke Hij verraden werd. Niemand heeft, zo etende, geleden!

Welke beide teksten noemt de Catechismus?

De Catechismus noemt hier twee teksten: 1 Cor. 11:23-26 en 1 Cor. 10:16, 17.

ZONDAG 29.

78. Vr. Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?

Antw. Neen; maar gelijk het water in de Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de afwassing der zonden zelf is [waarvan het alleen een Goddelijk waarteken en verzekering is], alzo wordt ook het brood in het Avondmaal niet het lichaam van Christus zelf, hoewel het naar de aard en de eigenschap der Sacramenten het lichaam van Christus Jezus genaamd wordt.

Over welk woord is strijd gevoerd?

Tijdens de Reformatie is heftig strijd gevoerd over de betekenis van het Avondmaal. Feitelijk ging het dus in deze strijd over één woord, het woordje "is".

Welke betekenis kan het woordje "is" hebben?

Het woord "is" kan verschillende betekenissen hebben. B.v. Heb ik een portret van de Koningin, dan zeg ik: Dit *is* de Koningin. Bij de bruiloft te Kana kon eerst gezegd worden: dit *is* water; en later: dit *is* wijn. Wie een bankbiljet van honderd gulden heeft, zegt: Dit *is* honderd gulden. Verschillende betekenissen!

Wat leerde Zwingli?

1. *Zwingli* leerde, dat het Avondmaal *alleen maar een gedachtenismaaltijd was*. Zoals wij, op onze verjaardag, onze geboortedag gedenken, zo denkt de Kerk, bij het Avondmaal, alleen maar aan het sterven van Christus. Zo moeten wij het woord *is* opvatten, volgens Zwingli, als bij een foto van iemand. Dit is *de figuratie*. Alleen de gelovigen doen wat, maar Christus doet niets bijzonders bij het Avondmaal. Dit standpunt heeft veel kwaad gesticht en is later door de *Rationalisten* en de *modernen* overgenomen.

Hoe noemen wij deze opvatting?

Wie hebben deze opvatting nog?

Wat leert Rome?

2. De *Roomse opvatting*: de *transsubstantiatie*. Rome leert, dat brood en wijn, als de priester de woorden der instelling uitsprekt, *veranderen in* lichaam en bloed des Heren. Dan hebben wij dus niet meer brood en wijn, maar lichaam en bloed. En als ik dan zeg: "Maar ik proef toch brood en ik proef wijn, dan zegt Rome, ja, dat is zo, want de kleur en de smaak zijn niet veranderd. De *hoedanigheden* zijn niet veranderd, het *wezen* is wel veranderd.

Wat wordt, volgens Rome, wel, en wat niet veranderd?

Wat is de Lutherse opvatting?

3. De *Lutherse opvatting*: De *consubstantiatie*. Luther zegt: brood en wijn *veranderen niet in* lichaam en bloed, maar het lichaam en bloed van Christus *zit er wel in*. Hij leert, dat Christus *in, met en onder* de tekenen lichamelijk tegen-

woordig is. Zoals het zout is *in* ons brood, al zien wij het niet, zo is het lichaam en bloed van Christus *in* het brood en *in* de wijn. Deze opvatting hangt ten nauwste samen met zijn beschouwing over de hemelvaart van Christus. Zie Z. 18.

Wat leert Calvin?

4. *Calvin* leert, dat brood en wijn *tekenen* zijn van het lichaam en bloed van Christus. Dat brood en wijn *zegelen* zijn. En ook, dat Christus wel tegenwoordig is maar niet lichamelijk, doch *geestelijk*.

Hoe is Christus dus bij het Avondmaal tegenwoordig?

Nu begrijpen wij, waarom gevraagd wordt: "Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijk lichaam en bloed van Christus?"

Op welke vier dingen legt dit antwoord de nadruk?

Het antwoord zegt:

- a. Het water van de Doop wordt niet veranderd in het bloed van Christus.
- b. Het water is niet de afwassing der zonden zelf.
- c. Zo wordt het brood niet het lichaam van Christus.
- d. Dat het zo genoemd wordt, is een *sacramentele* uitdrukking, waarbij het teken genoemd wordt met de naam van de betekende zaak. Zoals bij een bankbiljet van papier gezegd wordt: Dat is honderd gulden.

79. Vr. Waarom noemt dan Christus het brood Zijn lichaam en de drinkbeker Zijn bloed, of het nieuwe Testament in Zijn bloed, en Paulus de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus?

Antw. Christus spreekt also niet zonder grote oorzaak; namelijk, niet alleen om ons daarmede te leren, dat, gelijk als brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, also ook Zijn gekruisigd lichaam en Zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; maar veelmeer om ons door deze zichtbare tekenen en panden te verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk Zijns waren lichaams en bloeds door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met de lichamelijke mond tot Zijn gedachtenis ontvangen, en dat al Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk onze eigen is, als hadden wijzelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.

Waarop beroept Rome zich?

Rome beroept zich weer op *teksten*. Op uitspraken van Christus Zelf en van de apostel Paulus, wie Christus het geleerd heeft.

Wat betekent deze sacramentele uitdrukking?

Maar dat heeft betekenis, niet zoals Rome wil, doch om aan te duiden, dat Christus ons iets wil

leren en ons iets wil verzekeren.

Wat leert Christus ons?

1. *Om ons te leren:* Brood en wijn onderhouden dit tijdelijke leven. Zo worden wij door Christus' gekruisigd lichaam en door Zijn vergoten bloed gevoed tot het eeuwige leven. Zijn lichaam en bloed zijn voor ons waarachtige spijs en drank.

Wat verzekert Christus ons?

2. *Om ons te verzekeren:* dat wij zo waarachtig deel hebben aan Zijn lichaam en bloed, als wij brood en wijn met de mond, tot Zijn gedachtenis, ontvangen.

Ja, dat Zijn lijden en gehoorzaamheid zo zeker ons eigendom is, als hadden wijzelf alles geleden en de schuld betaald.

Nu hebben wij niet minder dan Rome, maar meer. Zo staan wij op de grondslag van Gods Woord. Zo krijgen wij gemeenschap met en deel aan Christus.

ZONDAG 30.

80. Vr. Wat onderscheid is er tussen het Avondmaal des Heren en de Paapse mis?

Antw. Het Avondmaal des Heren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van alle zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hijzelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft en dat wij door de Heilige Geest Christus worden ingelijfd, Die nu naar Zijn menselijke natuur niet op de aarde maar in de hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en daar van ons wil aangebeden zijn. Maar de Mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus nog dagelijks voor hen van de Mispriesters geofferd worde, en dat Christus lichamelijk onder de gestalte des broods en wijns is, en daarom ook daarin moet aangebeden worden; en alzo is de Mis in de grond anders niet, dan een verloochening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij.

Hoe is de naam "Mis" ontstaan?

De naam *Mis* is afgeleid van de formule: *ite, missa est*. Wat betekent: gaat heen, de vergadering is geëindigd! Wie niet aan het Avondmaal deelnam, moest dan heengaan. Het volk, dat die Latijnse woorden niet begreep en op de klank afging zei, als ze hoorden "missa est": Nu begint de mis!

Wat betekent "Paapse"?

Paaps is precies hetzelfde als *Pauselijk*.

De Mis is een inzetting van de Paus en het Avondmaal is een inzetting van Christus.

Hoe is de Mis ontstaan?

Door de leer van de *transsubstantiatie* is de Mis ontstaan. Brood en wijn veranderen immers in lichaam en bloed. Welnu brood en wijn worden op het altaar gelegd. Dus is, volgens Rome, op dat altaar het lichaam en het bloed van Christus. Christus wordt *geofferd*. En dan vallen de mensen voor dat lichaam en dat bloed van Christus op de knieën, om daarin Christus te aanbidden.

Uit welke twee bestanddelen bestaat de Mis?

In de Mis zijn dus *twee bestanddelen*, Ten eerste een *offer* en ten tweede de *aanbidding*.

Wat zegt 't Avondmaal en wat zegt de Mis van het offer van Christus?

1. *Een offer*. Bij het Avondmaal denken wij aan het éne offer van Christus. Bij de Mis moet Christus *telkens* weer geofferd worden. "Het Avondmaal des Heren betuigt ons, dat wij *volkomen* vergeving van al onze zonden hebben door de *enige offerande* van Jezus Christus, die Hijzelf *eenmaal* aan het kruis volbracht heeft."

"Maar de Mis leert, dat de levenden en de doden niet door het lijden van Christus vergeving der zonden hebben, tenzij dat Christus *nog dagelijks*

voor hen van de Mispriesters *geofferd wordt*".

Daarom is de Mis "*verloochening van de enige offerande* en van het lijden van Christus".

Wie wordt bij 't Avondmaal en wat wordt bij de Mis aanbeden?

2. *Aanbidding*. Bij het Avondmaal wordt *Christus aanbeden*. Daarom moeten wij onze harten verheffen tot Hem, Die in de hemel is, gezeten aan de rechterhand des Vaders. "Bij de Mis worden *brood en wijn aanbeden*."

Bij het Avondmaal, "dat wij door de Heilige Geest Christus worden ingelijfd, die nu *naar Zijn menselijke natuur niet op de aarde, maar in de hemel is* ter rechterhand Gods Zijns Vaders, en *daar* van ons wil aanbeden zijn." Bij de Mis, "dat *Christus lichamelijk onder de gestalte van brood en wijn is*, en daarom ook *daarin* moet aanbeden worden."

Hoe typeert de Catechismus de Mis?

Daarom zegt de Catechismus: "de Mis is een *vervloekte afgoderij*."

Waarom is bij de Mis schepselvergoding?

Wij hebben hier *schepselvergoding*, brood en wijn worden aanbeden. "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben." Bij Rome hebben wij armoede in het kleed van rijkdom. Wat een uitwendige praal.

Bij ons hebben wij rijkdom in het kleed van armoede. Wat een eenvoud! Maar de waarheid gaat boven de schijn. Al wordt het Avondmaal in een schuur gevierd, dan hebt ge daar de *waarheid*. Al wordt de Mis in een kathedraal bediend, dan het ge daar de *schijn*.

81. Vr. Voor wie is het Avondmaal des Heren ingesteld?

Antw. Voor degenen, die zichzelf vanwege hun zonden mishagen, en nochtans vertrouwen, dat deze hun om Christus' wille vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren. Maar de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel.

Wie zijn gerechtigd tot het Avondmaal? Hoe moeten wij deze vraag niet, en hoe wel beantwoorden?

Hier gaat het over de *geroepenen* ten Avondmaal. Wie zijn dat? Wie zijn daartoe gerechtigd? De uitverkorenen? Neen, dat staat er niet. Zij, die een bijzondere weg hebben gehad en daarvan nu verslag kunnen doen? Dat staat er ook niet. De Catechismus leidt ons bij de hand, als wij ten Avondmaal willen gaan. Voor sommigen is deze

vraag een geweldige vraag, en zij durven maar niet komen. Voor anderen is deze vraag in het geheel geen vraag, en zij komen zomaar. Beiden worden hier terecht gewezen.

Op welke drie zaken wordt gewezen?

En dan wordt hier nog eens gewezen op de *drie* dingen, die nodig zijn om zalig te leven en te sterven, dus ook om Avondmaal te vieren. Wij moeten *onszelf beproeven*. Wij moeten hebben:

Hoe moeten wij onszelf beproeven?

1. *Kennis van ellende*. Niet een algemene zondekennis, dat we weten, dat we, evenals alle mensen, zondaren zijn. Geen onvoldaanheid om de gevolgen der zonde. Neen, ook hier het strikt persoonlijke: "Voor degenen, die *zichzelf* vanwege *hun* bonden mishagen." Wij moeten dus een mishagen aan onszelf hebben, vanwege de kennis van onze persoonlijke zonden.

Waarom moeten wij onze persoonlijke zonden belijden?

Het is goedkoop, in het algemeen te zeggen, dat wij zondaren zijn. Wij zijn doemwaardig!

Wat is de kennis van verlossing?

2. *Kennis van verlossing*. Wie zichzelf vanwege zijn zonden mishaat, heeft behagen in Christus. Hoe erger het bij onszelf is, des te dierbaarder wordt ons de Zaligmaker. En dan zijn wij met onze schuld naar de Here Jezus gegaan, door het geloof. Wij zoeken het leven buiten onszelf, alleen in Christus Jezus. "Wij moeten nochtans vertrouwen, dat deze zonden ons om Christus' wille vergeven zijn, en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is."

Wat is de kennis van dankbaarheid?

3. *Kennis van dankbaarheid*. Wie zijn zonde kent en zich mishaat, wie gelooft, dat zijn zonden om Christus' wille vergeven zijn, die zal ook al meer begeren te wandelen in de wegen des Heren. Ondankbaarheid is zo heel erg. Wij komen ook tot het Avondmaal om ons geloof te sterken en straks weer met nieuwe moed, in de kracht van Christus, te strijden tegen de zonde. "Die ook begeren, hoe langer hoe meer, hun geloof te sterken en hun leven te beteren." Wie *zó* komt, zal een gezegend Avondmaal vieren. Zoo wordt het Avondmaal een machtige bijdrage om welgetroost zalig te leven en te sterven.

Waar worden die 3 stukken ook genoemd?

Wat betekent: zich een oordeel eten en drinken?

Maar daar is ook een *keerzijde*. Ook het Avondmaal is een reuke des levens ten leven of een reuke des doods ten dode.

Wie onwaardiglijk eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een *oordeel*.

Kunnen gelovigen zich een oordeel eten en drinken?

Ook de *gelovigen* kunnen, wanneer zij zonden aan de hand houden en koesteren, zichzelf een oordeel eten en drinken. Paulus zegt, dat er vele zieken en zwakken zijn, omdat ze het Avondmaal verkeerd hebben gevierd. Dikwijls worden, ook vlak na de viering van het Avondmaal, zonden openbaar.

Wie doen het ook?

Hier wordt *niet* gesproken over *het* oordeel. "Maar de hypocrieten en die zich niet met waren harte tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel." Hypocrieten zijn *in* de kerk en niet *van* de Kerk. Zij behoren niet aan het Avondmaal te komen. Zij zijn verachters van het verbond der genade. Christus werkt dan verhardend in hun leven.

Waarop kan een oordeel uitlopen?

Ieder, die komt, neemt wat mee, hetzij zegen of vloek, geloofsversterking of oordeel. En dat oordeel zal, wanneer zij zich niet bekeren, uitlopen op *het* oordeel.

82. Vr. Zal men ook diegenen tot dit Avondmaal laten komen, die zich met hun belijdenis en hun leven als ongelovige en goddeloze mensen aanstellen?

Antw. Neen; want alzo wordt het verbond Gods ontheiligd, en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Daarom is de Christelijke Kerk schuldig, naar de ordening van Christus en van Zijn Apostelen, zulken, totdat zij betering huns levens bewijzen, door de Sleutelen des hemelrijks uit te sluiten.

Waarom kunnen hypocrieten niet van het Avondmaal worden afgehouden?

De Kerk kan niet oordelen over de hypocrieten, want zij zijn voor ons verborgen. Wij kunnen hen niet met de vinger aanwijzen. Anders wordt het, wanneer een lid van de gemeente openlijk in de zonde leeft, of een leer aanhangt, die geheel in strijd is met Gods Woord en onze belijdenis.

Wie moeten worden afgehouden?

Dan heeft de kerkeraad de roeping, hen van het Heilig Avondmaal af te houden.

Waarom moeten zij afgehouden worden?

De kerkelijke tucht moet worden toegepast. Want als dat niet gebeurt, dan zal Gods verbond worden ontheiligd en zal de gehele gemeente er onder lijden.

De kerkelijke tucht gaat dus over *leer* en *leven*. De ongelovige en goddeloze mensen moeten van het Avondmaal geweerd worden, totdat zij betering huns levens beloven, *en* bewijzen!

ZONDAG 31.

83. Vr. Wat zijn de Sleutelen des hemelrijks?

Antw. De verkondiging des heiligen Evangelies en de Christelijke ban of uitsluiting uit de Christelijke gemeente, door welke twee stukken het hemelrijk de gelovigen opengedaan en de ongelovigen toegesloten wordt.

Wie heeft de absolute sleutelmacht?

Christus heeft de sleutelen des hemelrijks gegeven aan Zijn Kerk. *Hij* zelf heeft de *absolute sleutelmacht*, "Dit zegt de Heilige, de Waarachtige, die de *sleutel Davids* heeft; die ópent en niemand sluit, en Hij sluit en niemand opent." Openb. 3:7. Christus heeft *de* sleutelmacht. Wanneer een koning gasten nodigt, dan gaat hij zelf niet staan aan de poort van het paleis, maar geeft hij zijn dienaren opdracht, de genodigden binnen te laten.

Komt iemand, die niet genodigd is, dan moet de dienaar de deur voor hem sluiten, al is deze nog zo voornaam. Komt daarentegen iemand, die wel genodigd is, dan moet de dienaar de deur voor hem openen.

Aan wie heeft Christus de sleutelen gegeven?

Zo is het ook in de Kerk. Christus heeft *aan Zijn kerk* opdracht gegeven te openen en te sluiten. Als *Petrus* de belijdenis heeft afgelegd, zegt Christus tot hem: "En Ik zal *u* geven de *sleutelen* van het koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij zult ontbinden op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn." De sleutelmacht wordt hier gegeven aan *Petrus*.

Wanneer aan Petrus?

Wanneer aan al de apostelen?

Maar niet alleen aan Petrus, ook aan *al de apostelen*: "Zo gij iemands zonden vergeeft, die worden zij vergeven; zo gij iemands zonden houdt, die zijn zij gehouden.", Joh. 20:23.

Wanneer aan Zijn Kerk?

En niet alleen aan de apostelen, ook *aan de Kerk* van alle eeuwen: "Zo zeg *het de gemeente*. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, al wat gij op de aarde zult binden, zal in de hemel gebonden wezen; en al wat gij op de aarde zult ontbinden, zal in de hemel ontbonden zijn.", Matth. 18:18.

Wie heeft de sleutelmacht ontvangen?

Wij zien dus, dat *Christus de sleutelmacht heeft gegeven aan Zijn kerk, die staat op de grondslag van de belijdenis, dat Hij is de Christus, de Zoon des levenden Gods*.

Door wie en hoe mogen de sleutelen niet gebruikt worden?

Dus geen sleutelen alleen voor geestelijke keurmeesters, die veroordelen, wat hun niet aanstaat. Niet, zoals Rome, de sleutelmacht los van het ambt der gelovigen. Wij mogen de sleutelen *niet ongebruikt* laten en er ook geen *misbruik* van maken.

Hoeveel sleutelen heeft Christus aan Zijn Kerk gegeven?

Christus heeft *twee sleutelen* aan de Kerk gegeven: "de verkondiging van het heilig Evangelie en de Christelijke ban of uitsluiting uit de Christelijke gemeente, door welke twee stukken het hemelrijk de gelovigen open gedaan en de ongelovigen toegesloten wordt."

84. Vr. Hoe wordt het hemelrijk door de prediking des heiligen Evangelies ontsloten en toegesloten?

Antw. Alzo, als, volgens het bevel van Christus, aan de gelovigen, allen en een iegelijk, verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun, zo dikwijls als zij de belofte des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God, om de verdiensten van Christus' wille, vergeven zijn; daarentegen alle ongelovigen, en die zich niet van harte bekeren, verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen ligt, zolang als zij zich niet bekeren; naar welk getuigenis des Evangelies God zal oordelen, beide in dit en in het toekomstige leven.

Welke is de eerste sleutel?

De *prediking van het heilig Evangelie* is de eerste sleutel. Wij denken hier aan de *bediening van het Woord Gods*. Dat mag *niet* maar zijn een stichtelijke toespraak en ook geen gemoedelijk woord over godsdienstige onderwerpen. We zien hier het hoge karakter van de dienst des Woords, die niet gaat *over*, maar *uit* de Schrift, die *niet* is een *christen-* maar een *Christusprediking*. En dan het volle Woord in al zijn rijkdom.

Hoe mag de Prediking niet zijn?

Wat is de bediening van het Woord?

Wat doet de Kerk met deze sleutel eerst?

Hoe geschiedt dat?

Deze sleutel moet eerst openen. Sommigen beginnen te sluiten en zetten dan de deur open op een kier. Christus wil, dat er geopend zal worden. Er moet openlijk verkondigd worden, dat al wie gelooft de vergeving der zonden heeft ontvangen, zodat het koninkrijk der hemelen voor hem is geopend. "Alzo als volgens het bevel van Christus, aan de gelovigen, allen en een iegelijk, verkondigd en openlijk betuigd wordt, dat hun, zo dikwijls zij de belofte des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God, om der verdiensten van Christus' wille, vergeven zijn." Christus zegt: Wie *u* hoort, hoort *Mij*.

*Wat doet de Kerk met deze sleutel in de tweede plaats?
Hoe geschiedt dat?*

Maar met deze sleutel moet ook *gesloten* worden. In de naam van Christus! Gods Woord spreekt niet alleen over de zaligheid, maar ook over de rampzaligheid. Is het hard, dit te zeggen? Neen, het is hard, dit te verzwijgen, om de mensen, met een ingebeelde hemel, verloren te doen gaan.

Daarom moet tot hen, die niet geloven, openlijk gezegd worden, niet: gij zult verloren gaan, maar: gij *zijt* verloren. Want Christus is gekomen om te zoeken dat verloren is. "Daarentegen alle ongelovigen en die zich niet van harte bekeren, verkondigd en betuigd wordt, dat de toorn Gods en de eeuwige verdoemenis op hen *ligt*, zolang als zij zich niet bekeren."

Waarom is dit een sleutel van het hemelrijk?

En dan staat er: "Naar welk getuigenis des Evangelies God zal oordelen, beide in dit en in het toekomstige leven". Wat op de aarde gebonden wordt, zal in de hemel gebonden zijn, wat op de aarde ontbonden wordt, zal in de hemel ontbonden zijn.

85. Vr. Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door de Christelijke ban?

Antw. Alzo, als, volgens het bevel van Christus, degenen, die onder de Christelijke naam onchristelijke leer of leven voeren, nadat zij, ettelijke malen broederlijk vermaand zijnde, van hun dwalingen of hun schandelijke leven niet willen afdaten, de gemeente, of degenen die van de gemeente daartoe verordeneerd zijn, aangebracht worden, en, zo zij aan de vermaning zich niet storen, van henlieden door het verbieden der Sacramenten uit de Christelijke gemeente, en van God Zelf uit het Rijk van Christus gesloten worden; en wederom als lidmaten van Christus en van Zijn gemeente aangenomen, zo wanneer zij waarachtige betering beloven en bewijzen.

Welke is de tweede sleutel?

De *Kerkelijke tucht* is de *tweede* sleutel Zie Art. 30 en 32 N.G.B.

Waarover gaat de tucht?

De Kerkelijke tucht gaat over *leer* en *leven*. Een huisgezin zonder tucht kan niet bestaan. Waar gezaaid is, moet ook gewied worden. Dus niet om te verderven, maar om te behouden. De tucht is *medisch* en tot Gods eer.

Waar handelt de G.B. over de tucht? Waar spreekt de Schrift over de tucht?

De G.B. handelt in art. 32 over de tucht. De Schrift spreekt er zeer duidelijk over, b.v. Matth. 16:18, 19; Joh. 20:23; Matth. 18:18; Rom. 16:17; 1 Cor. 5:1, 2, 13; Tit. 3:10; 2 Thess. 3:6.

Wij maken onderscheid tussen de *heimelijke* en

*Hoe moeten wij handelen
volgens Matth. 18:15-17?*

de openbare zonden.

Over de zonden, die eerst *geheim*, moeten blijven, spreekt de Here Jezus in Matth. 18:15-17: Als een broeder tegen mij gezondigd heeft, dan moet hij natuurlijk bij mij komen, om het goed te maken en vergeving te vragen. Maar als hij dat niet doet, dan ben ik daarmee niet van de zaak af. De Here Jezus zegt, dat ik dan naar hem moet gaan. En als hij mij dan niet wil horen en mij niet eens in huis toelaat, mag ik dan zeggen: Nu is het van mijn schouders af. Ik kijk niet meer naar hem om? Neen, de Here Jezus wil, dat ik dan nog eens naar hem toe ga, *met twee of drie getuigen*. En als hij dan nog geen gehoor geeft, dan mag ik pas *naar de kerkeraad* gaan, om het in handen van de kerkeraad te geven. "Zeg het de gemeente." Er zouden heel wat minder kwesties in de gemeente wezen, wanneer het bevel van Christus, naar het ambt der gelovigen, opgevolgd werd.

*Wanneer mag een geheime
zonde geopenbaard worden?*

Alleen dan, wanneer dus die zonde aan de kerkeraad bekend wordt gemaakt, dan is deze zonde van geheim *openbaar* geworden.

Wat zijn openbare zonden?

Openbare zonden zijn dus zulke zonden, die eerst persoonlijk behandeld zijn en dan bij de kerkeraad komen, en zonden, die van zichzelf openbaar zijn.

*Wat moet de Kerkeraad, bij
gebleken schuld, eerst doen?*

Blijkt, dat iemand schuldig is, dan volgt, na samenspreking en vermaning, afhouding van het Heilig Avondmaal. Er is ook onderscheid tussen de *stille* censuur en de *openbare* censuur. Bij verharding en volharding in de zonde moet de kerkeraad doorgaan met de tucht, die *drie trappen* doorloopt.

Hoeveel trappen, heeft de tucht?

*Wat is de eerste, wat de tweede,
wat de derde trap?*

Eerste trap. Aan de gemeente wordt meegedeeld, dat een broeder of zuster zich aan een bepaalde zonde heeft schuldig gemaakt. De zonde wordt bekend gemaakt.

Tweede trap. Met advies van de classis wordt aan de gemeente gezegd, *wie* deze zondaar is, die zich aan die bepaalde zonde heeft schuldig gemaakt. De zondaar wordt bekend gemaakt.

Derde trap. Herhaling van de tweede trap, met de mededeling, dat wanneer binnenkort geen bekering volgt, de zondaar zal worden afgesneden.

- Hoe vindt de afsnijding plaats?* De *afsnijding* geschiedt met voorlezing van *het formulier van de ban*.
- Kan iemand weder in de Kerk opgenomen worden en hoe?* Wanneer de afgesnedene tot bekering mocht komen, wat bijna nooit gebeurt, dan wordt hij, nadat hij betering des levens *beloofd* en *bewezen* heeft, weer tot de gemeenschap der Kerk toegelaten. Dan wordt gelezen *het formulier van wederopneming*. Velen onttrekken zich, als ze onder de tucht gesteld worden. Zij hebben bij hun belijdenis anders beloofd.
- Hoe wordt deze sleutel gebruikt?* Bij de tucht wordt eerst *gesloten* en dan *geopend*: "Hoe wordt het hemelrijk toegesloten en ontsloten door de Christelijke ban?"
- Elke kerkelijke uitspraak moet door de kerk waar gemaakt kunnen worden als uitspraak van Christus.
- Kan de Kerk oordelen over hen, die buiten zijn?* De Kerk oordeelt over hen, die *binnen* zijn. 1 Cor. 5:11-13. Maar die *buiten* zijn, oordeelt God.

HET DERDE DEEL: Van de dankbaarheid, die men Gode voor de verlossing schuldig is.

ZONDAG 32.

86. Vr. Aangezien wij uit onze ellendigheid, zonder enige verdienste onzerzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?

Antw. Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij ons met ons ganse leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen worde. Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onze Godzalige wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden.

Waarover handelen Z. 32 en Z. 33?

Wij komen nu tot het *stuk der dankbaarheid*. In Z. 32, 33 wordt gehandeld over de *noodzakelijkheid* der dankbaarheid.

Mogen we de eerste beide stukken overslaan?

Eerst de ellende, toen de verlossing en nu de dankbaarheid. Er zijn mensen, die de beide eerste stukken graag overslaan. Met een beetje muziek er bij, willen ze dadelijk, zomaar, komen tot de bekering en met de dankbaarheid beginnen. Ze zitten al boven op het dak van hun geestelijke woning en hebben naar een fundament niet omgezien. Wat is een bloem zonder wortel?

Wat doet de Catechismus ten opzichte van de drie stukken?

Daarom is deze vraag zo mooi. Deze vraag haakt het stuk der dankbaarheid onlosmakelijk vast aan de ellende en aan de verlossing. Wij onderschrijven eerst ons doemvonniss, en weten, door het geloof, dat Christus door Zijn voldoening ons met God heeft verzoend, en dan gaan wij een stap verder. Want *drie* stukken zijn nodig, om zalig te leven en te sterven.

En het is alles het werk van Christus, Die ons eerst door Zijn Geest aan onze zonde ontdekt, Die ons reinigt door Zijn bloed van al onze zonden, Die ons naar Zijn evenbeeld vernieuwt.

Blijkt dat uit de vraag?

"Aangezien wij, uit onze ellendigheid, zonder enige verdienste onzerzijds, alleen uit genade, door Christus verlost zijn, waarom moeten wij dan nog goede werken doen?"

Waarom is de dankbaarheid nodig?

Is dankbaarheid *nodig*? Ja, want deze is onlosmakelijk met de andere stukken verbonden. God wordt erdoor verheerlijkt. Wij mogen niet zeggen: als ik maar verlost ben, dan is het in orde.

Is dankbaarheid mogelijk?

Is dankbaarheid *mógelijk*? *Neen*, als het van ons nu moest afhangen. Dan kwam er niets, letterlijk niets van terecht. En toch zeggen wij: *ja*, want Christus Zelf vernieuwt ons naar Gods beeld. Hij herstelt, wat Adam heeft bedorven en verloren. "Daarom dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt." Christus zet Zijn werk in ons voort. Hij is de Wijnstok en wij zijn de ranken; zonder Hem kunnen wij niets doen.

Welk drievoudig doel heeft 't stuk der dankbaarheid?

En dan het *doel*:

Waarom staat hier dankbaar en niet dankbaarheid?

1. "Opdat wij ons met ons ganse leven Gode dankbaar voor Zijn weldaden bewijzen." Daar staat *niet*, dat wij *dankbaarheid* bewijzen, maar dat *wij ons dankbaar* bewijzen. Wij moeten niet zo nu en dan een beetje dankbaarheid betonen, maar wij moeten dankbaar *zijn*, en dat heel ons leven. En dan komt de *dankbaarheid* vanzelf. "Met ons ganse leven," niet alleen in woorden, ook in daden. In huis, op het kantoor, in de werkplaats, op straat, in het huwelijk, altijd en overal. Zo wordt God verheerlijkt. "En Hij door ons geprezen worde."

Hoe worden wij niet uit de vruchten verzekerd van ons geloof?

2. "Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij."

Hoe worden wij wel uit de vruchten verzekerd van ons geloof?

Dit mogen wij niet verkeerd opvatten. Het is *niet* zo, dat wij een paar geloofsvruchten in een automaat doen en er dan een briefje uithalen, dat het met ons geloofsleven in orde is. *Uit de vruchten verzekerd* wil zeggen, dat de Heilige Geest de verzekerdheid des geloofs *niet* werkt in de weg van een slordige levenswandel, maar *in de weg van gehoorzaamheid*. Wie in de wegen des Heren wandelt zal ook toenemen in *zekerheid des geloofs*. Ons geloof wordt in die weg versterkt.

Wij gronden ons geloof nooit op de vruchten, want die komen juist uit het geloof. Als iemand fietst, wordt hij zich almeer bewust, dat hij goed kan fietsen. Als iemand door het geloof werkzaam is, wordt hij zich almeer bewust, dat hij inderdaad gelooft.

Waar spreken de D.L. over de verzekerdheid van onze verkiezing?

In de D.L. V. 10 wordt over de verzekerdheid van onze verkiezing gesproken. Deze *verzekerdheid* spruit:

Welke 3 zaken noemen de D.L.?

a. Uit het *geloof* aan de beloften Gods, in Zijn Woord overvloedig geopenbaard.

b. Uit het *getuigenis des Heiligen Geestes*, Die met onze geest getuigt, dat wij kinderen Gods zijn.

c. Uit de ernstige en heilige *oefening* van een goede consciëntie en *van goede werken*.

Hoe kunnen wij de naaste voor Christus winnen?

3. "En dat door onze godzalige wandel onze naasten voor Christus gewonnen worden."

Dat is de *onopzettelijke* Evangelisatie. Wij moeten de mensen voor Christus winnen, niet alleen door ons *woord*, maar vooral door *onze levenswandel*. "Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken zien en uw Vader in de hemel verheerlijken."

Wie zijn oorzaak dat de naam des Heren gelasterd wordt?

Naamchristenen zijn tot grote schade voor het koninkrijk Gods. Belijders, die zo echt op de rand kunnen lopen en grensbewoners zijn, van wie men niet weet, tot welk land zij behoren, zijn oorzaak, dat de naam des Heren gelasterd wordt.

De mensen moeten jaloers op ons worden, als ze ons leven zien, dat, door de kracht van Christus, tot zegen voor anderen is.

87. Vr. Kunnen dan die niet zalig worden, die, in hun goddeloos ondankbaar leven voortvarende, zich tot God niet bekeren?

Antw. In generlei wijze; want de Schrift zegt, dat geen onkuise, afgodendienaar, echtbreker, dief, geldgierige, dronkaard, lasteraar, noch rover, noch dergelijke het Koninkrijk Gods beërven zal.

Waarom wordt een onbekeerde, als hij in de zonde volhardt, niet zalig?

Hier ligt het veroordelend vonnis voor allen, die zich niet bekeren. Zonder heiligmaking zal niemand God zien. Wie goddeloos en ondankbaar voortleeft, geeft daarin bewijs, dat hij het vernieuwende werk van Christus niet bezit. Een kind des Heren kan wel in de zonde *vallen*, maar nooit in de zonde *leven*. "En in haar zal niet inkomen, iets, dat ontreinigt en gruwelijkheid doet en leugen spreekt" (Openb. 21:27).

ZONDAG 33.

88. Vr. In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekering des mensen?

Antw. In twee stukken: in de afsterving des ouden, en in de opstanding des nieuwen mensen.

Waarover spreekt deze Zondag? Zij, die zich niet bekeren, kunnen niet zalig worden, staat in de vorige vraag. Daarom gaat het nu over *de bekering*. Zie D.L. III-IV.

Wat betekent waarachtig hier? *Waarachtige* bekering, echte, geen *schijn*-bekering, die er op lijkt en het niet is. Alles, wat echt is, wordt *nagemaakt*. Er is veel surrogaat³. Op het terrein van de godsdienst is er ook heel veel surrogaat. Het echte geloof en de echte bekering worden *nagemaakt*.

Welke schijnbekeringsen zijn er? De een biedt aan een bekering van *de zonde tot de deugd*. Die dronkaard is matig geworden, die inbreker is een fatsoenlijk mens geworden. Een ander prijst aan de *tijdelijke* bekering. Eén duivel is uitgebannen, en straks komen zeven terug. Het huis was leeg gebleven en nu is het laatste erger dan het eerste. Of een *wettische* bekering, wanneer de mensen eindelijk eens last krijgen van de gevolgen der zonde. Ook kan er plaats vinden een *volksbekering*, zoals na de prediking van Jona te Ninevé.

En dat surrogaat kan heel veel gelijken op het echte. Maar het is niet je ware.

Waarom staat hier "des mensen"?

De bekering des *mensen*. Wij zouden verwachten: de bekering van grote *zondaren*. Neen, des mensen, dus ook van nette mensen en brave mensen, die zichzelf zo best vinden. Zij moeten ook bekeerd worden.

Waarom staat hier: de bekering?

Wat is het onderscheid tussen de eerste en de dagelijkse bekering?

De bekering des mensen. Niet twee, of drie, of vier bekeringsen, maar *de*, dus één. Wij mogen en moeten wel onderscheid maken tussen *de eerste* bekering en de *dagelijkse* bekering. De eerste bekering moet zich dagelijks openbaren. Petrus was bekeerd, maar moest zich, na zijn zonde, daarvan bekeren. David was bekeerd, maar moest zich, na zijn val, bekeren. Dat spreekt vanzelf. Wie op de smalle weg wandelt en een zijpaadje inslaat, moet terug.

³ Iets dat de plaats van een andere zaak, die niet voorhanden of moeilijk te verkrijgen is, vevangt of vervangen moet. (Nieuw Nederlands Handwoordenboek, Van Dale.)

Wie werkt de bekering?

Wie werkt de bekering? God moet het doen, zeggen velen en dan gaan zij lijdelijk neerzitten, met de gedachte: "wie doet je wat?" Want als God het niet doet, dan gebeurt het niet. En die zelfde mensen zijn, als het op de centen aankomt, zo actief, al weten zij nog zo goed, dat God hun het dagelijks brood moet geven.

Hoe vaak spreekt de Bijbel over de bekering als Gods werk?

God moet het doen en *de mens* moet zich bekeren.

De Bijbel spreekt van de bekering als *werk van God*: 5 maal in het O.T., 3 maal in het N.T., dus 8 maal in het geheel.

Hoe vaak spreekt de Bijbel over de bekering als roeping van de mens?

En over de bekering, als *roeping van de mens*: 74 maal in het O.T. 26 maal in het N.T., dus 100 maal in het geheel.

Dus God werkt de bekering en de volle verantwoordelijkheid van de mens wordt gehandhaafd. Twee rails, waarop zich onze bekerings-trein moet voortbewegen.

Komen allen op dezelfde manier tot bekering?

Niet allen worden op *dezelfde manier* bekeerd. In een fabriek worden duizenden voorwerpen naar één en hetzelfde model gemaakt. Dat doet God niet bij de bekering. Hij heeft een *rijke verscheidenheid*. De eerste bekeerden in Europa waren geheel verschillend. Bij *Lydia* ging het zo heel rustig. De Here opende haar hart en zij bekeerde zich. De *stokbewaarder* stond eerst bijna met zijn éne voet in de hel. Hij wilde zelfmoord doen en dan wordt hij bekeerd en gedoopt met zijn gehele huis.

"De waarachtige bekering des mensen bestaat in twee stukken: in de afsterving van de oude, en de opstanding van de nieuwe mens."

89. Vr. Wat is de afsterving des ouden mensen?

Antw. Het is een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden.

Welke twee woorden gebruikt de Schrift voor bekering?

Zowel in het O.T. als in het N.T. worden voor bekering twee woorden gebruikt.

1. Een verandering van *zienswijze*, van denken, in het *hart*.
2. Een verandering van *leefwijze*, van doen, in de *levenswandel*.

Een bekeerde denkt dus anders dan te voren en

hij doet ook anders. Zijn zienswijze is veranderd en zijn leefwijze ook.

Komt dat in dit antwoord uit?

Daarom dit antwoord: "Het is een *hartelijk* leedwezen, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben" (de zienswijze, de kwestie van het hart) "en die, hoe langer hoe meer, *haten en vlieden*" (verandering van leefwijze) .

Bij een horloge hebben wij iets inwendigs en iets, dat van buiten gezien kan worden. Het *uurwerk* is onzichtbaar en de *wijzers* zijn zichtbaar. Van het uurwerk hangt af, of de wijzers zuiver de tijd aangeven. Zo is het hier ook. Het uurwerk moet in orde zijn. Het is eerst een kwestie van het hart en dan zullen de wijzers de juiste tijd aangeven.

Hoe moeten wij ons dagelijks bekeren?

"Hoe langer hoe meer." De *methodist* vindt het al welletjes, als iemand bekeerd *is*, en de *Mysticist* ook. Wij moeten ons *dagelijks* bekeren en vorderen op de weg. Niet op zijpaden gaan en niet stilstaan, of teruglopen.

Wat moeten wij doen tegenover de zonde?

"Hoe langer hoe meer haten en vlieden." Dus niet de zonden opzoeken. Wie vlucht voor de zonde, is niet laf, maar dapper. Er zijn wel lafaards, die om hun vrienden de zonde niet durven ontvluchten. Wat zouden die vrienden wel zeggen! Zo laf zijn ze! Zo bang!

90. Vr. Wat is de opstanding des nieuwen mensen?

Antw. Het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde om naar de wil Gods in alle goede werken te leven.

Komen de Bijbelse woorden voor bekering ook in dit antwoord uit?

Weer die *beide dingen*: "Het is een *hartelijke* vreugde in God, door Christus, (verandering van zienswijze, van denken, van hart) en lust en liefde om naar de wil Gods in alle goede werken *te leven* (verandering van leefwijze, van doen). Uurwerk en wijzers.

"Een *hartelijke vreugde in God*." Wie bekeerd is, verheugt zich in God. "Daar strekt zich al mijn lust en liefde heen." In Christus, want, bij de geboorte van Christus, heeft de engel gezegd: "Ziet, ik verkondig u grote *blijdschap*, die al den volke wezen zal." "Laat ons verheugd, van zorg ontslagen, Hem roemen, die ons blijdschap geeft." Wie bekeerd is, is verheugd, zelfs te midden van de beproevingen.

Hij wandelt met vreugde in de wegen des Heren.
"Hij heeft lust en liefde om naar de wil Gods in alle goede werken te leven."

91. Vr. Maar wat zijn goede werken?

Antw. Alleen die uit waar geloof, naar de Wet Gods, alleen Hem ter ere geschieden, en niet die op ons goeddunken of op mensen-inzettingen gegrond zijn.

Aan welke dingen denken velen bij de goede werken?

"Lust en liefde om in alle goede werken te leven."
"Wat zijn goede, werken?"

Wordt dat alleen bedoeld?

Het *antwoord* is *meestal*: werken van barmhartigheid, ziekenverpleging, armverzorging enz. Hoe arm zou het geloofsleven zijn, als wij zó moesten antwoorden. Dan was het niet best. Want wat moet dan die zieke en die arme tobber en die ellendige? Dan kunnen zij dus geen goede werken doen. En wat moet dan die huismoeder, die het elke dag even druk heeft?

Nonsens, zo'n antwoord. Laten wij nu eerst maar eens denken aan die huismoeder, met haar groot gezin, die geen dienstbode kan krijgen. Aan die zieke, die het geweldig druk heeft, dag en nacht, en een zwaar kruis moet dragen. Aan die man, die een zware arbeid heeft te verrichten, aan die fabrikant, die een geweldige verantwoordelijkheid heeft enz.

Wie moeten goede werken doen?

Zij moeten, als ze bekeerd zijn, *allemaal* goede werken doen. Wij moeten de dingen nuchter bekijken. Die moeder, in de zorg voor haar gezin, doet tien keer meer goede werken, als zij leeft door het geloof, dan die dame, die heel deftig een paar arme mensen bezoekt en een paar kwartjes achterlaat.

Welk antwoord geeft de Catechismus?

"*Wat zijn goede werken?*" En wij krijgen gelukkig geen opsomming van een hoop mooie dingen. Er wordt *niets* genoemd. Ieder, wie dan ook, moet het op zichzelf toepassen: "Alleen die uit waar geloof, naar de Wet Gods, alleen Hem ter ere geschieden."

Op welke 3 zaken letten wij dus? 1. De *bron* moet goed zijn: *uit waar geloof*.

Waarom staat er niet: *uit een waar gelovige*?

Er staat *niet*: uit een *waar gelovige*. Die maatstaf wordt vaak aangelegd. Die vrome man, of die vrome vrouw doet het, dus het is goed. Alsof dat iets zou zeggen! Is alles, wat David gedaan heeft, goed geweest? Uit een gelovige kan heel wat zonde komen, maar uit het geloof niet. Wat uit het geloof niet is, is zonde, al schittert en blinkt het nog zo mooi.

Wat betekent: *uit het geloof*?

Uit het geloof, dat is *uit Christus*, aan wie wij door het geloof zijn verbonden, als de ranken aan de Wijnstok. "Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen."

Welke maatstaf moet worden aangelegd?

2. De *maatstaf* moet goed zijn: *de Wet des Heren*. Niet, wat ons goed zet. Wij denken dan wel, dat het goed is, maar daarom is het nog niet goed.

We leggen de maatstaf aan. *Gods wet* zal het zeggen! Niet de mensen!

Welke verkeerde opvatting moeten wij bestrijden?

Vroeger waren er, evenals altijd, preciezen en rekkelijken. De een nam het heel nauw. Dit mag niet, en dat mag niet, een heel lijstje. De anderen woonden op Ruimzicht. Alles kan er op door. Ze zijn in de wereld goed thuis. Ten tijde van Jezus, de volgelingen van *Hillel* en van *Schamai*⁴. Staat Hij nu tussen beide partijen in? Zoals velen, die een gulden middenweg willen bewandelen? Zodat ze naar twee kanten critiek kunnen oefenen en meteen van twee wallen kunnen eten? Neen, Christus staat boven de partijen en houdt Zich aan de Wet. Hij gaat terug tot *in den beginne*.

Waarop wijst Christus ons?

Wij gaan dus niet op het *smalle pad* van de *eigengerechtigheid* en ook niet op de *brede weg* van de *wereldgelijkvormigheid*.

Want beide voeren naar het eeuwig verderf.

Wij vragen: "Here, wat wilt Gij, dat ik zal doen?"

Welk doel hebben de goede werken?

3. Het *doel* moet goed zijn: *Gods eer*. Veel werken stranden, omdat wij ten slotte eigen eer bedoelen, en God niet verheerlijken. Het schip heeft een goede lading en even voor de haven wordt het roer omgeworpen, en het schip strandt.

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Houses_of_Hillel_and_Shammai

*Wat mag nooit ons doel
zijn?*

O, dat hart is zo arglistig. Er zijn belijders die hun loon weg hebben. Ze nemen het zelf in handen en hebben het heel goed met zichzelf getroffen. God wil verheerlijkt worden in Zijn eigen werk. "Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid." Zie Art. 24 N.G.B.

Van de Wet.

ZONDAG 34.

92. Vr. Hoe luidt de Wet des HEREN?

Antw. God sprak al deze woorden, Ex. 20:1-17, Deut. 5:6-21.

Ik ben de HERE uw God, die u uit Egypteland, uit het diensthuis uitgeleid heb.

Het eerste gebod.

Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. Enz.

Wat is het verschil van de behandeling der Wet in Z. 2 en hier? (Zie Z. 2).

De Wet wordt hier behandeld in het *stuk der dankbaarheid*. Dat mogen wij niet vergeten. Zie Z. 2. Dus als regel des geloofs.

Waar heeft de HERE de wet gegeven?

De HERE heeft de Wet gegeven op *Sinai*. Hij Zelf heeft met Zijn vinger de twee tafelen der Wet geschreven. Exod. 31:18, 32:16, N.G.B. art. 3. Deze tafelen waren op *beide zijden* beschreven. Ze waren op de ene en op de andere zijde beschreven. Exod. 32:15.

Hoe was dat in de tijd vóór de Sinai?

Vóór de Sinai was de Wet niet in deze vorm bekend. Toch heeft God Zijn wil geopenbaard. De Wet was wel bekend, maar niet officieel. Wanneer een zaak zeer klein is, dan is de boekhouding soms heel eenvoudig. Vroeger schreef men de schuld op de lei, of op de balk. Worden de zaken uitgebreid, dan gaat dat niet meer. Er moet goed boek worden gehouden en nauwkeurig. Vóór de Sinai was er een eenvoudige boekhouding, maar na de Sinai een officiële. De Wet is afgekondigd. Israël is nu geworden het volk des HEREN. In Israël is de *theocratie*, de Godsregering. Het *verbond* is met dat volk opgericht. Dus moet het de regelen van het verbond kennen. Door de Wet krijgt de zonde nu het karakter van *overtreding*.

Wat heeft God bij de Sinai opgericht?

Welk karakter krijgt nu de zonde?

Hoe luidt het opschrift boven de Wet?

De Wet draagt de Signatuur van de Wetgever: "Ik ben de HERE, UW God, Die u uit het diensthuis heb uitgeleid." Wij hebben hier de verhouding van de Koning tot Zijn volk. De Koning geeft aan Zijn volk tien concrete geboden.

Waar staat de Wet in de Schrift? De Wet staat in Exod. 20:1-17, en in Deut. 5:6-21.

Wat is het onderscheid tussen Exodus 20 en Deut. 5.

Er is *enig verschil*. In *Deut. 5* staat bij het sabbatsgebod: "Want gij zult gedenken, dat gij

een dienstknecht in Egypteland geweest zijt, en dat de HERE uw God u vandaar heeft *uitgeleid* door een sterke hand en een uitgestrekte arm. Daarom heeft u de HERE, UW God, geboden, dat gij de sabbatdag houden zult."

In *Exod.*: "Want in zes dagen heeft de HERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte ten zevenden dage." In *Exod.* wordt gewezen op de *schepping* en in *Deut.* op de *verlossing* uit Egypte.

93. Vr. Hoe worden deze tien geboden gedeeld?

Antw. In twee tafelen; waarvan de eerste leert, hoe wij ons jegens God zullen houden; de andere, wat wij onze naaste schuldig zijn.

Wat is het verschil tussen de eerste en de tweede tafel?

De tien geboden worden in *twee tafelen* ingedeeld. Christus spreekt over twee *geboden*. De HERE heeft de Wet geordend. Eerst de verhouding van de onderdanen tot de Koning en dan de verhouding van de onderdanen tot elkaar. Eerst de *liefde tot God* en dan de *liefde tot de naaste*.

Die beide mogen wel *onderscheiden*, maar *niet gescheiden* worden.

Wat is de eenheid van de eerste en de tweede tafel?

De eerste tafel spreekt over God en raakt toch het volle mensenleven. De tweede tafel stelt de verhouding van de naaste, in verband met de liefde tot God. De eerste betreft God in het mensenleven. De tweede betreft de mens ook in de sfeer des HEREN.

Hoeveel geboden staan op elk van die tafelen?

Op de eerste tafel staan *vier*, op de tweede zes geboden.

Wat leert Rome?

Rome neemt op de eerste tafel *drie* en op de tweede *zeven* geboden. Rome voegt de eerste twee geboden samen. En het tweede gaat niet over de afgodendienst, maar over de beelddienst.

Is dit juist?

Rome splitst het tiende gebod in tweeën, maar het gehele gebod gaat over de begeerlijkheid. Vergelijk ook *Exod.* 20:17 met *Deut.* 5:21.

94. Vr. Wat gebiedt God in het eerste gebod?

Antw. Dat ik, zo lief als mij mijner ziele zaligheid is, alle afgoderij, toverij, waarzeggerij, superstitie of bijgeloof, aanroeping van de heiligen of van andere schepselen, mijde en vliede, en de enige ware God recht lere kennen, Hem alleen vertrouwe, in alle ootmoedigheid en lijdzaamheid mij Hem alleen onderwerpe, van Hem alleen alles goeds verwachte, Hem van ganser harte liefhebbe, vreze en ere, alzo, dat ik eer van alle schepselen afa en die varen late, dan dat ik in het allerminste tegen Zijn wil doe.

Waarover gaat het eerste gebod?

Het eerste gebod gaat over de *grondslag* der Wet: Ik ben de HERE UW God. *Gij* zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. *Ik-gij*. Niet voor *uw* aangezicht, maar voor *Mijn* aangezicht. De HERE ziet ze en duldt ze niet bij Zijn volk. Hij is de Man en zij de vrouw. Dus geen andere man. Dat is *hoererij*, "afhoereren en U de trotse nek toekeren". Het gaat dus over de zuivere *verbondsverhouding*. Over het hart. Wij moeten God liefhebben, met geheel ons hart. Uit het hart zijn de uitgangen des levens. Daarom moeten wij de enige waarachtige God recht *kennen*.

Welke verhouding treedt hier naar voren?

Wat gebiedt God in dit gebod?

Dan willen wij geen andere goden. Hem alleen *vertrouwen* en dan stellen wij geen vlees tot onze arm. In alle ootmoed en lijdzaamheid ons Hem alleen *onderwerpen*, en wij buigen onze knieën niet voor geld, goed en andere goden en wij zijn niet meer slaaf van satan. Wij *verwachten* van Hem alleen alles goeds en niet van het schepsel. Hem hebben wij van harte *lief*. Wij vrezen en eren Hem en dat is zó sterk, dat wij eerder van alle schepselen afgaan en die laten varen, omdat zij maar schepselen zijn, dan dat wij *iets tegen Zijn wil* zouden doen.

Waarom is het houden van dit gebod goed voor ons?

Dat is *verbondsgehoorzaamheid*. Dat eist God, gebiedt Hij en dat is zo goed voor ons, alleen maar goed voor ons. Dan zijn wij gelukkig. Want Christus heeft dit gedaan en heeft de Wet voor ons vervuld en schrijft die Wet nu op de tafelen des harten, door de Heilige Geest. God gebiedt, dat wij Hem alleen zullen kennen, liefhebben en dienen, als onze God. "Ik ben de HERE, UW God." "Gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben."

95. Vr. Wat is afgoderij?

Antw. Afgoderij is, in de plaats des enigen waren Gods, die zich in Zijn Woord geopenbaard heeft, of benevens Hem, iets anders verzinnen of hebben, waarop de mens zijn vertrouwen zet.

Waarop moeten wij bij elk gebod letten?

In elk gebod staat, wat *geboden* wordt en wat *verboden* wordt.

Wat is afgoderij?

De Catechismus zegt het hier zo mooi, wat afgoderij, die verboden wordt, is. "*In plaats van, of naast God iets stellen, waarop de mens zijn vertrouwen stelt.*" Hoe ijdel is dit. Om in plaats van *God "iets"* te nemen.

Wie hadden afgoden naast God?

In plaats van de Schepper het schepsel. *Naast God*, en wij hinken op twee gedachten. Daarom moest Jakob, voordat hij naar Bethel terug keerde, eerst de afgoden wegdoen. Hij heeft ze bij Sichem begraven. *Naast God*, dat wilde het volk in Elia's dagen en daarom zegt hij tot het volk: Kiest u heden, Wien gij dienen wilt. Zo Baal god is, volg hem na, zo de HERE God is, volg Hem na. Zij roepen: "De HERE is God."

Wie spot met de afgoden en hoe doet hij het?

Jesaja spot met de afgoden, die naast, of in plaats van God gesteld worden. Iemand laat een god voor zich maken. Van goud zou te duur zijn, daarom laat hij zijn god *vergulden*. En opdat hij niet gestolen worde, zet hij hem vast aan een ketting. Is iemand arm, die zo 'n dure afgod niet kan betalen, dan neemt hij een stuk hout. Een werkmeester maakt daarvan zijn god, Jes. 40:18-20. Het ene stuk hout gebruikt hij in het vuur, om zijn middagmaal te koken, of er zich bij te warmen, en het andere stuk gebruikt hij, om er een god van te laten maken. *Elia* heeft ook met Baal de spot gedreven. Wij mogen met afgoden gerust de spot drijven. "Zij hebben *oren* en *horen niet*, zij hebben *ogen* en *zien niet*." En dan de tegenstelling: "Zou Hij, *Die het oor plant, niet horen* en Hij, *Die het oog formeert, niet zien?*"

Wat zegt de Schrift over de tegenstelling tussen God en de afgoden?

Hoe kan zich de afgodendienst voordoen?

De afgoderij openbaart zich in verschillende vormen:

Het *atheïsme*, de loochening van het bestaan van God. De dwaas zegt in zijn hart: er is geen god.

Het *bijgeloof*, dat schrikbarend toeneemt bij hen, die ons uitlachen!

De *mensvergoding* bij het Deïsme.

De *natuurvergoding* bij het pantheïsme.

De *cultuurvergoding*.

De *mammondienst*, die heel veel aanhangers heeft,

en dan *alles*, wat wij in ons leven *naast* of *in plaats van God stellen*.

Die afgoden moeten worden begraven. Dan kunnen wij zeggen: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde."

ZONDAG 35.

96. Vr. Wat eist God in het tweede gebod?

Antw. Dat wij God in generlei wijze afbeelden, en op geen andere wijze vereren, dan Hij in Zijn Woord bevolen heeft.

Wat is het onderscheid tussen het eerste en het tweede gebod?

Het *eerste gebod*: Dat wij God zullen dienen, tegen *afgodendienst*, de ware *godsdiens* des harten.

Het *tweede gebod*: *Hoe* wij God zullen dienen, tegen *beeldendienst*, de ware *eredienst*.

Kunt ge voorbeelden noemen van zonde tegen het eerste en zonde tegen het tweede gebod?

Israël zondigt tegen het *eerste gebod*, als het *Baal* dient. Israël zondigt tegen het *tweede gebod*, als het het *gouden kalf* aanbidt. Hoe komt men tot die zonde? Wel, de heidenen, de volken, kunnen hun goden *laten zien*, tonen. Dat kon en mocht Israël niet. De ware God is onzienlijk en bewoont een ontoegankelijk licht.

Hoe komt men tot de sonde van het tweede gebod?

Wij kunnen nooit zeggen: Wilt gij onze God eens *zien*, dan zullen wij Hem u *tonen*! Dat gaat eenvoudig niet.

Wij mogen dat ook niet pogen te doen. Dat verbiedt dit gebod.

Over welke 3 sferen spreekt dit gebod?

Nu spreekt de Wet over *drie sferen*: Wij mogen God niet afbeelden door vogels of sterren (*boven in de hemel*), noch door dieren of mensen (*dat onder op de aarde is*), noch door vissen (*wat in de wateren, onder de aarde is*). Paulus zegt ons, hoe erg het is, dit te doen: "Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden, en hebben de *heerlijkheid des onverderf'elijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beelds* van een verderfelijk *mens*, en van *gevogelte*, en van viervoetige en kruipende *gedierten*". En zo zijn ze gekomen van de beelddienst tot de afgoderij. En zijn ze vervallen in de *aller gruwelijkste zonden*, waaraan God hen heeft overgegeven. Rom. 1:23 v.v. Zie Deut. 4:15-19. *Jesaja zegt*: "Bij wien dan zult gij God vergelijken?" 40:18.

Wat zegt Paulus hierover in Rom. 1?

Welke 3 feiten hebben wij in het Oude Testament, toen deze zonde bedreven is?

De voorbeelden van beeldendienst in het Oude Testament.

1. *Het gouden kalf dat Aäron heeft gemaakt.* "Zie uw God, Die u uit Egypte heeft uitgevoerd." "Morgen zal de HERE een feest zijn."
2. *Micha maakt een beeld van God* en zet dat in een kapel. Later wordt dit beeld, met heel de inventaris van de kapel, door de stam van *Dan* mee genomen. "De kinderen van *Dan* richtten voor zich dat gesneden beeld op." Zie Richteren 17 en 18: prachthoofdstukken, waarin de geschiedenis levendig beschreven wordt.
3. *Jerobeam maakt twee gouden kalveren, één te Bethel en één te Dan.* De Schrift spreekt over de zonde van Jerobeam, de zoon van Nebath, die Israël zondigen deed.

Hoe loopt dus de lijn van deze zonde?

De lijn loopt dus: *Aaron-Micha-Dan-Jerobeam.*

Wat is het karakter van deze zonde?

Wij hebben hier *eigenwillige godsdienst* en *vermaterialisering, verstoffelijking* van de godsdienst. God heeft de mens gemaakt naar Zijn beeld en gelijkenis.

De mens wil het verloren beeld zoeken en namaken.

Christus vernieuwt ons naar Gods beeld en gelijkenis.

97. Vr. Mag men dan ganselijk geen beelden maken?

Antw. God kan noch mag in generlei wijze afgebeeld worden. Maar de schepselen, al is het dat zij mogen afgebeeld worden, zo verbiedt toch God, hun beeltenis te maken en te hebben, om die te vereren, of God daardoor te dienen.

Kan God afgebeeld worden?

Dit gebod gaat niet tegen de beeldhouwkunst en de fotografie. Bezaleël en Aholiab werden door de Geest bekwaamd, de prachtige voorwerpen voor de Tabernakel te vervaardigen. Boven het verzoendeksel waren de cherubijnen afgebeeld. Maar God kan en mag niet worden afgebeeld. De Here Jezus, naar Zijn menselijke natuur, wel. Maar de Drieëenige God niet.

"En de schepselen mogen niet afgebeeld worden, om ze te vereren, of God daardoor te dienen."

Welke onderscheiding maakt Rome om de beeldendienst goed te praten?

Rome zegt: Wij *vereren* de heiligen, wier beeld wij hebben en wij dienen en *aanbidden* God. Dat is meer theorie dan praktijk. Want in de praktijk is het zo, dat men voor de beelden neerbuigt in aanbidding. Wij mogen God niet nabootsen. Er is *valse munt* en *surrogaat* genoeg in de wereld!

98. Vr. Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen dulden?

Antw. Neen; want wij moeten niet wijzer zijn dan God, Dewelke Zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkondiging Zijns Woords wil onderwezen hebben.

Wat wordt met de boeken der leken bedoeld?

"Wij moeten niet wijzer zijn dan God". Dat is prachtig gezegd. "Boeken der leken", d.i.: de beelden moeten dan dienst doen voor eenvoudige zielen en voor domme mensen. Zij begrijpen het dan beter. Ik weet wel, wie meer leert: hij, die bij de stomme boeken is opgevoed, of hij, die bij het levende Woord van God is opgevoed. Het verschil is als van dag en nacht. Wij hebben al die nonsens niet nodig. "God wil ons onderwijzen door de levende verkondiging van Zijn Woord."

Hoe wil God ons onderwijzen?

Wat is eigenwillige godsdienst?

Wij moeten Gods Woord lezen en geregeld opgaan tot de dienst des Woords. Zonde tegen dit gebod is alle *eigenwillige* godsdienst. Dat gezelschappen worden gesteld boven de Kerk en het inwendige licht boven de Schrift. "God wil zijn Christenen door de levende verkondiging van Zijn Woord onderwezen hebben."

Welke bedreiging staat in dit gebod?

Bij dit gebod staat ook een *bedreiging*. "God bezoekt de misdaad der vaders aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde lid dergenen, die Hem haten."

Wat zijn dus de gevolgen van deze zonde?

Hoe ver werkt die straf door?

De eigenwillige godsdienst wordt gestraft in de geslachten. De kinderen lijden er zo onder. Let maar op die gezinnen, waar men de dienst des Heren verwaarloost, altijd maar één keer naar de kerk gaat, en op de gezinnen van de vals-mystieken. Hun kinderen wijken al verder af, en keren vaak God de rug toe. De HERE is jaloers op Zijn eer. Hij zal zeggen, *hoe* wij Hem zullen dienen. Dat maken wij niet uit, want dan maken wij er maar wat van. Deze zonde wordt bezocht tot in de kleinkinderen en de achterkleinkinderen.

Welke belofte staat in dit gebod? Maar er is ook een *heerlijke belofte*. Een gezond kerkelijk leven is tot rijke zegen voor de geslachten. Zo gedenkt God aan Zijn verbond. "En doe barmhartigheid aan duizenden dergenen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden."

ZONDAG 36.

99. Vr. Wat wil het derde gebod?

Antw. Dat wij niet met vloeken of met valse eed, maar ook met onnodig zweren, de naam Gods niet lasteren noch misbruiken, noch ons met ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig maken; en in het kort, dat wij de heilige Naam Gods anders niet dan met vreze en eerbied gebruiken, opdat Hij van ons recht beleden, aangeroepen, en in alle onze woorden en werken geprezen worde.

100. Vr. Is het dan zo grote zonde, Gods naam met zweren en vloeken te lasteren, dat God Zich ook over diegenen vertoornst, die, zoveel als hun mogelijk is, het vloeken en zweren niet helpen weren en verbieden?

Antw. Ja gewisselijk; want er is geen groter zonde, noch die God meer vertoornst, dan de lastering Zijns Naams; waarom Hij die ook met de dood te straffen bevolen heeft.

Waarover gaat dit gebod?

Het gaat hier over de *Naam des HEREN*, over Zijn *Openbaring*. Hoe moeten wij tegenover die Naam staan? *Niet vijandig*, dat mag niet. *Niet neutraal*, dat kan en dat mag niet. *Vol liefde*, zo moet het.

Op welke drie dingen moeten wij bij dit gebod letten?

1. *Wij mogen die naam niet misbruiken.*

Niet ijdellijk gebruiken, of zoals er staat: niet *opheffen tot het ijdele*. Een fijne apothekersweegschaal mag niet misbruikt worden, door er zware voorwerpen op te wegen. De Naam des Heren is zo zuiver en fijn.

Hoe kan de Naam misbruikt worden?

Die Naam wordt misbruikt door *lastering*, zoals de Rabsaké de HERE in de dagen van Hiskia gelasterd heeft, 2 Kon. 19; Jes. 37:4. Door *Schriftcritiek*, die vijandschap is tegen het Woord van God en het ontleedmes er in zet. Door *vloeken*, dat een volkszonde is geworden, en voorkomt in alle rangen en standen, zo zelfs dat er zijn, die het eeuwig verderf over zich inroepen. "En er is geen groter zonde, noch die God meer vertoornst, dan de lastering Zijns naams, waarom Hij die ook met de dood te straffen bevolen heeft."

Op welke twee zaken wijst de Bijbel bij de man, die de Naam uitdrukkelijk lasterde?

De man, die de Naam uitdrukkelijk gelasterd had, moest gestenigd worden, Lev. 24:10. Die man was geboren uit een *gemengd huwelijk*! Zijn vader was een Egyptenaar. Hij lasterde de Naam uitdrukkelijk, toen hij met een ander *twistte*. Bij twist is er groot gevaar, dat iemand gaat vloeken.

Hoe maken wij ons mee schuldig aan die zonde, terwijl we zelf toch niet vloeken?

2. *Wij mogen de Naam des HEREN niet ongebruikt laten.* Wanneer iemand in onze nabijheid vloekt en wij houden ons stil, dan laten wij die Naam in

het slijk liggen. Wij laten de Naam ongebruikt, en maken ons zulke schrikkelijke zonden "deelachtig".

Wij zijn ook schuldig, als wij daar, waar wij iets te zeggen hebben, het vloeken niet verbieden. Een vader in zijn huis, een fabrikant in zijn fabriek, de leraar op school enz.

Wat betekent: "de Naam ongebruikt laten"?

De Naam *ongebruikt* laten: Op de Openbare School, waar de Bijbel geen plaats heeft. In die gezinnen, waar Gods Woord nooit gelezen wordt. Door hen, die nooit bidden, die de dienst des Woords verzuimen. Wij mogen de naam des HEREN niet ongebruikt laten. Want wij kunnen niet neutraal staan tegenover die Naam.

Hoe kunnen wij de Naam recht gebruiken?

3. *Wij moeten de Naam des HEREN recht gebruiken.*

"Wij mogen de heilige Naam Gods niet anders, dan met vreze en eerbied gebruiken." In ons *gebed*, als wij Gods Woord lezen, wanneer wij over God en Zijn dienst spreken met anderen. Vooral bij de *belijdenis* des geloofs. En dan moet dat uitkomen, niet alleen door ons woord, maar ook in onze daden, opdat de naam des Heren om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde. "Opdat Hij van ons recht beleden, aangeropen en in al onze woorden en werken geprezen worde."

ZONDAG 37.

101. Vr. Maar mag men ook Godzaliglijk bij de Naam Gods een eed zweren?

Antw. Ja, als het de Overheid van haar onderdanen, of anderszins ook de nood vordert, om trouw en waarheid daardoor te bevestigen, en dat tot Gods eer en des naasten heil; want zulk eedzweren is in Gods Woord gegrond, en daarom ook van de heiligen in het Oude en Nieuwe Testament recht gebruikt geweest.

102. Vr. Mag men ook bij de heiligen, of bij enige andere schepselen, een eed zweren?

Antw. Neen; want een rechte eed zweren is God aanroepen, dat Hij, als die alleen het hart kent, der waarheid getuigenis wil geven, en mij straffe, indien ik valselijk zweer; welke eer aan geen schepsel toebehoort.

Waar wordt de eed niet gevonden?

In de *hemel* is geen eed *nodig*, want daar is alleen de *waarheid*. In de *hel* is geen eed *mogelijk*, want daar is alleen de *leugen*.

Waar is de eed nodig?

Op de *aarde* is de eed door God gegeven, want daar wordt gevoerd de strijd van de *waarheid* tegen de *leugen*.

"Een rechte eed zweren is God aanroepen, dat Hij, als Die alleen het hart kent, der waarheid getuigenis wil geven, en mij straffe, indien ik valselijk zweer."

Wat is een eed afleggen?

Bij de eed roepen wij God, als de Alwetende, tot Getuige en wij vragen, als wij vals zweren, of Hij ons dan wil straffen.

Wij kunnen geroepen worden, een eed af te leggen.

Welke twee soorten zijn er?

1. De *promissorische* eed, de eed van *belofte*, als iemand tot een ambt wordt geroepen. Doktoren, officieren, voogden worden beëdigd.
2. De *assertorische* eed, of de eed van *verklaring*, in strafrechtelijke zaken, als wij voor de rechtbank moeten getuigen.

Wie kan de eed vorderen?

"Als de Overheid het vordert" en ook in enkele gevallen "van nood", als de naam van een naaste zonder dat, ten onrechte gelasterd worden zou. Als men iemand, door zó voor de waarheid te getuigen, zou kunnen redden en als er anders geen mogelijkheid zou zijn.

Is de eed op de Schrift gegrond? Dit is *in Gods Woord gegrond*. Gen. 14:22: "Ik heb mijn hand opgeheven." Gen. 22:1-9: "De hand onder de heup leggen." Christus heeft ook de eed afgelegd. Kajafas zeide: "Ik bezweer u bij de levende God, dat Gij mij zegt, of Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods." Dan antwoordt Jezus, dus onder ede: "*Gij hebt het gezegd.*"

Waarom wil een Godloochenaar geen eed afleggen? De *Godloochenaar* wil geen eed afleggen. De overheid stelt zich dan tevreden met een eenvoudige *belofte* of *verklaring*. Als we maar verstaan, dat dit het *abnormale* is. "De dwaas zegt in zijn hart: er is geen God.", Ps. 53:2. Nooit staat die belofte of verklaring op één lijn met de eed. De *Dopersen* bestrijden de eed. Zij noemen Matth. 5:34-37, en Jak. 5:12. Maar Christus gaat in tegen het *misbruik* van de eed, tegen het onnodig zweren. Hij heeft Zelf de eed afgelegd voor Kajafas.

Wat mag hij dan doen?

Waarom bestrijden de Dopersen de eed? Hoe moeten wij Matth. 5:34—37 opvatten?

Tegen welk misbruik ging Jezus in?

De Joden hadden de gewoonte, als ze iets verkochten, of iets wilden waar maken, dat ze dan zeiden: bij de hemel, of bij de aarde, of bij Jeruzalem, of bij mijn hoofd. Jezus zegt, dat zij dat niet mogen doen. "Ik zeg u: Zweert ganselijk niet, noch bij de hemel, omdat hij is de troon van God; noch bij de aarde, omdat zij is de voetbank Zijner voeten; noch bij Jeruzalem, omdat zij is de stad des groten Konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, want gij kunt niet één haar wit of zwart maken. Maar laat uw woord zijn ja, ja; neen, neen, wat boven deze is, is uit den boze.", Matt. 5:33-37.

Daar staat *niet*, dat zij voor de rechter niet bij *God* mogen zweren. Hier worden alleen onnodige eden genoemd. Mensen, die onnodig zweren en zo gemakkelijk wel-een-eeed-zouden-willen afleggen, zijn in de regel niet te vertrouwen. Eerlijke mensen hebben deze versterking van hun woorden niet nodig.

Wat is een meineed?

De *meineed* is heel erg. De meinedige heeft het oordeel Gods over zich ingeroepen.

Op welke 3 dingen moeten wij bij de eedzwering letten?

Wanneer wij een eed moeten afleggen, hebben we te letten op *drie* dingen:

1. Er moet zijn *waarheid in ons binnenste*.
2. Wij moeten het doen, met *oordeel des onderscheids*. Een kind en een ontoerekenbare kan het niet doen.

3. Wij moeten het alleen doen *in een rechtvaardige zaak.*

Ook denken wij hier aan onze bijzondere beloften. Bij de ambtsaanvaarding, bij het huwelijk, bij de belijdenis is "ja" gezegd. Voor het aangezicht des Heren!

ZONDAG 38.

103. Vr. Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Antw. Eerstelijk, dat de kerkendienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik, inzonderheid op de Sabbat, dat is, op de rustdag, tot de gemeente Gods naarstig kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God de Here openlijk aan te roepen, en de armen Christelijke handreiking te doen; ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, de Here door Zijn Geest in mij werken late, en alzo de eeuwige Sabbat in dit leven aanvange.

Welke datum heeft dit gebod? *De sabbat is door de Vader ingesteld, bij de schepping.*

Dit gebod heeft een *datum*. Een zeer oude datum. We gaan naar het verre verleden. Naar de *schepping*. God heeft in zes dagen geschapen en op de zevende dag gerust. De sabbat is dus geweest vóór de val.

Hoe komt de mens hier naar voren als Gods beeld? *De mens is beeld van God en daarom moet heel zijn levenswerk weerspiegeling zijn van Gods scheppingswerk. In zijn werk dus hetzelfde rythme.*

Waarom heeft God gerust? *God heeft gerust op Goddelijke wijze, om Zich in de schepping te verlustigen en haar in gebruik te nemen, tot Zijn eer. Het is feest, nu het grote scheppingswerk af is. Daarom moet er, na zes dagen, feest zijn.*

Hoe noemt de Catechismus de Sabbat in verband met de schepping? *De Catechismus herinnert aan dit feit, door de sabbat te noemen de rustdag. Zolang de wereld bestaat, zal God die orde handhaven, al willen de mensen soms een week van vijf of van tien dagen.*

Welke betekenis heeft de rustdag? *Grote betekenis heeft deze indeling voor het volksleven. Maar zo komt er ook afwisseling en systeem in ons werk, dat anders te eentonig zou zijn.*

Hoe mogen wij de Sabbat niet zien? *Wij willen geen wettische sabbat alsof er alleen maar iets verboden is, want de mens is er niet om de sabbat.*

Wij willen die dag ook niet misbruiken, met een beroep op de christelijke vrijheid.

Wij willen de scheppingsordinantie handhaven, tot ons eigen welzijn en tot Gods eer.

Welke datum heeft hier ook betekenis?

De sabbat is door de Zoon gehandhaafd, door de verlossing. Deze dag is ook door *de zonde* aangetast. Nog een *datum* is van betekenis, die niet zó oud is als de eerste.

Waar wordt deze genoemd?

Deut. 5 noemt die datum, de *verlossing uit Egypte*. Ze moeten hun knechten vrij geven op deze dag, want zij zijn zelf door de HERE bevrijd uit het diensthuis.

Naar wiens werk wijst die datum heen?

Dat ziet op het werk van de Here Jezus. Hij heeft ons verlost uit het diensthuis der zonde. En als Hij dit gedaan heeft, dan is het weer sabbat, maar nu de *eerste dag*. Het is weer *feest: Paasfeest*. Nu mogen de klokken luiden.

Wat moeten wij, volgens de Catechismus, doen, om Sabbat te vieren?

We gaan de Zondag vieren. En dan komt er geld genoeg binnen, om te zorgen voor de *kerkediens*t, die *onderhouden* moet worden. Voor de *scholen* tot opleiding voor de dienst des Woords, opdat er dominé's genoeg zijn. En als het Zondag is, dan gaan wij naar de kerk. Wij doen dat *naarstig*. Niet, zoals sommigen de ellendige gewoonte hebben, éénmaal, doch zo vaak er gelegenheid is. Want wat wij daar *horen*, is *Gods Woord*. Daar mogen wij *de sacramenten gebruiken*. Daar kunnen wij met elkaar en voor elkaar bidden. Wij *roepen de Here openlijk aan*. En dan hebben wij prachtige gelegenheid onze gaven voor de armen te geven. Wij doen hun *Christelijke handreiking*, niet maar een fooitje, maar zó, dat de diakenen genoeg hebben voor de armen, en zij het kunnen geven, als de hand van Christus, de Hogepriester.

Moet er 's Zondags voor de armen gecollecteerd worden?

*Is het beslist nodig voor de Kerkediens*t te collecteren?

Welke betekenis heeft de Sabbat voor ons leven in de week?

Dan preken de dominé's niet voor stoelen en banken. Van uit een trein zien wij, dat er geweldige *bochten* komen in de telefoondraden, die gelukkig altijd weer door de telefoonpalen worden omhooggehouden. Die draden zakken door de zwaarte. Maar zo gaat het ook met ons. In de week kan het zo naar beneden zakken en dan is het goed, dat er Zondags weer gelegenheid is, het geloofsleven op hoger peil te voeren. Wat een zegen gaat van de Zondag uit.

Wat is Zondagsgodsdienst?

De Sabbat wordt door de Heilige Geest gevuld door de heiligmaking. Wij zijn niet klaar met een soort *Zondagsgodsdienst* en daarmee af. Wij gebruiken de Zondag niet alleen, om eens even uit te blazen, omdat we anders zenuwpatienten zouden worden. Het gaat ook niet om een beetje stichting. We kunnen wel twee keer naar de kerk gaan, en toch sabbatschender wezen. We moeten hier *beginnen*

Welke Sabbat beginnen wij hier?

Hoe doen wij dat?

met de eeuwige Sabbat. Daar wijst elke Zondag heen. Dan krijgt die dag betekenis voor de andere dagen, ook voor de Maandag en voor de Zaterdag. "Ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, de Here door Zijn Geest in mij werken late en alzo de eeuwige Sabbat in dit leven aanvange."

Dan hebben wij een voorsmaak, ook in de dagen van de week. Dan rusten wij van de zonde.

Welke drieërlei Sabbat kent ge?

Hoe moeten wij dat verklaren?

1. Toen de *Vader* het *scheppingswerk* volbracht had, heeft Hij *gerust* op de zevende dag: de *Oud-Testamentische Sabbat*.
2. Toen de *Zoon* het *verlossingswerk* volbracht had, heeft Hij *gerust* op de *eerste dag*: de *Nieuw-Testamentische Sabbat*.
3. Als de *Heilige Geest* Zijn werk van *heiligmaking* volbracht zal hebben, dan zal Hij ook *rusten* en dan komt de *eeuwige Sabbat*. In Gen. 2 lezen wij van een sabbat en in Openb. 22 is het weer Sabbat.

ZONDAG 39.

104. Vr. Wat wil God in het vijfde gebod?

Antw. Dat ik mijn vader en mijn moeder, en allen die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze, en mij hun goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe, en ook met hun zwakheid en gebreken geduld hebbe, aangezien het God belijft, ons door hun hand te regeren.

Waarover gaat 't 5e gebod?

In deze Zondag gaat het over *het gezag*. God Zelf is de *absolute Souverein*, die alles over allen te zeggen heeft. Hij heeft absoluut gezag. Dat gezag draagt God nooit en aan niemand over.

Wie heeft absoluut gezag?

Geeft God Zijn gezag uit handen?

Niet aan het volk, zoals bij de volkssoevereiniteit, waar het volk alles te zeggen heeft en de overheid het volk naar de ogen kijkt. *Niet aan een persoon*, zoals bij het despotisme, waar een dictator alles te zeggen heeft en allen hem naar de ogen kijken.

Hoe oefent God het gezag uit?

God draagt Zijn gezag niet over. Hij oefent het uit, of rechtstreeks, of middellijk, door Zijn organen. *Aangezien het Gode belijft, ons door hun hand te regeren.*" Zie Art. 36 N.G.B. Waarom hebben de ouders te zeggen over de kinderen? Omdat zij ouder of wijzer zijn? Onzin! Want als die kinderen dan straks een beetje meer menen te weten dan vader en moeder, en zelf met briefjes van tien in hun zak lopen, is dan het gezag weg?

Waar is dus de bron van alle gezag?

Wat is volkssoevereiniteit?

Elke oplossing, die de *bron* van het gezag *buiten God* stelt, is onwaarachtig. Daarom gaat de *volkssoevereiniteit* in tegen God. De overheid ziet het volk naar de ogen, in plaats van te vragen, wat God eist.

Wat is staatssouvereiniteit?

De *staats soevereiniteit* gaat ook in tegen God, want de staat wordt een mystiek begrip, oppermachtig en voert tot de reinste slavernij. God oefent Zijn gezag uit door *organen*. Daarom staat er: "Vreest God — eert de koning." Eerst God vrezen en dan zullen wij de koning eren, door God aangesteld. Maar daartegenover staat: "Noch God — noch meester". Wie God loslaat, laat het gezag ook los.

Aan wie heeft God gezag gegeven?

Aan wie God dat gezag heeft gegeven. "Dat ik mijn vader en mijn moeder en allen, die over mij gesteld zijn," enz.

Wie hebben gezag van God ontvangen?

God heeft ze over ons *gesteld*. Nu kan dat gezag verschillend zijn. De *man* heeft gezag over de *vrouw*. Dat gezag draagt een leidend karakter. Zij moet onderdanig zijn in alle dingen, die recht en billijk zijn. Het is tegennatuurlijk, als de vrouw de baas is.

Is dat gezag bij allen gelijk?

De *ouders* hebben gezag ontvangen over de *kinderen*. Niet alleen de vader, ook de moeder, die dan ook niet behoeft te dreigen: "ik zal het je vader zeggen." De ouders moeten "neen" tot hun kinderen durven zeggen, als het gaat om wereldgelijkvormigheid en zondige dingen. Daar zijn de kinderen later heel dankbaar voor, vooral als ze zelf kinderen hebben. Het *sociale gezag*, bij vrije dienstbetrekking. Patroon en knecht komen geheel vrijwillig bij elkaar. Een contract wordt gemaakt en dan heeft de patroon in die dienst gezag, wat de arbeid aangaat.

Het *overheidsgezag*. Zie N.G.B. art. 36, Rom. 13. Gods dienaar. Het *kerkelijk gezag*, van de kerkeraad over de leden der gemeente.

Wat zijn dus de gezagdragers?

De gezagdragers hebben dus dat gezag uit Gods hand ontvangen, zodat zij nu Zijn *organen* zijn, die door Hem over anderen gesteld zijn. Wij maken onderscheid tussen *de bevoegdheid* en *de macht*.

Zij die de bevoegdheid bezitten, hebben niet altijd veel macht. Er zijn er ook die hun macht misbruiken, en gaan buiten de perken van hun bevoegdheid. De *macht* moet gesteld worden *in dienst* van de *bevoegdheid*!

Wat moeten zij met dit gezag doen?

Zij moeten dat gezag *handhaven*, mogen het *niet misbruiken*, want dan wordt er, in naam van het gezag, groot onrecht gedaan. Zij mogen het ook *niet ongebruikt laten*, zoals Eli, die zijn zoons niet eens zuur aankeek. Er is niets meer karakterbedervend, dan dat de kinderen kunnen doen en laten, wat zij zelf willen.

Wat mogen zij niet doen?

Moeten wij alleen gehoorzamen als de gezagdragers ons sympathiek zijn?

Voor wie God dat gezag heeft ingesteld.

Velen willen zich wel aan het gezag onderwerpen, als de gezagdragers maar heel sympathieke mensen zijn. Dan gaat het vanzelf. Dat is mis. Wel wordt het gehoorzamen door sympathieke mensen vergemakkelijkt. Maar de bron ligt in

God. Ik moet hen gehoorzamen, omdat ik God moet gehoorzamen. Dus het gezag *eerbiedigen*. Het is wel heel erg, als de kinderen dit niet bij hun ouders doen. Wanneer zij hun ouders minachten. "Dat ik mijn vader en mijn moeder en allen, die over mij gesteld zijn, alle eer, liefde en trouw bewijze." We achten ze hoog, geven hun wederliefde en vooral, als ze oud worden, of minder in stand zijn, dan blijven wij hen trouw.

Wat eist God van hen, die onder het gezag gesteld zijn?

God eist *gehoorzaamheid*. "En mij hunner goede leer en straf met behoorlijke gehoorzaamheid onderwerpe." De ouders zijn zondige mensen, zij hebben ook hun *gebreken* en *zwakheden*. Hoeveel moeten de ouders niet van de kinderen verdragen, en zouden zij dan met de gebreken der ouders geen geduld hebben?

Welke belofte staat bij dit gebod?

Bij dit gebod staat ook een *belofte*. Paulus wijst er op: "Gij kinderen, zijt uw ouderen gehoorzaam in de Here; want dat is recht, Eert uw vader en uw moeder (hetwelk het eerste gebod is met een belofte), opdat het u welga en dat gij lang leeft op de aarde." Efeze 6:1-3.

Hoe moet gij die belofte verstaan?

Wij mogen dit *niet individualistisch* opvatten, alsof gehoorzame kinderen allemaal heel oud worden. God geeft Zijn zegen in *de geslachten*. Hij zal zegenen, die Hem vrezen.

ZONDAG 40.

105. Vr. Wat eist God in het zesde gebod?

Antw. Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelf of door anderen ontere, hate, kwetse of dode; maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge; ook mijzelf niet kwetse of moedwillig in gevaar begeve; waarom ook de Overheid het zwaard draagt om de doodslag te weren.

106. Vr. Maar dit gebod schijnt alleen van het dood slaan te spreken?

Antw. God, verbiedende de doodslag, leert ons, dat Hij de wortel des doodslags [als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid] haat, en zulks alles voor een doodslag houdt.

Waarover gaat het zesde gebod? Dit gebod gaat over *het leven*. God beschermt het leven, dat door de *zonde* wordt verwoest. Grote vreugde is er bij de ouders, als een kind wordt geboren. Wat wordt er niet gedaan, in ziekenhuizen en door onze doktoren, om het leven in stand te houden en te verlengen. Het leven heeft grote waarde voor de eeuwigheid.

Wat is het karakter van de zonde tegen dit gebod?

God heeft ieder zijn eigen plaats gegeven. Maar hij is vaak met die plaats niet tevreden en dan wordt de een door de ander verdrongen, weggeduwd, opzij geschoven, en als het kan weggewerkt.

Waar is de doodslag al begonnen?

De duivel is de mensenmoorder van den beginne. Hij is er al heel gauw mee begonnen, want de eerste mens, die gestorven is, is door zijn eigen broer *vermoord*. En die bloedstroom, die ten hemel schreit, is, in de loop der tijden, aangezwollen tot een brede en zeer diepe stroom.

Wat wordt door deze zonde aangerand?

En dat is te erger, omdat de mens naar Gods beeld geschapen is en dus dat beeld Gods wordt aangerand. Daarom heeft God aan de overheid het zwaard gegeven. "Wie des mensen bloed vergiet, zijn bloed zal door de mens vergoten worden; want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt", Gen. 9:6. De Overheid moet dus de *doodstraf* toepassen, want dit gebod is voor *alle* mensen en voor *alle tijden*, omdat God het aan *Noach* gegeven heeft, na de vloed. Dus niet aan Mozes, dan zou men nog kunnen zeggen: het is alleen voor Israël, en nu niet meer van kracht.

Waarom moet de Overheid de doodstraf toepassen?

Waar begint deze zonde?

Ook bij deze zonde beginnen wij in het *hart*. Daar in dat hart zijn heel wat moorden gepleegd. Daar is de *wortel* van de doodslag. Daar ligt het *zaad*, of is een heel klein plantje. "God, verbiedende de doodslag, leert ons, dat Hij de wortel des doodslags, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid, haat en zulks alles voor een doodslag houdt."

De broers van Jozef waren eerst afgunstig, toen waren zij nijdig, en daarom hebben ze gezonnen op wraak. Ze begeerden wraak te oefenen. En zij hebben hem in de put gedaan, later verkocht als slaaf en naar Egypte laten voeren. "Die zijn broeder haat is een doodslager", 1 Joh. 3:19.

Wat is afgunst? Wat is haat? Hoe kunnen we deze zonde ook bedrijven?

Wie *afgunstig* is, kan niet feliciteren. Wie vol *haat* is, kan niet condoleren. Hoeveel egoïsme is er in de wereld. En dan worden er wonden geslagen met *woorden*, die als priemen en zwaarden kunnen zijn, met de *ogen* die wel kunnen vernietigen, met de *gebaren*, die kunnen beledigen. O dat hart. Men moest eens weten, wat, bij sommige handelingen, de diepste drijfveren zijn. Velen vertellen met wellust het kwade van een ander. Ze genieten er in, ze smullen, als ze het kunnen doen. Niet verder vertellen natuurlijk, en als een lopend vuurtje gaat het voort.

De duivel heeft op dit terrein wel succes, en krijgt hier toegang tot gezinnen, families, tot de kring van kennissen, zelfs tot de Kerk.

Wat wil dit gebod dat wij ten opzichte van onszelf zullen doen?

Wij mogen onszelf ook niet kwetsen of moedwillig in enig gevaar begeven.

Zelfmoord is heel erg, grote zonde, hoezeer ook door de wereld, die God niet vreest, en door de literatuur vergoelijkt.

Wij moeten ons niet moedwillig in gevaar begeven, door overdreven inspanning bij sport, door dronkenschap, onzedelijkheid en verwaarlozing van gezondheid. We hebben te strijden, in Gods kracht, tegen deze zonden.

107. Vr. Maar is het genoeg, dat wij onze naaste, zoals te voren gezegd is, niet doden?

Antw. Neen; want God, verbiedende de nijd, haat en toorn, gebiedt, dat wij onze naaste liefhebben als onszelf, en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren, en ook onze vijanden goed doen.

Wat gebiedt God in dit gebod?

Wat leert Christus ons?

Hoe moet onze houding zijn tegenover onze vijanden?

Nu wordt gezegd, wat God hier *gebiedt*. Het positieve. Wij moeten onze naaste liefhebben als onszelf. "Wat gij wilt dat de mensen u zullen doen, doe gij hun ook alzo.", Matt. 7:12. Christus geeft het voorbeeld van de barmhartige Samaritaan, Luk. 10. "En jegens hem *geduld*," zodat wij wat kunnen verdragen, "vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid" jegens ellendigen "en alle vriendelijkheid bewijzen." Hoe anders zou de wereld er uitzien, als dat meer in praktijk werd gebracht. Christus heeft Zelf gezegd: "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart.", Matth. 11:24. "Zalig zijn. de zachtmoedigen, zalig zijn de barmhartigen." Matth. 5:5, 7. En dan geen zure gezichten, maar *vriendelijk* zijn. Daar wordt heel veel mee gewonnen.

Zijn wij in de gelegenheid te verhinderen, dat onze naaste schade krijgt, wij moeten het doen. Zelfs onze *vijanden* moeten wij goed doen. "Zegent hen, die u vervolgen. Doet wel degenen, die u kwaad doen.", Matt. 5:44. Het leven der dankbaarheid is niet gemakkelijk, maar één stuk zelfverloochening, vrucht van genade, door onze Here Jezus Christus.

ZONDAG 41.

108. Vr. Wat leert ons het zevende gebod?

Antw. Dat alle onkuisheid van God vervloekt is, en dat wij daarom, haar van harte vijand zijnde, kuis en ingetogen leven moeten, hetzij in de heilige huwelijke staat of daarbuiten.

109. Vr. Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en dergelijke schandelijkheden?

Antw. Dewijl ons lichaam en onze ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zo wil Hij, dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren; daarom verbiedt Hij alle onkuisde daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten, en wat de mens daar-toe trekken kan.

Waarover handelt 't 7^e gebod?

Wanneer is het huwelijk ingesteld?

Waar vinden we het eerste bruiloftslied?

Waar vinden we het eerste wraaklied?

Welke bedoeling heeft het huwelijk?

Wat is echtscheiding?

Wat is de zonde van het Neo-Malthusianisme⁵?

Hier wordt gehandeld over *het huwelijk*. Het breken van de echt. Dus over de heilige huwelijke staat. Want het huwelijk is vóór de zonde door God ingesteld. De geschiedenis begint met een bruiloft. Christus heeft ook zijn eerste teken gedaan op een bruiloft. God schept de vrouw uit de man, Eva uit Adam. Uit die éne twee, opdat die twee één zouden zijn. Dan zingt Adam zijn *bruiloftslied*: "Deze is ditmaal been van mijn gebeente, en vlees van mijn vlees. Manninne zal men haar heten, want zij is uit de man genomen.", Gen. 2:23. Het eerste *wraaklied* wordt gezongen, als er polygamie is. Lamech heeft twee vrouwen, die dit lied moeten horen. Ik moet dus bij de *schepping* beginnen, anders kan ik het huwelijk niet begrijpen. Want in die eenheid van beide ligt een *zegen*, tot instandhouding van het menselijk geslacht, tot ontplooiing van de gaven en krachten, tot instandhouding van de kerk, ook als leerschool van zelfverloochening, liefde en verantwoordelijkheid. Het huwelijk wijst op de verhouding van Christus tot Zijn gemeente. Efeze 5:31, 32.

Nu heeft de *zonde* dat huwelijksleven aangetast. Het bederf van het beste is het slechtste. Denk maar aan het ontzettend aantal echtscheidingen, dat onrustbarend toeneemt. Hoe gemakkelijk wordt overspel bedreven. Alsof het huwelijk een contract zou zijn, dat zo maar kan worden opgezegd. Velen verwoesten daarmee lichaam en ziel.

Dan willen velen Gods bestel critiseren. Het is wel heel erg, als een gelukkige moeder van kinderen,

⁵ Het neomalthusianisme is de ideologie die streeft naar geboortebeperving als middel tot het aanpakken van sociale en economische wantoestanden die volgens de aanhangers van het neomalthusianisme voortspruiten uit overbevolking.

die een baby verwacht, door haar familieleden of kennissen, eens onder handen wordt genomen. Wat doen zulke goddeloze mensen, al zijn ze gereformeerd, zulk een vrouw verdriet aan. God zal rechten. Wat zonde is, moeten wij zonde durven noemen. Alle *onkuisheid* is van God vervloekt. Daarom moet gewaakt worden, in de tijd van voorbereiding, in de dagen van verloving. Dat is een gouden tijd.

Hoe wordt men tot deze zonde "getrokken"?

Hoe is het goud verdonkerd! En dat komt mee door de bioscopen, de lectuur, de gesprekken, de slechte boeken, die in het verborgen gelezen worden. Maar het blijft niet verborgen. Als de ziel vergiftigd is, wordt het gelezen in de spiegel van de ziel, het oog. Let maar eens op die ogen! We moeten *rein* en *kuis* leven. En dat in het stuk der dankbaarheid.

Wat gebiedt God in dit gebod?

"Omdat ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn." Wie alleen intellectueel gewapend is, verliest het in de strijd.

Wat zijn gemengde huwelijken?

"Tempelen des Heiligen Geestes." En het huwelijk dient ook voor tempelbouw. Daarom geen huwelijk met een ongelovige, wat door de Schrift wordt verboden. O, die gemengde huwelijken hebben al zoveel ellende berokkend. Wanneer de jongen en het meisje, de man en de vrouw beide de Here vrezen, dan zullen zij wandelen in de wegen des Heren, buiten en ook in het huwelijk.

Waarom moeten man en vrouw één zijn in het geloof?

"Dewijl ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zo wil Hij, dat wij ze beide zuiver en heilig bewaren."

ZONDAG 42.

110. Vr. Wat verbiedt God in het achtste gebod?

Antw. God verbiedt niet alleen dat stelen en roven, hetwelk de Overheid straft; maar Hij noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmede wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen, hetzij met geweld, of schijn des rechts, of met vals gewicht, el, maat, waar, munt, woeker, of door enig middel, van God verboden; daarenboven ook alle gierigheid, alle misbruik en verkwisting Zijner gaven.

111. Vr. Maar wat gebiedt u God in dit gebod?

Antw. Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag bevordere; met hem also handele, als ik wilde, dat men met mij handelde; daarenboven ook, dat ik trouwelijk arbeide, opdat ik de nooddriftige helpen moge.

Waarover gaat dit gebod?

In dit gebod gaat het over *de eigendom*. Wij zien daarbij drie dingen: 1. *Hoe wij de eigendom moeten beschouwen.*

Hoe moeten wij de eigendom niet beschouwen?

Hoe niet.

Niet, alsof eigendom *diefstal* zou zijn. De Schrift leert, dat er is persoonlijk bezit. Petrus zegt tot Ananias en Saffira: bleef het niet het *uwe*? Er is wel eigendom, die diefstal is, door diefstal verkregen. Daar ligt de vloek op.

Niet, alsof eigendom *minderwaardig* zou zijn. Alsof dat aardse slijk behoort tot het terrein van de boze. Ook het goud is een schepsel Gods. Niet, alsof eigendom *het een en het al is*. De zonde van het materialisme. Als ze het hier op de aarde maar goed hebben, dan is het in orde. Neen, wat baat het de mens, zo hij de gehele wereld gewint en lijdt schade zijner ziel?

Hoe moeten wij de eigendom wel beschouwen?

Hoe wel.
God is de *absolute Eigenaar*, de Bezitter van alles, als de Schepper van hemel en aarde. Van Hem is het goud en het zilver, en het vee op duizend bergen. God heeft de mens de aarde gegeven, opdat hij er uit hale, wat er in zit. Alles moet de mens dienen, opdat de mens God diene. Wij zijn dus *rentmeesters*, die te leen krijgen. Naarmate God ons meer toevertrouwt, te meer zijn wij verantwoordelijk. Eenmaal zullen wij rekenschap *geven* van ons rentmeesterschap.

Hoe moeten wij de eigendom niet verwerven?

2. Hoe wij de eigendom moeten verwerven.

Hoe niet.

Wij mogen *niet stelen*. Er zijn gevallen, die door de Overheid gestraft kunnen worden, maar ook veel gevallen, waar zelfs de Overheid machteloos staat. Hier is een onbegrensd terrein. "God verbiedt niet alleen dat stelen en roven, hetwelk de Overheid straft" (inbraak, diefstal, zwarte handel, onverantwoordelijk beheer van het goed van anderen), "maar Hij noemt ook dieverij alle boze stukken en aanslagen, waarmede wij onzes naasten goed denken aan ons te brengen, hetzij met geweld, of met schijn van recht, als met vals gewicht, el, maat, waar, munt, woeker, of door enig middel, door God verboden." Wie met een bedriegelijke hand werkt, wordt arm.

Hoe moeten wij de eigendom wel verwerven?

Hoe wel.

Dat ik *trouwelijk arbeide*. "In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten.", Gen 3:19. De HERE heeft brood beloofd in de weg van trouwe arbeid.

Wij mogen een beroep doen op deze belofte, als wij bidden: "Geef ons heden *ons* dagelijks brood.", Matt. 6:11. "Ons", wat ons beloofd is.

Arbeid adelt! De gaven en krachten komen tot ontplooiing. Ledigheid is des duivels oorkussen. IJzer, dat niet gebruikt wordt, roest. Als wij onze ambtelijke roeping zien, hebben wij ook arbeidsvreugde. Het is zo goed, te mogen en te kunnen arbeiden.

Hoe wij de eigendom, moeten gebruiken.

Hoe moeten wij de eigendom niet gebruiken?

Hoe niet.

Waarin komen de gierigaard en de verkwister overeen?

God verbiedt alle *gierigheid* en alle *misbruik* en *verkwisting* zijner gaven. Een gierigaard berooft God en de naaste. Hij staat buiten het koninkrijk Gods. Wel is het eigenaardig, dat een gierigaard nooit onder censuur komt. Zowel de gierigaard als de verkwister houdt er geen rekening mee, dat God de Eigenaar is, aan Wien zij verantwoording schuldig zijn. Zij doen met hun geld en goed, wat zij zelf willen.

Hoe moeten wij de eigendom wel gebruiken?

Hoe wel.

Welk drievoudig doel heeft het rechte gebruik door het geloof?

Wij moeten *rentmeesters* zijn, die met ons geld en goed God verheerlijken. Wat gegeven wordt voor de dienst des Heren en voor de armen, is vaak een thermometer voor het geloofsleven.

"Opdat ik de nooddrufte helpen moge." Niet alleen tot a. *Gods eer*, maar ook tot b. *heil van de naaste*: "Dat ik mijns naasten nut, waar ik kan en mag, bevordere; met hem also handele, als ik wilde, dat men met mij handelde."

Eigenaardig is weer, dat velen zo goed weten, hoe een ander met hen moet handelen. Dan hebben zij een rechtvaardigheidsgevoel! Calvijn zegt: "Hoe komt het toch, dat in het ene geval de mensen zo zuiver aanvoelen en het zo goed weten en in het andere geval niet." Niet, als ze zelf een ander goed moeten behandelen, dan weten zij het opeens niet meer. "Wat gij wilt, dat de mensen u zullen doen, doe gij hen ook also.", Matt. 7:12.

c. Hier ligt ook *winst voor de eeuwigheid*. In de gelijkenis van de voorzichtige rentmeester zegt de Here Jezus, dat we ons vrienden moeten maken uit de onrechtvaardige mammon, "opdat, wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen.", Luc. 16:9. Christus Zelf zal zeggen: "Zoveel gij dit aan een van Mijn minsten gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan!", Matt. 25:40.

ZONDAG 43.

112. Vr. Wat wil het negende gebod?

Antw. Dat ik tegen niemand valse getuigenis geve, niemand zijn woorden verdraai, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpe veroordelen; maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels, vermijde, tenzij dat ik de zware toorn Gods op mij laden wil; insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprechtelijk spreke en belijde; ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere.

Waarover gaat het 9e gebod?

Dit gebod gaat over *de naam van de naaste*. Wij zeggen niet verachtelijk: "Wat is een naam"! Want zelfs onze eigennaam, die op zichzelf geen bijzondere betekenis heeft, omdat ook anderen zo kunnen heten, heeft voor ons toch grote waarde, omdat hij met onze persoon verbonden is.

Heeft de naam betekenis?

Op welke drie dingen moeten wij letten?

Wij zeggen, dat iemand een goede naam heeft. Ook, dat iemand een slechte naam heeft. Wij moeten op *drie* dingen letten: Bij de hoofdman over honderd (Matt.8) zien wij: 1. Wat *de mensen* van hem zeggen: Hij is waard, dat hij geholpen wordt. 2. Wat *hij* van zichzelf zegt: Ik ben niet waard, dat Gij onder mijn dak zoudt inkomen. 3. Wat *Jezus* van hem zegt: Ik heb zelfs in Israël zo groot geloof niet gevonden. Vooral komt het aan op het laatste, maar toch ook op die eerste twee dingen.

Hoe en waar kan vals getuigenis worden gegeven?

De goede naam wordt door de *zonde* aangerand. Hier ligt een bron van ellende en verdriet. Wanneer over iemand een vals getuigenis wordt gegeven. Voor de rechter heeft men nog enige waarborg. Maar vaak wordt ook in het gewone leven hetzij gevraagd, of ongevraagd, vals getuigenis gegeven. Wanneer over iemand getuigenis gevraagd wordt, dan moeten wij dat geven in alle oprechtheid. Dan zullen wij het niet mooier maken dan het is, maar wij zullen het ook niet opzettelijk zwart maken. Hoevelen maken geen promotie, omdat vals getuigenis over hen wordt gegeven. Dat gebeurt ook ongevraagd, voor ieder, die het dan maar horen wil.

Hoe voor de rechter?

Hoe als 't gevraagd wordt?

Hoe ongevraagd?

"Dat ik tegen niemand vals getuigenis geve."

Wat betekent "iemand's woorden verdraaien"?

Daar komt nog iets bij. Iemand heeft iets verteld en nu wordt het doorgegeven. Maar hoe? De een doet er wat bij, de ander laat er, met opzet, wat af. Een derde maakt van een vraagteken een uitroepteken. En zo worden de *woorden*

	<i>verdraaid, zodat de spreker ze niet zou herkennen als zijn woorden. "Dat ik niemands woorden verdraaie." Een halve waarheid kan ook een leugen zijn, bijv. als Sara zegt dat zij de zuster van Abraham is.</i>
<i>Wat is achterklap?</i>	Dan de <i>achterklap</i>, als de persoon in kwestie er niet bij is. En het <i>lasteren</i>, dat zoveel onheil sticht. O, die woordmolens, die almaar draaien, die mensen, die almaar praten over een ander. De keel is een geopend graf (Rom. 3:3), en wee degene, die op de rand van dit graf wordt gelegd.
<i>Welk karakter hebben deze zonden?</i>	De Catechismus zegt, hoe erg deze zonden zijn, als "eigen werken des duivels." De duivel is de vader der leugenen, de leugenaar van de beginne. De duivel is de <i>leugenaar</i> en de <i>mensenmoorder</i>, Joh. 8:44. Christus is de <i>Waarheid</i> en het <i>Leven</i>. "God vertoornet Zich schrikkelijk over deze zonden," en zal de leugensprekers verdoen. Ook de <i>noodleugen</i> is zonde. Als we maar onderscheid maken tussen het misleiden van de vijand en de noodleugen.
<i>Is de noodleugen geoorloofd?</i>	Het kan roeping zijn, de vijand te misleiden. Zo heeft Rachab de verspieders verborgen gehouden en gered uit de macht van de koning van Jericho.
<i>Waarvan moeten wij de noodleugen onderscheiden?</i>	Wij kunnen met onze tong zondigen, maar ook God loven. Daarom moeten wij "de waarheid liefhebben" en ook altijd "spreken". Dan gaan wij waken voor de goede naam van de naaste en "zijn eer en goed gerucht naar ons vermogen voorstaan en bevorderen". Een goede naam is beter dan goede olie, Pred. 7:1.
<i>Wat gebiedt God in dit gebod?</i>	

ZONDAG 44.

113. Vr. Wat eist van ons het tiende gebod?

Antw. Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome, maar dat wij te allen tijde van ganser harte aller zonde vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.

Waarover gaat het 10e gebod?

Deze vraag gaat over *de begeerlijkheid*. Paulus zegt: "ik had ook de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: "gij zult niet begeren." Rom. 7:7. Uit het hart zijn de uitgangen des levens, Spr. 4:23.

Waarom gaat 't hier over het hart?

God gaat, met dit gebod, staan bij de uitgangen des levens en zegt, dat wij zelfs daar schuldig staan. Om dit goed te begrijpen, zien wij de betekenis van de Wet als *verbondseis*, dus als *regel* voor het *verbondsverkeer*. Het verbond is als een huwelijk: De HERE de Man en Zijn volk de vrouw. In een huwelijk komt het op het *hart* aan en niet op uiterlijke dingen. Als het in het hart niet in orde is, wat betekent het dan, al lopen ze nog zo stevig gearmd, voor het oog van de wereld.

Zijn er goede begeerten?

Dus zegt de HERE tot Zijn volk: let op uw *hart*. "Gij zult niet begeren." Er zijn natuurlijk *goede* begeerten: "Eén ding heb ik van den HERE begeerd, dat zal ik zoeken, dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des HEREN." Psalm 27:4. Wij mogen het goede begeren.

Wat mogen wij niet begeren?

Maar wij mogen niet de zonde begeren en ook niet het goede, op zondige wijze. Bijv. brood (goed) door middel van diefstal (zonde).

Hoe is de verhouding van dit gebod tot de gehele Wet?

Hoe is de *verhouding* van dit gebod *tot de gehele wet*?

Trek een cirkel. Teken op de omtrek, telkens vlak bij elkaar, een *rood* en een *geel*⁶ kruisje. Doe dat negenmaal, evenredig over de gehele omtrek verdeeld. Zet bij het eerste rode kruisje: eerste verbod, en bij dat eerste gele kruisje: eerste gebod. En dan bij het volgende, tweede, derde, vierde enz. verbod en *gebod*.

Dan heb ik dus bij elk gebod een rood en een *geel* kruisje. Want in elk gebod wordt iets verboden en iets geboden.

⁶ Omwille van de zichtbaarheid gebruikte ik groene kruisen. Zie figuur 1 op de volgende pagina.

Als de 9 geboden op de cirkelomtrek getekend zijn, waar is dan de plaats voor het 10e gebod?

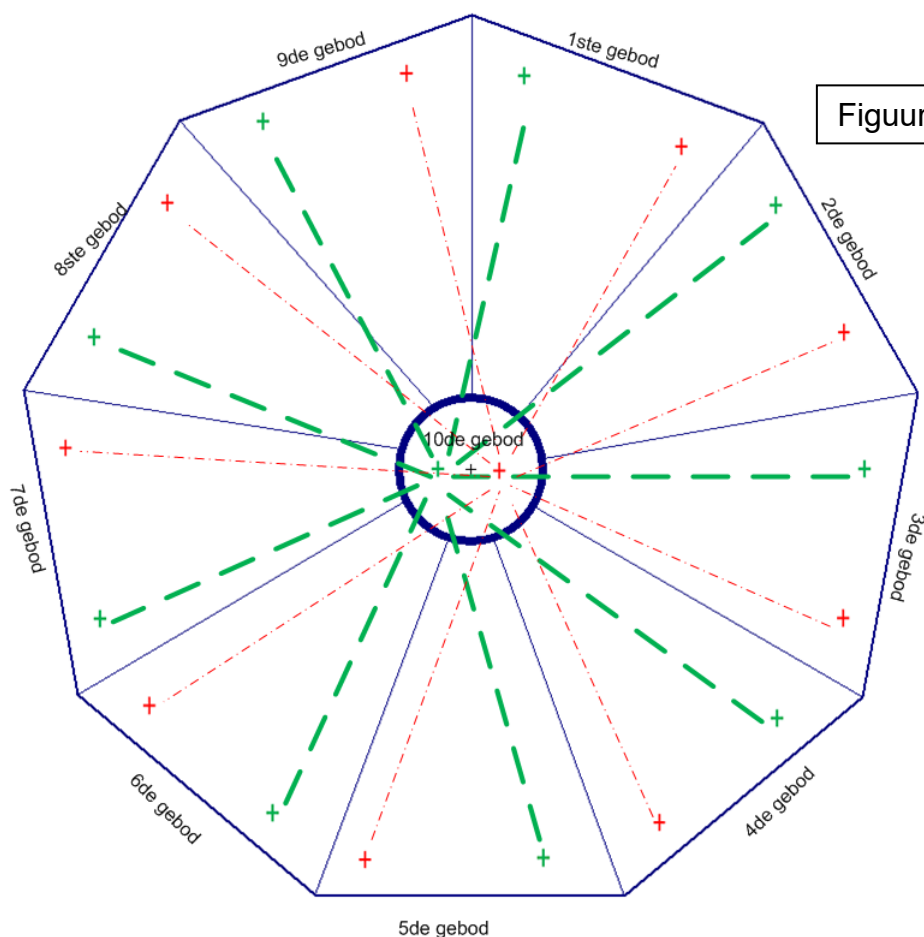
Waar is nu het *tiende gebod*? Daarvoor is op de omtrek geen plaats. Dat staat in het *middelpunt*. Daar zet ik een *rode*, en, vlak erbij, een *gele* punt. Trek nu uit de rode punt rode lijnen naar de rode kruisjes en uit de gele punt gele lijnen naar de gele kruisjes.

Dan zie ik de *betekenis van het tiende gebod*. Want ik mag geen rode begeertelijnen trekken naar de rode kruisjes. Ik mag niet begeren te doen, wat in die geboden verboden is. Ik moet alleen maar gele begeertelijnen trekken naar de gele kruisjes, want ik moet alleen maar begeren alle geboden Gods te vervullen.

Wat wordt hier verboden?

Wat wordt hier geboden?

Zie nu maar het antwoord: "Dat ook de minste lust of begeerte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer opkome." Dus geen begeertelijnen naar het *verbodene*, *tegen* het gebodene. "Maar dat wij te allen tijde, van ganser harte, aller zonden vijand zijn, en lust tot alle gerechtigheid hebben." Dus wel begeertelijnen trekken naar wat God geboden heeft. De rode begeertelijnen moeten dus al zwakker worden en de gele begeertelijnen al dikker. In de hemel zijn alleen de gele begeertelijnen. Dan zijn de rode verdwenen.

Figuur 1

114. Vr. Maar kunnen degenen, die tot God bekeerd zijn, deze geboden volkomenlijk houden?

Antw. Neen zij; maar ook de allerheiligsten, zolang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid; doch alzo, dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar alle geboden Gods beginnen te leven.

Christus heeft de Wet voor ons vervuld. In het stuk der dankbaarheid is die wet voor ons een regel des geloofs. Wij moeten in de wegen des HEREN wandelen. "Maar kunnen de gelovigen, die tot God bekeerd zijn, die wet volkomen houden?" Nu rekent de Catechismus met twee uitersten:

Wat leren de Perfectionisten?

a. De *Perfectionisten*, de *volmaaktheidsdrijvers*. Zij zeggen, dat ze zover kunnen komen, dat ze de wet vervullen. Ze vervlakken eerst de wet en menen dan, dat zij op de ladder, van de aarde naar de hemel, tot de bovenste trede kunnen komen. Zij zijn erg tevreden met zichzelf. "Maar ook de allerheiligsten, zolang als zij in dit leven zijn, hebben maar een klein beginsel dezer gehoorzaamheid."

Wat leren de Antinomianen?

b. De *Antinomianen*, of *tegenwettelijken*. Zij zeggen: de wet leert ons alleen maar onze schuld kennen, maar van wetsvervulling komt hier op aarde niets terecht. Dat is goed voor de hemel. We kunnen hier wel beginnen, maar het zal toch niet gelukken. Dus we gaan lijdelijk neerzitten. Ze zetten geen enkele stap op de ladder.

Wat zegt de Catechismus?

Maar voor de *bekeerden* is het zo, "dat zij met een ernstig voornemen niet alleen naar sommige, maar naar al de geboden Gods beginnen te leven." Er is een schip op de zee. Dat schip bereikt nooit de horizon, die almaar wijkt. De *Antinomiaan* zegt: Dan gaan wij voor anker! De *Perfectionist* zegt: Ik ben er bijna! *Wij zeggen*: We varen rustig verder, in de door God aangegeven koers.

115. Vr. Waarom laat ons dan God alzo scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan?

Antw. Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen, en des te begeriger zijn, om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken. Daarna, opdat wij zonder ophouden ons benaarsstigen, en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, opdat wij hoe langer hoe meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken.

*Waarom is een scherpe
Wetsprediking nodig?*

Een scherpe wetsprediking is nodig. We moeten de spiegel van de wet niet haastig voor ons voorbij schuiven, maar vlak voor ons zetten, opdat we kunnen zien, wie wij zijn, opdat wij het werk van Christus leren waarderen en opdat wij naar die wet gaan leven.

*Hoe wordt de ellendekennis
verdiept?*

1. Zo leren wij hoe langer hoe meer *onze ellende kennen*. Al hebben wij hier geen repetitie van Z. 2, toch hebben wij, bij een wetsprediking in het stuk der dankbaarheid, tevens dit voordeel, dat wij onszelf beter leren kennen en ook onze zondige aard. Paulus, die heel ver gevorderd was, zei: "Ik ellendig mens.", Rom. 7:24.

*Hoe wordt het verlangen naar
Christus sterker?*

2. Daardoor wordt de begeerte opgewekt, dat wij steeds weer *de vergeving der zonden* bij Christus zoeken. De wet zet ons ook in dit opzicht aan het werk, zodat wij altijd, als we naar binnen hebben gezien, gaan naar Golgotha. "Eerstelijk, opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen, en des te begeriger zijn, om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken."

*Hoe begeren wij in dankbaarheid
tot te nemen?*

3. En als wij dan zien, dat we zulke geringe vorderingen maken, omdat we maar een klein beginsel der gehoorzaamheid hebben, dan worden wij niet moedeloos, maar dan gaan wij *bidden* om kracht, om wijsheid, om te mogen toenemen in de genade en kennis van onze Here Jezus Christus. Daarbij helpt ons de scherpe wetsprediking. We gevoelen onze machteloosheid, dat wij dagelijks struikelen, en wij gaan naar de *bron* van kracht. "Daarna, opdat wij, zonder ophouden, ons benaastigen en God bidden om de genade des Heiligen Geestes, opdat wij hoe langer hoe meer naar het evenbeeld Gods vernieuwd worden, totdat wij tot deze voorgestelde volkomenheid na dit leven geraken."

Van het Gebed.

ZONDAG 45.

116. Vr. Waarom is het gebed de Christenen van node?

Antw. Daarom dat het het voornaamste stuk der dankbaarheid is, welke God van ons vordert, en dat God Zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken.

Wat is het gebed in 't stuk der dankbaarheid?

In het vorige antwoord is gezegd, dat wij God moeten bidden om de genade des Heiligen Geestes. De *Wet* brengt ons tot het *gebed*. Dit is het *voornaamste stuk der dankbaarheid*. Nu kunnen de mensen helemaal niet meer zeggen, dat zij geen dankbaarheid kunnen bewijzen, omdat ze arm of ziek zijn. Want een arme en zieke kan bidden. Ieder kind des Heren kan bidden en beoefent dan het voornaamste stuk der dankbaarheid. Daar komt nog iets bij. God geeft niet *om*, maar toch *op* het gebed.

Wat leert Christus in Matth. 7 over het gebed?

Christus zegt: "Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en gij zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden; want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, die zal worden open gedaan. Of wat mens is er onder u, zo zijn zoon hem zou bidden om brood, die hem een steen zal geven? En zo hij hem om een vis zou bidden, die hem een slang zal geven? Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal uw Vader, Die in de hemelen is, goede *gaven* geven *degenen*, die ze van Hem bidden?" Matth. 7:7-11.

Wat zegt de Catechismus?

"En dat God zijn genade en de Heilige Geest alleen aan diegenen geven wil, die Hem met hartelijke zuchten, zonder ophouden, daarom bidden en daarvoor danken." Zo nauw is de verhouding tussen het gebed en de verhoring. Al zullen wij dan later zeggen, dat ook ons gebed vrucht is geweest van de werking des Heiligen Geestes. En dan moeten wij het *danken* niet vergeten.

Welke bezwaren worden tegen het gebed ingebracht?

Is Gods alwetendheid een goed bezwaar?

Nu worden *tegen het gebed bezwaren* ingebracht. Men zegt het volgende: God is *alwetend*. Hij weet alles, waarom moeten wij dan nog bidden? Hij weet het toch? Dat is juist een reden, om te bidden, want nu mogen wij zeggen: "Gij weet het, o Here." Petrus zegt: "Here, Gij weet alle dingen, Gij weet, dat ik U liefheb.", Joh. 21:17.

Is Gods hoogheid een echt bezwaar?

Maar zegt een ander: God is zo *hoog verheven*, dat Hij Zich niet met zulke nietige dingen bezig houdt. De Bijbel echter zegt, dat Hij in de hoogte en in het verhevene woont en bij die, die verslagen van hart en verbroken van geest is. God is zó hoog, dat Hij alle dingen leidt en bestuurt. Ook de allereenvoudigste in ons leven.

Is Gods raad een echt bezwaar?

Ja, zegt een derde, maar Gods *raad* dan? Hij heeft toch besloten, hoe alles zal gaan en daar doen wij met ons gebed toch niets tegen. Wij kunnen Gods raad toch niet veranderen? Volkomen waar, maar hij vergeet, dat in Gods raad het gebedsleven van Gods volk juist een bijzondere plaats inneemt. Wij mogen door ons gebed Gods raad dienen.

Waarom moeten wij bidden?

En dan nog: God *vordert* het gebed. Hij *wil* erom gebeden zijn.

Wij moeten dus *gehoorzaam* zijn. Het gebed maakt ons *ontvankelijk*.

Zo krijgen wij kracht, vooral door ons morgengebed, als wij, vóór wij aan de arbeid gaan, eerst de bijl gaan slijpen. "Des morgens, Here, zult gij mijn stem horen." Ps. 5:4.

117. Vr. Wat behoort tot zulk een gebed, dat Gode aangenaam is en van Hem verhoord wordt?

Antw. Eerstelijk, dat wij alleen de enige ware God, die Zich in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgeen dat Hij ons geboden heeft te bidden, van harte aanroepen. Ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigen. Ten derde, dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heren Christus' wil zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft.

Welke drie noodzakelijke dingen worden hier genoemd?

Drie noodzakelijke dingen worden hier genoemd.

Waarom is ware Godskennis nodig?

1. Wij moeten de *enige ware God kennen*, zoals Hij Zich in Zijn Woord heeft geopenbaard. Wij moeten gaan naar het goede adres en niet bij de afgoden terecht komen, als we een eigengemaakt *denkbeeld* van God hebben. De Baalpriesters baden ook, maar er was geen opmerking en geen antwoord. Wij moeten ons wenden tot de levende God.

Waarom moeten wij bidden naar Gods wil?

Wat betekent dat?

En dan mogen wij niet rijp en groen voor Zijn aangezicht neerleggen, met de gedachte, dat God zelf wel zal schiften. Wij moeten bidden *naar Zijn wil*. Jonge kinderen vragen aan de ouders allerlei dingen, die de ouders niet mogen geven. Maar grote kinderen, die gehoorzaam zijn, vragen aan hun ouders alleen maar dingen, waarvan zij weten, dat de ouders ze kunnen en mogen toestaan. Ze houden rekening met de *wil* van hun ouders. "Eerstelijk, dat wij alleen de enige ware God, Die Zich in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, om al hetgeen, dat Hij ons *geboden* heeft, van harte aanroepen."

Waarom moeten we oprecht in ons gebed zijn?

2. Wij moeten ook *onszelf kennen* en *onze nood*. Dan zullen wij onze gedachten ook concentreren. Wij worden zo licht afgeleid. Daarom vragen wij: "Neig ons hart en voeg het saam, tot de vrees van Uw naam." Ook moet er *oprechtheid* in ons hart zijn. Wij bidden niet om vergeving der zonden, als wij in onze ene hand, achter onze rug, verborgen zonden willen vasthouden, die wij niet belijden voor onze God. Ook moeten wij in ons gebed *eenvoudig* zijn. We gebruiken niet een grote omhaal van woorden, zoals de heidenen doen.

Wat is ware ootmoed?

Ons past *ware ootmoed*. Geen valse ootmoed, door onszelf weg te werpen.

Wij komen als zondaren voor de troon der genade. We noemen onze speciale, onze persoonlijke zonden. "Ten andere, dat wij onze nood en ellendigheid recht en grondig kennen, opdat wij ons voor het aangezicht Zijner majesteit verootmoedigen."

Waar ligt de grond voor de verhoring niet?

Waarom verhoort God 't gebed?

3. Nu komt het moeilijke, de *verhoring*, die God geeft op Zijn tijd, naar Zijn wil. De *grond* voor de verhoring ligt *niet in ons*. Wij zijn *onwaardig*. Dat mag voor ons geen verhindering zijn en geen belemmering voor het gebed, want wij krijgen de verhoring *om Christus' wil*. En omdat God het in Zijn Woord heeft *beloofd*. Daarom doen wij een beroep op Zijn beloften.

Waarom mogen wij zeggen, dat wij de verhoring al hebben?

"En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden *naar Zijn wil*, Hij ons verhoort. En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, zo weten wij, dat wij de beden verkrijgen (letterlijk staat er *hebben*), die wij van Hem gebeden hebben." 1 Joh. 5:14, 15.

Als een vader een jongen een horloge beloofd heeft, dan heeft die jongen dat horloge, in de

belofte, al ontvangen. Zo, zegt de apostel, *hebben* wij de beden al, die wij van Hem hebben gebeden. God geeft ze op Zijn tijd. Wat is het mooi, als we met beloften Gods naar God gaan en dan pleiten op Zijn eigen Woord. "Ten derde, dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, niettegenstaande wij zulks onwaardig zijn, om des Heren Christus' wil, zekerlijk wil verhoren, gelijk Hij ons in Zijn Woord beloofd heeft." "Die nimmer mij heeft afgewezen, noch mijn gebed gehoor ontzeid."

118. Vr. Wat heeft ons God bevolen van Hem te bidden?

Antw. Alle geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke de Here Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft.

Wat is de inhoud van 't gebed?

Wat is nooddrift?

Nu komen wij tot de *inhoud* van ons gebed. Wij mogen en moeten bidden om alle *geestelijke* en *lichamelijke nooddrift*. *Nooddrift* komt van nood en drift, derven. Het nodige, dat wij missen.

Waarom gaat de geestelijke nooddrift voorop?

De *geestelijke nooddrift* wordt eerst genoemd. Daar beginnen wij. "Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en de andere dingen zullen u worden toegeworpen." Matth. 6:33.

Wat betekent lichamelijke nooddrift?

En dan, wat wij voor ons *lichaam* nodig hebben, ieder op de plaats, waar God hem gesteld heeft, en voor het ambt, waartoe God hem geroepen heeft.

Is die voor allen gelijk?

Een zieke heeft medicijnen en versterkende middelen nodig en een dokter heeft instrumenten nodig. Dat is dus verschillend. "Alle geestelijke en lichamelijke nooddrift, welke de Here Christus begrepen heeft in het gebed, dat Hij ons Zelf geleerd heeft."

119. Vr. Hoe luidt dat gebed?

Antw. Onze Vader, die in de hemelen zijt;

1. Uw naam worde geheiligd.
2. Uw koninkrijk kome.
3. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde.
4. Geef ons heden ons dagelijks brood.
5. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.
6. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.

Hoe noemen wij het "Onze Vader"?

Zo komen wij tot het *Onze Vader*, het *volmaakte* gebed. We behoeven niet te zeggen: het *allervolmaaktste* gebed. Volmaakt is voldoende. Dit gebed is zo *eenvoudig* en zo *rijk*. Eenvoud is ook hier kenmerk van het ware.

Wat zegt Calvin?

Calvin zegt, dat we het minstens éénmaal per dag moeten bidden. Er wordt immers gesproken van ons *dagelijks* brood.

Mogen wij de zes beden scheiden?

Er zijn zes beden, maar die mogen *niet gescheiden* worden. Het is als met een recept van een dokter: Daar staan verschillende dingen op en straks is het één drank. Zo is het gebed één geheel.

Hoe kunnen wij onderscheiden?

Toch mogen wij *onderscheiden*.

Uit welke drie delen bestaat het Onze Vader?

1. Eerst de *aanspraak*: Onze Vader, Die in de hemelen zijt.
2. Dan de *zes beden*. Die wij kunnen verdelen in twee maal drie.

Waarop richten zich de eerste drie beden en waarop de laatste drie?

De *eerste drie* richten zich op de *liefde tot God* en de *tweede drie* richten zich op de *liefde tot de naaste*.

Hoe zien wij hier het werk van de Drieënige God?

Ook zien wij hier het werk van de Drieënige God.

De *eerste* bede richt zich tot de *Vader*: Zijn naam, Zijn openbaring. De *tweede* bede richt zich tot de *Zoon*: Zijn koninkrijk. De *derde* bede richt zich tot de *Heilige Geest*: Hij bewerkt onze wil. De *vierde* bede richt zich tot de *Vader*: Hij is de Schepper van het brood. De *schepping*. De *vijfde* bede richt zich tot de *Zoon*: Hij heeft voor de schuld betaald. De *verlossing*. De *zesde* bede richt zich tot de *Heilige Geest*: Hij heeft Christus naar de woestijn geleid, opdat Deze zou verzocht worden van de duivel. De *heiligmaking*.

3. En dan komt de *lofverheffing*. "Want Uw is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in der eeuwigheid."

ZONDAG 46.

120. Vr. Waarom heeft ons Christus geboden, God also aan te spreken: Onze Vader?

Antw. Opdat Hij van stonde aan, in het begin onzes gebeds, in ons de kinderlijke vreze en toevorrecht tot God verwekke, welke beide de grond onzes gebeds zijn, namelijk, dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen dat wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.

Wat is bidden?

In het Onze Vader, het volmaakte gebed, staat alles op zijn plaats. Er is geen woord te veel en geen woord te weinig. Wij moeten bewonderen de heerlijke harmonie. Dus heeft ook alles betekenis. Ook het begin. Bidden is *spreken met God*. Daarom moeten wij tot Hem spreken en Hem eerst noemen. "Waarom heeft ons Christus geboden, God also *aan te spreken*: Onze Vader?"

Hoe mogen wij niet bidden?

Wij gaan dus niet mijmeren in ons zelf; wij houden ook niet een toespraak tot anderen, die zo worden ingelicht en soms nog een vermaning meekrijgen. Bidden is spreken met God en Hem *toespreken*. Wij moeten onze ziel opheffen. "Ik stel de HERE gedurig voor mij." Psalm 25:1.

Is de naam "Onze Vader" alleen Nieuw-Testamentisch?

Christus laat ons *beginnen* met de naam Vader. Niet, alsof wij geen andere naam zouden mogen noemen. Ook niet, alsof dit pas in het Nieuwe Testament geoorloofd is, want Jesaja zegt al: "Gij toch zijt onze Vader".

Waarom is het een voorrecht zo te beginnen?

Waarom is het een roeping zo te beginnen?

Christus leert ons *eenvoudig* te zijn. We beginnen niet met een opeenstapeling van namen. Onze Vader, hoe eenvoudig is dat. Het is een *voorrecht*: De Heilige Geest leert ons roepen: Abba, Vader (Rom. 8:15). Het is een *gebod*: Christus heeft het ons geboden.

Kan een Deïst recht bidden?

Zo komen we dadelijk tot de *rechte gestalte*. Er zijn *twee gevaren*: 1. *Het Deïsme* stelt de transcendentie Gods eenzijdig voorop. God is ver boven ons verheven. Dan komt er slaafse vrees. De dood voor het gebedsleven.

Kan een Pantheïst recht bidden?

2. *Het Pantheïsme* stelt de immanentie Gods eenzijdig voorop. God is overal en alles is God. Alles gaat volgens natuurnoodwendigheid. Ook de dood voor het gebedsleven.

Welke beide gedachten liggen in de naam Vader opgesloten?

Maar nu de naam *Vader*. Een goed kind ziet hoog bij vader op, is vol *ontzag* en heeft meteen *vertrouwen*. Er is kinderlijk ontzag en kinderlijk vertrouwen. *Kinderlijk ontzag* en dus geen slaafse vrees.

Kinderlijk vertrouwen en dus geen vrijpostigheid.

Dat is de ware gestalte voor het gebed, de *grond* zegt de catechismus, de *wortel*. Niet de grond voor de gebedsverhoring, die ligt in Christus, maar de grond, waarop een recht gebed moet staan.

"Opdat Hij van stonde aan, in het *begin* van ons gebed, in ons de *kinderlijke vreze* en *toevoorzicht*, of *vertrouwen* tot God verwekke, weélke beide de *grond* van ons gebed zijn." *Onze Vader*, niet alleen van anderen, ook van mij.

Wordt hier het Kindschap of het Vaderschap voorop gezet?

En dan wordt hier *niet* het *kindschap* voorop gesteld, maar het Vaderschap. De verloren zoon durfde niet zeggen: Ik ben uw kind, maar wel: Gij zijt mijn vader. "Vader, ik heb gezondigd tegen de Hemel en voor u en ik ben niet waard, uw kind genaamd te worden."

Wat zegt deze aanspraak voor de gebedsverhoring?

Dan is de *verhoring* zeker. Aardse vaders zullen hun kinderen niet ontzeggen, wat deze moeten hebben. Veel minder *zal* *Onze Vader* ons ontzeggen, wat wij Hem met een recht geloof bidden.

"Namelijk, dat God onze Vader door Christus geworden is, en dat Hij ons veel minder afslaan zal hetgeen, dat wij Hem met een recht geloof bidden, dan onze vaders ons aardse dingen ontzeggen.", (Luk. 15:21).

121. Vr. Waarom wordt hier bijgevoegd: Die in de hemelen zijt?

Antw. Opdat wij van de hemelse majesteit Gods niet aardse denken, en van Zijn almachtigheid alle nooddrift des lichaams en der ziel verwachten.

Tegen welk gevaar wil Christus ons door deze bijvoeging waarschuwen?

Het gevaar, dat wij te *gemeenzaam* worden in ons gebed, blijft. Zo licht komen wij tot sleur en dan is er geen eerbied meer. Daarom heeft Christus hier bijgevoegd: "Die in de hemelen zijt". Juist die intieme naam Vader zou oorzaak kunnen zijn, dat we dit zouden vergeten.

Waarom staat dit erbij?

Nu staat dit er niet bij, om ons angst, vrees en schrik aan te jagen. Maar om *onze verwachting hoger te spannen*. Wij hebben een Vader, Die in de hemelen is, en kunnen dus nooit te hoge verwachting van Hem hebben. Wij vergelijken Hem met aardse vaders en denken wel eens, dat zij, als ze konden, ons eerder zullen helpen dan Hij. Dan denken wij aards van Hem. Dat mogen wij niet.

Wat zegt ons dat in moeilijke omstandigheden?

Wanneer wij staan voor *moeilijke* wegen, dan moeten wij verstaan, dat Zijn wegen hoger zijn dan onze wegen en Zijn gedachten hoger dan onze gedachten (Jes. 55:9).

Wat zegt ons dat tegenover onze zonde?

Als wij *zondigen* en onze schuld bergenhoog wordt, dan horen wij: "Zo hoog de hemel is boven de aarde is Zijn goedertierenheid over degenen, die Hem vrezen." (Ps. 103:11) Zijn wij *zwak*, laat ons *bedenken*, dat Hij de Almachtige is. "Opdat wij van de hemelse majesteit niet aardse denken, maar van Zijn almachtigheid alle nooddrift des lichaams en der ziel verwachten."

"Die Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, hoe zal Hij ons met Hem niet alle dingen schenken?" (Rom. 8:32)

ZONDAG 47.

122. Vr. Welke is de eerste bede?

Antw. Uw naam worde geheiligd. Dat is: Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen, en U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid Waarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen; daarna ook dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken, also schikken en richten, dat Uw naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde.

In welke vorm is elk antwoord over de zes beden gegeven?

Krijgt God van ons namen of geeft Hij die Zichzelf?

Hoe moeten wij God kennen?

Waarin moeten wij Hem herkennen?

Wat zegt Art. 2 hiervan?

Wij komen nu tot de zes beden, en gaan de rijkdom zien, die er in is. Elk antwoord wordt gegeven in *de vorm van een gebed*. Ge kunt het na-bidden. De Naam, of de Openbaring staat voorop. God is niet de Anonieme, de Naamloze. Hij gaat niet "incognito" door de wereld. Niet wij geven Hem namen, Hij geeft ze ons zelf. *Adam* gaf de dieren namen, maar God mocht hij geen namen geven, want God heeft hem Zijn naam bekend gemaakt.

God houdt een *gesprek over Zichzelf* in de Bijbel: over het *verleden*: wat Hij heeft gedaan; het *heden*: wat Hij doet; de *toekomst*: wat Hij zal doen. Daarom moeten wij "*Hem recht kennen*". Door de zonde is ons verstand verduisterd. Wij *kennen* God door Zijn openbaring. Wat weet een dove van muziek, een blinde van kleuren. Christus geeft ons verlichte ogen des verstands. "Dit is het eeuwige leven, dat zij U *kennen*" (*Joh. 17:3*).

Als ik iemand ken en hem later ontmoet, dan kan ik hem *herkennen*. Naarmate ik iemand beter ken, zal ik hem ook gemakkelijker herkennen. Als de kennismaking oppervlakkig geweest is, is het moeilijker. Wij *herkennen* een schrijver, van wie wij veel gelezen hebben, in een paar bladzijden. Welnu, God heeft Zich in de schepping geopenbaard en in de Heilige Schrift. Wij *herkennen* God door Zijn openbaringswerken. Velen *kennen* Hem niet en *herkennen* Hem dus ook niet. Zij horen Zijn stem, en weten niet, dat Hij spreekt. Zij zien Zijn werken en staren zich blind op de natuur. De kinderen Gods *herkennen* God in Zijn werken. "De schepping is als een schoon boek, waarin alle schepselen gelijk als *letteren* zijn, die ons de onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen." Art. 2 G.B.

Welke deugden Gods leren wij uit Zijn openbaring kennen?

Hoe kunnen wij, volgens deze bede, God erkennen?

"Geef ons eerstelijk, dat wij U recht kennen, en U in al Uw werken, in welke Uw almachtigheid, wijsheid, goedheid, gerechtigheid, barmhartigheid en waarheid klaarlijk schijnt, heiligen, roemen en prijzen." Als ik iemand ontmoet en herken, dan moet ik hem ook *erkennen*, dus niet doen, alsof ik hem niet ken. Dat is erg. Als kinderen, in gezelschap van anderen, net doen, alsof zij hun eigen ouders niet kennen, die zo eenvoudig zijn. Dan schamen zij zich voor hen. Nog veel erger, als dat met God gebeurt. Als de man van wetenschap zich schaamt voor de Oorsprong van alle kennis en wijsheid. Als jongelui, die gedoopt zijn, zich schamen, om te bidden en voor de naam des Heren op te komen.

"Daarna ook, dat wij al ons leven, gedachten, woorden en werken also schikken en richten, dat Uw naam om onzentwil niet gelasterd, maar geëerd en geprezen worde." Wij *erkennen* God door onze levensopenbaring.

ZONDAG 48.

123. Vr. Welke is de tweede bede?

Antw. Uw koninkrijk kome. Dat is: Regeer ons alzo door Uw Woord en Uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen; bewaar en vermeerder Uw kerk; verstoor de werken des duivels en alle heerschappij, welke zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden; totdat de volkomenheid Uws Rijks kome, waarin Gij alles zult zijn in allen.

Waarover gaat de tweede bede?

Hoe denken sommigen over het "Godsrijk"?

Deze bede gaat over de *komst van het Koninkrijk der hemelen*. Niet over een *abstract begrip*, een leven, waarin gevonden wordt wat liefelijk is en wel luidt, een beetje deugd en ook nog wat godsdienstigheid er bij. Och, dan dwepen de mensen met het Koninkrijk der hemelen, en intussen willen zij van *de kerk* niets weten. Hoogstens willen zij nog wel behoren tot hun eigengemaakte onzichtbare Kerk, waar geen collectes gehouden worden, geen armverzorging is en geen zending, die schatten kost. Het is wel goedkoop!

Waarop moet ge letten bij het Koninkrijk der hemelen?

Neen, het Koninkrijk der hemelen is *een rijk, met een Koning*. En die Koning heeft *onderdanen*, en die onderdanen moeten *doen*, wat de Koning zegt.

Waarom bidden wij eerst?

Als wij dus bidden om de komst van dit Koninkrijk, dat zijn oorsprong in de hemel heeft, en, in Christus, reeds in het paradijs, dadelijk na de val, op de aarde is gekomen, dan bidden wij in de eerste plaats, dat wij zelf *goede onderdanen* mogen zijn. En zullen wij dat zijn, dan moeten wij bewerkt worden door *Gods Woord* en door *Zijn Geest* en dan komen wij al met de Kerk, die de dienst des Woords heeft, in aanraking. Want dat *Woord* geeft de *wil* van de Koning te kennen en de *Heilige Geest* maakt ons gewillig te doen, wat Hij zegt.

"Regeer ons alzo door Uw Woord en Uw Geest, dat wij ons hoe langer hoe meer aan U onderwerpen."

Wat is het verschil tussen het rijk van Gods almacht en het rijk van Gods genade?

Hier wordt dus *niet* gedacht aan het rijk van Gods *almacht*. God regeert over alle schepselen, zelfs over de duivelen. Of ze het willen, of niet, ze kunnen zonder Zijn wil zich noch roeren, noch bewegen. Hier gaat het over het *rijk van Gods genade*, dat staat tegenover het rijk van de

Over welk rijk gaat het hier?

duivel.

Wat is de plaats van de Kerk in dit Koninkrijk?

Hoe wordt de Kerk bewaard?

Een bijzondere plaats bekleedt *de Kerk* in dat Koninkrijk. De Kerk is de *kern* van dat Koninkrijk. In de Kerk wordt het Woord des Konings met gezag gepredikt en dat Woord moet door de leden der Kerk uitgedragen worden, krachtens het ambt der gelovigen, in alle levensverbanden. Zo komen wij tot de arbeid in school, maatschappij, in het sociale leven, ja overal. De Kerk heeft een bijzondere plaats. Daarom staat er: "bewaar en vermeerder Uw Kerk." *Bewaar* haar tegen de aanvallen van de duivel.

Hoe wordt de Kerk vermeerderd?

Vermeerder haar, door *innerlijke groei*, het verbond der genade, van ouders tot kinderen, en door *groei van buiten*: evangelisatie en zending. Vooral op de Kerk heeft de duivel het gemunt. Geen middel laat hij onbeproefd. "Verstoort de werken des duivels en alle heerschappij, die zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadsragen, die tegen Uw heilig Woord bedacht worden."

Welke raadsragen worden tegen Gods Woord bedacht?

De *Kerk* en de *Bijbel* moeten het ontgelden. Konden ze die Bijbel maar uit het leven wegdoen. De Bijbel uit de school, uit het sociale leven, uit het huwelijksleven. Als de Bijbel maar niet gelezen wordt in huis, in de kazerne, op de schepen, in de ziekenhuizen, dan vindt de duivel het wel best. We moeten weer mensen hebben, die hun Bijbel kennen, die dagelijks bij de Schrift leven. Ook de *Schriftcritiek* heeft heel wat onheil gesticht. Maar de poorten der hel zullen de gemeente niet overweldigen.

Kunnen "kinderen des Koninkrijks" buiten geworpen worden?

Wanneer zal dit rijk volkomen zijn?

Het is wel erg, wanneer *kinderen des koninkrijks* zullen buitengeworpen worden. Die de weg hebben geweten en niet bewandeld. Die zeggen: Wij willen niet, dat Hij Koning over ons zij. En intussen gaat de komst van dat rijk op de aarde door. Christus werkt, hoe de duivel zich ook verzet. *Eenmaal* zal dat rijk *volkomen* zijn. Alle uitverkorenen worden toegebracht. De gehele schepping wordt vernieuwd en herschapen. "Totdat de volkomenheid Uws rijks kome, waarin Gij alles zult zijn in allen." 1 Cor. 15:28.

ZONDAG 49.

124. Vr. Welke is de derde bede?

Antw. Uw wil geschiede, gelijk in de hemel, alzo ook op de aarde. Dat is: Geef dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken, en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn, opdat alzo een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren, als de engelen in de hemel doen.

Wat is het verband tussen de eerste 3 beden?

Het *verband* tussen de *eerste drie beden* is duidelijk. Uw *naam* worde geheilgd: God heeft Zijn naam ons bekend gemaakt, zodat wij Hem kennen. Uw *koninkrijk* kome; door Zijn Woord en Geest worden wij geregeerd. Uw *wil* geschiede; de onderdanen, die God kennen, moeten nu ook naar de wil van de Koning leven.

Hoe kunt gij Gods wil onderscheiden?

Wij moeten *Gods wil leren kennen*. Er is onderscheid tussen Gods *verborgen* en Gods *geopenbaarde* wil, de wil *des besluits* en de wil *des bevels*. Wanneer Abraham zijn zoon Izak moet offeren dan is de *wil des bevels*, dat Izak geofferd moet worden en de *wil des besluits*, dat Izak niet zal geofferd worden. Ook ten opzichte van Gods *verborgen* wil kunnen wij bidden: Uw wil geschiede. Dan bidden wij, dat wij eenswillens mogen zijn met wat God in ons leven beschikt.

Welke wil wordt hier bedoeld?

Bij deze bede denken wij aan Gods *geopenbaarde wil*. Soms is het moeilijk, te weten, wat God in een speciaal geval van ons eist.

Welke theologie spreekt over "het gebod van het ogenblik"?

De dialectische theologie spreekt over het *gebod van het ogenblik*. Ze lezen hun Bijbel en dan opeens, als een blikseminslag, komt er met kracht iets, zodat ze een tekst niet kunnen loslaten en dat is dan voor dat ogenblik de wil des Heren. Het gebod van het ogenblik.

De valse mystiek staat op hetzelfde standpunt en zegt: "Er viel met kracht in mijn ziel," of, met een beroep op een tekst, of een versje, dat invalt, zegt iemand, wat God wil, dat hij zal doen!

Waarom zeggen wij: Daar staat geschreven?

Dan kunnen wij dus *niet* zeggen: *daar staat geschreven*, maar wel: "er is met kracht iets in mijn ziel gevallen."

Maar dan wordt Gods Woord *krachteloos* gemaakt. Dan kan men iets tegen Gods wil doen, met een beroep op het inwendige licht. En dat mag niet. Ons hart is zo arglistig. Sommigen

willen eigen wil doorzetten en dan een tekst er bij hebben, om zich te dekken.

Hoe leren wij Gods wil kennen?

We moeten biddend Gods Woord onderzoeken en vragen, of God ons zo wil leiden, dat wij duidelijk zien, wat Hij van ons vraagt. "Geef, dat wij en alle mensen onze eigen wil verzaken en Uw wil, die alleen goed is, zonder enig tegenspreken gehoorzaam zijn."

Mogen wij tegenspreken?

Wij hebben soms *tegenargumenten*. De een kan Gods wil niet doen, omdat hij te veel schade lijdt, de ander niet, omdat hij geen promotie krijgt, een derde wil het op een accoordje werpen, enz.

Wie had tegenwerpingen tegen Gods geopenbaarde wil?

Mozes had zelfs vele tegenwerpingen, toen hij door God geroepen werd, naar Farao te gaan. Saul deed wat hij zelf verkoos, in plaats van te doen, wat de Here hem had bevolen. Samuël zegt: "Gehoorzamen is beter dan offerande en opmerken dan het vette der rammen." (1 Sam 15:22)

Christus wil, dat wij *de engelen tot voorbeeld* zullen nemen. "Uw wil geschiede, *gelijk in de hemel*, also ook op de aarde." De kinderen, de gelovigen, zijn nu minder dan de knechten, de engelen. De knechten zijn getrouw en de kinderen zijn ongehoorzaam. Het is niet best, als een vader zijn kind moet wijzen op de trouw van een knecht en de knecht tot een voorbeeld stelt.

Waar spreekt het Onze Vader over de duivel en waar over de engelen?

In het Onze Vader wordt over de *duivel* gesproken en over de *engelen*. Wij moeten verlost worden van de boze en wij moeten de engelen zien als voorbeelden.

Hoe zijn de engelen ons tot een voorbeeld?

Zij dienen God, helpen de gelovigen, brengen de kinderen Gods bij het sterven tot Christus. Wat zij ook doen, nooit spreken zij tegen. Altijd zijn ze bereid, welke opdracht ze moeten uitvoeren.

"Opdat een iegelijk zijn ambt en beroep zo gewillig en getrouw moge bedienen en uitvoeren als de engelen in de hemel doen."

ZONDAG 50.

125. Vr. Welke is de vierde bede?

Antw. Geef ons heden ons dagelijks brood. Dat is: Wil ons met alle nooddrift des lichaams verzorgen, opdat wij daardoor erkennen, dat Gij de enige oorsprong alles goeds zijt, en dat noch onze zorg en arbeid, noch Uw gaven, zonder Uw zegen ons gedijen, en dat wij derhalve ons vertrouwen van alle schepselen aftrekken en op U alleen stellen.

Hoe is de verhouding van de 4e bede tot de eerste drie?

Wij zien de plaats van deze bede. Is dat niet een heel grote sprong naar beneden? *Uw* naam, *Uw* koninkrijk, *Uw* wil en dan opeens: *ons brood*. Neen, want de derde bede eindigde: *op de aarde*. De Catechismus sprak daarom van *ambt en beroep*, en dat staat in het allernauwste verband met ons brood.

Waarom begint Christus bij de tweede drie met deze bede?

God heeft eerst het *lichaam* geformeerd uit het stof der aarde en toen de adem des levens in de neusgaten geblazen.

Het *natuurlijke* is eerst, daarna het geestelijke.

Wat vormt de 4e bede voor de volgende twee beden?

De vierde bede is de grondslag voor de vijfde en zesde bede. Het is een ontzaggelijke gedachte, dat God aan Adam en in hem aan het gehele menselijke geslacht brood beloofd heeft. Dat al die mensen, die geleefd hebben, leven en zullen leven, hun voedsel uit de aarde ontvangen, door de arbeid hunner handen. Dat God deze mogelijkheid in de schepping heeft ingelegd. En dan daarbij ook nog kleding, woning, geneesmiddelen en alles, wat wij voor ons werk nodig hebben.

Wanneer heeft God het brood beloofd?

Wat ligt in "brood" ook opgesloten?

De *arbeid* maakt het nog ingewikkelder.

Nu zeggen velen: Ik verdien mijn brood, dus behoef ik niet te bidden. Dat is nonsens, want wie geeft kracht, wijsheid, gezondheid? Wie laat het koren groeien?

Waarom staat er "heden"?

Heden: want wij mogen niet bezorgd zijn voor de dag van morgen.

Waarom staat er "ons"?

Heden wijst ook op het *vergankelijke*. Wij moeten bij de dag leven, want er staat *dagelijks* brood. En dan *ons* brood. De knecht moet denken aan zijn patroon, de patroon aan zijn knecht. De arme moet denken aan de rijke en de rijke aan de arme: Ons.

Hoe doen wij een beroep op Gods belofte?

Ons wijst ook op de door God gegeven *belofte*. God heeft ons het brood beloofd en wij mogen nu een beroep doen op die belofte en vragen om het ons beloofde brood. Het is een *gave*. "Wil ons met alle nooddrift des lichaams verzorgen, opdat wij daardoor erkennen, dat Gij de enige Oorsprong alles goeds zijt."

Wat erkennen wij in deze bede?

Wij *erkennen* God als de Fontein van alle goede dingen. Honden grissen naar brood, dieren bidden niet, ongelovigen bidden ook niet. Wij vouwen de handen, sluiten de ogen, bidden en vragen om genade, om een boterham, om een fris lichaam en een gezonde ziel, om een gaaf karakter.

Hoe moeten wij God vertrouwen?

Wij *vertrouwen* op God. Want wij weten, "dat noch onze zorg en arbeid, noch Uw gaven zonder uw zegen ons gedijen."

Is zegen hetzelfde als succes?

Zegen moeten wij hebben en daarom bidden wij. Zegen is geen succes. Mensen die veel succes hebben, kunnen best een vloek krijgen. Zegen ligt heel vaak in het weinige. En dan gaan wij het vertrouwen van de schepselen *aftrekken*. Het zit er vaak aan vast en daarom moeten wij trekken, het er aftrekken, door het geloof, en het alleen op God stellen. God geeft ons *elke dag* rantsoen. Maar niet op de bonnen. Wij hebben de *belofte*. We vertrouwen Hem zelfs, als de afgrond loeit, en de gevangenis ontsloten wordt. De huismoeder, die de Here vreest, vertrouwt Hem ook, als ze moeilijk kan rond komen. Wij bidden om ons dagelijks brood en zeggen: Vader, het is in Uw dienst, laat daarom mijn hart slaan en mijn pols kloppen, totdat ik door U geroepen word.

Van wie moeten wij ons vertrouwen aftrekken?

ZONDAG 51.

126. Vr. Welke is de vijfde bede?

Antw. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Dat is: Wil ons, arme zondaren, al onze misdaden, en ook de boosheid die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus' wil niet toerekenen, gelijk wij ook dit getuigenis Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is, onze naaste van harte te vergeven.

Hoe zijn de drie laatste beden aan elkaar verbonden? Waarom is dat zo?

De *laatste drie beden* zijn aan elkaar verbonden door het woordje "en". En vergeef ons onze schulden, en leid ons niet in verzoeking. Ze vormen dus een geheel. Alsof Christus wil zeggen: Gij moogt wel onderscheiden, maar nooit scheiden. Wij vragen dus voortzetting van het natuurlijke en van het geestelijke leven.

Hier gaat het over onze *schulden*. Het schuldgevoel kan zeer verschillend zijn. In de ene tijd meer dan in een volgend ogenblik, bij de een anders dan bij de andere. Maar we moeten het allen kennen.

Welk woord gebruikt de Catechismus?

De Catechismus spreekt van *misdaden*, om op het strafwaardige te wijzen. Christus zegt: *schulden*, want er moet *betaald* worden. Het gaat over wat we moesten betalen en niet hebben betaald. Dus niet over een paar verkeerde dingen, maar over het volslagen gemis aan gehoorzaamheid. Het gaat over ons *levenstekort*. "Wil ons, arme zondaren, al onze misdaden en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus' wil niet toerekenen."

*Welk woord gebruikt Christus?
Wat betekent "schuld"?*

Wat betekent "vergeven"?

Wat is de weg? Zelfverlossing? Goede voornemens? Neen, de mens maakt schuld en God neemt de schuld weg. Hij vergeeft: *vergeven, wegzenden, loslaten*. Zoals de zondebok weggezonden werd en een postduif losgelaten wordt. God kent onze zonden en onze zondige aard. Hij zou de hel voor ons kunnen openen en Hij zendt de zonde weg.

Hoe vergeeft God onze schuld?

Doordat Hij ze *gelegd* heeft op Zijn eigen Zoon, die voor ons betaald heeft. Het Lam Gods, dat de zonde der wereld draagt.

Wat betekent "gelijk"?

"Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren." Niet, alsof God het zo moet doen, als wij het doen, ook niet *omdat* wij het doen. Wanneer ons zóveel vergeven is, dan kunnen wij niet nalaten

onze naaste de zonden te vergeven. Wie vergiffenis krijgt, wordt vergevensgezind. Genade roept om genade. "Gelijk wij ook dit getuigenis Uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is, onze naaste van harte te vergeven."

ZONDAG 52.

127. Vr. Welke is de zesde bede?

Antw. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Dat is: Dewijl wij van onszelf alzo zwak zijn, dat wij niet een ogenblik zouden kunnen bestaan en daartoe onze doodvijanden, de duivel, de wereld, en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten, zo wil ons toch staande houden en sterken, door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden.

Verzoekt God of leidt God in verzoeking?

Ook hier staat *en*. God leidt ons in verzoeking, maar Hij Zelf verzoekt niemand. Dat doet de *duivel*. God beproeft het geloof, maar verzoekt niet tot zonde. Christus is door de Heilige Geest weggeleid, om verzocht te worden van de duivel. De Heilige Geest leidt Hem in de woestijn, waar de duivel komt om Hem te verzoeken (Matt. 4).

Wie verzoekt ons?

De duivel heeft zijn bijzondere tijden. Christus na de doop in de Jordaan. Petrus na het Avondmaal. De wereld is vol valstrikken. Wij moeten de verleiding niet zoeken. Dan begeven wij ons moedwillig in gevaar en kunnen wij deze bede niet bidden.

Tegen welke drie vijanden moeten wij strijden?

Wij moeten strijden in de gebeden. Want de strijd is zo ongelijk. Hoe machtig zijn de *vijanden*. De *duivel*, die omgaat als een briesende leeuw, zoekende, wie hij zou mogen verslinden (1 Pet. 5:8). De *wereld*, die er altijd op uit is, Gods kinderen in haar netten te verstrikken.

Hoe is onze kracht in die strijd?

En dan, schrik niet — een vijand binnen de poort, een vijfde colonne — *ons eigen vlees*. "Dewijl wij van onszelfen alzo zwak zijn, dat wij niet een ogenblik zouden kunnen bestaan en daartoe onze doodvijanden, de duivel, de wereld en ons eigen vlees niet ophouden ons aan te vechten." Zó erg is het. Dat moeten we weten.

Van Wie krijgen wij kracht?

En dan krijgt deze zesde bede rijke betekenis. We zoeken de kracht in God. De duivel is machtig, de wereld is verleidelijk, ons hart is arglistig, maar *God is getrouw, wijs en almachtig*. "Zo wil ons toch staande houden, door de kracht Uws Heiligen Geestes, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen, maar altijd sterke wederstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand behouden."

Welke voorbeelden geeft de Schrift van zware verzoeking?

Job is door de duivel zwaar verzocht en God heeft hem staande gehouden. *Petrus* heeft, na het Avondmaal, zwaar gezondigd. Christus had tevoren al gezegd: "Simon, Simon, ziet, de Satan heeft ulieden zeer begeerd te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude." (Luk. 22:31, 32). Het is niet onze strijd, maar de strijd van Christus tegen Satan. Daarom gaan wij *uit van* de overwinning van Christus.

Komen wij tot de overwinning of mogen wij van Christus' overwinning uitgaan?

De strijd is al beslist. Daarom kan het antwoord zo beslist zijn. God zal ons *staande houden*, ons *sterken* door de kracht des Heiligen Geestes. Dan zullen wij *niet onderliggen*, *sterke weerstand bieden* en eenmaal *de overhand behouden*.

Hoe kunnen wij staande blijven?

Maar dan ook alleen in Gods kracht, met deze bede. Dan vragen wij ook niet, hoever we wel met de wereld kunnen meedoen, hoever we het in zee kunnen wagen, zonder te verdrinken.

128. Vr. Hoe besluit gij uw gebed?

Antw. Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Dat is: Zulks alles bidden wij van U, daarom, dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, ons alles goeds te geven de wil en het vermogen hebt, en dat alles, opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige naam eeuwiglijk geprezen worde.

Wat betekent de lofverheffing in het gebed?

We komen tot *de lofverheffing*. En daarin doen wij een beroep op Gods deugden. Want dan staan wij zo sterk. Wanneer wij zeggen: Ik heb U veel gevraagd, maar voor U is het niet teveel, want Gij zijt de Almachtige. We moeten een beroep doen op Gods deugden. Zijn we zwak, we gaan tot de Almachtige. Zijn we ontrouw, we gaan tot de getrouwe God en Vader. Maar dan gebruiken wij deze namen, deze deugden Gods ook niet als cliché's. Het gaat hier niet om het misbruik, maar om het gebruik.

Hoe moeten wij een beroep doen op Gods deugden?

Wat betekent: Uw is 't Koninkrijk?

Uw is het koninkrijk. Gij zijt de Koning over alle dingen en over alle schepselen. Gij zijt ook onze Koning.

Wat betekent: Uw is de kracht?

Uw is de kracht. Daar staat niet: Gij zijt de Almachtige. Het is niet zo, dat de duivel heel machtig is, maar dat God almachtig is, dus sterker dan de duivel. Neen, *alle* kracht is van

God, dus ook de kracht, die de duivel heeft, is van God gekregen. *Uw* is de kracht. De kracht is *van U*.

Wat betekent: Uw is de heerlijkheid?

Uw is de heerlijkheid. Daar gaan onze egoïstische gebeden! Wie kan dan kwalijk bidden, om het in zijn wellusten door te brengen, als hij er bij moet zeggen: "Uw is de heerlijkheid"? We bidden, dat de verhoring zo mag wezen, dat God er in verheerlijkt wordt. "Zulks alles bidden wij van U, daarom, dat Gij, als onze Koning en aller dingen machtig, ons alles goeds te geven de wil en het vermogen hebt, en dat alles, opdat daardoor niet wij, maar Uw heilige naam eeuwiglijk geprezen worde."

In de vervulling van Gods beloften wordt God verheerlijkt.

129. Vr. Wat beduidt het woord Amen?

Antw. Amen wil zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer.

Welke betekenis geeft men vaak aan het woord "Amen"? Veel woorden raken, doordat ze heel vaak gebruikt worden, hun betekenis kwijt. Amen heeft voor velen geen andere betekenis dan: nu is het uit, het is gedaan! Het gebed is uit, de preek is uit. Maar dan zou "amen" *overbodig* wezen in ons *persoonlijk gebed*. We weten zelf, als we alleen bidden, wel of we klaar zijn, dus dan behoeften we geen "amen" te zeggen.

Wat betekent het woord "Amen"?

Maar het woord amen heeft rijke betekenis. Het betekent: *vastheid, zekerheid, waarachtig*. De Here Jezus heeft dikwijls gezegd: Amen, Amen zeg Ik u; Voorwaar, voorwaar zeg Ik u.

Hoe werd dit woord vroeger gebruikt?

Vroeger was het de gewoonte, dat iemand voorging in het gebed en dan betuigden allen hun instemming met dat gebed, door aan het einde "amen" te zeggen. Paulus zegt: Als gij in een vreemde taal bidt, hoe zal dan iemand, die hem niet verstaan kan, amen kunnen zeggen?

*Waartegen gaat het woord
"Amen" in?*

Amen bindt ook de strijd aan tegen de twijfel, tegen onze sleurgebeden. Amen leert ons, dat God niet alleen *kan* en *wil*, maar ook *zal* horen. "Amen wil zeggen: Het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dan ik in mijn hart gevoel, dat ik zulks van Hem begeer."

*Hoe kunnen wij met "Amen"
eindigen?*

Als we zo ons gebed eens eindigden, zouden wij misschien schrikken. Zo bidden wij alleen door het geloof. Nooit kan 't geloof teveel verwachten. De Heer zij eeuwig lof, en elk zeg': Amen, Amen!

Uittreksel uit "Onze Geloofsbelijdenis"

IV. De beslissing van de synode van Assen (1926).

A. Het standpunt van Dr Geelkerken.

1. De traditioneele opvatting mag niet worden opgelegd als de eenig mogelijke. Dr Geelkerken zeide, dat de Gereformeerde opvatting juist kan zijn, maar het niet behoefde te wezen. Men mag, volgens hem, niet zeggen, dat dit de eenig mogelijke verklaring is, waaraan wij ons hebben te houden. Het kan zoo wezen en het kan ook anders zijn. Dat is in den grond der zaak *relativisme*.

Wij zeggen: Daar staat geschreven. Niet het kan zoo en het kan ook wel anders. Niet en — en, maar of — of. Niet wit kan wit zijn en ook zwart. Neen, alleen maar wit. Eén van tweeën! Of de Gereformeerde opvatting is de juiste, en indien dat niet zoo is, dan moet uit Gods Woord bewezen worden, hoe het dan wel moet worden opgevat. Dat is het onbevredigende bij Dr Geelkerken geweest, dat hij *niet* heeft gezegd, hoe het dan volgens hem wel opgevat kan worden.

2. Disputabel moet gesteld worden, of boom, slang enz. zintuigelijk waarneembare werkelijkheden zijn geweest. Die dingen moeten disputabel gesteld worden. Wie ze niet letterlijk neemt, mag niet van Schriftaanranding beschuldigd worden. Jammer, dat hij ook hier niet gezegd heeft hoe het zijns inziens dan wel kan zijn. Wilde hij deze dingen zien als mythe, als sage, als symbool?

3. Het is hier een kwestie van exegese. Hij beriep zich op de vrijheid van exegese. Waarom zou die vrijheid niet mogen worden toegepast op Genesis 3? In veel gevallen verschillen de exegeten met elkaar, waarom mag het dan hier niet?

B. De argumenten van Dr Geelkerken.

1. Een Schriftuurlijk argument. Hij wijst op het groote onderscheid, dat in de Schrift wordt gevonden, als gesproken wordt over gewone dingen en als gehandeld wordt over het rijk der heerlijkheid. Immers over den staat der heerlijkheid wordt in de Openbaring gesproken in bewoordingen, die aan onze aardsche bedeeing ontleend zijn, en wij vatten niet alles precies letterlijk op. Dat geldt dan ook van den staat der rechtheid.

Toch is dit argument niet Schriftuurlijk. Immers vóór den val was een boom een boom en een slang een slang. Ook mogen wij den staat der rechtheid nooit op één lijn stellen met den staat der heerlijkheid. De staat der rechtheid is het *punt van vertrek* en de staat der heerlijkheid het *punt van aankomst*. De staat der rechtheid is in den *tijd* en de staat der heerlijkheid in de *eeuwigheid*. In den staat der rechtheid hebben wij eenvoudige historie en in den staat der heerlijkheid vervulling van de profetie.

2. Een wetenschappelijk argument. Dr Geelkerken wees op het licht, dat door de Oostersche wereld is ontstoken, zoodat zij de dingen anders zien, dan wij Westerlingen gewend zijn. Maar Dr Geelkerken is in gebreke gebleven, te zeggen, welk licht door de Oostersche wereld ontstoken is. En dat is toch in de eerste plaats noodig. Immers de *feiten* kunnen met Gods Woord nooit strijden, maar wel de *conclusies*, die getrokken worden. Wij moeten argumenten hebben, die gegrond zijn op Gods Woord.

C. Hoe de synode heeft gehandeld.

1. Negatief. De synode heeft de argumentatie afgewezen. De vergelijking tusschen den staat der rechtheid en dien der heerlijkheid gaat niet op. God heeft op menschvormige wijze tot ons gesproken, maar wij hebben zuivere Godskennis ontvangen. Wij moeten onderscheid maken tusschen *adaequate* kennis en *zuivere* kennis. Adaequate kennis hebben wij niet, zuivere hebben wij wel ontvangen.

God spreekt over schepping en val tot ons niet in woorden, die raadselachtig zijn, maar zeer duidelijk en door den eenvoudige te verstaan.

Wij hebben hier *historie* en in den staat der heerlijkheid de vervulling van de profetie. Het Oostersch licht heeft ons wel gediend, zoodat veel dingen duidelijker zijn geworden, maar dit licht heeft, voor wie de Schriftinspiratie vasthoudt, niets met de realiteit van deze geschiedenis te maken.

2. Positief. De synode heeft gezegd, dat wij hier hebben *echte historie*.

a. Het *paradijsverhaal* vertoont duidelijk zijn *historische strekking*, en geeft, als geschiedbeschrijving, antwoord op de gewichtige vraag hoe wij het ontstaan van de zonde, in ons menschenlijke geslacht, hebben te zien.

b. *Genesis 2 en 3*, zijn *evenals de andere hoofdstukken* van Genesis *echte geschiedenis*. De rivieren worden bij name genoemd. Deze geschiedenis staat aan het begin van een zuiver historisch boek. Wat voor bewijs hebben wij dan meer van noode?

c. *Dit wordt in het Nieuwe Testament bevestigd*. Wij lezen in [1 Cor. 11:3](#): "Doch ik vrees, dat eenigszins, gelijk *de slang Eva* door haar arglistigheid bedrogen heeft, alzoo uwe zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is". Het feit dat de slang Eva bedrogen heeft, wordt genoemd.

In [1 Tim. 2:13-14](#) staat: "Want Adam is eerst gemaakt, daarna Eva. En Adam is niet verleid geworden, maar de vrouw, verleid zijnde, is in overtreding geweest." Dan denken wij aan *Romeinen 5*, waar een vergelijking getrokken wordt tusschen den eersten en den tweeden Adam, en gewezen wordt op de geweldige beteekenis van de zonde van Adam.

Gods Woord zelf leest [Genesis 2](#) en [3](#) als geschiedenis. Wie kinderlijk wil buigen voor Gods Woord, staat hier voor een feit, dat hij ten volle moet aanvaarden.

3. Conclusie van de synode. De synode heeft besloten aan Dr Geelkerken de volgende verklaring ter onderteekening voor te leggen:

"Ondergeteekende, kennis genomen hebbende van de uitspraak der synode: dat de boom der kennis des goeds en des kwaads, de slang en haar spreken, en de boom des levens, naar de klaarblijkelijke bedoeling van het Schriftverhaal van [Genesis 2](#) en [3](#), in eigenlijken of letterlijken zin zijn op te vatten, en dus zintuigelijk waarneembare werkelijkheden waren; en dat derhalve de meening van Dr Geelkerken, als zou men disputabel kunnen stellen, of deze zaken en feiten zintuigelijk waarneembare werkelijkheden waren, zonder met het in art. 4 en 5 der Nederlandsche geloofsbelijdenis beleden gezag der Heilige Schrift in strijd te komen, moet worden afgewezen, verklaart zich aan deze beslissing te conformeren en het Schriftverhaal van Genesis 2 en 3 naar zijn, in de uitspraak der synode aangegeven zin, zonder eenig voorbehoud te aanvaarden en ten grondslag te zullen leggen, aan wat hij in dezen zal leeren."

Dr Geelkerken heeft geweigerd dit stuk te onderteekenen. Hij wordt dan voor drie maanden in zijn dienst geschorst. Dr Geelkerken, die zich aan deze schorsing niet heeft onderworpen en tot scheurmaking is overgegaan, wordt dan uit het ambt van dienaar des Woords bij de Gereformeerde Kerken afgezet, naar art. 80 K.O. Zie *Acte van de buitengewone synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland* gehouden te Assen 1926. Blz. 53, 54, 68, 71, 123 (bijlage) 72, 76, 78, 81, 89, 92.

D. Dat de synode niet anders kon handelen.

Het ging in Assen om een principiële beslissing, die van groote beteekenis is geweest. De synode kon niet anders handelen, want:

1. Of wij met historie te doen hebben, ja dan neen, zal Gods Woord zelf beslissen. Een oneigenlijke zin is niet toelaatbaar, dan wanneer Gods Woord zelf het ons zegt. Volgens de Schrift is [Genesis 2](#) en [3](#) historie, want deze geschiedenis staat aan het begin van een historisch boek en ook het Nieuwe Testament spreekt er zoo over.

2. Wij hebben hier niet een kwestie van exegese en vrijheid van exegese. Exegese is uitlegging. Dus uit de Schrift halen, wat er in zit. Niet anders. Wij mogen niet doen aan *inlegkunde*. Wij hebben te vragen, wat de Schrift ons zegt. Vrijheid van exegese is *niet vrijheid van historieopvatting*. Dr Geelkerken gaf geen exegese. Voor wie vroeg hij vrijheid? Exegese is altijd vrij, mits gebonden aan de Schrift zelve. Het ging niet om vrijheid van exegese, maar het ging hierom, of het geoorloofd is historie ook als niet-historie op te vatten en dat is niet geoorloofd. Wij mogen niet dubieus stellen, wat Gods Woord duidelijk leert.

3. Het ging over de kwestie: zintuigelijk waarneembare werkelijkheden of ideële werkelijkheid. De historie mag niet vervluchtigd worden tot het ideële. Dan zouden wij dat ook toe kunnen passen op de geboorte van Christus, de opstandig, de hemelvaart en wat blijft er dan van de heilsfeiten over, als wij ze ideel opvatten? Dan zijn de feiten geen feiten meer!

Christus is niet ideel, maar werkelijk opgestaan uit de dooden. Adam heeft niet ideel, maar werkelijk gegeten van den boom der kennis des goeds en des kwaads.

4. De synode heeft het gezag van Gods Woord gehandhaafd. Zij heeft onze belijdenis niet uitgebreid, zooals sommigen beweren, maar toegepast. De feitelijkheid van het meegedeelde is niet een vraagstuk van exegese. Wel bijvoorbeeld de vraag, waar het paradijs gelegen heeft, enz. De synode heeft alleen geconstateerd, wat de Heilige Schrift ons duidelijk leert. "Wij gelooven zonder eenige twijfeling, al wat in dezelve begrepen is" zoo spreekt onze belijdenis, en zoo heeft de synode gesproken en niet anders.

5. De grondwaarheden komen hier in gedrang. Wij kunnen dan geen antwoord geven op vragen als: Wat is het proefgebod, wat is de eerste zonde van den mensch geweest, wat is het werkverbond en wat is de val? Ik wil herinneren aan een uitspraak van *Prof. Chantepie de la Saussaye*. Hij zegt: "Op een verhaal, dat zoo kennelijk beeldspraak is, als Genesis 3, kunnen wij natuurlijk geenerlei zekerheid bouwen, dat de staat der rechtheid en de zondeval feitelyk gegeven zijn. *In zoo gansch onhistorisch milieu zoeken wij geen historische feiten.*" Daar hebben wij de consequentie van de critische Schriftbeschouwing. Wij mogen dankbaar zijn, als het zoo duidelijk ons wordt gezegd.

6. Men mag geen exegese hebben, waarbij de feiten worden weggeëxegetiseerd. De feitelijkheid van het meegedeelde is geen vraagstuk van exegese. Wanneer men door de exegese de geschiedenis aanrandt, is de exegese geen uitlegging meer, maar verdoezeling van de feiten.

7. Dr Geelkerken heeft een andere opvatting mogelijk, en dus de Gereformeerde disputabel gesteld. Daarmee worden ook de feiten disputabel gesteld. Dat is de consequentie, die niet altijd bedoeld wordt, maar toch getrokken kan worden.

8. Heeft de synode zich gesteld tusschen God en de ziel, door deze uitspraak te doen? Zoo wordt gezegd. Maar dat is niet waar. Niemand wordt in zijn consciëntie gebonden. Nooit kan de synode iemand binden, de Gereformeerde opvatting te hebben. Maar wel moet de synode den eisch stellen, dat wie het Woord bedient, zich in alles zal houden aan de belijdenis, die hij heeft onderteekend. En indien iemand dat niet kan of niet wil, dan wordt

door de synode zijn consciëntie niet verkracht, maar zal hij, als eerlijk man, zelf moeten erkennen, dat hij in die kerken niet thuis behoort. Dat is heel eenvoudig.

9. Is er dan geen recht van gravamen? Zeker, dat recht bestaat. Maar dan ook moet het volgende in acht worden genomen. Wie gravamen indienen wil, onthoudt zich van publicatie en wacht eerst de uitspraak van de kerkelijke vergadering af. Het gravamen, dat ingediend wordt, moet gegrond zijn op Gods Woord.

10. Het ging in deze kwestie om de zeer gewichtige vraag, of wij het wapen: "Daar staat geschreven" moeten hanteeren, ja dan neen. Als wij dat wapen niet meer, bij alle dingen, kunnen gebruiken, dan wordt het een hopelooze zaak. Daarom heeft de synode zoo moeten handelen, opdat wij alleen zullen strijden met het wapen van Gods Woord.

Hallo

jjaja